

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egész évre	840 Lej
Fél évre	420 Lej
Negyed évre	210 Lej
Havonta	70 Lej

Hirdetések díjazás szerint

Egyes szám ára 4 lej,
vasárnap 5 lej.

Bucurestiben 50 banival több

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

Szerkesztőség:
Arad, Acsev-palota.
Kiadóhivatal:
Aradi Nyomda Vállalat.
Bulev. Regele Ferdinand 4/22
(Jócsai főberczog-ut.)
Sürgősségi: Közlöny, Arad.
Telefonszám:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.
Megjelenik naponta reggel.

NEGYVEN ESZTENDŐ.

Az „Aradi Közlöny” számára írta: Dr. BARABAS BÉLA.

Akkor is Karácsony volt. Akkor is áhitattal, felemelő érzéssel köszöntöttük egymást a szeretet ünnepén tiszta szívvel üdvözlöttük embertársainkat. A családi élet meleg szerető otthonából kivittük érzéseinket az uccára is. s mosolygó arccal, derült lélekkel kívántuk a boldog ünnepeket. Mert úgy éreztük mindnyájan, hogy a Megváltó születésének világát átölelő emlékezetében egybetömörül lelkünk a véges és végtelen szeretetben. Azóta minden évben megújul a Karácsony és felfrissülnek érzéseink a karácsonyi emlékek el nem évülő nagy jelentőségében. Az előtt is, azóta is, minden esztendőben s ma is köszöntjük egymást: *Boldog ünnepeket!* A munka is elpihen egy-két napra, s átadjuk magunkat a boldog emlékezésnek, mi is történt az elmúlt karácsonyok valamelyikén, s minő események maradtak meg emlékezetünkben?

Azokra, akik e lapot ma kézbe veszik, — talán mint régi ismerőst, avagy új barátot, — nem közömbös az a múlt, a melyet a negyven év előtti sajtó-ujszülött akkor megkezdett. A magyar újságírásnak új harcosa került negyven évvel ezelőtt a nagy magyar közönség elé s valamint a gyermek bölcsőjénél nem is sejtjük, hogy mi vé fejlődik, mi lesz belőle és csak az élő hit, a biztató remény s a gondos szeretet virraszt álmai felett, épen így a mikor az Aradi Közlönynek első száma látott napvilágot, vajjon ki tudhatta, hogy van-e benne életerő, fog-e fejlődni, izmosodni s vajjon a nagy közérdeknek harcosa lesz-e? Csak a jó akarat, a rokonszenves biztatás s az erős elhatározás vezető keze vitte és védőkarja irányította a nagy nyilvánosság előtt.

Akkor, negyven év előtt a karácsonyi szeretetnek köszöntő szava és biztató üdvözlése az 1885-ik esztendő karácsonyára megszületett Aradi Közlönynek is szólt. És azóta minden Karácsony alkalmával részölgált a folyton fejlődő, erősödő közharcos, az ő olvasóinak, barátainak köszöntésére, üdvözlésére, meleg szeretetére. És részölgált ellenfeleinek elismerésére, tiszteletére.

Más világ volt akkor, de más emberek is. Negyven esztendő nagy idő, nemcsak az embereket, de a kort, az eszméket, az országokat is megváltoztatja. A kis gyermekből érett ember lesz, a férfiból aggastyán. Az uralkodó eszmék átförmáldnak, az országok új határok közé kerülnek. Az emberek születnek, meghalnak, de a fajok, népek, nemzetek élete évezredekre terjed, s csak egy nem pusztul el, egy nem hal meg: a szeretet. Ennek élete örök, a míg emberek, nemzetek, fajok és országok tagolódnak szét a föld kerekén.

A világnak csak egyetlen jászola, bölcsője

volt, amelynek kisdede előre sugározta a jövőt. A Bethlem felett ragyogó csillagok ma is az örök mindenség erejét, hatalmát hirdetik s azt, hogy erősebb égi fény nincs, mint a szeretet. Aki ezt megérti s lelkéből képes tovább sugározni, az betölti földi hivatását.

Am a szeretet nemcsak az embereket, a családokat, a népeket s a nemzeteket teszi nagyvá, de erőssé, hatalmassá izmosítja az alkotásokat, intézményeket is. Csak egy kis virágból, egy kis ágból, egy gyökérből, egy kis mustármagból mit képes elővarázsolni a dédelgető szeretet, amely napról-napra, évről-évre kíséri a fejlődést. Negyven évnek szeretete, dédelgetése, biztatása s támogatása erősítette meg ezt az újságot, amely az idei Karácsonynya együtt ünnepli négy évtizednek örömeit és küzdelmeit. Azok akik vele éltek, fáradtak, dolgoztak, akik szellemük kincseit s kezük munkáját szántották bele a sorok közé s igazolták a hasábkon, mind azért dolgoztak, hogy szeretetük melegségével életerőt lehellenek egy gondolkozó, beszélő alanyba, egy alkotásba, azért, hogy az valamikor a közvélemény formálója, az igazság hirdetője legyen.

Megfelelt-e ennek a szép feladatnak és hivatásnak, arról tegyenek tanúságot a mai karácsonyi számnak nyilatkozó, akik valamennyien kisebb-nagyobb szellemi kapcsolatban állottak egykoron s állanak ma is e negyven éves újsággal. Egy bizonyos, hogy ez a lap magvannak született, a magyarság eszméit, kulturáját, szabadságszeretét hirdette, mindenkor és magyar maradt ma is, a mikor ez áldozattal, türelemmel s önmegtartóssággal jár.

Az én nyilvános szereplésem a nagy magyar közéletben egybeesik e lap élettörténetével. Egyike vagyok a keveseknek, a kik észrevették az új sajtóharcos születését, láták fejlődését, haladását, izmosodását és látom ma, hogy nélkülözhetetlenné küzdött fel magát, a mi viharverte magyar közéletünkben. Én koronatanuja vagyok egy becsületesen lefolyt gigászi küzdelemnek, épen azért, mert a magyar politikai élet porondján állandó politikai ellentétben voltunk egymással. Ellentétben és nem ellenségeskedésben. Ma azonban már jó barátok vagyunk, mert erre kötelez engem is, másokat is a mi közös magyar sorsunk, amelynek örömtelenségét és gyakori keserűségeit meg kell osztanunk egymással, már azért is, hogy azokat könnyebben elviselhesük.

Visszanézek erre a negyven esztendőre s újra benne látom, magamat annak viharában. Körültekintek az emberek között. Százával és ezrével azok közül, akik velem együtt látták a jubiláris lapnak keletkezését s időközönként rohamos haladását, ma már nincsenek, ott

nyugszanak kint a fennet. És százával, ezrével vannak azok, akik akkor a világon sem voltak, de ma rokonszenvük melegségével növelik e lap népszerűségének emelkedését. Egy egész új generáció lépett a régi helyébe. Új eszmeáramlatok, világnézetek kavariják az em beriséget, a múlt csak emlék, de a jövő kötelesség

S mire kötelez, mit vár tőlünk ez a jövő? Semmi más egyebet, csak az összetartást, a megértést, az együtt-örvendezést s az együtt-szenvedést. Ez a magyar sors. A magyar sajtó s a magyar olvasó lelke olvadjon egybe a krisztusi szeretet tüzében s közelítse meg a karácsonyi fényességet, amelynek világosságánál testvéreként ismerjük meg egymást. Az nem olyan nagy baj, hogy reánk magyarokra lesújtott a sors mostoha keze, nagy baj az volna, ha nem sietnénk egymás segítségére, vigasztalására, erősítésére.

Magyar sajtó és magyar olvasó az egy akól és egy pástör. Közös érzésünknek csak egy forrása van: magyar szívünk. S magyar szívünknek csak egy kötelessége: a szeretet. Ámde ez ne csak karácsonyi szólam legyen, ne csak pillanatnyi érzés, hanem mindennapi kötelesség, állandó gyakorlat. És ebben jó példával menjén elől a magyar sajtó s közöttük ez a lap, mely negyvenéves múlttal büszkélkedik.

Ha jól emlékszem, tizenöt évvel ezelőtt, amikor ez a lap negyedszázados évfordulóját érte meg s fogadta az olvasók és érdeklődők szíves üdvözlését, akkor is én — a politikai ellenfél — fontam egy koszorút az elismerés virágaiból. Ma is, negyvenéves jubileumra osztályrészemül jutott a feladat megemlékezni a múlt érdemeiről. Ma már politikai jó barátok lettünk, pedig sem a lap, sem én nem változtattuk álláspontunkat, de tárgyalanná tette azt a közös sors, az örömtelen jelen s az utánunk jövő nemzedéknek tartozó nagy kötelesség. Ma semmi más, csak magyarok vagyunk s azok akarunk maradni. Többet is akarunk. Az adott viszonyok között könnyíteni helyzetünkön, fejleszteni európai kulturánkat, írni, beszélni édes magyar anyanyelvünkön s azt a szabadságot, hogy mindannyian külön-külön templomainkban magyar szóval, magyar énekkel imádkozhassunk Istenünkhöz.

Volna még mondani valóm. De ezt elhagyom — az ötvenéves jubileumra. Azt azonban nem hagyhatom el, hogy az emondottak után a negyvenéves évfordulón is, meg a szent karácsonyi ünnepek alkalmával is, a szeretet meleg érzésével s magyar testvéri szívvel köszöntöm s üdvözlöm ez ünneplő újságnak főszerkesztőjét, szerkesztőit, munkatársait, kiadóhivatalának és nyomdájának alkalmazottjait, munkásait s a lapnak hűséges olvasóit. Én, a Múlt, megbecsülöm a Jelen s bizom a Jövőben.

Kép a jubilaris kaleidoszkopból.

Igen tisztelt főszerkesztő ur! Az elmúlt negyven év történelmének most készülő mozaikjához egy köveccsel én is hozzájárulok. Publicista nem vagyok, sosem voltam; tollam a hivatali íróasztal sivár, poezis nélküli mezőnyén kopott el és nem alkalmas jubilaris cikk megírására. Mégis megteszem. Teszem ezt önzésből, mert nekem is kellemes a letűnt jó idők függönyének fellebbentése, az édes visszaemlékezés. Ne várja tőlem főszerkesztő ur, hogy nagyobb eseményekről írjak. Erre van elég hivatott toll. Önt akarom visszavezetni 28 év előtti időkbe, boldog ifjúságának egyik meleg otthonába. Emlékszik még Verzár Lottinak uri hajlékára, ahol Dálnoki Nagy Lajos, Sorbán János, Nagy Dezső (Kohn Berci), Bittó Károly, Öry Aladár társaságában szellemes csevegés között egy magyar urinő asztalának művészi remekét élveztük? Emlékezik még az 1825. évi nyulvándorlás, a serpentineken hegynék felfelé folyó patak, a pongyola pitypong, a lepus capricornis és a többi Münchhausen szerű kedves élecek és mesék vigkedvű szövőire, szerzőire? Barna haja, életvidám, snájdig fiatal emberek ülték körül az inyenc felatokkal megrakott asztalt, közöttük ön is, aki daliás természetével, önérzetes, bátor és ötletes cikkeivel akkor tűnt fel Aradon.

Régen volt. Elmúlt, mint azóta sok minden. De, ha már visszaemlékezünk a multnak szürke ködbe borult, egyre távolodó komoly eseményeire, emlékezzünk meg az ifju kedély aranyporával behintett apró örömeire is.

A kis társaságnak nem egy tagja áthajózott már a Léthe vizén. Az egykori pajzán kedvű ifjakból őszhajú, viharvert férfiak lettek. Ön sem kivétel kedves főszerkesztő ur. Önnek azonban istendományszerű szerencséje van. Megőrizte fiatal lelkét, tetterejének elevenségét nagy időkben nagy időkre. Ez egyúttal szerencséje az Aradi Közlönynek is, melynek negyven éves jubileumához szívből gratulálok.

Ad multos annos a negyven év alatt jól kitaposott, egyenes uton!

Szívélyes üdvözlettel régi hive:

Schill József.

A karácsony misztériuma.

Az „Aradi Közlöny“ számára írta: **Rákosi Jenő.**

BUDAPEST, december 24.

Lelki békeség szálljon Karácsony szent estéjén mindenekre. Jóbarátira, ellenségre egyaránt. Arra tanította a világot a Mester, akinek születése ünnepe a Karácsony, hogy „*bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, valamint mi is megbocsájtunk az ellenünk vétetteknek*“. Csak Isten Irgalmával képes az ember e tanításig felfelé emelkedni. Mert hiába kétezer éves ez a tanítás. Ebben megmaradt az emberiség az őstestamentum álláspontján, mely azt mondja: *szemért szemet, fogért fogat*. Mert az emberekben nem az isteni bölcsesség uralkodik, hanem az emberi gyarlóság. Kétezer év óta csak annyi kiváló lélek élt, hogy ujjainkon meg tudjuk számítani azokat, akik odanyujtották másik arcukat, amikor az egyiket megütötték őket.

De a Karácsony estnek olyan az ihlete, olyan a malasztja, hogy mindnyájan bűnös emberek — mert ki van közöttünk bűn nélkül? — a betlehemi jászolhoz menekülünk, megfürösztöni lelkünket a jóság, a remény és a szeretet örömeiben. Mindnyájunkban van valami a keleti bölcsék, a Három Királyok ajándékozó és megalázkodó kedvéből. Mindnyájan szeretünk az égre nézni, hogy nem látjuk-meg a vezércsillagot, amelyet követnünk kellene, hogy a megpihenés és az üdv forrásához megtaláljuk az utat. És mindnyájunkban van valami az együgyű pásztorokból, akiknek az égből leszállt angyalok hirdették az üdvözítő megszületését. Mindnyájunkban megmozdul a vágy és sóvárgás a *Hittért*. Hogy hisz, hogy remélni és szeretni tudjunk.

Azért állítunk karacsonyt, felpiperézzük, teleaggatjuk égő gyertyácskával és megrakjuk ágait ajándékokkal. És ragyogványába szólítjuk a gyermekeket, árnyékába állítjuk házunk népét és kiosztjuk a „mirrúát, az illatos olajokat, a tömjént“ és lakomához ülünk sze-

retteinkkel, mert a szegény pásztorok is elhozta állatai zsengejét és ami szegénységétől tellett, a *gyermeknek*, aki megszületett, világra szóló hivatására.

Hát zugjanak a vidám karácsonyi harangok, melyek „örömet hirdetnek nekünk“. Örömet kétezer év óta! És örömet *ma* is?

Való, hogy úgy látszik, mintha az egész világ felbomlásban volna. Ritkán látott a föld több nyomorúságot, több szenvedést, több nyughatatlanságot, visszavonást, gyűlölséget és lázongást mint a mi napjainkban.

De akkor kiáltozzunk-e segítségért, amikor semmi bajunk sincsen? És akkor keressük-e a forrás üdítő vizét, amikor nem szomjuhozunk?

Mentől nyomorultabb az emberiség, annál nagyobb szüksége van az eljövendő Megváltóba vetett hitére. Egyesek és nemzetek tekintenek meghasonlással a jövőbe. Nincsen meg a lelki erejük, amely magában bizni tud. Ha vetnek is, eltapossák a saját vetésüket. Ha építeni akarnak, rombolássá lesz építő munkájuk is. Babel-tornya lett a világ. Se emberek, se népek nem értik meg egymást. És nem értik már magukat sem.

De mindenkinek szívében ott lappang egy kioltthatatlan vágy, egy halovány hit, amely Messiasért könyörög. És ez a Karácsonyest misztériuma. Mert Karácsony este valahol, ha jászolban, ha hiborban, Megváltó születik: Karácsony este feltűnik a csillag az égen, jelenteni a Messiaszt, akiltez minden ember a maga nyomorúságában, minden nemzet a maga balsorsában epedez, könyörög és rimáncodik.

Dicsőség annak aki jön. Hozsánna annak, aki Istentől megígértetett. S bár a Megváltó már születése pillanatában el van jegyezve a Golgotára: Hozsánna annak, aki azért jön, hogy másokért meghaljon.

Már-már eltelt egy hét is és még mindig: semmi! . . . Rosszat sejtettünk. Éreztük, hogy itt valamit tenni kell. De egyikünk sem mert kezdeni. Mindegyik a másiktól várta a szót. Végre megembereltük magunkat. Bizonyosságot akartunk, bármilyen áron. Kilestük, amikor Hindy papa még a kaszinóban kergette a pagátot és beovakodtunk a szerkesztőségbe. Alig mertünk a dolgozó munkatársak szemébe nézni. Sunyítottunk. De mikor láttuk, hogy nem sok ügyet vetnek ránk, nekibátorodtunk. Azaz hogy: nekiestünk asztalnak, széknak, de főleg a kosárnak. Bár ne tettük volna! Mert a felületes rétegek alatt, valahol a középben, a slippedékes papír-humuszban ott találtuk a mi kaligrafice lemásolt, gondosan fűzött és lap számozott novellánkat. Ott találtuk gyűrűtlen, rancosan, hullafoltosan, már-már oszlásnak indulva.

Kiemeltük a sírból drága halottunkat. És amint végigbecézzük finom lapjait illő kegyelettel, látjuk, hogy az utolsó oldalon két fantasztikus figurájú tintapecsét éktelenkedik épp a „Gemelli“ név formás betűin. Nyilvánvaló volt, hogy valaki — szándékosan-e vagy véletlenül — épp oda törülte a tollát. És mintha csak gyalázkodási szándékából tetten volna: a toll hegyére akadt két jókora antasalakot nagy erővel nyomta szét, pontosan a nemes pseudonim-en keresztül.

Le voltunk sujtva! Keserűség fojtogalot, hogy így kellett viszontlátnunk drága magzatunkat, kiről azt reméltük, hogy Hindy papa sajátkezűleg fogja a nyomdafesték keresztvize alá tartani. És hogy így megcsufolva, meggyalázva kellett látnunk azt a nevet, melyről azt hittük, hogy nemsokára visszhangozni fognak tőle Kasztília berkei. Mi ketten pedig

annak révén mint kirobbant új tehetségek, mint mint koaleált társ- és ikerszerzők a lehető legrövidebbre befroccsenünk a halhatatlanságba . . . Tanakodni kezdtünk. Hátha megsejtett valamit Hindy papa? Egyszerre állátuk, hogy a „Gemelli“ név nem is volt olyan zseniális. Ellenkezőleg: erről a névről, épp Hindy papának nehéz lett volna reánk nem ismerni. Azzal tisztában voltunk, hogy a dolog nem maradhat annyiban. De hát mit tegyünk? Hogyan vegyünk magunknak méltó elégtételt?

Végül is abban állapodtunk meg, hogy feltámasztjuk kedves gyermekünket halottainból. Besegítjük az iskolai önképzőkörbe. Ott majd belediktálnak valami jótékony műcsü és ezzel új életre galvanizáljuk. Dictum-factum — kapóra jött mindjárt másnap az önképzőköri óra — a gyorsan ármázott művet beadtuk. Ott viszont kiadták bírálat eléget két diáknak. No, ez a két kitűnő esztétikus és műítés azután alaposan elbánt vele. Izekre szedték, majd jól megokolt írásos bírálatban alaki, tartalmi, stiláris, pszichológiai, esztétikai, sőt talán még geometriai szempontból is megvizsgálták — szóval: agyon-műbírálták. És kritikájukat — *horribile dictu!* — még a szaktanár is magaévá tette. Hát ez már több volt a soknál! Erre nem voltunk elkészülve! Most már mi is nekibőszültünk, mint a vad, amely vért szagol. Mert biztos, hogy galádság, ami itt történt. A két diák is bizonyárára ránk ismert az ominózus „Gemelli“-ről. Éreztük, hogy most már csak azért se hagyhatjuk magunkat. A merő elfogultság és rosszindulat nem taszithat le a Parnasszus-ról két hivatott tehetséget. A költői igazságnak — tanultuk! — előbb-utóbb győznie kell.

Elhatároztuk tehát, hogy a kegyetlen ket-tős verdiktet megfelelően — önmagunkhoz! Odavittük az ügyet a legfelsőbb ítélőszék: a magán önképzőkör elé, mely a Szalay-család diaktanyáján működött. Elvégre vannak még bírák Angliában — azaz hogy: kritikusok Arkádiában! Hadd jöjjön hát, aminek jönnie kell. Fiat justitia, pereat mundus! . . . Majd megmutatjuk mi! . . . Mondanom sem kell, hogy várakozásunkban nem csalódtunk. A legmagasabb fórum egyetlen erélyes leintéssel helyrebillentette az igazság mérlegét és jogerős ítélettel, illetve egy ragyogó műbírálatban „érdemileg méltatta“ a remekművet, kijelölve annak pontos helyét az örökbecsű írásművek Pantheon-jában.

Ezzel tehát valahogyan rehabilitálva lettünk volna. De éreztük, hogy ez az elégtétel nem teljes. Abból még hiányzik valami. Mert a dupla sértés, a megbántás, főise azért bennünk maradt. A két diák-kritikusnak majd csak visszaadjuk a kölcsönt. De mi történjék a főbűnossal? Mi történjék Hindy papával? Hogyan vegyünk mi magunknak őrajta elégtételt? Ebben a kérdésben már természetesen rüleg fel kellett bomlania az iker-viszonynak köztem és Attila barátom között. Ezen a ponton ketté váltak az utaink. Hogy a fiu mily módon intézte el az apával a maga afférját, arról nincs tudomásom. Ami engem illet, én a „nemes bosszu“ álláspontjára helyezkedtem. Megfogadtam, hogy a jövőben minden „válogatott“ rossz kéziratomat az *Aradi Közlönynek* fogom beküldeni. Ime: máig is tartom a fogadalmat — bár nyujtanak a kegyes Párkák minél hosszabbra életem fonálát...

PROHÁSZKA LÁSZLÓ dr.

Hogyan lettem az Aradi Közlöny munkatársa?

Amikor a borjufilé jobb mint száz politikai ontrefflet. — Bosszut álltam a hiu hiu tragikus bukásáért.

Azelőtt hajdanában szigorú elvekkel, komoly felelősségérzettel, állandó felügyelet alatt nevelték a leányt. Sohasem járt egvedül, fiukkal csak szülői ellenőrzés mellett beszélhetett, az olvasnivalóit először áttanulmányozták, az újságba meg, Isten ments! bele sem tekinthetett. Misem természetesebb, hogy akkor, a feminizmus embrionális korszakában a vágyak Mekkája az emancipáció volt. Szabadnak lenni, mindent olvashatni és a saját felelősségünk tudatában önállóan intézni az életünket: ez volt az álunk. Szenzációszámba ment, ha egyszer garde nélkül mutatkozhattunk a korzón, szivdobogás, gyónás és keresztvetés követte

a fiúval való véletlen találkozást. A tilos könyveket kézről-kézre adtuk, lehetetlen rejtekeken habzsolva olvastuk, s mint egy üldözött szekta tagjai szolidaritást vállaltunk egymásért. Az újságot az iskolakönyv lapjai közé szorítottuk s a padok homályában böngészünk ki belőle a romantikus eseteket és a szentimentális tárcákat.

Egy alkalommal, egymásután következő napokon a tárcá témája a „Jedny” volt. A modern, gögös, nagyigényű leányé. Az egyik novella Mese volt a hiu leányról. Aki eladta magát, férjhez ment az öreg gazdaghoz, összetaposva fiatal szerelmese lángoló szívét, mert a vele való házasság nem kecsegtetett semmiféle pompával és fényűzéssel. Összedugta a pad a fejét. Hét borzas leányfő méltatlankodott, kritizált és szenvedélyeskedett. Ez nem lehet! Ki van zárva! A leány nem kegyetlen, 18 éves korában csak a szívére hallgat s nincs előtte értéke a pénznek. Hanem a fiuk, a férfiak, azok anyagiak. Ők néznek a vagyonra és a gazdagságra. Másnapra, a legnagyobb tirokban, megszületett a Mese a hiu fiúról. Aki elmegy a templomba, hogy az oszlopok homálya mögül hallja azt a reszkető „igen”-t, mely előtte örökre bezárja a menyország kapuit, lássa azt a törekeny, hófehér teremest, kit mindenekfelett szeretett, de elhagyott, mert nem volt hozományja. Egvedül, kis fizetéséből nem tellett volna passzióra, a kávéházra, bálakra, az orchideára (akkori divatos virág), mit mindennap a gomblyukába tűzött. Tehetetlen dühében, hogy mégis boldognak látja azt, akit imádott, a gomblyukához kapott s az ott diszlegő gögös virágot összemorzsolta.

Szürke, esős tavaszi nap volt, unalmas összhangzattanóra. A kézirat megkezdte vándorútját a pad alatt. Szivszorongva lestem a hatást. A cédulákak sorra jelentkeztek: „Nagyszerű, pompás, okvetlen kiüdd be”. „Gratulálok, kitünő, biztosan közölni fogják!” Félénk ellenvetéseimre újabb biztositási röplevélekék bátorítottak.

— De kisasszonyok — rázta fejét feddőleg az öreg megboldogult Perger bácsi — maguk óra alatt szerelmes leveleket írogatnak, a helyett, hogy figyelnének.

Szégnyenkezve próbáltuk figyelmünket a tárgyra irányítani, de az eszünk csak a hiu fiun járt s azon a világraszóló sikeren, amely a közlés nyomában jár. Mert, hogy közölni fogják, azt biztosra vettük, s a sikerhez az egész tanfolyam juszt forinált. Tízpercen megbeszéltük az álnevet. A sok felveit indítvány után a „kékharisnyá”-ban állapodtunk meg. Ez valahogy tudára adhatta a szerkesztő urnak, hogy nem egészen járatlan az az irodalom berkeiben, aki önmagára a tudományosság kiparodizált címét ruházza.

A cikk elment, s mi számoltuk az órát, a percet, s lestük lázasan az új napot, amely az Aradi Közlöny-t hozza. Három álmatlan éjszaka következett. Epekedéssel, félénk reménytel, meg-megcsüggedő bizalommal. Végre előt a nap. Egy szomorú, lesújtó, halott-

szagu reggel. Olyan nehéz lett minden. A levegő, a napsütés, az emberek szava. S nekem az iskolába kellett mennem. Legalább a leckémet tudtam volna. Az „Aradi Közlöny” „utálatos” volt. Tárcá egyáltalán nem is jött. De volt szerkesztői üzenet. Hosszu, hatalmas, nagy, mint az aki írta. „Kékharisnyá”. Inkább tanuljon meg jó borjufilét készíteni, mint rossz politikai entrefilé. Forgassa inkább a főzőkanalat, mint a tollat. Hálásabb szerszám, stb. stb. — Ah, egy kozákpika nem tud oly fájó sebet ütni, mint egy szerkesztői üzenet. Szégnyenkezve sompolyogtam be az osztályba. A lányok együtt voltak. Nem ültek haditanácsot, nem zajongtak szokásukhoz híven, hangjukra szordinót rakott a felsőbb fórum kritikája: a nyomtatott betű. Néma fejből intással üdvözöltek és én nem tudtam viszonzni azt. A sok torkomra nyelt könny egyszerre visszaszökött a szemembe. Vigasztaltak: Viri határozott tehetség van, mindannyiunknak tetszik, nagyon jó tárcá, a részletek pompásak csak, — csak — és sorakoztak a házi kritikák jóakaratu agyoncsapásokkal. A hiu fiúmat egészen kivégezték.

De bosszut esküdtem. Megállj te gunyos „Aradi Közlöny”, te kegyetlen kritikus, megálljatok ti szelidszavu lányok! Megmutatom, hogy fogok még írni. Jött a képesítő, a férjhezmenetel, a háztartás, a gyerek, a gyerek... Csupa nagy ügy. Az ambíció mégse aludt el. Sarkalt, lázított szakadatlan. És elkezdtem írni... Fésültem szépre, simára a gondolataimat, betűkbe szoritottam a lelkem forradalmát, az asszonyi nézőpontból megbírált eseményeket és aktuális napi jelentéktelenségeket. És elfogadták, meg is dicsérték és kérték a cikkeket. És megjelentek a „Vasárnapi Levelek” s később az „Asszonyi Szemmel” rovat. Meg voltam elégedve. Vendetta! A hiu fiút megbosszultam.

Ismét nagy ügyek, szomorúak következtek. A világháború. A nyomott béke. A felfordult rend. A sorslapát száguldó forgása. Az igazságlátás. A vörös malom... S rájöttem arra, hogy igaza volt annak a hosszú, széles, nagy kritikusnak, „jobb egy jó borjufilé, mint száz rossz politikai entrefilé!”

És szót fogadok. Nem írok többet...

Dr. PROHÁSZKÁNÉ-TAUSCH ELVIRA.

Az igazság felé.

Írta: Dr. Comsa Gy. Gergely, aradi ortodox román püspök.

A Szent Írás példázataiban olvassuk: „Az igazság fölemeli a nemzeteket, a bűn pedig szegényekké teszi a népeket.” A Szent Írás eme szavai minden valószínűség szerint ismeretesek az Aradi Közlöny tisztelt olvasói előtt. Ennélfogva készségesen fognak hozzájárulni következő véleményemhez. A nemzetek sorsának vezetésére döntő befolyással lévő egyéniségek tudatában a Szent Írás fönti szavainak, mindenkoron kötelesek ez ígék hangoztatására. Csakis ezen föltétel mellett fognak megkritikálni a halandók homlokáról a gond ekéje által hozott barázdák.

Csak a mélyen vallásos lélek képes hangoztatni ezeket a szavakat. Ezért kell ajánlunk különösen az értelmiségnek, hogy tegyen meg mindent a vallásosság érdekében. De igazi vallásosságról beszélünk. Igazi vallásosság meg fog menteni egyenlenségektől, tor-

zsalkodásoktól és egyetértéshez fog vezetni. Egyetértéshez pedig csakis az igazság útján jutunk. Csakis a vallásos indokok szabadithatnak meg a mindennapi gondoktól és előítéletektől. Aki gondolataival az Istenig emelkedett, — mondotta Petrovici János egyetemi tanár a jassi-i egyetem jelen iskolai évének megnyitásakor, — lelkileg elkészült az igazság és tudomány szolgálatába állani. Isten rabjaivá kell lennünk. Mert akinek nem ura az Isten, annak sok más ura lesz.

Ezen irányban óhajtok én valódi buzgalmat a sajtótól. Igaz örömmel, jóleső érzéssel láttam ennek a jelét az Aradi Közlöny magartartásában püspöki székem elfoglalása alkalmából. Hálámat ki is fejeztem ezért. Az „Aradi Közlöny” a negyvenedik munkássági évbe lép. Kívánom szívből, hogy jövőben is az igazság felé vezesse olvasóit.

ÚJ JÖVENDŐRE.

Multak emléke, jövő reménye és a negyven esztendő fennállását ünneplő „Aradi Közlöny”

Napról-napra hódít az egyesülés gondolata, az erdélyi magyar nemzetiségű kisebbség mindinkább belátja azt az alapigazságot,

hogv nem a széthuzás és elkülönítés, hanem az együttműködés, a vállvetett munka képes csak sikert elérni. — Mindinkább igyekszünk megközelíteni azt az egyedül célravezető elvet, hogv a magyar társadalmi tényezők teljes erejükkel együttműködjenek, annál gyorsabban jutunk a célhoz: a magyar kisebbség sérelmeinek megszüntetéséhez és jogainak elismeréséhez.

Ennek a nagy célnak szolgálatában áll az Aradi Közlöny, ennek a célnak eléréséért küzd nemlankadó kitartással.

Bizalommal tekinthetünk a jövőbe, mert mig a magyar kisebbségnek oly lapjai lesznek, mint az Aradi Közlöny és az erdélyi magyar kisebbség ügyeinek irányítására oly férfiak sorakoztak, mint a „Magyar Párt” vezetősége, akiknek lojalitása, tudása, fajszeretete, a viszonyok ismerete, türelmessége és önzetlensége közismert: és jönni kell időnek, mikor román állam polgárait is felvittad.

Az Aradi Közlöny-t 40 éves fennállása al-

kalmával nemcsak irányáért, hanem mint rájongó aradi azért is üdvözlöm, hogy a jelen viszonyok között nem cserélte fel előnevét tetszetősebb névvel.

Az „Aradi Közlöny” születésére nézve a következőkre emlékszem:

Aradnak 40 év előtt két magyar lapja volt. Az Alföld, melynek Tiszti Lajos igen képzett, rutinirt de nagyon sarcasticus újságíró volt a szerkesztője és az Arad és Vidéke, melyet Simegi Kálmán szintén igen tehetséges, de rendkívül sima modoru újságíró szerkesztett. — Az előbbi nemzeti párt, az utóbbi függetlenségi párt volt. A szabadelvű párt nem rendelkezett organummal. Részvénytársaságot alapítottak 10.000 forint részvénytőkével. Bonts Dóme kir. közgyűző, pártelnök felkérte édesatyámat, Budapestről hozzon szerkesztőt. Budapestben az országos szabadelvű párt első sorban Relle Ivánt, a Pesti Napló munkatársát ajánlotta. Hajlandóságot érzett Aradra lejőnni és először is ama kívánságának adott kifejezést, van-e kilátása, hogy Aradon országgyűlési képviselőnek megválasztják-e? A válasz erre a kérdésre nagyon könnyű volt, csak a választók többségét kell megnyerni s a megbízást kézhez veheti, de mivel az anyagiakra nézve megegyezni nem tudtak, Hindy Árpád lett az „Aradi Közlöny” első szerkesztője, s hogy az „Aradi Közlöny”-t jól megalapozta, annak fennállása a legjobb bizonyítéka.

VARJASSY LAJOS,

Arad, 1910. május 15.

Emlékek, küzdelmek, sikerek.

Irta: STAUBER JÓZSEF.

Ünnepi áhitattal teregetem magam elé az Aradi Közlöny első számát. Megjelent 1885. december hó 20-án. A lap felelős szerkesztője Hiny Árpád, a szerkesztőség és kiadóhivatal helyisége: Föter, Hermann-udvar. Az előfizetési felhívást egy lapbizottság zsírálja, melynek tagjai: Bohus Zsigmond, Vásárhelyi Béla, Végh Aurél, Bonts Döme és Varjassy József.

Másnak csak egy szürkülő relívia ez, nekem a lelkembe markol a negyven esztendő lap-példányának minden sora. — Más csak egy fakuló, kopott nyomtatványt lát benne, én a szentírás első lapját, mert a végzet kiszámíthatlan keze ehhez az újsághoz so-

dort, ennek sorsához kötötte az életemet. Fiatalon kerültünk össze, vagy harminc esztendővel ezelőtt. Ifjúságom, férfikorom, lelkesedésem, lángolásaim, ebben az újságban égtek el.

Amit egy embernek alkotni, teremteni tudott; ami siker és csalódás társul szegődtek mellém az életben; amit egy fiatalember ambíciója elképzelné, egy férfi energiája megvalósítani képes volt: az mind-mind ebben az újságban van eltemetve. Mikor végiglapozom a porlepte régi köteteket úgy érzem magam, mintha a temető évtizedes sírdombjai között járnék. Porladó események, porladó emberek mindenfelé. És nekem már valóban több ismerősöm van e sírhantok alatt, mint idefenn.

Hatvanegy kitünő férfiú nevét sorolja fel az Aradi Közlöny első száma. Az induló lap belső és külső munkatársainak nagyszerű gárdáját. Jókai Mór és Mikszáth Kálmán neve ragyog ki a névsorból. És ha végignézem a hatvanegy nevet, megint csak az elmúlás ötét árnyéka lopózik tollam alá, mert a halál kegyetlenül letarolta e diszes névsort negyven esztendő alatt. Nem is azokat sorolom fel, akik meghaltak, hanem azokat, kik még élnek. Kevés dolga van velük a krónikás utódnak, mert négyen vannak életben mindössze: dr. Apor Lipót, dr. Jancsó Benedek, dr. Kell Lipót és Lenővay Sándor. Ott van a hatvanegy férfiú között Goldis János akkori tanár, később aradi gör. kelet püspök is, aki élete végéig ápolta az Aradi Közlönnyel kötött meleg baráti viszonyát és nem volt egyházi ünnepély, hivatalos püspöki ebéd, melyről az Aradi Közlöny szerkesztője hiányozhatott volna.

Újságírók között régi babona, hogy egy meginduló lap első száma nem igen szokott sikerülni. És ez az ötlet mellékvágányra zökkent néhány pillanatig, de el akarok mondani valamit a mester-ségünkről. A lapszínálás a művészetek közül talán az építészettel áll legközelebbi rokonságban. A szerkesztő megcsinálja a tervrajzot, a munkatársak köveket, oszlopokat, szobrokat faragnak hozzá és odahordják az anyagot a redaktor asztalára. Simítás, csiszolás, néha újraformálás és végeredményében a szerkesztő izlése, művészi készsége és talentuma építi fel az újságot. Egy ügyes szerkesztő jobb lapot fog csinálni gyöngye redakcióval, mint egy tehetségtelen szerkesztő jó dolgozó társak segítségével. De azért nincs az a szerkesztő, aki teljes bizonyossággal megtudná mondani előre, hogy miképpen fog sikerülni a holnapi lap. Tizenöt évvel ezelőtt ünnepeltük az Aradi Közlöny születésének negyedszázados évfordulóját. A béke háború évek óta történt. Talán el is felejtették, talán el se hiszik már: kétszáz oldalas volt a jubiláris szám. Akkor is karácsony. A lapot megcsináltuk és hajnalban hazafelé menet azt kérdezi tőlem Poros János, a kiadóhivatal akkori főnöke:

— Nos, milyen lesz a holnapi lap?

— Én nem tudtam neki teljes határozottsággal megadni a kielégítő választ.

— Az a sorsától függ — mondtam.

— A sorsától? — kérdezte Boros János. — Hát az is munkatársunk?

A sorsnak, a jószerecsének bizony jelentős szerepe van egy újság felépítése körül. A nyomdába került cikkek lehetnek a legkitünőbbek, de a korrektor, a tördelő, a gépmester tönkrenyomórit-hatják a lapot. Máskor viszont gyengébb anyag

mellett is tetszetős az újság, ha hibátlan szedés, tiszta nyomás és a váltakozó cikkek szerencsés elhelyezése segítik a szerkesztőt. Azonfelül pedig nagy jelentőségű dolog a — relativitás elmélete, amit már Einstein professzor előtt is jól ismert minden szerkesztő. A zszurnalisztikában azon alapszik a relativitás, hogy az újság jobb legyen az ellenlapoknál. A gyöngye lap se rossz, ha a versenylap még gyöngébb. És a tartalmas lap se sikerült egészen, ha a versenylap még tartalmasabb.

A párbajok divatja.

Az első Aradi Közlöny két elterjedt, nagy napilapnak jelentett konkurrenciát Aradon. Az „Alföldnek”, melyet Vörös Vidor és az „Arad és Vidékének” melyet Tiszi Lajos szerkesztett. Nekik szólhatott az Aradi Közlöny első számában megjelent előfizetési felhívásnak ez a pontja:

— A polemikát nem fogjuk keresni, de nem is fogjuk kerülni, abban a reményben, hogy amint mi a tisztesség hangján irunk, azzal a hanggal fognak találkozni a másik oldalról is.

Ez az álláspont végigvonul az Aradi Közlöny negyven esztendején. És nyugodt lélekkel mondhatom, hogy a mi lapunk sohasem kezdett vizsályt és csak akkor vágott vissza, ha belekötöttek. Az így támadt differenciák egyik szomorú kirobbanása volt két kitünő férfiúnak, néhai Vásárhelyi Bélának és Méray-Horváth Károlynak párbaja, melyben Méray súlyosan megsebesült és jobb karjára örökre béna maradt. De a párbajsegedeknek ezenkívül is elég dolguk akadt az újságírók körül, főleg az 1890—1910. közötti esztendőben. Minden szerkesztőségnek megvolt a maga megszokott, hogy úgy mondjuk „bejegyzett” párbajsegedek, akinek nem sokat kellett magyarázni, ismerték az embereket, ismerték a helyzetet, tudták, hogy Simon Jenőnél vannak a legártatlanabb pisztolyok, Steiner Józsefnél a legkönnyebb kardok és dr. Kell Lipótnál a legbékésebb jezuzkönyvek. Volt idő, amikor a párbajsegedek szinte szakszervezeté alakultak Aradon, s közéjük idegen alig-alig juthatott be. Tagjai: Müller Károly, dr. Sugár Jenő, Lukácsy Lajos, Lukácsy Miklós, Benedek Árpád, Steiner József, dr. Szalai Arnold, Löcs Rezső, Sorban János, Boros Iván, dr. Kell Lipót, Schröder Béla és még néhányan. Hivatásos, de rendszerint díjazás nélküli párbajorvosok: dr. Auszterweil László, dr. Tisch Mór, dr. Polonyi Jenő, dr. Trajtler Andor, dr. Posgay István és dr. Herz Andor. Színhely: Maione Vincenzo vivóterme, a honvédegyalogysági iktanya, meg a csálai erdő. Utána nagy kibékülés, örök barátság és vacsora a Jópásztorban.

Az Aradi Közlöny első éve a nagy-politika jegyében peregtek le. Szontagh Pálnak Tisza Kálmánhoz intézett újévi beszéde két-három vezércikkre adott anyagot, de ugyanakkor nem kerültre el a szerkesztőség figyelmét, teszem fel Angliának Spanyolországgal szemben a Karolina szigetekre támasztott igénye sem. A politikát a lapbizottság irányította és a szerkesztőnek kötelessége volt ezt igen komolyan venni. De azért akadt egyéb olvasni való is. A hírek között érdekesség volt abban az időben a következő újdonság:

— „Zatykó Fridolin minorita áldozár a sikos járdán elcsuszott.”

Negyven esztendő távlatából nézve naivitásnak látszik ez. De meg vagyok győződve, hogy negyven esztendő múlva éppen ilyen naivitás lesz sok minden, amit ma érdekes, sőt nagyfotosságu közleménynek tartunk.

Negyven esztendő alatt háromszor változtatta meg külső alakját az Aradi Közlöny. A mai kisformában indult meg 1885. év karácsonyán, de január 1-én már a többi aradi lapok lepedő-méreteit vette fel és így jelent meg vagy tíz évig. A múlt század kilencvenes éveiben tértünk át a mai méretre, hiven az akkori divathoz, mely a könnyen kezelhető újság-formát szerette.

Nem céloz az Aradi Közlöny történetének megírása, mert ahhoz szűk lenne egy újság-cikk kerete, talán nem is tudnék eléggé tárgyilagos lenni hozzá. Az ünnepi hangulatban mégis megakarok emlékezni néhány eseményről, amikre nagyon büszkéek voltunk akkor s amikbe belevittük szívünk egész melegét és az újságíró ambíciójának minden nagyratörését.

A bravurok kora.

A magyar szabadságharc vértanúinak félszázados emlékünnepélyére nagy gyászpompával készült az egész ország: A parlament, a vármegyék, a városi törvényhatóságok, az akkori nagy Magyarország számottevő intézményei és tudományos intézetei mind elküldték követőiket Aradra, hogy lerójják a kegyelet adóját az aradi Tizenhárom emléke előtt. És itt Aradon lerongyolva várta a nagy napot ötvenkét elszegényedett öreg honvéd. Róluk megelégedett mindenki. Három nappal a nagy ünnepély előtt felhívást intéztünk a közönséghez ezzel a címmel: „Öltöztessük fel az öreg honvédekét!” Ugyilátszik eltaláltuk a hangot, mert nem tellett bele három nap és tetőtől-talpig porpás ujjötét magyaros ruhába öltöztethetők az ötvenkét lerongyolt öreg magyar honvéd.

A következő évek egyikén nehéz, inséges idő szakadt az országra. A termés rossz volt, a tél hideg. Nyomor, éhség mindenfelé. És talán erre az akciónkra emlékezem vissza a legnagyobb büszkeséggel: kitaláltuk azt, amit utánunk csinált előbb Budapest, aztán az egész világ: a z i n g y e n k e n y e r e t! Szivekbe markoló cikkeink utat találtak olvasóközönségünk áldozatkészségéhez. Boltot nyitottunk az akkori Tabajdy-uccában és egész télen át fűtött helyiséget és ingyen kenyeret adtunk mindenkinek, aki jött és kért. De azonfelül fölkerestük a szemeremes szegényeket is otthonukban és az Aradi Közlöny nagyon-nagyon sok könnyet száritott fel abban az inséges esztendőben.

Az aradi Kossuth-szoborra a lapalapítás háromhavi teljes bevételét ajánlotta fel az újság. És a hatvanötödik Aradi Közlöny homlokán három hónapig ott díszlett Kossuth Lajos arcképe. (Nem csekély hosszankodására a szélső 48-as Arad és Vidékének.)

Az újságíróbravurok egész légkörét rajzik emléim között. Micsoda boldogság volt az, amikor egy-egy nagy eseménnyel „lemarasztottuk” az ellenlapokat! Szoros összeköttetést létesítettünk a „Pester Lloydal”, a legjobb budapesti hírforrással és reggel négy óráig permanens telefonösszeköttetésben álltunk a nagy német lappal. Sok-sok nagy világesemény előbb jelent meg az Aradi Közlönyben, mint a budapesti lapokban (ez utóbbiak korábban zártak.)

Nem sajnáltuk a fáradságot és a későbbi jobb időkben a költségeket se, ha lápsikerről volt szó. Megtörtént egyszer, hogy a Gráczban elhunyt Weitzer János végrendeletét, mely több nyomtatott oldalra terjedt, szószertint táviratilag kértük és kaptuk meg Gráczból. Ennek a táviratnak költségeiért a külvárosban akkor egy kis házat lehetett volna kapni kerttel. De nekünk megérte.

A világháború kitörésekor az egész magyar sajtóban az Aradi Közlöny hozta az első valódi harctéri tudósítást. Mialatt Budapesten és Bécsben megszervezték a sájtóhadiszállást, azalatt a mi kiküldött harctéri tudósítók — igaz, hogy a maguk szakállára, minden hivatalos katonai engedély nélkül — ott jártak már délen és északon. A szerb harctérről Bolgár Lajos, a lelkiismeretes újságírók mintaképe: az orosz harctérről a minap elhunyt egykori kitünő munkatársunk Zádor Jenő küldték idegfeszítő, eredeti tudósításaikat. Ezt a bravurt nem csinálta utánunk egyetlen magyar lap se. A hadvezetőség végre rájött és szigorúan véget vetett az Aradi Közlöny „egyéni akciójának.” De az egész magyar sajtóban heteken keresztül mégis csak egyedül mi közöltünk valódi, cenzura-mentes eredeti harctéri tudósításokat.

Aztán jött a negyvenes vérforogató, a monarchia összeroskadása, az új államalakulás és — a cenzura.

A sors kegyes volt az Aradi Közlönyhöz, mert körülötte világok omlottak össze, országok pusztultak el, trónok kerültek alá és dinasztikiák semmisültek meg: — de a gyöngye papiros, az újság, az olombetűk katonáinak harctere a nagy világeseményben is a miénk maradt. És magyar maradt! Lelekem minden áhitatával köszönöm ezt a végzetnek.

A negyvenéves jubileum ez ünnepélyes óráiban engedtessek meg nekem, hogy a kegyelet szövetnekét gyűjtsam meg két férfiú emléke előtt, akik nyomot vágtak és irányt mutattak az Aradi Közlönynek. Hódolattal és hálaival adozom Vásárhelyi Béla és Tisza István gróf emlékének. A becsületes, a konstruktív, az egyenes magyar politika utját ők szabták meg nekünk.

És mi fölemelt fővel, tiszta lelkiismerettel állunk meg emlékéik előtt. Mert ezt az utat, az ő politikájukat nem árultuk el soha!

Negyven esztendő meg huszonöt.

Emlékezés a 25 év előtti Aradra, az Aradi Közlönyre,
az aradi újságírás fénykorára.

Irtta: RONA LAJOS.

(Budapest, december 17.) Hihetetlen, az *Aradi Közlöny* negyven esztendő. Öregsziünk. Aradi emlékeim a legkedvesebbek előttem, talán azért, mert ott életem le pályám első éveit, fiatal voltam, lelkes, fáradhatatlan, ambíciózus, amilyen az *akkori* újságíró volt.

Délben keltünk fel s elmentünk a Színházi Vendéglőbe ebédelni. Ma hihetetlen, emlékeknek is túl romantikus: ebédért és vacsoráért egész hónapra 18 forintot fizettünk. Garzon-lakásom havi bére 6 forint volt. A korona ugyan akkor, 1901-ben már néhány esztendője törvényes fizetési eszköz vala, de mi még forintban beszéltünk, forintban számoltunk. Vagy tízen ültünk a stamm-asztalnál: *Benedek Árpád*, akkori principálisom, társszerkesztője az *Arad és Vidékének*, amelynek valamikor egész ország-részre kiterjedő népszerűségét és súlyát már erősen szorongatta a fiatalabb évfjártat *Aradi Közlöny*. A társaság törzstagja volt továbbá *Székely Miklós*, akkor a *Muskát-féle Aradi Friss Újság* felelős szerkesztője, szegény *Kintzig-Kopár Ferenc*, *Auszterweil Laci*, boldogult *Szalay Noldi*, akit örökösén politikai intrikák izgattak és már akkor nagy szenvedéllyel hadakozott *Müller Károlyért*, *Szegő Hugó*, kedves, jó barátom — nem láttam vagy tíz éve — s néha az asztalhoz telepedett szerényen a testvéröccse, *Szegő Pál*, akkor kezdő fiatalember, most a budapesti Fővárosi Söröző Részvénytársaság teljhatalmu vezérigazgatója, a kiből igazán nem látszott ki akkor, hogy husz esztendő múlva Budapest egyik jelentékeny iparvállalatát megmenti és felvirágoztatja. *Sugár Jenő* is tagja volt az asztaltársaságnak, már akkor az aradi társaság kedvelt embere, spadassin és párbajszakértő. Végül *Kell Lajos*, az aradi élet tipikus alakja, akiről csak mostanában hallottam, hogy meghalt.

A vendéglőből naponta, program szerint, átmentünk a *Városi Kávéházba* feketekávéra. Itt *Tiszti Lajos* ült az asztalfőn s utolérhetetlen humorával és aktuális gunyolódásaival végigragalmazta az egész aradi társadalmat. Ő volt az első gazdám (napilapnál) az „*Arad és Vidéke*“ főszerkesztője, aki ezelőtt 25 esztendővel negyven forint fizetéssel angazsált s akitől nagyon sokat tanultam, mert briliáns érzékű újságíró volt.

Mikor először megjelentem az „*Arad és Vidéke*“ redakciójában, a Templom-uccai ház emeletén, az öreg szolga leültetett a középső szobában a rozoga diványra, hogy várjam be: mindjárt jönnek „az urak“. Délután négy óra tájban már szállingóztak be az emberek a redakcióba: elsőnek *Benedek Árpád* jött, aki nagyon félt *Tiszti*től s különben is rendkívüli szorgalmu, lelkiismeretes újságíró volt. Röpké pillantást vetett rám, aki félszeg-fiatalon üldögéltem a kereveten, de megszólításával nem tüntetett ki. Jött *Kopár*, a „nagyfalpu sváb“, a hogyan akkor a kollegák nevezték, ő sem vetett rám ügyet. *Losonczy* már kíváncsibb természetű ember volt, megkérdezte, ki vagyok, mire várok és kérdezetlenül közölte *Benedek*kel:

— A makói tudósító, akit *Tiszti* annyira dicsért.

**Kosztika Miska*, a hagyományos virszinival a szájában jelent meg, körülnézett és elment sörözni a későbbi *Vadászkürtbe*.

Öt óra tájban érkezett meg *Tiszti*, a szolga jelentette, hogy egy fiatalember várakozik reá, behivatott, megdicsérte az akkor nevezetes csanádi megyegyűlésekről írt tudósításaimat, a melyek boldogult *Návay Lajos*, akkori csanád-

megyei főjegyzőnek az általános választófog ügyében való országos szerepléséről szóltak. Ajánlotta, lépjen be a laphoz munkatársnak, ő majd elintézi mindent az édesanyámmal, aki *Pestre* küldött, jogi tanulmányaim folytatására, mindenképp azt akarta, hogy ügyvéd legyek. *Tiszti Lajos* rábeszélése sodort az újságírói pályára és ha igazi, vérbeli újságíró lettem belőlem, ezt az akkori aradi sajtó roppant fejlettségének, a budapesti sajtó nivóját akkor meghaladó modern szellemének köszönhettem. Micsoda újságírás volt ez! A formákban olyan mint a francia, nívós, mozgalmas, tekintélyes, hatalmas.

— *Sakál* (így hívták akkor a fiatal zsunalisztát) — szólított *Tiszti Lajos*, mindjárt az első napon, 19 éves koromban, menjen csak át az aulába és „csinálja meg“ a püspökválasztást! Az nap volt ugyanis a híres *Közdelem Mangra Vazul* és *Papp Ignác János* között az aradi püspöki székért. Országos esemény volt, de én akkor csak pár órája valék Aradon, sejtelmem sem volt arról, hogy hol az aula, mi az a püspökválasztás, mik a formalitásai, egyszóval borzasztó lámpalázam volt.

— Főszerkesztő ur, én nem tudok románul, tessék mást küldeni.

— Menjen csak át, barátom, lesznek ott újságírók, majd azok utbaigazítják.

Sose felejttem el ezt a napot. Az aulában együtt ült a zsinat, dászes ruhájú papok és ünnepeives öltözetű világiak, tömjénszag, izgalom. Szerényen bemutatkoztam a kollegáknak, akik egymásközt a „*Vidéke* új sakáljának“ neveztek, de barátságosan utbaigazítottak. Emlékszem, ott volt *Zima Tibor*, *Faragó Rezső* az *Aradi Közlönytől*, *Székely Miklós*, a „*Friss Újság*“-tól. Akkor csak ez a három magyar lap jelent meg Aradon, a negyedik a „*Tribuna Poporului*“ amely hatalmas újság volt, egész Erdély románságának legolvasottabb lapja. Este nyolc órakor ért véget a választás, csekély szótöbbséggel *Papp I. Jánost* választották meg, aki majdnem negyedszázadig volt az aradi egyházmegye püspöke.

Kábult fejjel siettem vissza a redakcióba, jelentettem az eredményt *Tiszti*nek, aki utasított, hogy a legrészletesebben írjam meg a tudósítást s ezenkívül a külsőségekről, a színekről tárcát írjak. A szerkesztőségben már akkor elmentek a kollegák vacsorázni, félénken leültem az előszobában az öreg szolga által kijelölt asztal mellé, ahol kivültem csak a szolga tartózkodott. Vigasztalt, biztatott és átment a szomszédba vacsorát hozni, amiből azonban én, a lámpaláztól remegő „sakál“ csak pár falatot ettem.

Ejfel után egy órakor fejeztem be a munkámat. A tudósítás két kolumna volt, címeikkel, alcímekkel ellátva, miután a lap formáit már mint makói tudósító megfigyeltem. Megilletődöttem lettem a kéziratot *Benedek* asztalára, aki ezt hangtalanul tudomásul vette, de még mindig nem szólt hozzám egyetlenegy szót sem. Ebben az atmoszférában kezdtem hozzá a tárcához, négy lábat írtam, címet is adtam neki, ezt hogy: „*Pillanattelvételek az aradi püspökválasztásról*“, ezt is lettem *Benedek* asztalára és megkérdeztem: kíván-e még valamit. — Nem, köszönöm, hazamehet!

Támolyogva mentem a *József főhercegen* levő lakásomra, június elseje volt, fojtó meleg a kis hónapos szobában, lefeküdtem, de le nem hunytam a szememet. Reggel öt órakor hozták az *Arad és Vidékét*, amelynek a házigazdám előfizetője volt, amit írtam, szöszereint megjelent, a tárcánál pedig alá volt írva a nevem. *Benedek Árpád* úgy látszik, jónak találta és megszólítás helyett ezzel tüntetett ki. Másnap *Benedek*, éjszaka, redakciós munka után, magával vitt a *Löwy Nácihoz*, *Kopár* pedig, aki felette rideg ember volt, még azon a hajnalon brudert ivott velem. Huszonnégy óra alatt tehát kombattáns lettem, ebenbürtig tagja az aradi újságírók társaságának, amely akkor az ország legjobb zsunalisztáinak gyülekezete

volt. Mindegyikből ember lett, vagy karriert csináltak más pályán, vagy ma is kitünő újságírók, a szónak régi értelmében.

Az aradi hírlapírás e fénykorában egyik legdallásabb alakja volt a korzónak, ismert tényezője a társaságnak, a kollegák között irigvelt szerencsésü és pozícióju férfit: *Stauber József*, az *Aradi Közlöny* felelős szerkesztője. Akkor csak egy-két éve volt még Aradon, az *Aradi Közlöny* is aránylag fiatal újság volt, akkor szabadélvü párti a függetlenségi *Arad és Vidékével* szemben és csak kevés eredménnyel bírta a versenyt *Tiszti Lajos* tradicionális népszerűségü lapjával. *Stauber* vezetésétől számítódik az „*Aradi Közlöny*“ fejlődése. Emlékszem, a daliás, tiszteletet parancsoló, okos és energikus szerkesztőt *Révész Adolf*, a kiadóvállalat akkori exponense bizalmába fogadta és közös erővel vették fel a harcot a tőkében és áldozatkészségben szegényebb *Arad és Vidékével*. Történeti tény, most, a negyvenéves évfordulón objektíve meg lehet állapítani, hogy „*a Stauber-rezsim néhány év alatt legyűrte az Arad és Vidékét és az Aradi Közlöny a vidék első lapja lett, nívóban azonban teljesen fővárosi. Az Aradi Közlöny nagy terjedelme, tökéletes tartalma el tudta érni, hogy Aradról ugyszólván teljesen kiszorultak a budapesti újságok, déiben, mikor a gyorsvontat hozta a reggeli pesti lapokat, senkit érdekelt Aradon az, amit már reggel az Aradi Közlönyben olvasott. Tulzás nélkül, nemcsak azért, mert jubileum van, de egészen objektíve meg lehet állapítani, hogy az újságírás történetében nevezetes fejezet illeti meg az Aradi Közlönnyet és e lap fénykora arra a három évtizedre esik, amióta Stauber József az Aradi Közlöny főszerkesztője.*“

A jubileum alkalmával jólesett ez a kis visszaemlékezés. Meghatottan gondolok az aradi újságírás klasszikus korszakára és bizonyos, hogy hasonló ünnepi hangulatot érez az „*Aradi Közlöny*“ negyvenéves jubileumán a többi északadti kollega is, má már az ötven körül járó férfiak, de igazi, hivatásos, vérbeli újságírók, hiszen Aradon tanulták a mesterséget.

Futok a bűn alatt.

Hajrá, futok a bűn alatt,
Kifordulva magamból, vonitva,
Félek: az ördög szítja
Az éjszakát...
Hajrá, országokon, mezőkön át,
Hajrá, ha úz a rémület... 8

Kivülről szép, esendes a világ,
Csak sorsom nyugtalan, üzött,
Magasan égnék a béke lángjai,
De az üszök
Nem hagyja érní lelkemet:
Belémiadzott keserűség
Minden akarat
A bűn alatt.

Voltam ellene száz sehemnek,
Atkoztam perost vörhenyek, láznak,
Koldulok, hol megaláznak,
Sírva hiszem, hogy megjavultam,
Mégis megbotlom az utban,
Összetépek sok cifra szepet:
Hitemre lépek...
Én, szikrázó táltosa a napnak,
Jégpólusa vagyok magamnak,
Én, álma vakos nyomornak, ayügnék,
Oda állok az élet élére,
Tomparéttü köszörtnek,
Jósok nevetnek,
Mikor én adtam őket igéretnek,
Morajlanak a hités partok,
Ha árral szemben feljűk tartok,
Zug a fővenyes élet,
Ellenem,
Mert a bűn velem
Ázik a csodatevésben,
Jóság, teremtés, harcok, eszmék,
Ma bűnös esték
Lángolnak Golgothára:
Ma ünneprontó esőben várom
A vacsorát!
Holnap megállok,
Vagy eljutok én is Betlehembe,
Szent Jászolán sírom el dalom,
S kakasszóra Péterre borulva
Jésust megosalom... 8

Mindig aradi maradok!

Igaz, őszinte szereliteljes köszöntő a jubiláris „Aradi Közlöny“-nek.

Budapest, 1925. december.

Istenem! Jubilál az Aradi Közlöny. A gondolatok, az emlékek egész raja támad fel éled újra bennem, Arad... Kedves jó városom, kedvelt, szeretett lapom. És ez ünnepen

megint Aradon vagyok, hiszen a szívemnek, a lelkemnek egy nagy darabja maradt ott. Életem legszébb éveit töltöttem ebben a városban. Ott mindenki a szívemhez nőtt. És az „Aradi Közlöny“ főszerkesztője Stauber József, a

ki a legderekabb ember, a legmegértőbb lélek, aki ezt a nagyszerű sajtóorganumot felemelte, nagyra tette s állandóan fővárosi nivón tartotta. Mostani felelős szerkesztője Réthy József, ki mint fiatal újságíró is a legelső között volt: méltó utóda ugy tehetségben, mint kötelességtudásban Bolgár Lajosnak. Örvendezek az örvendőkkel, ünneplek az ünneplőkkel. Lélekben, gondolatban ott vagyok, úgy valahogy érzem, mintha el sem jöttem volna onnét. Hiszen az egész aradi tartózkodásom úgy tűnik fel nekem, mintha az egy boldog ragyogó, mesebeli álom lett volna. Nem is tudom elhinni, hogy az Élet valaha olyan nagyon szép is lehetett. Mindig aradi maradok!

Szeretettel köszönti
Aradot, az „Aradi Közlöny“-t
Dr. Beregi Sándor.

Az első.

— Levél a szerkesztőhöz.

Kedves Szerkesztő Ur! Bajtársi érzéssel szorítom meg a kezét a negyven éves mult határmegyén. Valami szent közösséget érzek kettőnk

hivatásában. A pap a szószékről az élőszó közvetlenségével, az újságíró lapjában a nyomtatott betű mindenüvé beférkőző hatalmával hirdeti az igazságot, az ut, az élet igéit. Mert amiképen a pap nem érdemli meg,

hogyan a szószékre lépjen, ha onnan nem Krisztus tanítását hirdeti, éppúgy az újságíró sem méltó megnevezésű nevére, ha nem az igaz, a szép, a jó, nemes gondolatait száll síkra.

Az Aradi Közlöny immár negyven éve küzd a jobb jövőért. Eszközeink bár sokszor szöges elentétben vannak, mert a feltétlen liberalizmus nem kenyerem, a végső célunk mégis azonos, hisz a társadalom lelki és szellemi megjavításáért dolgozunk mindketten. Hát ehhez a nagy jelentőségű munkához adjon a Mindenható a további negyven és akár negyvenszer negyven évben is rátermettséget és kitartást.

És most a nagyvenesztendő jubileum alkalmából emlékezem, visszagondolok arra: mikor is kerültünk mi, már t. i. az Aradi Közlöny és én letelezősűr?

Biz' e-nek több mint két évtizede. Történet pedig az Ur ezerkilencszázharminadik évének tavaszán. A lelkeket abban az időben már évek óta valami nyugtalanság űlte meg.

Az Amerikába való vágyódás láza ragályként terjedt a magyar rónán és a felvidék hegyei között. Az állam hivatalos szervezete megpróbált mindent, de hatás nélkül. Majd társadalmi eszközöket vett igénybe, de ez sem hozta meg a kívánt eredményt. Ekkor kérte az egyház segítségét, hogy akiket nem bírt jobb belátásra a hatalom, meg a rábeszélés, világosítsa fel a hit igéje.

A püspöki kar magáévá tette a gondolatot és pásztorleveleket intézett a hívekhez. Reá mutatott a kivándorlási hírnékek leiketlen üzeneteire, valamint azon veszedelmekre, melyek az egyesre, családokra és közre háramolnak a kivándorlás nyomán

Szent Gellért egyházmegyéjének akkori püspöke, Desseffy Sándor is fölemelte főpásztori szavát és 1903. husvét napján, vallásos és hazafias szívtől áthatott, emelkedett hangú pásztorlevelében szólott híveihez, és buzdította őket a hazai földhöz való törhetetlen ragaszkodásra. A komoly gondolatokban gazdag főpásztori szózat, mély hatást váltott ki mindenfelé és az Aradi Közlöny engem tisztelt meg azzal a feladattal, hogy a

püspöki körlevelet a lap vezető helyén méltassam. Ez volt a mi első együttes munkánk.

Azóta számtalanszor megnyitotta előttem hátsábjait, különösen ünnepi alkalmakkor, de most a jubileum alkalmával jól esik, hogy az első barátkozásunkról megemlékezhetem.

Bajtársi üdvözléssel:

Dr. Monay Ferenc,
minorita plébános.

AZ ARADI KOZLONYNEK!

As erdélyi magyarságnak régi, bátorsávu küzdő harcosát, az Aradi Közlönyt, negyvenesztendő fennállása alkalmából szívvel köszöntöm.

Tartsunk össze s küzdjünk együtt Istenadta jogainkért.

Kolozsvár, 24-12. 1925.

UGRON ISTVÁN.

Hű kísérom negyven esztendőn át...

Midőn Aradvárosában, Aradmegyében és Közép-Európának délkeleti részén egy igen szá mottevő, intelligens újságolvasó-közönség az Aradi Közlöny 40 éves jubileumát ünnepli, szívesen és örömmel hozzájárulok az ünnepi szám tartalmának — hogy úgy mondjam — kiegészítéséhez, emlékek gyűjtéséhez magam is.

Aradi Közlöny... e cím nagyon régi emléket elevenít meg lelki szemeim előtt. Mint fiatal huszártiszt valamelyes hivatalos kiküldetésben utaztam az 1880-as évek közepén a régi „körösvölgyi“ vonaton Borossebes felé, a szakasz falán igen feltűnően, de tetszéstől figyelmeztette a közönséget egy zománcozott fémtáblácska arra, fizessen elő az Aradi Közlöny című újonnan alapított napilapra.

Az óta lezajlott 40 év alatt meggyőződéseim szerint a lap olvasói közül ezrek számára ezerszámra keletkezett olyan vonatkozású alap a visszaemlékezésre, mely ma az ünneplés adataihoz méltán számítható. Ezeket megírni, kellően méltatni bizonyára nem fogják elmulasztani a lap régi és ezen munkára hivatott barátai. Hiszen az Aradi Közlöny mindig hivatása magaslatán állott és így örökké megnyilvánuló tapintatosságával sok-sok barátot, ellenséget aligha szerzett.

Egészen bizonyos, hogy a szóban forgó 40 év alatt erősen túlnyomóan több számát olvastam az „Aradi Közlöny“-nek, mint a hányat valamely ok miatt nem olvashattam.

A jubileum alkalmával én az „Aradi Közlöny“-t egy olyan emlék leírásával akarom ünnepelem, aminővel valószínűleg nagyon kevesen rendelkeznek, — vagy talán senki. De előbb meg kell mondanom, hogy habár nem Aradon születtem, azért mégis szívvel-lelkel aradi vagyok, azaz 1879-ben kerültem mint fiatal huszártiszt Aradra, egyenesen a bicsujhelyi

Therésianumból, azóta kisebb-nagyobb megszakításokkal (hadiskola, vezérkari-szolgálat, utóbb a világháború) mindig Aradon voltam, tehát itt töltöttem ifjúságomat, innen nősültem és 1902 óta, amidőn a katonai szolgálattól kiléptem, itt Aradon töltöttem a férfikor legszebb részét, lelkesedéssel vettem részt az itteni közgazdasági mozgalmakban, mint volt „választott“ városatyja, az itteni szűkebb politikában és csak természetes, hogy midőn kitört a háború és én 1914. július 30-án hadiszolgálatra bevonultam, lelkem, szívem kívánságára gondoskodtam arról, hogy az Aradi Közlöny-t a harctéren is olvashassam.

Előbb csak Pancsovára jött a rendes postán hozzám a lap, de mihelyt az ügy odáig fejlődött, hogy azon parancsnokságot, melynek élén állottam, ellátták tábori postahivatallal, attól a naptól kezdve meghozta nekem a pontos tábori posta a hűséges jó barátot az „Aradi Közlöny“-t. Ha esetleg a pillanatnyi hírcsere akadályozta egy pár napig a tábori posta kézbesítését, mihelyt alkalom nyílt, már is megkapta mindenki — tábornoktól a közkatonaig — a maga küldeményét. Így történt, hogy olvashattam az Aradi Közlöny-t úgy a szerb Avala-hegy tövében, mint az Isonzo mellett Doberdó kavarnáiban, a dél-tiroli offenzíva alatt a Val-Sugana szakadékában, Woihynia mocsarai között, majd a Tölgyes-szoros fenyveseiben, a Vojusa melletti olasz fronton, Később az Ojtóz-szorosban és az összeomlás után mint az aradi kormány hadügyminisztere a fogságban, kevés megszakítással mindenütt az egész világháború alatt. Így lett és volt az Aradi Közlöny az én saját külön „hadállapotom“ nélkülözhetetlen kelleke.

A mostani jubileum ünneplése alkalmával érdemesnek tartottam ezt az adatot az „Aradi Közlöny“ 40 éves múltjának és történetének kiegészítésül látni, s kívánom, hogy hosszú-hosszu esztendőkn át legyen még hűséges kísérom, sokunk jóbarátja, sorsunk vigasztalója a most jubiláló Aradi Közlöny.

kisjolsvai SZABÓ ZOLTÁN tábornok.

Teleplezzük a szerkesztőséget!

Mennyi érdekes anyagot szállít az újságba naponta a lap kiadóhivatala.

Negyven éves jubileumát ünnepli az Aradi Közlöny. Jubilál a szerkesztőség, de ünnepet ül a kiadóhivatal is, amely a nagy karácsonyi jubilaris számba szintén helyet kér. A kiadóhivatal kérése jogos. Elvégre negyven hosszú esztendőn keresztül mindvégig a szerkesztőség állott beszélgetési viszonyban a közönséggel, dískuráljon az olvasóval ez ünnepélyes alkalommal a kiadóhivatal is.

Messze távol áll tőlünk az a gondolat, hogy

a szerkesztőséggel a mondanivalónk felett vitába boosájkózzunk. A vesztesek csak mi lennénk, mivel a szerkesztőség, a toll kitűnő harcosai, — ez nem akar bizelgés lenni — egy pár jól megszerkesztett szellemességgel a kiadóhivalt alaposan lesulykolná, gy mi csak néhány nagyon meggyökeresedett tévhitet akarunk megvilágítani, melyből a szerkesztőségnek is be kell látnia,

hogy a lap megcsinálásában nekünk — a kiadóhivatalnak — is komoly része van s a mi dolgaink iránt — a lapban — a közönség erős érdeklődéssel viseltetik.

Mindenekelőtt a szerkesztőség rosszul hiszi — ha abban a kellékes tudatban ringatózik — hogy az olvasó, amikor a kezébe veszi a lapot, rögtön a vezércikkben megtalálva komoly politikai, avagy általános gazdasági kérdések olvasásába temetkezik. Szó se róla. Ma — a nagy antiszemita éra dacára. — a nyájas olvasónak legalább is kétharmada a lapot héber imakönyvként kezeli. T. i. hátulról kezdi böngészni az újságot, mert — engedelmet kérünk a szerkesztőségtől — merészségünkért — a közönséget néha jobban érdekli az apróhirdetések különféle rovata, mint a legközelebbi háborúk előidézője: a békeltető világháborúsok, antantkonferenciák, stb. Így pld. mindig általános kedvelt olvasmány — ezt is minden túlzás nélkül állítjuk — a „Levelezés“. Ugyancsak ki kell emelnünk a „Házasság“ rovatunkat. Isten tudja hány — lapunk házassági rovatából származó ismeretség fejeződött be ünnepeles aktussal az anyakönyvvezetői hivatal bársonyszékében. És itt meg kell cáfolnunk azt az állítást, hogy a házasságok az égben kötnek. Aligha, inkább az újságban, no meg az anyakönyvvezető előtt. A „Házasság“ rovat különben két helyen szerepel a lapban. Először hátul, az apróhirdetésben mint jámbor óhaj, azután néhány hónapocskán után a „Hírek“ között, boldog, örömteli bejelentésként, ahová ugyancsak a kiadóhivatal szállítja az anyagot mint kész eseményt és milyen nagy örömet szerzünk vele a közönségnek. Vannak ugyan esetek, amikor a szereplő szemlévek megbánják tettüket, ez azonban már nem tartozik a kiadóhivatalra, hanem a szerkesztőségre, min „érdekes riport“... Épen így a kiadóhivatal javára irandók az „Eljegyzések“ is. Tessék továbbá a sok hadimilliomost megkérdezni jól sikerült házvételeit, vagy eladásait, nem a lap „Ingalan“ rovatának köszöni? És a többi hirdetési rovatok: az „Alkalmazás“, „Adás-vétel“, „Ellátás“, „Oktatás“, „Lakás“, „Különléte“, stb. mindegyik napról-napra valóságos kis regényeket rejtgetnek magukban. Nem akarunk indiszkrétnek lenni, de bátran mondhatjuk, hogy a különbeíratu meleg fészket keresők, a lap „Lakás“ rovatában találták fel a kedves kis találkahelvet, a csinosan burkolt szobát ahol ki tudja mennyi titkos és titkolt viszony szálai bonyolítottak le... Ha még eláruljuk, hogy a lap „Mulatság“, „Irodalom“, „Színház“, „Művészet“, „Mozi“, stb. rovatok kommunikéinek is a kiadóhivatal a szülőanyjuk, úgy véljük, hogy a magunk szempontjából kellőképpen bevilágítottunk a lapcsinálás kulissza-titkaiba és ha már a szerkesztőség nem látja be, az olvasóközönség bizonyára beismeri, hogy a kiadóhivatal is fontos szerepet játszik a lapszer-

hivatal és a szerkesztőség között egyébként szoros kapcsolat áll fenn és ez főként a szerkesztőség részéről már a hónap elején előlegkérés formájában nyilvánul meg.

A negyvenéves Multból

Emlékezés a régi Aradra, az elmúlt idők nagy embereire. — Amikor Aradon megalakult az Emke.

Csiky Károly barátom már neheztel reám hogy lemaradtam mellőle a régi Arad eseményeinek leírásában, de a paragrafusok tömkelegében már megfeledkeztem régi emlékeimről, miről oly szívesen beszélgettünk együtt, beleképzelvén magunkat ama kor kedves és kedélyes eseményeibe. Most azonban, hogy olvastam az Aradi Közlöny 40 éves multjáról, vágyakoztam magam is a soraimban megemlékezni, hogyan is született meg ez a most már 40 éves korát élő újság, amelynek születésénél jelen voltam és némi tevékenységet is kifejtettem.

A szabadelvű párt elnöke akkor Bonts Döme volt és mint ő mondta a párt láthatatlan feje Fábrián László főispán, én pedig a jegyzője. Negyven éve annak, hogy egy értekezleten határozatba ment a párt egy organuma, az Aradi Közlöny című lap megalapítása és pedig részvénytársaság szervezésével. Egy részvény ára, akkor 100 forint volt s nem kellett 48 óra, az összes részvények aláírása megvolt. A szerkesztésre Hindy Árpád vállalkozott, akit Hindy papa néven becézgettek; segédszerkesztő Törös Tivadar volt. Ezen időben dilettánskodtam magam is a lapnál. Előveszem tehát régen őrzött irataim közül néhány megmaradt példányát a lapnak, melyekben tárcáim, verseim, cikkeim megjelentek. A többi között itt van egy lappéldány 1888. december 8-ról 333-ik számu. Ebben van egy tárcám „A képzelődésről“ „Lucifer“ aláírással. Fölötte díszesleg egy vezércikk „Az Emke Aradon“ címmel. A többi közt így olvasom a közleményből:

„Egyszerűségben, de gránitszilika alapon, mint amilyen rendíthetetlenül állanak maguk az erdélyi hegyek hol a havasi gyopár terem; az a virág, mely szélben, viharban nő fei kőszikla-földből. Megalakult az E. M. K. E. aradi választmánya. Egész Arad előkelősége képezi a választmány zömét.“ Törös Tivadar írta a cikket. Tudniillik Hindy a szerkesztőségben felvetette a kérdést: ki vállalkoznék a gyűlés lefolyásáról szóló közlemény megírására? Éreztem gyengeségem, így került Törös tolla alá a közlés, én csakis a jelen voltak névsorának megírására vállalkoztam, akik a következők voltak: Bethlen Gábor gróf elnök, Sándor József titkár, Kénosy Sándor és Szerényi József választmányi tagok mint az E. M. K. E. küldöttei, özv. Purgly Jánosné, ifj. Purgly Jánosné, Schusztler Henrikné, Wadowszky Gusztávné, Simon Karolin, Boros Janka, Fábrián László főispán, Vásárhelyi Béla, Végh Aurél, Varjassy József, Varjassy Árpád, Hauser Károly, Institóris Kálmán, Tarjánvi Vilmos, Purgly János, Dániel László, Nachtnébel Ödön, Szathmáry Gyula, Hász Sándor, Kornay Károly, Matavovszky Nándor, Vannay János, Parecz István, Adler Lipót, Kuncz Elek, Kerner Péter, Schusztler Henrik, Magyar Ferenc, Böhm Lajos, Mülek Lajos, Bácskai Béla, Heeger Ernő, Sallai Béla, Vörös Vidor, Hindy Árpád, Barkó Ferenc, ifj. Avari Ferenc, Bilkey Béla, Nikolics Döme, Szerényi Hugó, Barahás Béla, Bogdánffy Gergely, Hász Sándor, Simay István, Millig József, Wadowszky Gusztáv, Heincz Gábor, Tischler Jankay József, Dálnoky Nagy Lajos, E. Illés László, Törös Tivadar, Hornvák Viktor.

Fábrián László nyitotta meg a gyűlést és ismertette miként alakult meg az E. M.

Ezzel be is fejeztük mondani valónkat és ha a szerkesztőség úgy akarja, további tíz évig ismét hallgatunk, azonban az 50 éves évforduló alkalmával újból szót kérünk... Salgó Henrik.

velődés előmozdítása.“ Előadta, hogy az egyletnek 300 tagja van, nagyobb siker előmozdítása végett elhatározták a vidéki választmányok szervezését. Eljenezés közben bemutatta Bethlen Gábor gróf elnököt, Sándor József főtitkárt, Szerényi József jegyzőt és Kénosy Sándor választmányi tagot, kik az aradi választmány megalakítása céljából jöttek ide.

Ezután Bethlen Gábor gróf szólalt fel, ismertette az Emke vagyoni helyzetét és feltárta, nagyobb anyagi támogatásra van szüksége s hogy a Kultúregylet magasztos hivatását teljesítse, Aradon is alakíttassék női választmány, mire nagy lelkesedéssel megválasztottak tb. elnöknek Szögyéni Bohus Antonia, özv. Purgly Jánosné, A férfi választmányba tb. elnöknek Fábrián Lászlót és elnöknek Vásárhelyi Bélát választották meg. Majd Sándor József tartott több mint egy fél óráig tartó lendületes beszédet és ismertette a kultúregylet célját. Előadta, hogy 1867-ben indult meg a közmuvelődési mozgalom. Az akkori közoktatási miniszter Eötvös József báró kezdeményezésére népnevelési egyletek alakultak, s ezek hovatovább fejlődtek stb. — azzal végezi beszédét: Tüzet hoztunk ide szívünkben, gyujtani akarunk a törvény javára! A jövő zenéjét hirdetjük — Önök is ezt a zenét hirdessék tovább. Karolják fel az Emkét és az Isten meg fogja önöket áldani.

Vásárhelyi Béla elnök mélyen meghatva hozta javaslatba a választmány tagjait.

Az Aradi Közlöny, mely mindenkoron híven teljesítette a közmuvelődés terén kötelességét, nagy megnyugvás és önértettel tekinthet a 40 éves multra. Mint volt külső munkatársa e lapnak, annak idején fiatal hévvel, lelkesedéssel dolgoztam, s szívesen gondolkodom az elmúlt időkre. Eszembe jut, hogy azon időben mindnyájunk bámulatára Müller Károly barátom is elhatározta magára venni a Hymen láncait. Hindy papa szót nekem az esküvéje alkalmára iriak róla valamit.

Nekiadtam magam a vers-írásnak és az esküvő napján megjelent az Aradi Közlönyben egy kis versem, így szolt:

ESKÜVÖN.

(Arad, 1889. augusztus 3.)

Egy kis fehér galamb elhagyta a fészket
Tova repült legott keresni új helyét:
Mikor ide s tova szállingálni láttam
Szegény kis galambot oh be megsajnáltam!

Ártatlan kis madár mi sors várhat reád,
Ha Ölyv üldözne majd, nincs ki menhelyet ad,

Nincs ki védelmedre emelje föl szárnyát,
Ki fogja pótolni; fészkeben az anyát?

Ó csak repült tovább, nem hallgatott reám,
Gondtalan szállingált; s lépten-nyomon
utján

Mindig olajággal a szerencse vitte,
Mig, páriját, védőjét utjában föllelte.

Uj fészket raktak már, új hazában együtt
Frigyüket ég áldás kövesse mindenütt!
Hogvan történhetett, ki intézte hát el?
Ki állhatna szóba így a mindenséggel?

Ezt a verset is visszateszem a fakuló lapok közé, hadd eméssze fel a feledés pora, mint már többek neveit, kiket a fenti névsorban igyekeztem emlékezetükbe visszavárásolni.

Amit a Mult mesél...

Az első vezércikk. — Ahogy megindultam a rögös pályán. — Kedves közös emlékek a régi idők boldog óráiból.

Husz és egynehány évvel ezelőtt volt, azóta két évtized pergett le; izgalommal, eseményekkel

telt két évtized, mely után kábítóan édes a visszaemlékezés a tanulóévekre, mikor még mint „lapunk barátja“ szerepeltem, amikor ifjú ambíciók hevitettek, tudtam lelkesedni is, felháborodni is, egyenlő mértékű megalkuvást nem tűrő erővel. Nem volt akkortájt büszkébb ember nálamnál, mikor az első „nyilas“ vezércikkem az Aradi Közlönyben megjelent; azt hittem, hogy miként én, mindenki a városban tudja, hogy „a nyilas“ az én vagyok. Hogy mennyire fontos és kiemelkedő pont volt ez egyszerű, szürke életfolyásomban, mi sem bizonyítja jobban, hogy ma egy negyedszázadnál hosszabb idő után is, pontosan tudom, mi volt első vezércikkem tárgya, Kassán két huszártiszt berontott egy ottani napilap szerkesztőségébe és egy nekik nem tetsző kritika miatt karddal támadtak rá a szerkesztőre. Nagy eset volt ez annak idején s én nagyon felháborodva a történeten a „Városi kávéház“ egy sarokasztalánál vezércikkem irtam az esetről s elküldöttem Stauber József akkori felelős szerkesztőnek. Remegve vártam, vajon mi fog történni az irkafirkával? S hogy miként vártam első cikkem megjelenésére? Egyszerűen elmentem a „Pöltz“-be leültem a fiukkal s addig ültem ott, míg kora hajnalban nem jött a lapkihordó az „Aradi Közlöny“ kávéházi példányaival. Elkaptam egy lap-példányt s mikor a cikk alatt megláttam „a nyilast“, elolvastam a cikket egyszer-kétszer s — mi tagadás benne — amyszor, hogy mire befejeztem, társaságomból már senki sem volt mellettem. Sietve mentem más kávéházba, hol szokott helyükön reggeliztek az emberek s én leülve, minden újságot olvasó ember arcát figyeltem, azt hittem mindenki csak az én cikkemet olvassa és semmi egyebet, lestem az arcok kifejezését, vajon meggyőztem-e az embereket?

Az idők multak, jött még egy és még sok vezércikk, a lelkesedés megmaradt, de már erősebb lett az önkritika s lassan-lassan megszokott, hétköznapi munka lett a vezércikkírás s egyszerre csak azon vettem észre magam, hogy benne vagyok a forgatagban, mely talán akaratomon kívül magával ragadott s — bár volt kollegáim még ma is tagadják — újságíró lett belőlem. S haladtam pályámon az utralalóval, melyet az „Aradi Közlöny“-től kaptam, önfegyelmelletté, előretörtető, lázas tenniakarással. A gárda, melynek legszerényebb tudású és tehetségű tagja én voltam, országoshírű nevekkel állott, csak tanulni, felemelkedni lehetett közöttük.

Az élet parancsai ellen hiába minden lázongás, a sors más irányt szabott életemnek, s aki ennek előtte egy színes törvényszéki riportért mindenre képes volt, aki tulbuzgalmában mindig elsőnek jelent meg a szerkesztőségek asztalai mellett s ki reggelienként szívszorongva kutatta az ellenlapokat: vajon nincs-e „lemaradás“, ma csendes, szürke hivatalnok-ember, kiből az újságíró multból, csak a szeretet és ragaszkodás maradt meg a cifrayomoru pályához, csak az együttérzés a betűi napszámosaival, mint felbonthatatlan lelki kapocs.

Most két évtized forgataga után az első siker, vagy balsiker, — hiszen ma már ugvis mindegy — emléke visszavezetett az Aradi Közlönyhöz, mely jubileumot ül, lelkemben ez a jubileum ifjúságom legszebb, leggondtalanabb, legrózsásabb emlékeit idézi fel s egy pillanatra kikapcsolódva a lenyűgöző hétköznapi szürkeségből, újra átélem ezelőt a szép időket és azzal a szeretettel és ragaszkodással üdvözlöm az „Aradi Közlöny“-t jubileuma alkalmából, mellyel a hálás tanítvány köszönti tanítómesterét.

Dr. Deutsch Izso.

AZ ÚJSÁGCSINÁLÁS TISZTESSEGE

Irta: DR. BARABAS BELA.

Nem hiszem, hogy van még egy ember Aradon, akivel az „Aradi Közlöny“ többlet foglalkozott volna, mint velem. Aki ugy benne

legetik. Ha nekem annyi leiem volna, ahányszor az én nevemet kinyomatták e negyvenéves újság hasábjain, akkor én gazdag ember lennék. De legalább is elég volna nyugdíj-kének.

Nekem tehát jussom van odatelepedni az Aradi Közlöny dus asztalához, ahol negyven esztendőnek tarka eseményei s az emlékezésnek megkapó adatai tálatatnak fel egy egészen új nemzedék előtt. Azok a kevesek, mint én is, akik az Aradi Közlöny születésétől kezdve mind mai napig nemcsak figyelték, de aktív és passzív részesei voltak egy izig-vérig magyar újság negyven éves tevékenységének és irányító hatásának, azok nemcsak ünneplői, de részesei is ennek a szép jubileumnak. Épen úgy, mint ezüst, vagy aranylakodalmon a családtag.

Pedig a negyven esztendőnek több mint fele ideje alatt az Aradi Közlöny és én határozott ellenfelek voltunk. Nagy politikai ellentétek választották el egymástól utjainkat. A magyar világban az Aradi Közlöny mindig a szabadelvű párti vizeken vitorlázott, míg én a függetlenségi eszmék gyenge ladikián eveztem s bizony gyakran utjába kerülünk egymásnak. A kerülgetésekben azonban sem a vitorlák nem szakadtak el, sem a kis csolnak nem borult fel. Mert nem a kártevés, nem a gáncsvetés volt a cél, hanem a haladás, az ideális előretörés, ugyanazon az uton, ugyanazon irányban, csak nem ugyanazon eszközökkel és nem ugyanazon erővel.

A legnagyobb s a legélesebb ellentét az Aradi Közlöny és közötttem akkor volt, amikor ezelőtt tizenöt esztendővel gróf Tisza István és én állottunk szemben egymással, mint Arad képviselőjelöltjei. A gróf mint vezére a munkapártnak s én mint harcosa a függetlenségi törekvéseknek s a népi jogoknak. Ugyanazon nemzetiszínű zászlón két jelszó. Mind a kettő hazafias, becsületes. Az Aradi Közlöny gróf Tisza István hatalmas táborának volt organuma. A lelkes kortesgárda mindenáron és minden eszközzel győzni akart, nemcsak győzni, de azt is, hogy egyszersmindenkorra megmutassák, hogy Arad tulnyomó részben — munkapárti.

Azt kívánták, sőt követelték a lap főszerkesztőjétől, hogy ellenem minden eszközt, minden fegyvert, minden személyesülőt sőt magánjellegű adatot is felhasználjon, hogy Arad népe és választópolgárai előtt teljesen diszkreditálva legyek. De Stauber József udvariasan bár, de önérzetesen jelentette ki, hogy erre a célra nem ad helyet az Aradi Közlöny hasábjain, mert ő csak tisztességes politikai, de nem személyes élű fegyverrel óhajt kiüzdeni. Az Aradi Közlönynek ez a korrekt állásfoglalása és tiltakozása, csakhamar megteremtett egy alkalmi újságot, az úgynevezett „Kispiszkoz“, amely a választások ideje alatt nap-nap után kiméletlenül szedte le rólam a keresztvizet. De azért meg kell állapítanom, hogy akkor nem a „Kispiszko“ szemérmetlen-

sége buktatott meg, hanem az Aradi Közlöny tisztességes viselkedése segítette elő gróf Tisza István győzelmét.

Azóta nemcsak fel, de meg is fordult a világ. Ma már elnémultak a régi politikai ellentétek, nemcsak, de a keserű közös magyar sors egy táborba terelt minket Romániában élő magyarokat. A magyar sajtónak ma nehéz, de nemes hivatása van. Összetartani, bátorítani, hogy egybeolvastva minden magyar erőt, betölthessük hivatásunkat, amellyel új hazánk-nak s régi magyarságunknak tartozunk.

Meg kell állapítanom a negyvenéves élet-határ ünnepe, hogy az „Aradi Közlöny“ ezen a téren hűen, tisztességesen és becsületesen betöltötte hivatását. Ezt nemcsak mint magyar ember, de mint a magyarság lelkületének hivatott figyelője s ébrentartója is jelentem ki.

Ha az egyén jubilál, csak a betöltött érdemeket s a lezajlott emlékeket idézi fel, de az mindig az erőmulást, az élet végének közelségét jelenti. De ha egy intézményt ér a jubilálás szerencséje, ha egy magyar lap jut el negyvenéves ünnephez, ez nemcsak a mult idők kedves emlékét magasztosítja, de bizonyítéka az erő létezésének, az erő fokozásának s egy szebb jövőnek.

Legyen az „Aradi Közlöny“ ezután is ura az önbizalomnak és gazdája a hírlapírás tisztességének és legyen hűséges szolgálója a sorsüldözött magyar érdekeknek.

Magyar üdvözlét!

Emléksorok az Aradi Közlöny jubileumára

Irta: HARGITAY BERTALAN,

a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank aradi fiókjának igazgatója.

A jubiláló „Aradi Közlöny“ közgazdasági rovatának vendégszeretétét több ízben vettem igénybe és most, negyven éves fennállásának örömn-

nepén kedves kötelességet teljesítek, amikor ünnepi számukba emléksorokat írok.

Szeretem az „Aradi Közlöny“-t, mert eleven, színes és mindig érdekes újság és mert irányával közel áll az az én gondolatvilágomhoz. All ez külö-

nösen abban a felfogásban, amelyet az Aradi Közlöny a kultura terjesztése terén képvisel. Vailom és érzem, hogy az emberiség nagy közeledésének kérdése a kulturának közkinccsésé tételében gyökerizik. Nincs érzékem a politika és még kevésbé a politizálás iránt és talán azért szeretném, hogy az emberiségnek ez a rákfenéje, mely eüdig is annyf ember- és pénzáldozatot, annyi gondot és gyötrelmet okozott az emberiségnek, kiküszöböltesék az életből.

Legyen egy mindent és mindenkit átfogó nagy érzés ur a lelkek felett és ez csak a kultura közkinccsésétele lehet. Közömbös, hogy milyen fajhoz tartozik, milyen születésű, vagy nemzeti-ségű az ember, vagy a nemzet, kinek, vagy melynek kulturája közel áll ehhez az ideálhoz. Sajnálom azokat, akik a kulturát nemzetek, vagy emberek szerint csoportosítják, vagy itélik meg, mert az idegen kultura csak azok előtt gyülöletes, kik előtt a kultura idegen.

Az „Aradi Közlöny“-t, mint a kultura zászlóvivőjét üdvözlöm negyven éves fennállásának ünnepe alkalmából, további működéséhez pedig az eddiginél is több sikert és eredményt kívánok.

Ujság — biblia.

Minden olvasmányom, minden tanulmányaim előtt e kettőben merülök el naponta egyre újraledő, olthatatlan szomjjal. S így eszembe jut néha, hogy, biz helyet cseréltek a tömegek mentalitásában. A bibliát nagy tisztelet övezi, de kevesen követik, az ujságot meg ócsárolják — a háta mögött Szerkesztő ur, kérem — de mindenek möhön olvassák és igazodnak utána.

Ma a vérbeli ujságíró a sokaságnak profétája. Ő hirdeti az elvet, az ígét, ő a mindenek tudója; int, buzdít, ostoroz, féltelmetlen bírálja, történése, jósa a világnak.

Elgondolkozom. A bibliának örökkön van mondanivalója, örökkön friss és impulsív, fordulatos és emberismerő. Szellemes és szellemtől fennem sugárzó és örökkön új a biblia, miként a kelő napnak büvös ígézete. Ime a legmodernebb ujságírásnak kellékei.

Mely csuda viszonyosság lenne az, ha másielől úgy ütögethetné az olvasó tenyerét a lapjának bármelyik cikkére, hogy annak meg minden betűje — szentírás!

Deák Ferenc mondta: „Csak azt szabad írni, ami igaz”. Mire néhaif való Hoitsy Pál megjegyezte, hogy a bölcs mondások is csak arra jók, hogy fejbe üssenek bennünket velük. Hová lemmé, ha csak az igazságot írják és mi az igazság? A Kant kategóriáit nyomassuk-e le állandóan? A bölcsnek követelése sok nekünk. Értjük be azzal, hogy csak azt írjuk, amit igaznak tartunk. őszintén becsületesen. Hát, igen. De ennyi azután nemcsak a legtöbb, de egyben a legkevesebb is amivel a komoly ujságírás beéri.

Más viszonyok között. — Ma a fajradizmusnak e klasszikus korában ugyancsak messzire estünk innen. Nemcsak emerte keleten. Még a párisi „Temps” is megszorítás nélkül magasztaló hangon írt nem olyan régen Bérillon könyvéről, melyben a szerző tudományos apparátussal bizonyítja, hogy nem emberek, hanem valamely alsóbbrendű specieshez tartoznak; mutatják érzékszerveik, gondolkodásuk, kiállhatatlanságuk, elviselhetetlen modoruk. Hogy kicsodák? Ő szemre a — németek.

Bérillon ur egyébként egyetemi professzor, amivel nem akarom sem külön vádolni, sem pedig *ex-cusálni*. Ki szállna vitába tudós professzorok objektivitásával? Itt különben az ujságról van szó. De avval sem hadakozom. Mert bizonyos, hogy mennél hidegebb, ridegebb a tél, annál gyönyörösebb tavasz vár reánk. S minderek között, akik a kedélyek lehiggulására és a háborus viszonyoktól megzavartak felvilágosítására jóitkony hatást tudnak gyakorolni, legelő az előkelő sajtó halad, melyet eltölt a tudat, hogy az a szédítő haladás, melyet a gőz, a villamosság és a technika fejlődésének köszön, sokra kötelezi a szellemiség terén.

A sajtónak nagy hivatásába vetett hitemmel ünnepeelve köszöntöm az *Aradi Közlönyt*. Magasodjon ki minden vezércikke vezéricsillagként nemes mérséklete, sötétséget oszlató felvilágosodottsága tündökletességében, közijónak és az igazságnak megingathatatlan szeretetében, erőben, szépségben.

Dr. VÁGVÖLGYI LAJOS.

Herczeg Ferenc, mint Pelczéder Agoston

A huszonöt év előtti pécskai választás humora.
Fedák Sári és az aradi „zöldfülü” kritikus. — *Leleplezések.*

Írta: **BEDO ARPAD dr.**

az *Aradi Közlöny* volt beismuktatársa.

Régmult időkből írom e sorokat, mikor még nem voltak hadimilliomosok. Mikor Aradon 12 órakor még nem volt egy óra. Mikor a

redakcióból hajnali három-négy órakor mentünk haza — Lóvi Nacihoz. Mikor a Jópásztorban Lübeck mondogatta még, hogy — gyüvek. Amikor Kossuthéknál Schvartz Zsiga minden héten titkári jelentést olvasott. Amikor még két

krancár volt a virsli és a két deci borhoz még szavétát is adtak a Szondy „páter” nyakába.

Ebben az időben voltam én munkatárs az Aradi Közlönynek. De nem ám olyan „jöttment” munkatárs, hanem igazi „vérbeli” ujságíró, aki éjszakáztam. Vas Géza volt az első szerkesztő, később Faragó Rezső, a mostani bankdirektor. E két oszlop mellett a gárda: Zima Tibor, Kaszab Géza és Hunyár Algernon voltak. Én vezércikkíró és színházi kritikus voltam. A vezércikkeket és színházi kritikákat egytől-egyig mind megőriztem. Ma is megvannak bekötve szépen, két kötetbe.

Most, amikor ez a nagyon szívemhez nőtt ujság, az Aradi Közlöny negyvenesztendő jubileumát ünnepli, ezt a két kötet munkát lapozgatom. Így a multat visszaidézve, kiragadok egy pár dolgot emlékeimből, amit most már megírhatok, de amit annak idején a világért sem engedtem volna megírni:

Herczeg Ferenc és Pelczéder Agoston.

Nem tudom már mikor volt, de régen és igaz volt. Herczeg Ferenc volt a pécskai kerület kormányparti képviselőjelöltje, Pelczéder Agoston pedig a „cuculista” ellenzéki jelölt. Én meg vezércikkíró voltam az Aradi Közlönnél s ebből folyólag természetesen tudnom kellett minden politikai eseményről, ami történt vala az országos, de különösen a helyi viszonylatokban.

Igy történt, hogy egy nap staféta jött a lakásomra és azt hozta hírül, hogy este nyolc óra után politikai összejevetel lesz a Millenniumban és kéret a főszerkesztő ur, hogy ezen okvetlenül jelenjek meg, mert még azon éjjel vezércikket kell írni a történendőkről.

Mikor este nyolc óra után megjelentem a Millenniumban ott láttam együtt az Aradi Közlöny összes munkatársait és egy pár idegen urat. A bemutatkozás en block történt. Én az idegenek közül egyiket sem ismertem.

Vacsorához volt terítve bankettszerűleg. Az asztalfőn ült az egyik idegen ur, mellette Stauber és én Stauber mellett.

— Ugye derék ember ez a Pelczéder — kezdte sugni nekem Stauber evés közben. Ezt biztosan megválasztják Pécskán.

— Hallották az urak — mondtam én beszéd közben persze hangosan — hogy Herczeg Ferencnek rosszul áll a szénája Pécskán. Ugy hallottam ma, hogy megbukik.

(Általános elképedés).

— No képviselő ur — szakítja meg a csendet Stauber nevetve — mit szól az ilyen őszinte nyilatkozathoz?

— Hát én — mondá Herczeg Ferenc — gratulálok a fiatal kollegámnak! Tény, hogy ilyen őszintén még csakugyan senki se mondta a szemembe két nappal a választások előtt, hogy én — megbukom.

Elöttem ugyanis nem Pelczéder Agoston a „cuculista” vezér, hanem Herczeg Ferenc, a nagy nevű író ült, kit azelőtt sohasem láttam. Stauber pedig úgy adta be nekem a szituációt, hogy az asztalfőn ülő ur Pelczéder Agoston, kit pesti ujságíró kollegánk gyanánt ünneplünk abból az alkalomból, hogy két nap múlva,

mint képviselőjelölt választás alá esik.

— Képviselő ur! — ugrottam fel Herczeg Ferenc szavai után. Tévedésben voltam. Mindazáltal meg kell ismételnem szavaimat: ma valóban arról értesültem, hogy Herczeg Ferenc megbukik Pécskán. De hiszem, hogy ez a híresztelés is csak olyan ugratás, mint a Stauberé, hogy itt előttem Pelczéder ül. Amint ez nem igaz, úgy nem igaz az sem, hogy Herczeg Ferenc megbukik Pécskán. És Herczeg Ferenc nem is bukott meg Pécskán, de Staubernek sikerült az ugratás Aradon.

Miért nem jött Fedák Sári tiz esztendeig Aradra?

1905. június 16-án, 17-én és 18-án Küry Klára vendégszerepelt Aradon Zilahy társulatánál a Casanova, Próbaházasság és Szegény Jonathánban zsufolt házak előtt, amint ez írva vagyon a „Színházi kritikák” című könyvemben. Küry után pár nap múlva Fedák Sári jött Aradra — autóval. A kritika ezt is feljegyezte, mert hát husz esztendővel ezelőtt még nem volt annyi autó, mint ma és szenzáció számba ment, hogy Fedák autóval jött Budapestről Aradra.

Nagy reklámot csapott Zilahy a Fedák-előadásoknak. Hogyne, hiszen Fedák volt a Jánosvitéz krealója és Pesten már kétszázszor játszotta Kukorica Jancsit. Estére hazafias tüntetés is volt tervezve. Nyolc óra előtt — pontosan 1905. június hó 21-én — a szinkörnél százával osztogattak röpcédulákat, melyen az állott: „Mindenké e zászló! Ma, a „János vitéz” második felvonásában, mikor János vitéz (Fedák Sári) a francia király előtt felemeli a nemzeti lobogót, álljunk fel valamennyien. Ezzel tartozunk mi, Aradváros közönsége a Tizenhármak dicső emlékezetének.”

Este a szinkörben ember-ember hátán tolongott, hogy helyéhez juthasson, — irtam a kritikában. Nyolc órára már szorongásig tele volt a szinkör. Lélek oda több be nem lehetett. És én ezen a nagy dobbal beharangozott ünnepi estén súlyos kritikát irtam Fedákról. Amint mondani szokták — „lehuztam” a nagy művésznőt. Ezt irtam a többek között:

„Egész este nem volt sem a színészekben, sem a közönségben semmi animó, semmi lelkesedés. A nagyhirű művésznő végtelenül gyöngé játéka ugylátszik, a színészeket is lehangozta, mert a Zilahy mostani kitűnő társulata is ma a János vitéznek a leggyöngébb előadását nyujtotta. S ha a Fedák mai gyöngé játékához vesszük azt, hogy neki hangja egyáltalán nincs; igazán csodálnunk kell, hogy a reklám ilyen mesés dolgokat teremthet.” stb.

Másnap reggel Fedák amint elolvasta ezt a kritikát az Aradi Közlönyben, rögtön autójába ült és úgy elhajtattott, hogy tiz esztendeig nem látta senki Aradon.

— Kedves, jó doktor ur! — fogadott másnap este Békési, a színházi titkár, — mit csinált mívelünk?!

— ? ? ?

— Zsazsa ma reggel itthagyótt! Azt mondta, hogy soha többé nem jön Aradra. Ma este már nem is játszik. A közönségnek azt kell mondanunk, hogy beteg lett, pedig csak az ön kritikájától lett rosszul.

Igy történt ez husz esztendővel ezelőtt. A közönség nem tudta, hogy Fedák Sári mért mondta le a további estéket. Ellenben a pesti lapok átvették az Aradi Közlöny kritikáját s mikor a Pesti Hírlap meginterjúvolta, hogy mit szól ehhez az aradi kritikához:

— A kritikához semmit — mondotta Fedák. — A kritikushoz pedig csak ennyit: Zöldfülü!

És nekem most jól esik olvasnom, hogy husz évvel ezelőtt „zöldfülü” voltam — Fedáknak.

Vasuti romok.

Irtá: **KOROMZAY FRIGYES**, az Acsev vezérigazgatója

Nem vagyok publicista és a nyilvánosság előtt minél kevesebbet óhajtok szerepelni, mégis, tekintettel nagynevű elődeimnek az Aradi Közlöny alapítása körüli fáradozásaira, valamint ezen újság-váhalat és az ACSEV. közötti fennálló régi összeköttetésre, az Aradi Közlöny jubileuma alkalmából én is a köszöntők sorába lépek. Cikket írok az Aradi Közlönynek. De nem lévén politikus, csupán közgazdasági témáról óhajtok értekezni. Minden ország közgazdasági fokmérője a közlekedés. A közlekedési eszközök között pedig még ma a vasuté az elsőbbség, amely intézmény aránylag fiatal, mert alig 100 éves multra tekinthet vissza és na ennek dacára cikkem címeül „Vasuti romok”-at említek, konstatálnom kell, hogy a helyzet vízszáltsága már magából a címéből is nyilvánvaló.

A trianoni békeszerződés által megállapított új országhatárok a vasuti közlekedést Románia és Magyarország között 12 helyen szakították meg és ezek közül csak 3 adatott vissza a forgalomnak, 9 helyen pedig a sinek meg vannak szakitva, a pályatest az enyészetnek van kitéve, forgalom rajtuk nincs. Ezek a vasuti romok. A meglévő átmeneti pontok Episc. Bihorului (Biharpüspöki)—Püspök-ladány, Curtici (Kürtös)—Kétegyháza fővonalak és Cheteghian (Kötegyán)—Vészto szárnyvonal. Nyilvánvaló, hogy ez a 3 átmeneti pont Románia és Magyarország közötti forgalmat kielégítően lebonyolítani nem képes. Ennek következménye mindkét ország közgazdasági érdekeinek lényeges sérelme. Köztudomású, hogy valamely ország közgazdasági életének vérkeringését a vasuti vonalak forgalma adja meg és ha azokat kiszakítjuk, a test elszibbad és a zszibbadás után a sorvadás jár. A háboru retentó pusztításai a békekötés után is mindaddig tartanak, amíg ezt a vérkeringést újból meg nem nyitjuk és a vasuti romokat eltakarítjuk. A közgazdasági élet fellendülése és ennek nyomán a politikai közlekedés a két ország között csak az esetben várható, ha helyreállítjuk a megszakított összeköttetéseket. Véleményem szerint sürgősen helyre kellene állítani a satmar (Szatmár)—feheryarmati, satmar (Szatmár)—mátészalkai, nagyfároly—mátészalkai, dealn bran (Barantóhegy)—nyirábrányi, oradea-mare (Nagyvárad)—debreceni, körösszakál—cheresigi (Körösszeg, otlaca (Otlaka)—eleki és pecica (Pécska)—battonyai összeköttetéseket. Ezekhez járul még, bár nem román területről csatlakozik Magyarországhoz közvetlenül, hanem Románia érdekeit igen közeli érintő timisoara—szegedi összeköttetés is.

Mindkét érdekelt állam kormányának első feladata volna a megszakított összeköttetések újra felvételét szorgalmazni, hogy az érdekelt országárszek végleges elsovadását megakadályozzák. Helyes közgazdasági politika kell, hogy dominálja a kormányintézkedéseket és le kell mondani a nacionalista szempontokból irányított elkülönítés és centralisztikus politikától. Vajna a jövő e tekintetben javulást hozna.

Multi-idők mesekirálya.

Hajdani kisgyermek kedves mesemondója: Besze János. Emlkezés a régi Arad egyik nagy fiáról

A negyvenesztendős fennállását jubiláló Aradi Közlöny ünnepén emlékezzünk a régi Aradról. Idézzük a jelen lázas perceiben a régi multi idők maradandó képeit. Mi, akik a bölcső dalától a rádió uralmáig egész valónkkal e városnak élünk. Gondolatnak, kedves és szép. Feladatnak, már sokkal nehezebb, mert egy újságcikkbe lehetetlen beszorítani azt, amit hivatott történetírói tollnak kellene köte-
tekre terjedőleg elvégeznie. A fakuló képek, melyekből okulást szűrhetnénk le a jelen és jövő feladataira, mint kaptár körül a méhek, zsonga-

nak köröttem s az emlékezés lágy hangján újra élő események fejlődő városunk életének nagy szimfónijába olvadnak egybe.

Nincs több jogom hozzá, mint legfeljebb

egy akkordot emelni ki ebből a pompázó szimfóniából.

Négy évtizedet meghaladó idővel ezelőtt volt. A virradásnak induló magyar társadalmi élet hajnalán. Boldog gyermekéveinkben. Alig, hogy elszakadtunk anyáink emelői mellől. A bölcső édes altató-dala még ott csegett füllünkben, amikor Besze János, a mi gyermekvilágunk mesekirálya a Kossuth-park helyén volt Promanadban gyűjtött maga köré bennünket s vitte el csodásan színes meséinek szárnyán a mi csöpp kis lelkünk a halhatatlan idők nagy emlékei közé. A vörös sipkások. Bem apó, a nagy Damjanich, a magyar Golgotha elevenedett meg előttünk az ő feledhetetlenül szép meséiben s mi kipirult arccal, csöpp szívünk szorongásával lestük ajkáról a szót, szívtuk magunkba a legendás kor színes történeteit. S hogy teljes legyen az álmom, el-elstétált előttünk egy-egy rendjellel ékes, vörös-sipkás honvéd. Amikor a nap lebukott az égaj alá, kézen fogott bennünket, a lelke gazdagságát velünk megosztó nagy, meleg szívű ember s még hazatéré az uton is oktató bennünket, hogy őrizzük meg magyar lelkünk tüzből-édes jóságát, szeretetét, mert mi vagyunk a gyümölcsei az ő

Az „Aradi Közlöny” 1918-as redakciójából.

Apró jelenetek a szép multból. — Hogyan készült a háborus újság.

A jubiláns Aradi Közlöny tiszteletére keresgélve az emlékek tárházában, önkéntelenül arra az időre terelődik gondolatom, amikor a nagymultu lap redakciójában

mint fiatal sakál elkezdtem újságírói pályámat. 1918. január havát mutatta a kalendárium. A távoli frontokon még dörogek az ágyúk, megszámlálhatatlan tömegek halálhörgését tullicitálta a fegyverropogás s a kidőltek nyomában millió és millió újabb jelentkezője akadt a világtörténelem legnagyobb baianaliájának. Javában állott a tánc, de a messze láthatáron már emelkedőben voltak a nehéz fellegek, közeig előhírnökei a mindent, sarkából kiforgató, feltartóztathatlan viharok. És a patinás szerkesztőségi szobákban vígan lobogó kályhatűz mellett, nem remélt, kedves, baráti körbe csöppentem én, a nagy mérközés egyik áldozata — a hadirokkant.

Az Aradi Közlöny akkori redakciójában... A szerkesztői asztalnál néhai jó Teller Kálmán prezdéalt. Bozontos üstökének bizony jó hasznát vette, mert legalább volt mit megrázni, ha néha nem ugy klappoltak az ügyek, amint azt az ő örökké szenzációéhes szerkesztői ambíciója elképzeltte. Kifoghatatlan volt a riport-tippeken s ha a sok közül egy-egy nem valósulhatott meg, rögtön kaptuk a dorgatoriumot hamisítatlan dunántuli akcentusban:
— Ja, így nem lehet lapot csinítani!

Még csak az kellett, hogy ilyenkor bekopogtasson kéziratért Majthényi ur, a tördelő. Volt akkor hümmögés és sóhajtozás.

A vezércikkeket Zombory Bandi irtá, ez a ragyogó pennáju, drága, bohém ember, különben akkor középiskolai tanár. A lap élet, diszitó, első cikk megírására, rendszeren eset 6 és 7 óra között került a sor s azt előbb beható, alapos tanácskozás előzte meg. Illetve még valami, amit a történelmi hűség kedvéért nem hagyhatok felemlítés nélkül. Előbb Zombory Bandinak valamelyik kávéházi kártyás együttesben el kellett vesztenie az utolsó garasát is, hogy azután teljes lelki nyugalommal gyürkőzhessen neki a virágos körmondatokkal való hadakozásnak. S az üres pénztárca hallatlan türelmet kölcsönzött a cikkírónak. Talán az egész lapot tele tudta volna írni vezércikkkel, ha idejében rá nem szól a szerkesztő.

aratásuknak. Nem volt szavaiban soha elfogultság, gyűlölet, vagy izgatás másokkal szemben, s csak arra vigyázott mindig, hogy a köréje gyűjtött emberpalánták az ő tapasztalt lelke gazdagságából merítsenek hitet, tudást, lelkesedést s hasznosítsák hazájuk boldog felvirágoztatására oktatásait.

Kicsiny és nagy egyaránt tisztelettel, áhittal fogadta Besze János bölcs tanácsait s hogy e város polgárai között soha nem volt türelmetlenség egymással szemben, hogy az embereken lévő értékek nem fecsérődtek el a gyűlölködés harcában, hanem értékes hajtóerőivé váltak annak a nagy munkának, mely Aradot mérífordos lépésekkel vitte a fejlődés felé, ebben nagy része van neki, s a reá felfigyelő gyermekeknek, ifjaknak és vele együtt eltűnt kortársainak.

Hol van a mai kor gyermekeinek Besze Jánosa? Ki fogja őket tanítani e gyűlölködés vad orkánjában arra a szeretetre, mely a nagy vérzivatar emlékeit kell, hogy csöpp lelkükre leemelje? ... Senki? Ne mondjanak nemet! Féltünk a jövőt. Legyünk inkább valamennyien Besze Jánosok! ...

VAS GUSZTÁV.

— Bandikám, elég lesz már. — A figyelmeztetés használt, s Bandink még csak a megkezdett mondatot fejezte be s kész volt a vezércikk. Mert Zomborynak az a jó tulajdonsága volt, hogy akkor fejezte be az írást, amikor kívánták. Természetesen azért minden cikke kerek egész volt.

Sokat tartotta szóval a kollegákat Kázméri Kázmér, a szerkesztőség litván főnemese. Ez a cím kidukált neki közöttünk s ő ennek megfelelően nagyhercegnőnek nevezte mindenkori barátját. Az egyik ilyen, féltékeny nagyhercegnő azulán annyit molesztálta telefonon, hogy végül a békés munka kedvéért, kénytelenek voltunk letagadni jelenlétét. Állandó beszéd tárgya a nő volt, a nagy-szerű, bódítóan parfümözött nagyvilági nő, ez volt álmai netovábbja. És a hallgatók között a legáhitatosabban figyelt gépiróknak, főfoglalkozásra nézve városi dijnok, a „Hivatalnok Urak” töpörtyü-elméletének szomorú megszemélyesítője.

Kedves esete volt egy alkalommal Lengyel Sándor fiatal kollegánknak, aki azóta vármegyei árvaszéki ülnök Szolnokon és bizonyára több gyermekes családapá. Ó vette le gyorsirással a budapesti telefon-anyagot. Egyszer, völegényjelölt korában erősen belikörözve érkezett meg választottja házából s megtörtént vele az a fatális eset, hogy képtelen volt elolvasni saját stenogramját. Ma már nem emlékszem a részletekre, de annyit tudok, hogy rettenetes kétségbeesés ülte meg akkor a szerkesztőséget, majdnem verést kapott szegény barátunk.

Este 9 óra. Szólt a telefon, a központ Budapest érkezését jelentette. Jó estét kívánt Kulhanek ur és vékony hangján egy jó órán keresztül, megszakítás nélkül adta a világ minden tájáról összehordott, legfrissebb híreket. Majd jelentkezett a „Pester Lloyd” is s tőle drágán megfizetett, speciális anyagban részesültünk, amit a többi aradi lapok nem kaptak.

Kedélyes pillanata volt az éjszakai redakciónak az éjféli vacsora. Ezt Teller Kálmán szervizolta s a kitünő hideg sertéskarajból, kolbászból, szalonnából, Jósikámnak, Sanyinak, Kállay urnak, Pistámnak, — mindenkinek jutott egy-egy jó falat. A Jósikám, valószínűleg hitsorsosi voltára való tekintettel, néha dupla porcióban is részesült.

Éjjel 2 órakor érkezett a lapzárta. Felszedelőzködtünk és a fáradt, kis csoport együtt vágott neki a csendes éjszakának, a 11 órás záróra korában teljesen elnéptelenedett aradi uccának. Minden aludt már ilyenkor, csak a sarkokon posztoló rendőrök köszöntöttek jóismerősként az újságírókat. Ott lent a pincében pedig megindult a rotációs és mire megvirradt, az olvasók hatalmas tömegének friss híreivel kívánt jöreggelt az — Aradi Közlöny.

Brück István.

Mikor az Aradi Közlöny született.

Az Aradi Közlöny első szedőgyereke elmondja emlékeit a jubiláló Aradi Közlöny megalapítása idejéből. — Az első szerkesztőség, meg a kifutó fiú. Jókai Mór látogatása az Aradi Közlönnél.

Hét esztendeje lesz innen-onnan, hogy lábaim bémultsága miatt egy helyhez vagyok rögzítve és

hogyan a sors minden elképzelhető földi javaktól megfosztott, egyet azonban mégis érintetlenül meg hagyott: gyermek- és fiatalkori emlékeimet, melyeket időnkint sorjában elvonulatok lelki szemem előtt, mint egyedüli lelki felüdülést. Talán éppen ezeken emlékedtem, amikor szemembe ötlött az Aradi Közlöny felhívása azokhoz, akiket valamely emlék vagy viszony fűzött a lap keletkezéséhez, hogy járuljon ez emlékekkel a lap jubileumi számához.

Óhó! — gondoltam — ha csak ez kell, hát hiszen erről lehet beszélni, nem kell ehhez egyéb, mint hogy felidézzem agyam lomtarájából negyven év előtti inaséveim emlékeit, melyek mostanság, mint mondottam, ugyis sűrűn felmerülnek bennem, hisz éppen az Aradi Közlöny megalapításának idejétől kezdve vagy öt esztendőn keresztül egy napig sem váltunk meg egymástól, de még annyiban is közös volt a sorsunk, hogy mindketten gyermekcipőinket tapostuk.

De lássuk csak — gondoltam tovább — felemlítésre méltó-e és érdekelhet-e valakit az a „közreműködés“, melyet én fejtettem ki az Aradi Közlöny létrejötténél?

Minderre nem tudok választ adni, de azt igenis tudom, hogy a magam szempontjából tekintve, elég fontos szerepet töltöttem be a lapnál — lévén annak legelső szedőgyereke.

Özv. Nattlandiú megyeház-uccai házában ama helyiségekben, ahol azelőtt a szabaddöntő-párhely volt, létezett a Széchenyi-nyomda, melynek tulajdonosa dr. Báttaszéki Lajos ügyvéd volt. Ez időben Aradnak két régi, jól bevezetett magyar napilapja volt, az „Alföld“ és az „Arad és Vidéke“ és bizony nem csekély vállalkozó szellem és bátorság kellett hozzá, egy harmadikat is életrekelteni. Dr. Báttaszéki azonban nemcsak jónevű ügyvéd, hanem neves publicista is volt, aki nem rettent vissza a kezdet nehézségeitől és kibocsátotta előfizetési felhívását az Aradi Közlöny-re, melynek követendő irányelvül az akkori szabadelpárt programját tűzte maga elé.

Igy indult meg egy napon az Aradi Közlöny, mutatványszám ment a szélrózsa minden irányába és bár telt az idő, de bizony az előfizetők csak gyérren jelentkeztek, noha dr. Báttaszéki minden erejét, tudását és vagyonát latba vetette, hogy lapját — melynek ő volt a tulajdonosa, szerkesztője (A cikk írójának emlékezetéből úgy látszik már eltörlődött az a momentum, hogy az Aradi Közlöny első fellelős szerkesztője Hindy Árpád volt.) és kiadója — nivóssá tegye, sőt az olvasók animálására egy hetenként megjelent élclapot is csatolt a vasárnapi számhoz — számítása még így sem vált be.

És ez érthető is volt, mert míg az akkori újságot olvasó egyrészt gúrcsösen ragaszkodott évek óta megszokott lapjához, másrészt maga az újságot olvasás is csak az úgynevezett jobb emberek között volt elterjedve.

Igy vegetált dr. Báttaszéki egy éven át vagy talán tovább is, míg végre eladta a lapot a nyomdával együtt valami Schindler Gusztáv nevű ide származott embernek, aki csakhamar szintén tulajdonos rajta. A vevő Hauser Mór volt, az akkori Ungerleider-féle régi nyomda tulajdonosa, a Petőfi-uccában, ahol a „Neue Arader Zeitung“ készült. Eképen egyesült ez a két nyomda és egyben átköltözött az akkoriban épült Csanádi-palotába, ahol ma is van.

Nem jut már eszembe, hogy ezidőben ki szerkesztette az Aradi Közlönyt, de arra nagyon is jól emlékszem, hogy míg az előbbi tulajdonosok alatt csak ők fájlalták, hogy a lapnak rosszul

megy, addig az utóbbi alatt a szedőknek fájt ez a legjobban, mert a heti 8—9 forint fizetésüket vajmi ritkán látták egy összegben a kezükben és szombatoként meg kellett elégedniük ha 4—5 forintot kilehetett sajtolni a főnöktől, azt is az összes zsebeiben kutatva, kaparászta elő. Még az járt aránylag a legjobban, ki hétközben az uccán bírta elfogni a princit és nem tágitott, amíg a lajbüzeiből ki nem halászott még egy-egy ottefejtett összegyömösölt forintos bankjegyet. De nemcsak a nyomdaszemélyzet járt így a fizetésével, csak így volt az öreg Szekula bácsi is, a német lap szerkesztője, de neki megvolt legalább az elégtétele, hogy olyan cifra zsidó mondásokkal traktálhatta a főnököt, hogy az amugy is beteges, a morfiúmtól teljesen lesatnyult embert ágyba kellett fektetni.

Látható volt, hogy ez így nem mehet sokáig, de látták és tudták ezt a város előkelői urai is, akiknek a lap iránya miatt nem lehetett közömbös, hogy az megszűnjék. Bár én magam akkoriban csak egy csöpp inaskölyök voltam, azért nyit szemekkel és éles felfoggással figyeltem az eseményeket és kiszimatoltam, részben ellesett beszélgetésekből kivettem, hogy a főispán pártfogása mellett Salacz Gyula polgármester és más előkelők emberek, mint Vársárhelyi Béla, Boros Béni, Boros Vida és még több más kormányexponens vették kezükbe a szanálás ügyét.

A többi azután már gyors egymásutánban következett: megalakult az Aradi Nyomdatársaság, mely megvette Hausertől a nyomdát és az Aradi Közlönyt, a Neue Arader Zeitung pedig megszűnt. És itt kezdődött tulajdonképen az Aradi Közlöny fénykora. Új szerkesztői gárdát gyűjtöttek, felújították az elavult betűanyagot, új köntösbe öltöztették a lapot, a személyzet rendszeresen kapták a fizetését mely némileg meg is lett javítva. Felelős szerkesztő lett Hindy Árpád, segédszerkesztő Törös Tivadar, belső munkatársak lettek Sólyom Andor törvénytudó jegyző, (most a győri ítélőtábla elnöke) és Meszlényi Antal (később kassai ítélőtáblai bíró), de résztvettek benne a város kitűnőségei is.

A jó munka eredménye nem is maradt el: az előfizetők szinte tömegesen szaporodtak és látható volt, hogy a lap már prosperálni fog.

Én, mint szedőgyerek, nem mutattam a nyomdatéchnika labirintusában valami nagy előrehaladást és bizony keserves dolog lehetett a korrekturnak az én szedésem után a korrektrát olvasni, de hullottak is a szidalmak és átkok a fejemhez, mint a záporosó; vagy ha ideje engedte és jobb kedve volt, azt is megtette, hogy a már átolvasott kefelevonatot elémartva, az akkor felkapott „Suhanc“ operettből Józsi belépődalát dudolva, fülemet a dal taktusa szerint ráncigálta ide-oda körülbelül így:

Csak — vi-gyázni — tes-sék
Hogy hi-ba ne es-sék
Mert ha — egyszer meg-esik
A korrek-tura nem se-git.

Én pedig tehetetlen dühömben és szegyenemben mit tehettem egyebet, minthogy magamban oda kívántam Krepelkát (igy hívták a korrektrát), ahol az ibolyát alólról szagolják. Nem volt módomban egyéb elégtételt venni az elszüvészt megálázatásért, de ezt annál inkább megtehettem, mert a „gondolatszabadság“ már akkor is megvolt.

Hát még a szedő, akire szedésem javítása juttott; még most négy évtized után is borsózdik a hátam, ha azokra a verésekre gondolok. De még a legnagyobb vigyázat mellett is maradtak néha ártatlan, sőt vaskosabb hibák a szedésemben, melyek másnap bizony így jelentek meg a lapban.

Emlékszem, hogy egyszer Jánossy Demjén minorita rendfőnök helyett „rendőrfőnök“ állott; máskor meg „a királyné kegyesen osztotta szét ajándékait“ helyett a „kávészéni kegyesen osztotta szét ajándékait“ szedtem és ez is benne maradt, de a hibák hibája az volt — és ez nem tölem származott — mikor azt nézték el, hogy a szedő „a főispán egész nap csak ül és pipázik“ hangzásu mondatnál elvéteit egy betűt, amely miatt egy,

egész obscén kifejezés látott napvilágot, pedig az egész bajt csak egy huncut „fisch-liba“ okozta.

Miután azonban az 1 forint heti fizetésemet ingyen még sem adhatták és a famulus dolga minden időkben az inasnak jutott, de meg a küldözgetéseknél gyors és „ausrichtsam“ voltam — én lettem a kéziráthordozó és quasi az összekötő kapcsolás a szerkesztőség és a nyomda között. Egyszóval, én lettem a lap perpetuum mobileje és hej, be sokszor kellett futkároznom éjjelenként fagyban, hóban a szerkesztőség potentájait felkutatni a város lakáiba és legelőször a Wittinannban, ha a tördelőnek hiányzott még 80—100 sor töltelék, avagy az éjjel befutott táviratokat feldolgozásra vittem. — esetleg, ha a metőr csak a tördelésné vette észre, hogy Törös ur elfelejtette a mindennapos „spiccet“ vagyis az „entrefilet“ megcsinálni. (Ez az entrefile egy olyan rövidebb külpolitikai, rendszerint ollózott közlemény volt, mely közvetlenül a vezércikk után következett.)

Tudni kell, hogy azidőben a tulajdonképeni szerkesztőségi és nyomdai élet éjjel volt a legmozgalmasabb, mikor más emberek már nyugalomra tértek, mert éjjel érkeztek a fővárosi távirati hírek és az aznapi országgyűlési tudósítások, melyeket azonnal fel kellett dolgozni, hogy reggeli 5 órakor már a lapban olvashatók legyenek. Persze, akkor nem volt szükség rá, hogy a cenzor simára kényelje a lap szövegét.

Sok érdekes élményei vannak egy ilyen szedőgyerekeknek, különösen ha figyelni tudja az eseményeket és megismeri a kulisszatitkokat — de ezek részben elmosódtak az idők folyamán szemeim előtt. Egy kedves visszaemlékezésem mégis fennmaradt: mikor beszélhettem Jókai Mórral, amit persze nem úgy kell érteni, mintha valamely diskurzust folytatott volna velem.

Ugy történt, hogy a nyolcvanas évek végén, vagy talán éppen a vértanuszobor leleplezésekor 1890-ben — szóval valamely ünnepély alkalmából a nagy író is lerándult Aradra és az Aradi Közlöny szerkesztőjének sikerült vala egy alkalmi cikk megírását tőle kicsikarni. Meg is írta a cikket és maga jött el a nyomdába, hogy kiszédését megvárja és átolvashassa a kefelevonatot.

Persze, minden más félre lett téve, a metőr eldarabolta a kéziratot és mindenkinek jutott belőle egy darab kiszedés végett. De milyen nagy lett a konsternáció, amikor kitűnt, hogy ezek a gyakorlott kéziratolvasó nyomdászok közül egyik sem tudja a nagy író kéziratát kibetűzni — én pedig a legkevésbé.

Az öreg Hindy próbált ugyan kisegíteni bennünket, de bizony ő is csak simogatta folyton tar koponyáját — boldogulni nem tudott a kéziratral. Ugy kellett aztán Jókai Mórt belevonni a dologba, aki persze a legnagyobb készséggel járt egyik szédőszekevénytől a másikhoz segíteni az olvasásnál.

Ilyen körülmények között jutottam én is érintkezésbe az irás nagymesterével.

Spitzer Jakab.

Tavaszmészó.

Tavaszmészó, tarkamező,
Lágyan lengő, langyos szellő:
Ha egymásra találtatok.
Örvendjétek, vigadjatok.

Tavaszaróú fiúk, lányok, —
Míg a tavaszmészón jártok:
— Mint a tavaszmészón nyitó,
Ingó, ringó, nyiladozó,
Szellő szárnyán álmodozó,
Babaarcú rózsabimbó:
Ha egymásra találtatok,
Örvendjétek, vigadjatok.

Nem szabad ám a virágot,
Édes mézzel teliteljes
Babaarcú, kicsi bimbót
Leszakitnod,
Mert a mennyek fényes álma
Hamar elszáll,
Alom nélkül, tavasz nélkül
Sohse volt nyár.

Eckstein Mór.

Kis káplárból kapitány

Írta: Réthy József.

Ólombetű katonák! Vigyázz! Tisztelegj! Ezredes Urnak alázatosan jelentem, hogy kicsiny csapatunk, amelynek magasan lobogó zászlaja a mi lapunk, az *Aradi Közlöny*, hosszú harcok, kemény küzdelmek, sok-sok öröm, sok-sok bánat után nagy dátumhoz érkezett, örömmünnepet ül; az „Aradi Közlöny” jubilál! Valahogy úgy szakad fel lelkemből az ünnepi rapport, az öröm, a büszkeség ez áhítatos perceiben a boldogságos szó. A századparancsnok

az apró ólombetűk ezreivel, harciereink, sok diadalunk, sok szomorúságunk színhelye: az *Aradi Közlöny*.

az ünnepi rapport elhangzik, a vezér köszöntve int, s én úgy érzem, hogy kétszeresen nagy az örömem, a büszkeségem: ennek a nagy — nekünk igen nagy — magyar ünnepnek részese lehetek. A kis káplárból parancsnok lett. Tizenöt-tizenhat esztendeje annak, régi, boldog idők kedves emléke éled újra bennem: az *Aradi Közlöny* hatalmas szerkesztőségi gárdájának apró, talán legifjabb tagja voltam. Már vagy két esztendőn át a néhai *Függetlenség* szerkesztőségében végeztem a napi robotot az ifju hév és lelkesedés minden akaratával, midőn egy napon Bolgár Lajos az *Aradi Közlöny* akkori felelősszerkesztője, aki éles, figyelő szemekkel kísérte mindig az ő szerkesztőségén kívül dolgozó fiatalok munkáját, egy napon megszólít. Néhány kérdés, felelet, s megvalósult az akkori újságírók legdelzetettebb, boldogságos álma: az *Aradi Közlöny* munkatársa lettem. Ifju katonája a nagy redakciónak, fürge galopin, akinek egy percre sem lehetett pihenése. Híres szerkesztő volt Bolgár, nagyszerű iskolamester, pompásan nevelte az ifju óriásokat, de kemény legény, emberül megdolgoztatta a kezébe került fiókat. Szinte éjjelnappal talpon kellett lennünk. 1910-et irtunk. És Arad benne állott az egész ország érdeklődésének központjában. Nagy harc készült itt: Tisza István gróf állott szemben Barabás Bélával. A választás június 1-re volt kitűzve, de már vagy két hónappal előbb megindult a nagy küzdelem. Az aradi munkapárt hatalmas agitációt fejtett ki, s ott harcolt a legelső sorokban az *Aradi Közlöny*. Napnap után, estéről-estére pártértekezleteket, jobban mondva kortesvacsorákat rendeztek a munkapárt, s én voltam az áldozat. Szerkesztői parancs: az értekezletről a tudósítást én csinálom. Estéről-estére a város legkülönbözőbb helyeire szaladgáltam: városligeti vendéglő, három nyolcas, Riszterer, Csungán és a jó ég tudja melyik korcsmák, ezekben tartották a Tisza-párti kortesértekezleteket vacsorákkal egybekötve. A menü természetesen nap-nap után ugyanaz: pörkölt és turócsusza. A dolog vagy három hétig simán ment, estéről-estére szépen végigettem az obligát pörköltet, s irtam a kolumnás tudósításokat. De a jóból is megártott a sok, nem a tudósításokkal, a pörkölttel lett baj. Heteken át mindennap pörköltet vacsoráztam, nagyon sok lelt a boldogságból. Megcsömöröltem. Elég volt. Egész testemet, lelkemet keresztül-kasul járta a pörköltíz. Valami rémes kinszenvedés volt. Ahogy egy kortes-vendéglő felé közeledtem, már messziről megütötte az orromat a pörköltíz — ahogy mondani szokás — inycsiklandozó illata, nekem azonban valami hihetetlen kint és szenvedést jelentett. Már a szagot sem álltam, evésről szó sem lehetett. De hiába volt minden, menni kellett, megcsinálni a riportot. Hat héten keresztül tartott ez a kálvária-járás, megkönyvékeztem a vendéglősöket, az isten szerelmére, csináljanak legalább egyszer-

egyszer más vacsorát, hiába: pörkölt, pörkölt... Végre ütött a szabadulás órája: lőtt a választás napja. Tisza István győzött, de én azóta sem eszem pörköltet.

Tizenöt esztendeje ennek. Hosszu idő. Nagy utat jártam be azóta. Visszakerültem az *Aradi Közlöny*-hez. Mért földjáró csizmával egy nagyot léptem. A fiatal munkatárs talán

Hogyan hódítják a nőket?

Nőcsábász-típusok munkaközben. — Tanulságos és ismeretterjesztő riport írásban és képben.

Írta: GÁRDOS SÁNDOR.

Tudom nyájas olvasó, nagyon jól tudom, hogy nem mirőlunk lesz szó az alábbiakban. Neünk ugyebár egészen különleges és szigorúan egyéni varázsunk van a nőkre, mi nem sablontrükkökkel és kipróbált módszerekkel hódítjuk meg a drága hölgyet. Mi — ugyebár — isten tudja hogyan, miért, de — hogy úgy mondjam — egyszerűen frappirozzuk a nőket megjelenésünkkel, a szemünkben lobogó férfisan vad tüzekkel és minden ellentállást eltöltő, szellemes, finom, lángoló és észbontó megfőző beszédünkkel. Nem mirőlunk lesz tehát szó az alábbi ismeretterjesztő és tanító tendenciájú riportban. A szerelem Lázárjainak, az elmosódó tucatembereknek szegényes „hódítási módszereit” fogom itt írásban és képben bemutatni és csak arra kérek nyájas olvasó, neved ki őket szived szerint, mert — ismétlem — nem rólunk van szó

A kávéházi vadász

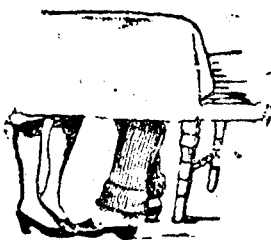
a márványasztalok partjain szücsöli a kapucinert és a német folyóiratok képeit nézegeti. — Ugy a kapuciner, mint a képesűtség azonban csak arra vall: hogy jogcime legyen a vadászterület használatára. Kinézi magának a közeli asztalnál uzsonnázó szende vadat és megkezdődik a csábsugarak intenzív lövellése. A szeme hódol, könyörög, ábrándozik, hipnotizál, humontkodik ha a monokli nem tartaná, talán ki is ugorna a helyéből, úgy forog és ontja a Herc-féle hullámokat. A kávéházi vadász munkája, hogy hadászati hasonlaltal éljek, olyan, mint a tüzérégi előkészítés: lerombolja a drótakadályokat, demoralizálja az ellenálló erőket és alkalmassá teszi a helyzetet a támadásra, illetőleg a közeledésre. Többnyire nem veszélyes ez a típus.

mert ritkán kerül a sor komoly gyalogsági sturmra: a kávéházi vadász kielégül a vadászat izgalmában és másnap már újra hosszú, méla lesben ül és „vár felajzott nyilra friss vadat.” Képzünk látható a sanda kávéházi vadász, a mint a monoklijától kinyuló vadászfegyverrel célbaveszi a bájos sajbat. Azért sanda, mert nem oda gondol, ahová céloz . . .

A tánchriganti

kedvéért száműzték a tánctermekekől a francia négyest, a keringőt, a bosztont és a többi tiszteletteljes zsebkendőtáncot és hozták be az ugynevezett „tápados-figurákat”, amelyekben a

szemmel minden törvénye kitünően érvényesül. A táncos fiu bálermekben, tánciskolákban, bárókban garázdálkodik és nagyszerű eredményeket ér el. Ha valamelyik nő megtetszik neki, merészen hozzá lép, bemondja a varázsszót:

— Szabad kérem?

legutolsó asztaltól a felelősszerkesztői székre. A kis káplárból századparancsnok lett. E most a Mult sok-sok emlékének varázsa alatt a Jelen ünnepi órájából, boldogságos, kitárul szívvvel, a kis gárda élén állva jelentem örömmel, büszkén, boldogan:

Ezredes Ur, ünnepet ültünk, nagyot, szépen magyar ünnepet: az *Aradi Közlöny* jubilál!

És a következő

pillanatban már elérte minden udvarlás és strapa nélkül a vágyak célját: szoroson magához öleli a hölgyet, aki szerelmesen simul a keblére . . . És a jazz-band örjítő ütemére vonaglanak a villanyfényben, a szemek forraló sugarában.

Aki gyorsabban főzi meg a nőt, az vagy csal, vagy snellzieder. Igaza van a tánchrigantinak.

A mozi tappőr.

Két részből áll. A mint a nézőtérén lehunynódnak az elektromos szemek, hirtelen meg-elevenedik, aktív lesz, ravasz, vakmerő, de óvatos és finom, ha kell. Mikor azonban kigyulladnak a lámpák, a tappőr olyan ártatlanul néz és olyan jámbor képet vág, mint egy elsőéves theologus. Módszere a következő: hanyagul a szomszéd karcsék támlájára teszi a karját úgy, hogy a kar felülete csak alig érintse a hölgy karját. Kicsit vár, aztán enyhe nyomást gyakorol a női karra. Két eset lehetséges. A hölgy vagy elrántja a karját és megvetően végigméri a tappőrt, aki udvariasan fejelezzük:

— Bocsánat, véletlenül történt, és a dolog el van intézve; vagy ottmarad a kar és akkor a tappőr martaléka lesz. Öt perc múlva már valósággal gyurja, masszirozza, belenyul a kabátujj alá, sőt mikor a keze nem bizonyul elégnek, a lábait is frontba állítja. Mire aztán a tizenötödik felvonásban minden rendbe jön a lepedőn — a szegény tappőr, aki egy percig sem figyelte a „Händu siremeket”, hanem kézzel-lábbal dolgozott a sötétben és féláljultan döngönyözte-rugdalta a meghódított hölgyet, annyira kimerül, hogy a fáradságtól nem élvezheti nehezen szerzett diadala gyümölcsseit. . . Az izgalmas kizítésát, csak az elektromosság zavarhatja meg, mert ha valami defektus miatt a lámpák hirtelen kigyulladnak, kész a botrány és a tappőrt kidobiák.

(U. i. Erkölcrendőri körökben érdekes terv került szőnyegre a mozi-tappőrre kapcsolatban. Mértékadó erkölcs-csöszök véleménye szerint ugyanis nem a filmeket kell morális szempontból cenzurálni, hanem elsősorban a tappőrökre kell kötelezővé tenni, hogy kifogástalan — kényszerubbonyban jelenjenek meg az előadásokon.)

A nőcsábász-típusok között

a horgász

a legügyesebb, a legkényelmesebb, s úgy mondják, működése a legeredményesebb. — Zászlót lobogtat, zizegő, kedves, csábítóhangu papírost. Rajta ez a felírás:

1000 lej.

Hyeo csalétekekkel mindig akad hal a horgogra

AHOL MINDENKI EGYFORMA.

Riport a misztikus hajnali halászatról, a kisbirtokos kalandjairól, a monogrammos emberről, az izgalmas életmentésről és különféle rejtélyes dolgokról.

Írta: PILISI GÉZA.

Ti, akik a szent estén ott gyönyörködtek családok örömeiben, a karácsonyfa fényében és Ti, akik boldog reménykedéssel siettetek haza a karácsonyfa alá, ahol várt benneteket a krisztkindli, a szép tárca, vagy ridikül, ékszer, gyűrű, lánc, karkötő, Ti mindnyájan gyertek velem. Ti is, akik karácsony estéjét a kávéház, vagy vendéglő fehérre terített márványasztalánál töltöttétek el, Ti is jöjjetek: tudom Ti jöttök a legszívesebben. Tudom nem fogtok haragudni ezért a tegező bizalmaskodásért! Hisz olyan helyre vezetlek benneteket, ahol nincs ur és szolgál, nincsenek tiszték és közlegények, ahol nincs parancsoló s engedelmesség, ahol egymás mellett pihenni ki az élet fáradalmait a vérről álmódó nihilista, a racsoló arisztokrata, a szegény, a gazdag. Ott nincs sajnálkozás, nincsen lármás törtetés, típró tülekedés, ott csak jól eső nyugalom, halk pihenés van. Elviszlek Titeket... — nem kell megjednetek, nem a temetőbe, — a gőzfürdőbe.

Hajnali hat óra van. Hátkör még éjszaka van. Sötét, komor, hangtalan téli éjszaka. A sötétséget, — mint mondani szokás, — vágni lehet. A keleti égboltozaton még a leghalványabb derengés sem látszik. Az éjszakába belesüvit a gyár első tülkölése, amelyre felgyelnek a bizonytalan léptekkel lézengő hajnali figurák. Az uccalámpák álmosan, betegesen bóbiskolnak, mintha éreznék, hogy hivatásuk nemsokára véget ér és a fáradt éj után nap-pali álomra hajthatják körtéjüköt, illetve gáz-harisnyájukat.

A gőzfürdő hatalmas előcsarnokában, a szürkefényű villanylámpák alatt bágyadtan ül megszokott helyén a pénztároskisasszony. Az álom még az arcára merevül. Valószínűleg későn feküdt le karácsony estéjén. A váróterem. Itt még kalapot emelve üdvözlö a könyvelő az igazgató urat. Itt még tiszteleg a közlegény a káplár urnak. De nézzük csak, mi van benn? Gőzfürdők jellegzetes misztikus bugása fogad bennünket. Furcsa az a különös, elnyuló, zavaros hang ebben a pislákoló homályban. Ha a gőzölgő bazinban ülő fürdőzők közül valaki megszólal, ijedten hagyja abba a beszédet, mert minden szót valami különös, kísérteties visszhang kíséri. Nyomott hangulat ül az ember lelkére... De pardon, én nem tragédiát, hanem tréfát akarok írni. Az álmos, fáradt fejemmel majdnem elgaloppiroztam magam. De nimis! Egy jókedvű, pocakos bácsika, akinek textil- és női divat üzlete van Aradon, egy halászhorgot eresztett a bazin közepébe. Harsogó kacaj kíséri tréfáját, amely különösen akkor válik fül- és falrepszótvé, amikor a horog beleakad egy álmosan szuszogó bácsi kinyújtott lábszárába. A kihalszott lábszár tulajdonosának csapzott, lefelé konyolu, szürke bajusza van és a vízből kiemelkedő két válla olyan szőrös, hogy méltán hasonlítható a gorilla sörényéhez. A halászhorgot, amint megcsipte a lábát, dühösen horkan egyet, mond valamit, de nem hallatszik, csak látható, hogy mozog a szája.

Kezdenek gyülekezni az emberek. Az éjszakai lumpok, a hajnalban érkező utasok. Egy magas, izmoskaru, széles mellű, viszeres lábu, hatalmas fejű és még hatalmasabb bajszu ember akar a mély vízzel telt bazinba lépni. Már éppen belemártogatta lábát, amikor egy sovány girhes emberke ragadja meg vállát:

— Nem lehet kérem! Tessék először az ajtó mellett letussolni magát.

— Kicsoda maga? Nézze meg az ember! Ugy fizettem én is, mint más.

Mindenki a vitakozók felé néz. Szemünk megakadt a félhomályhoz és hamarosan

megállapíthattuk az ujonnan érkező térdéről és lábfejről, hogy valami kiscgazda, vagy zöldségkertész lehet. A kis girhes, a fürdő alkalmazottja ugyanugy le van vetkőzve, mint a többi vendégek, de a fügefalevelet pótló vázondarabon egy hatalmas monogrammmal ékeskedik.

— Hagyjon békében — kiáltja ingerült hangon a kisbirtokos.

— Tessék előbb megmosdani a tus alatt — makacszkodott a monogrammos alkalmazott. Most már a többi vendégek is beleszólnak a vitába és a monogrammosnak adnak igazat. A kisbirtokos kénytelen-kelletlen a tuss alá áll, mosakszik, de még visszamordul:

— Bezzeg, ha lakcipőben és vasalt nadrágban jöttem volna, nem tennének ilyet velem?

De lassan megint csend lesz. A fürdővendégek kényelmesen terpeszkednek a langyos vízben. Egyik-másik már el is aludt. Egy pufók arcu, bajszatlan férfi, hanyatt fekszik a vízen, egyik kezével a korlátba kapaszkodik és feje a második lépcsőn nyugszik. A víz hatalmas hólyaggá torzította testét, amely úgy himbálódzik a kékesszürke, gőzölgő nedűben, mint egy lánvirág. Teljes a misztikus és jellegzetes csend, csak halk bugás és sistergés. Mintha a pokol saját könnyeiben fővök osztályába kerültünk volna, úgy tűnik a föld bűnösei a kör alakú bazin felhőző vizében rákvörösre izzott arccal.

Ajtónyitás zaja visszhangzik végig a hatalmas fürdőcsarnokon. Lármás, nevető új vendégek érkeznek, akiknek hangjait szörnyű, zavaros khaoszban

zugva verik vissza a falak. Négy férfi jött be. Az egyik egy atléta természetű, csupasz, villogó, fehér testű ember, akinek bőrén visszatiükörződik a villanylámpa fénye, arca érdekes, és férfias, egyik szemén fekete kötés van. A másik valamivel alacsonyabb és először a kövér mosolygós kerék feje tűnik fel. Hosszukás, pislogó szemén nagy keretes pápaszemet visel és kövér, rövid nyakán összeráncolódik a bőr. Alakja zsíros, husos és telt s amikor előre lép olyan furca mozdulatot tesz, mintha saját, előle menekülő pocakját akarná utóizni. A harmadik magas, csontos, szikár alak. Ajkai vastagok és fejének szinte négyszögletes formája van. A negyedik izmos, szélesvállu köpcös férfi, akinek ovális, rozdszászinű arcát nagy kipödrött bajusz ékesíti. Így festettek első látásra a hahotázó ujonnan érkezettek. A lármára a bazinban fekvő szunyókáló álmosan kinyitották szemüket és miközben egy pillanatra a bosszuság felhője suhant végig arcomon, mintha vattacsomókkal süketítették volna el a fülküket, ismét visszabujtak a párolgó vízbe és mélyeséges nyugalomukba.

A négy férfi lassan közeledett a bazin felé és félve, borzongva ereszkedtek le a forró vízbe. Amilyen mértékben történt a leereszkedés — a fizika törvényénél fogva — olyan mértékben emelkedett a víz a bazinban. Ez volt az oka a bekövetkezendő tragédiának. A négy férfi által kiszorított víz ráadásként idézett elő a bazinban, aminek az lett a melátságos következménye, hogy a vízárdat a lépcsőkön szunyókáló régi vendégek feje fölé emelkedett. Prűszkölés, köpködés, köhögés, fuldoklás zűrzavaros hangjai hallatszottak és az elmerülők igyekeztek a halálos veszedelem elől a bazin partjára menekülni. Ez sikerült is mindnyájuknak, csak egy, a korlátba kapaszkodó pufókarcu lán-

virág vesztette el ijedtében a lélekjelenlétét és a korláthoz kapkodó kövér kezével lenyomta magát a víz alá. Az ujonnan jött négy nagyon jól mulatott az előidézett helyzeten, csak akkor halkult el kacagásuk, amikor látták, hogy az elmerült lánvirágnak komoly szándéka tovább maradni a víz alatt, mántahogy azt kopolyta nélkül kibírni. Az első számú ujonnan érkezett, az atléta természetű férfi rögtön a víz alá bukott és lábánál fogva emelte ki a szerencsétlen lánvirágot. Szegénynek, amikor a feje is a levegőre került, kinyílott a szeme és a szája. Ugy nézett ki, mintha elköltözött volna ebből az árnyékvilágból. Először fejét lefelé akarták belőle kiönteni a rengeteg mennyiségű elnyelt drága vizet, de a köpcös, nagybajszu, aki civilben életmentő és tanár, ezt megakadályozta és a mesterséges légzést vette igénybe. A lánvirágot hanyatt fektette a bazin partján, föléje térdelt, megragadta két csuklóját, karját kinyújtotta és vezenyeini kezdett:

— Egy, kettő, három! Fel, le! Egy, kettő, három! Fel, le!

Az életmentést csodálatos siker koronázta. A háromszor megismételt vezényszók után a szerencsétlen megmozdult, a melle emelkedni kezdett és oh szörnyűség, szájából hatalmas vízszugár tört elő, amely kupán spriccelte életmentőjét. A tanár ur ismételt vezényszók után a szerencsétlen megmozdult, a melle emelkedni kezdett és oh szörnyűség, szájából hatalmas vízszugár tört elő, amely kupán spriccelte életmentőjét. A tanár ur boldogan törülte meg arcát, nem haragudott, még akkor sem, amikor mindenki dült körülötte a kacagástól, — hisz egy életet mentett meg.

Künn világosodni kezd. A villanylámpák fokozatosan halványodnak. Reggel van. Új vendégek érkeznek. Egészen más típusok, mint a hajnaliak; ünneplő nyárspolgárok. A hajnaliak már a pihenő puha pamlagjaiban nyújtózkodnak és az új emberek új életet hoznak a gőzfürdőbe. Jönnek kereskedők, iparosok, hivatalnokok, akik beköltöztetik az egyenlőség, a gondtalanság csarnokába a Jelent, amelyben panasz, pénztelenség, rossz üzletmenet, politika, nehéz viszonyok vannak.

Farkashalál.

Lámpát ott egy asszony válaol.

Dermedt havasok alatt röpül a szdnom, csikorgó, fényes, vad, téli éjszakán.

Molt farkak, zuzmó-emberek, vermek, söltető fenyők

friss titkán rohanok porozva s kék ködbe tűnve csengetyűzők egy asszonynak

s ragyogó, nagy csillagoknak.

Éjféli. Mőgöttem éhes farkasok.

A csücsokon főt vén zene, vihar kacag s bús fa-krisztusok mély árnya hull a sápadt jégtükörbe,

pogány tűz: fájó és maró paskolja arcomat

(s egy asszony most a buja kandallóba néz)

szűz sugarokat vetnek rám a perifériák s nem hallani: időtlen időkbe zűg vére men át álmatlan, zold orgonájuk.

Ember sehol, isten sehol, ahol sehol,

a roppant hóban véres léptek.

néma csontok inogotnek,

a Margitán túl hajnal ég és Sepiszentgyörgy s egy asszony forró vére veti sorsomat.

De reggelre, én már mi sem leszek!

Műlt ember-romot áldoz a napnak fű a szűz riadk s véres szét oldja-ki egy asszony dús haját, ki könnyel jó keresni, mert berte rohaniam s farkasok közt csengetyűztem fényes csillagoknak.

A „vidéki” ujság ünnepe.

Az Aradi Közlöny-el valamikor 20 esztendővel ezelőtt ismerkedtem meg itt a Bácskában és akkor az Aradi Közlöny minden magyar újságírónak büszkesége volt. Büszkéek voltunk arra, hogy a „vidéken” ilyen újságot teremt a tudás és a lüktető életbe kapcsolódottság.

Most, amikor az „Aradi Közlöny” 40 éves jubileumát ünnepli, boldogan látjuk itt a messzi Bácskában, hogy az „Aradi Közlöny” olyan friss, bátor, messze halló szava, mint volt 20 év előtt és a 40 esztendő csak dísz és erőt jelent és nem öregedést. Nekem különösen kedves kötelességem az „Aradi Közlöny”-nek ezen az örömnapiján írnom. Még őrzöm levelesládában Főszerkesztő uramnak egy 20 esztendő levelét, amelyben hívott ahhoz a laphoz, amelyben dolgozni büszkeség volt minden magyar újságírónak. Néha, ha itt a zsiros Bácskában nagyon keserű az élet, fáj elgondolnom, hogy mennyivel szebb, jobban lehetne dolgozni olyan városban, mint Arad, amely valaha éppen az Aradi Közlöny miatt legendás hírű volt az újságírásban. Ma talán ott is nehezebb az élet, az újságírói kötelességteljesítés, de az Aradi Közlönyből, amelyet ma is mindennap olvasok, látom, hogy az aradi újságírás ma is az, ami volt, erős, bátor és igaz.

Fogadják a jubileum napján igaz szívből jött szerencsekívánataimat.

Havas Karoly,
a Hirlap felelős szerkesztője.

Két kicsiny szobácska.

Ahol a jubiláló Aradi Közlöny nap-nap után meg születik, újjászülök.

Két szoba... Disztelen, fehér falak, öreg, tintafoltos, görcsbütykölte asztalok, nagy könyvespolcokon hatalmas foliansok... itt készül már több, mint harminc esztendő óta az immáron negyven esztendő Aradi Közlöny. A két szoba rideg, mint a barát cellája, a puritánságig egyszerű, mint egy baptista templom, de a falak között harminc év kemény munkájának láza áporodik — a Műhely jellegzetes levegője.

A két szoba, mint finom szerkezetű rezonátor működött ide s tova negyven évig. A vicinális történések, a világesemények kaotikus zaja ideáramlott a drótokon és a zavaros hangok itt szűrődtek és erősödtek artikulált beszéddé... Kora reggeltől késő éjszakáig égett a munka. A telefonkagyló, a Hughes-gép, levelek és fürgé riporterok ontották ebbe a két szobába a „nyersanyagot” és a kopott asztalokon a kultúra golyószórói, az írógépek kattogtak szaporán, gyorsmozgású tollak karcolták a kutyanyelveket és mintázták az ólomba öntendő gondolatokat...

Közel négy évtized óta mennyi minden történt ebben a két szobában! Minden napnak meg voltak a maga hallatlan izgalmi, minden órának más-más hangulata, minden percnek más lehetőségei... Mennyi új tehetség lendült az Acsepalota két szobájából a magyar újságírás zenitjére, a politikai, gazdasági és társadalmi gomolygás élére; mennyi akarás feszítette a kopár falakat, mennyi öröm vibrált ebben az áporodott atmoszférában, mennyi tragédia zajlott le a durva asztalok körül... mennyi élet zúgott ebben a csodálatos rezonátorban! Negyven év óta emberek, nevek; események, sorsok, akciók, letörések, diadalmok, szerelmek, fájdalmak, gondolatok, gyűlölet, harcok, ötletek kavarogtak, keringtek a hallgató falak között.

Itt ülök a szerkesztőség egyik ereklyés asztalánál és lelkem finom hurjain át dübörög ennek a két szobának majd negyven esztendő multja. Az én hánytvetett életemet is idesorolta az a rejtélyes forgószél, amely a sorsokat dobálja és most én is leültem az öreg asztal mellé, balkezemmel a mult láncszemébe kapaszkodva, jobbommal az ismeretlen jövőbe nyújtva és várom a következő láncszemet, valahol kóborló, szomorú társamat a betűkben, akít már ragad erre felé a szeszélyes

forgószél... A szerkesztőség két szobája, e patinás kazetta, őrszi ezt a drága, hosszú láncot — lázasan dobogó szívek, érzéseket skálázó lelkek, kétségekben gyötrődő és világosságot árasztó agyak munkáját.

Az én zivatarokban, harcokban, fájdalmakban, dacos örömeimben, áldott szenvedélyekben

megfáradt harmincéves életemmel belekapcsolódtam ebbe a negyven éve folyó és drágakövektől csillogó láncba és úgy érzem, hogy — jaj nektek gyerekkori álmok! — mégis csak dicső dolog apró láncszemnek lenni és erősen, biztosan, elszakíthatatlanul fűzni a multat — a jövőhöz...
Gárdos Sándor.

Táncoljunk-e kávéházban, barban?

Két táborra szakadt Arad uri társadalmi. — Aradváros urasszonyai és leányai elmondják véleményüket a nyilvános szórakozóhelyeken divó táncról.

(Saját tudósítónktól.) Az Este ráteríti köpenyét a nyüzsgő városra, kigyullnak szerte a villanygömbök s megkezdődik lassan az éjszakai élet. A kávéházak lefüggönyözött ablakain keresztül vidám táncütetek zsongnak ki az uccára, tódul a prémkabátos sokaság a kávéházakba és barokba: Arad mulat. Az óramutatók egymást kergetik, lassankint elfeledik az emberek a mindennapi gondokat s megjő a hangulat. A fehérkabátos pincérek jobbra-balra tologatják az asztalokat és helyet csinálnak a táncolni akaróknak s csakhamar vidám párok suhannak a parketten. Amióta megérkezett Párisból a kávéházi tánc, Arad kiveszi részét ebből a szórakozásból is és egészen záróráig járja a tango-milonga, fox-blues s egyéb modern táncműfajokat. Régóta folyik már a vita a közönség között. Súlyos kritikák hangzanak el a kávéházakban és barokban való táncolás ellen és meggyőző érvek mellett. A közönség két nagy pártira szakadt és érdekes az, hogy az új divatot ellenző pártiak nemcsak előrehaladott korú papák és mamák a hivel, hanem fiatal, mulatni és táncolni szerető leányok is. Az egyik rész erősíteti, hogy az új divat izléstelenség, míg a másik párt lándzsát tör amellett, hogy még több helyet kell biztosítani a lokálokban a táncolóknak részére. Mindkettő erősen védi igazát és megfelelő érvsorozattal igyekszik alátámasztani véleményét. Most megpróbáljuk lerögzíteni néhány ismert aradi urasszony és urilány nyilatkozatát arról, helyes és illik-e társaságban hölgyeknek táncolni a lokálokban, avagy vissza kell-e szoritani a táncoló fiatalokat a bálak, tánciskolák, teaestélyek és házimulatságok berkeibe. Itt jönnek a vélemények:

Dr. Robu Jánosné:

Az én véleményem az, hogy haladni kell a korrallal. Nem találok abban semmi rosszat vagy elítélni valót, ha urilányok, vagy urasszonyok jókedvűen szórakoznak valamelyik helyiségben s közben táncszendélyüknek is hódolnak. A nagy világvárosokban már régen üzik ezt a szórakozást, amely csak most jutott el hozzánk. Egy következménye lesz, illetve már van: a bálak és teaestélyek nem fognak olyan jól sikerülni, mint más években. Ezt már is tapasztalhatjuk. A közönség úgy számol, hogy sokkal kevesebbe kerül, ha egy lokálban táncol, mintha nyilvános bálakba menne. Nincsenek beléptidíjak, nem kell új toilletet csináltatni és mégis szórakozhat. És alapjában véve igazuk van.

Deutschi Andorné:

Nem szoktam a lokálokban táncolni, sőt a leányaim sem s éppen ezért a kérdés bennünket nem érdekel közelebbről. Ha a táncszendélyünknek hódolni akarunk, azt megtesszük otthon a lakásunkon. Különben írja azt, hogy nem nyilatkozom, jobb lesz, higgye el.

Seidner Sándorné:

Nem találok abban semmi rosszat, ha urilányok, vagy urilányok a nyilvános lokálokban

táncolnak. Természetesen módjával, tehát nem feltétlenül szükséges minden este ott táncolni. A főfeltétel mindenestre az, hogy a tánc izléses legyen és a táncolók ne barszerűen táncoljanak. Ha finom és izléses a tánc, azt hiszem, senkisémet botránkozhat meg rajta.

Nasta Victorné:

Több ízben láttam a kávéházban táncolni, de nem tartom valami izléses dolognak. Nézni szeretem nagyon, de őszintén kijelentem, hogy a leányomnak soha meg nem engedném a kávéházban való táncot. Különben a leányom, aki idén kezdi meg a társasági életet, maga sem szereti ezt a szórakozást. Érdekes jelenségnek tartom, hogy a bálak és teaestélyek nem olyan látogatottak, mint amilyeneknek kellene lenniük, a fiatalok inkább a lokálokban táncol. Véleményem az: vissza a bálak, teaestélyek és házimulatságok térére. Bucurestiben is szoktak az uricsaládok a kávéházban táncolni, de más alapon. Több olyan család van, amely nem tud lakásában harminc-negyven vendéget fogadni Elmennek a Café de Chine-be és ott egy külön terem vesznek ki s ott fogadják a vendégeket, ott táncolnak. Alapjában véve kávéházban táncolni és mégsem.

Kleinhandlerné-Weil Magda:

A kávéházakban és barokban való táncról csak itt vidéken vannak vélemények, csak itt tűnik fel és csak itt botránkozhat meg rajta. Nagyvárosokban bevett szokás, amelyről már nem is beszélnek. Az én egyéni véleményem az, hogy nincsen benne semmi izléstelen vagy megbotránkoztató, ha elsőrendű helyiségben táncolnak, ahol nem keverednek össze a hivatalos parkett-táncosokkal. Az utóbbit már nem tartom egészen fair dolognak.

Dr. Weil Karolyné:

Mivel nekem meg van tilva, borzasztóan ellenzem, de persze bozátaszem, ha szabad volna, én is táncolnék. De vegyek tudomásul, hogy én nem is nyilatkozom.

Dr. Gárdos Szézné:

Nekem nem ellenzik, tehát egészen más a véleményem. Sőt, hogy ugymondjam: ellenkezőleg.

Lima Jancsi:

Ha egészen őszintén akarnék felelni, azt mondanám, hogy semmiképpen nem tartom helyesnek a kávéházakban, vagy barban való táncot. Leányoknak semmiestére sem helyes, nyilvános lokálokban táncolni, asszonyoknak talán... ha már haladni kell a divattal... Legjobb lenne azonban sehogyse.

Demian Baby:

Öt nagy készülődések között találtuk. Eppen az esküvőjére készült (azóta már meg is történt) és így csak néhány pillanatot szentelhetett a kíváncsi újságírónak. — Én ezuttal nem nyilatkozom — je lentette ki — mert nincsen arról kialakult véleményem. (Ez is elég egy 24 órával esküvője előtt álló mennvasszonvtól.)

Szalay Alice:

Nem szoktam kávéházba járni és őszintén megvallva, Aradon nem is láttam még a kávéházakban vagy barban táncolni. Így nem tudok hosszúsólni ehhez a kérdéshez.

Marta Lucia:

Édesanyám véleménye teljesen fedt az enyémet. Nem vagyok híve a nyilvános tálakokban való táncnak. Báiban, estélyen, otthon vagy ismerős ismerősökkel, az egészen más.

Szóval a két tábor szembenáll egymással. A kérdés tehát nincs eldöntve. Akiknek úgy tetszik, — a véleménysorozat után is — vigyan fognak táncolni a kávéházban vagy a barban.

A betű hatalma.**Irtta: WILD ENDRE dr.**

Jó harminc évvel ezelőtt, mint kis diák, iskolai ünnepélyem „fölkétem”. Az Aradi Közlöny hűségesen beszámolt a programmról, minden szereplőt megdicsért, külön engem is

és „szép jövőt” jószolt. Nyomatott neveink látása annyira meglepett mindannyunkat, hogy tíz peroben oda osontunk a titokzatos nyomdaműhely ablakához; ahol a mindentudó, fölséges újság készült. Tágra-

nylt szemmel néztem az addig soha nem látott gördülő gépek munkáját, tele tudóval szívtam be a festék illatát és áhítatos tisztelettel adóztam a csendesen dolgozó betűszedőknek. Attól a naptól kezdve többször voltam a nyomda vendége. Nagy sejtések fogták meg a lelkemet. Keztem felfogni a betű nagy hatalmát, nevelő és romboló hatását, megfigyeltem, amikor kegyeket osztott és amikor haragudatt. Imponált az ólomkatonák legyőzhetetlen hadserege. A nyomda pincéjéből késő este kicsillámzó lámpafény világító csillagom lett a pályaválasztás utvesztőiben, s bevilágította a modern apostoli munka sivatagjait. És nem pihentem meg, amíg nem jutottam annak megvalósításáig, amire az első ideát az „Aradi Közlöny” adta. Az „Aradi Közlöny” iránya, fejlődése az első benyomás emlékével mindig érdekelt. Figyeltem a lapot azért, mert kevés az önállóan gondolkozó emberek száma és a többség esküszik a mindennapi olvasmányára. Az újságírói felkészültség, tudás és lelkiismeretesség irányítja a tömegeket; amilyen az újság, olyan lesz az olvasója. Már pedig az „Aradi Közlöny”-ről sokan tudjuk, hogy Arad fejlődésében mennyi része volt s mennyire egybeforrott a lap Arad város-politikájával s urai családjainak multjával.

Sajnos, az újabb időkben a napilapok nagy része hirtű lett, vagy érdekeltségek szolgálataiba szegődött. Cikkjeiknek tónusát a kávéház adja meg, a robotoló újságírók az újság megrendelésére dolgoznak. Pedig különösen ma nem tölthetünk be nemesebb hívatást, mint ha az egészséges néplélek megnyilatkozásait figyeljük, az anyaföld rögn megilletődéssel járunk és az ősök haló porával telített levegőt nem engedjük inficiálni, erkölcsöt és lelki békét felforgató törekvésekkel.

Az „Aradi Közlöny” mindig magyar volt s ha néha erősebben is fütötte a lelkesedés, azt okvetlenül becsülöm benne, hogy politikai áramlatok, kormányok dacára elvei mellett mindig egyformán kitartott. Ezért becsülte és pártolta a középosztály és így jutott el 40 éves fennállásáig.

Mai jubileumán őszintén kívánom, hogy amint elveihez hű maradt nyolc lustrumon keresztül, hozzon mindennap a multak emlékein élő öregeknek megnyugvást és kiengesztelődést, a fiataloknak életkedvet, a dolgozóknak kitartást és bizalmat, a szenvedőknek enyhülést.

Évtizedes emlékek.**Mikor az Aradi Közlöny rovatvezetője voltam.**

Émlékek? Ha a lefolyt egy hián 30 év emlékei között turkálók, sok szép óra, kedves, patinás csillogása tűnik elém, melyekből nagy akaráások, kis letörések, nagy bizalmak, kis csalódások közül boldogan rajzik feiém annak a küzdelemnek emléke, melyet együtt vívtunk meg az Aradi Közlönnyel

az aradi képzőművészeti élet fejlesztése érdekében. Balla Frigyes és Urhegyi Lojzi voltak akkor a festészet számottevő apostolai, és a Böhm Pál, Paál László, Munkácsy, Orlay-Petricics városában bizony nem igen volt kelete az újabb művész generáció képeinek, szobrainak.

A művelt családok falain, — nem beszélve a néhány régi, patinás, nagy kulturájú familia szép, ősi képeiről és szobrairól, — általában az olajnyomatok vagy gipszfigurák disztelenkedtek és az ugynevezett eredeti olajfestésű „pendant” képek, már vivmány számba mentek. Véletlen volt ez csupán, mert Arad közönsége mindenkori oly intenzív művészeti életet élt, a zenét, irodalmat, színművészetet olyan nagy lendülettel, és olyan nagy szeretettel kultiválta, hogy csak impulzus hiányzott a képzőművészeti élet megerősítésére. És ott, ahol televény a föld, jól terem a mag. Az impulzust pedig megadta a Nemzeti Salon 1900-ban megindított akciója, melybe lelkesen kapcsolódott bele Arad minden kultúrára fogékony lakossága.

Egy a politika utvesztőjében később megtévedt ember, de igaz melegszívű, nagy művészetrajongó, „aranyzó” Hock János és buzgó társa Ernst Lajos voltak, kik üzentek nekünk és mi meghallottuk.

Az Aradi Közlöny és a többi napilapok, egy pár közös újságíró és a többi cigányok, összefogva az unitársasággal csakhamar megcsináltuk a Művészet-pártoló egyesület, ennek keretében a kellő propagandát és lehoztuk Aradra a Nemzeti Salon első térletét. Unnen volt ez Aradon. A pártás köztül szép derűs, csillogó virradás. Én vezetem az Aradi Közlöny „Művészet” rovatát, propagáló és kritikai cikkeim itt jelentek meg.

Ernek az emlékezésnek oltárára, most huszonöt év mulva leteszem a leveles ládamból kikotort irását az „aranyzó” papnak, ki ha tévelgő volt is a politikában, de tisztánlátó volt a művészetben.

Tisztelt Művész Ur! Ertelmes szakszerűséggel megírt cikkeit olvastam. Köszönöm a magyar művészet nevében. Már csak azért is érdemes volt lemenni Aradra, hogy ott Önt felfedeztük. Ritka hazánkban a műértő ember. Önnök izlése is, szíve is van hozzá. Áldja meg az Isten, hogy tudásával, lelkesedésével ilyen szent ügyet szolgál, amelynek én megromlott viszonyaink között valósággal megváltó erőt tulajdonítok. Számítani fogok mindig Önrre.

Szívüből üdvözli szeretettel: Hock János.

Huszonöt éve ennek! De öregsünk!

Budapest, 1925. december 5.

Steiner József műépítész.

Romantika muzsikál az aradi cukrászdákban.

Egyre-másra születnek a cukrászdák, s szerelem, romantika, a kedves kicsi cukrászdák párosa lesz Arad.

1.

(Saját tudósítónktól.) Regények, novellák, versikék, bohókás és szomorú szinpadai történetek, elrugaszkodott ifju éveink valami csodálatosan finom, gyermekien bájos, nagy-nagy emlékei fűznek a cukrászdához. És most, amikor dévajul kergetődzve körülesintalankodnak a karácsonyi pajzán hópehely-tündérek, amikor a boltok kirakatából titokzatos mesevilágok csillogása pöttömnyi lurkónak, vagy pelyhedző állu sihedernek szédít vissza, 1925. karácsonyán az aradi cukrászdák felé sodor az emiékjárás. A vanillás, szegfűszeges, rumos és narancsszagú küszöbök előtt vidoran kopogjuk le botosainkról a havat, a lelkünkben mint lágy Schubert-melódiák egy pillanatra csengve-pengve felkavarznak a régi tizfillérek, aztán kipirult arccal, boldogan és szégyenlősen rendeljük:

— Szép kisasszonyka, kérem, schamrollnit, marcipánt, dióspatkót, krémet, dohost, indlánfánkot, habbal és két pohár meggylikört, de izibe, mert az „Aranyas” előtt már toporzékolnak a kék póstakocsi elé fogott táltosok, valahol Késmárkon lakzira készülnek az ángyikák portáin, hozzájuk igyekszünk, siessen szép kisasszonyka . . .

2.

Az öreg budai Krisztinavárost az aradi Batthyány-uccába sodorták a karácsonyi tündérek. A Seidner és Málka-cukrászdában halk menüettet játszik a zenélő . . . haboskavé gőzéből suhogó

selyemkrinolinok, pézsmával illatosított gerokkok lépnek elő, gálans gavallérok mély hódolattal csókolnak kezét a piruló dámák Bruxelles-ből hozatott keztyüi felett, valaki friss duellumok pikantériáját pletykálja és az ábrándos természetű hölgyek, akik holdas májusi estéken „Himffy szerelmeit” olvassák, csöndesen sóhajtának lovag Zubomirszky Kázinér halála fellett, aki egy „bécsi ballerinaért” nyomta melléhez

a hideg mordálycsövet az öregtemető kakukkfűves árkában, ahol tyasszal tarkastrimlis sváblányok apró csokrokba szedik az ibolyát.

3.

A Matzky, a Wild, a Mihályi cukrászdában tiszték, Snájdigok, fiatalok, jókedvűek, mint a száz év előttiék, mint a száz év után jövők. A tükrök kristályáról merészen incselvedik vissza szerelmes tekintetük: a hölgyek ajka körül duruzsolva párázik a puncs s a sárga, piros, zöld, narancs és ibolyaszínű likőrök illatától tavaszi fuvalmakba sodródna a szívek, a finom sütemények halkan izent szerelmes suttogások közben omlanak szét az apró fogacsák között . . . Ó, ezek a drága, langyos, illatos cukrászdák, amikben, mint nagy, dobogó szívek élnek a krémek és csokoládék, a magyor- és moccatorták! Ó, ezek a drága, klasszikus értékű pici cukrászdák, amikben a mai szerelem is a régi, a száz év előtti romantika kürtőskalácsán harsog csodálatos tavaszi riadót!

4.

Es a többiek a kisebbek, a nagyobbak, a többi bájosak és cukrosak, a nagyszerűek és mesebeliek: a Frank, a Königstorfer és a többi újabb cukrászdák! Mennyi álom-szerűség, drága, boldog, csodálatos valóságok! Ahol most száz vagy husz év előtti diák-magad csillogó szemekkel simogatod a csokoládés színű márványt, illatos levelekre, korsolyapályákra, szőke, barna és vöröses fürtökre gondolsz, s a cigarettád hamuját becézve simítod az abszintos pohár karesu oldalához! Ó, ezek a drága, klasszikus értékű pici cukrászdák, ahol most is, mint régen és mint száz év mulva, fehér bóbítás szép kisasszonyok szolgálják fel a tejszínt és a gesztenyepürét! Milyen csodálatosak, milyen melegek ezek a kicsi és névtelen és új cukrászdák, amik ebben a szépséges marosparti városban ugvszólván heitenként születnek s rövidesen a cukrászdák, a romantika és a szerelem csodálatos városa lesz Arad . . .

Az Aradi Közlöny legrégibb előfizetői

Mint kiterjedt, nagy család, úgy veszi körül ma ennek az újságnak sokezer jóbarátja, előfizetője az *Aradi Közlönyt*. Országhatárok tengereken túlról jönnek hozzánk kedves szeretetükkel, hogy megmutassák ragaszkodásukat a négy évtizedet megélt, sok harcot vívott, mindig egyenes uton haladó újsághoz. Mint szülő a gyermekét, olyan hűséges szeretettel öleljük keblünkre nagy családnak minden tagját és a fiatalok kezét megfogva vezetjük íme őket ennek a nagy családnak legelső tagjaihoz. Jánuljatok az öregek elé, akik ott voltak ennek az újságnak születésénél, akik első előfizetői voltak az Aradi Közlönynek, a kik szerető jóakarattal gyámoltották az első lépéseknél és akik évtizedek minden küzdelmében, világörforgató katalizimák minden véres forgatagában hűségesen kitartottak mellette. Íme lássátok a tiszteltreméltó öregeket, akik legelső tagjai voltak a mi családnaknak.

Báró Neuman Dániel.

Negyven éve nemcsak előfizetője, de jószándéku, jóakarattal barátja is ennek az újságnak Neuman Dániel báró. A ma már világcéggé lett Neuman-ház egyetlen életben levő alapítója, aki fivéreivel együtt évtizedek kitartó, ernyedetlen munkájával tette naggyá, ismertté, gazdaggá a vállalatot. Kilencven felé hajló ur még ma is tevékeny részt vesz a hatalmas vállalat ezerágu üzleteinek irányításában, még ma is órákat tölt el a cég városi irodájában, ahonnan ezt az óriási céget kormányozzák. Mindenkit ismer és a Neuman-céggel összeköttetésben állók legnagyobb öröme, ha dolgaikról az öreg báróval tárgyalhatnak.

A Neuman-palotában levő lakásán keressük föl a báró urat. Az Aradi Közlönynek szóló kedves szeretettel fogad bennünket és fiatalos hévvel vitatkozik velünk, hogy csak írjuk mi az újságot és ne akarjuk az előfizetőkkel, pláne öreg előfizetőkkel iratni.

— Negyven esztendőn át nagyon jól csinálták önök az újságjukat — nekünk, olvasóknak. Amióta először a kezemben volt, azóta minden nap elolvasom hűségesen és örömmel telik ennek a mindig eleven, mégis komoly lap olvasásában. A jubileum alkalmával a legőszintébb elismeréssel és szeretettel köszöntöm az Aradi Közlönyt és egész írógárdáját, akik megbecsülést szereztek az újságírásnak és akik mindig megtudták tartani a nivót, amely az Aradi Közlönyt a fővárosi lapok színvonalára emelte.

Negyven év egyenes útja.

— Az Aradi Közlöny 40 éves jubileuma néhány hónap híján összeesk hitvestársammal való egybekelésem és önállóságom 40 éves évfordulójával. Én íme ott vagyok az Önök negyven éves jubileumán, remélem és várom, hogy Önök sem felejtkeznek meg rólam és eljönnek majd, amikor hitvestársammal lakodalimunk negyvenesztendő évfordulóját ünnepelem.

Paulisról kaptuk a következő levelet:

— Mi, az Aradi Közlönynek régi előfizetői magunkat látjuk igazolva most, amikor az Aradi Közlöny negyven éves jubileumához jutott. Nekünk nem kell e lap jelentőségét kiemelniünk, mert erre az Aradi Közlönynek nincs szüksége, hiszen jelentőségét eléggé méltatja negyven éves múltja és szilárd alapon álló jelene. Negyven éve vagyok előfizetője a lapnak és a magam személyével szemben tartozom igazolni, minő körülmények állottak elő egy újsággal szemben ahhoz, hogy negyven éve én megszakitás nélkül előfizetője legyek.

— Mostanra már a lapról a politikai életvilág az igazság támogatásának hirdetését és a politikai fejlődésé a háború szörnyűségét és sokaságát

meahunyázkodást, az elnyomottak, gyengék érdekeinek előmozdítását, a kelio tapintatosságot személyes ügyekkel szemben, közgazdasági téren a részrehajlatlan támogatását úgy a kereskedelem és ipar, mint a mezőgazdaság körüli kérdéseknek. Végül azt, hogy nyújtson szépirodalmi téren is szórakoztatást olvasóinak. De ami legfontosabb: legyen minden ízében magyar és fejlessze a magyar kulturát. — Az Aradi Közlöny ezeknek a követelményeknek mindenkor teljes mértékben megfelelt, ezért voltam én és vagyok negyven év után ma is az Aradi Közlöny állandó előfizetője.

Kész tisztelőjük: Bódy Bódog.

Gazdag élet alkonyán.

Nikolits Döme nemcsak, mint az Aradi Közlöny igen-igen régi jó barátja és egyik legrégibb előfizetője aktuális most, hanem nyilvánosság elé

kinálkodik abból az alkalomból is, hogy ez év karácsonyán tölti be ügyvédi működésének ötvenedik esztendejét. — Egyike ama kevés ügyvédeknek messze földön, aki ötven évi gyakorlat után ma is aktív ügyvéd és csak e nevezetes évforduló után 75 éves korában vonul teljes nyugalomba. Ezidén még fiatalos hévvel, el nem lankadt buzgalommal tárgyalta az örökifju Nikolics Döme a lippai járásbíró-ságon...

Nikolits Döme esztendők óta Radnán lakik és ügyvédi praxisának ellátásán kívül ménési szép szőlőgazdaságának ügyeivel foglalkozik. Radnai házában vasárnapi nyugalomban szives barátsággal fogad bennünket és pompás ménési vörösbort (saját termés) mellett kezdődik el a diskurzus, amelynek kedvéért még a délutáni motorost is lekéstük.

— Ugy nézze meg azt az íróasztalt, amelynél ül, hogy azon még Vas Gereben írta a regényeit. Tisztelettel néztem az öreg, tömör asztalt, Vas Gereben íróasztalát.

— Aztán hogyan került ez az értékes relikvia Nikolits bátyám tulajdonába?

— Annak megint külön története van. Egyik legkedvesebb barátom volt nekem Molnár György, a buda szinkör volt igazgatója, aki később a Nemzeti Színház nagynevű tragikus színésze lett. Mint budai szinigazgató nagy barátságban élt Vas Gerebennel, aki dacára regényei óriási sikerének, állandó penzzavarral küzdött halála napjáig. Vas Gereben még a ravatalon feküdt, amikor hitelezői megrohanták a hagyatékát és ingóságait elárverezték. Molnár György szegény ember volt és így a butorok, könyvek, képek közül csak az íróasztalt tudta megmenteni úgy, hogy az exekúción megvette. Művészemberek sorsa azonban nagyon hasonlatos. Szegény Molnár Gyurka sem volt hitelezők nélkül és bizony nála is lefoglalta Vas Gereben íróasztalát a végrehajtó. Végül is nekem ajándékozta a nevezetes asztalt, amelyet azóta őrzök. Látja, az egyik fiókjában még ma is ott van a két végrehajtói pecsét.

Hatalmas könyvtárára mutatott Nikolits Döme:

— Nézze, ez az én birodalmam... a könyveim. Régi újságok, képek, elsárgult levelek között élek és boldognak érzem magam, ha könyveim között lehetek. A Magyar Tudományos Akadémia összes kiadványai a birtokomban vannak és ilyen teljes gyűjteménye még magának az Akadémiának sincsen. Már több ízben írt is nekem az Akadémia könyvtárosa és kérte, adjam el nekik ezt az értékes gyűjteményt, én azonban nem tudok megválni a könyveimtől.

Nikolits Döme 45 esztendeig volt aradi ügyvéd és a művészlelkű, viális fiskális nagy sikereket ért el úgy a társadalmi, mint a politikai és irodalmi működésével. 1851-ben született, gimnáziumi tanulmányait Aradon és Kercskemén, a jogakadémiát Pozsonyban végezte. Ő volt az utolsó jogász, aki csupán a jogakadémiai vizettségével, a doktorátus nélkül lehetett le az ügyvédi vizsgát. 1874-ben Aradon felépült még, ahol főleg a sajtóterületen

volt specialista. Legérdekesebb sajtópere volt az, amelyet egy Moldován nevű román jegyző indított Tiszti Lajos, az „Alföld“ szerkesztője ellen. A román Moldován ügyvédje a magyar Barabás Béla volt, míg a magyar Tiszti Lajost a szerb Nikolics képviselte.

— Ezt nevezem én nemzetiségi egyetértésnek — mondotta Nikolits — mi különben mindig is arra törekedtünk.

Az aradi színházban nagy sikert ért el Nikolits Döme a „Leányrablás“ című népsziművével, amelyet 1898. évben adott elő Leszkay András színtársulata. A kitünő előadást nem kisebb nevek vitték diadalra, mint: Kövessy Albert, Pintér Imre, Nyárai Tóni, Ronay Boriska (ma Szendrey Mihályné), Székely Irén, Ardó Ida. A darab, amelynek verseit Pósa Lajos, zenéjét pedig Dankó Pista írta, az aradmegyei román népeletről veszi a tárgyát és célja a román népleleknek a magyar publikummal való megismertetése volt.

A „Leányrablás“on kívül a „Bányabetyár“ című naplótöredéke és a Visontay Kálmán gyönyörű rajzaival díszített „Fischer familia“ című korrajza jelent meg könyvalakban és aratott jelentős irodalmi sikert.

Öt évvel ezelőtt egészségi okokból a közeli Mária-Radnára költözött Aradról és most ott él szép könyvei és még szebb emlékei között egy gazdag élet alkonyán...

Maresch Gyula szállóidéje.

Maresch Gyula, a jólismert aradi patricius kereskedő-család feje, a 72 éves öregur egyik legrégibb, pontos előfizetője, legodaadóbb olvasója az Aradi Közlönynek, aki kerek 40 év óta kitartott mellettünk jóban és rosszban egyaránt. A vele lefolytatott közvetlen és meleg beszélgetésből jól esett kiérzenni a felénk áramló bizalmat, munkánk megbecsülését, szándékaink, törekvéseink megértését. Maresch Gyula munkában és becsületben eltöltött élete a legutóbbi negyven esztendőben naponta érintkezett az Aradi Közlöny kemény munkában viharzó életével és a lap szászretű életébe így kapcsolódott bele az a régi és hatalmas előfizető-tábor, amely immár egy testet, egy lelket képez az Aradi Közlönnyel.

Szép, öreges, lakályos szobában beszélgetünk Maresch Gyulával. A falakon régi módi portrék: darázdereku, turnürös asszonyságok, nyíltnézésű, szakállas férfiak ferencjókában. Alattuk rég letűnt időről, emberekről beszél egy öregur és jószágos, kék szemű el-elmerülnek az emlékezés kódében...

— Hát bizony sok minden történt a 40 év alatt és nehéz most a sok elmosódó eseményből kihálászni egyet-egyet. Minden városi, megyei és országos esemény már 40 év óta az Aradi Közlönyön keresztül érkezik hozzám és most kissé furcsán érzem magam, amikor nekem kell az Aradi Közlöny részére érdekes dolgokat mondani.

És Maresch Gyula, akit 40 év óta informál az Aradi Közlöny, most kedves zavarban van, amikor neki, az olvasónak kell „anyagot“ adni a lap részére. A beszélgetés további folyamán azonban eltűnik a fórumra került olvasó feszélyezettsége, amely hasonlatos a fotografus lencséje előtti érzéshez.

— Ezt írja meg szerkesztő ur — villant fel az öregur szemé — mert az Aradi Közlönnyel kapcsolatban érdekesnek és jellemzőnek tartom, amit most mondani fogok: Köztudomás Aradon, hogy én nyakas függetlenségi politikus voltam világeletemben — az is ismeretes, hogy az Aradi Közlöny előbb szabadelvű-párti, majd munkapárti orgánium volt. Ennek dacára én, a 48-as eszmék katonája napról-napra kitartóan és érdeklődéssel olvastam a Tisza-párti Aradi Közlöny minden számát. A magyarázat: jó lapot szivesen olvas el mindenki, pártállásra való tekintet nélkül.

— Beszéljen valamit magáról is Maresch ur — kérleltem.

— Maresch uról, öcsém? Nehéz lesz, mert életem az: a közéleti férfiu beszéljen, az író írjon, az ol-

vasó olvasson. Bolond dolog lenne, ha az író olvasna, a szereplő nagyságok írának és az olvasó nyilatkozna. Elmondhatom, hogy én mindig a békés munka, a megértés, az objektivitás embere voltam. Harmincnyéve annak, hogy a városi képviselőtestületbe beválasztottak és akkor előjött hozzám Salacz Gyula polgármester gratulálni. Ekkor mondtam neki a híressé vált jelszót:

— A torony alá ne vigyünk politikát! A városatyák ne politizáljanak a városházán, hanem csak a város érdekeit nézzék... Arad közönsége is honorálta tárgyilagos gondolkodásmodomat és jellemző, hogy én, a függetlenségi, nagyrészt koronárpárti szavazatok révén kerültem a városi képviselőtestületbe.

Maresch Gyula most 72 éves, de lankadatlan érdeklődéssel nézi most is a napi eseményeket az Aradi Közlönyön keresztül. Kíváncsi neki, hogy még sok-sok esztendőig olvassa békében, boldog nyugalomban kedvenc újságját, az eseményeknek ezt a hű tükrét, amelyben ma most megláthatja a saját testi és lelki képét is. Maresch Gyula büszke lehet mindkét fotográfiára

Szalay Károly 40 éves gyermeke

A Fábián-ucca egyik csendes, régi házában lakik id. Szalay Károly ügyvéd, az aradi ügyvédi kamara öt ízben megválasztott volt elnöke

egy 96 esztendősi ifjú bácsi, aki még ma is gyalog jár ki erzsébetvárosi külsőkerítésbe és maga vezeti annak gazdasági ügyeit. Tavaly volt a gyémántlakodalma, házasságának 75-ik esztendőjét ünnepelte és a legedzettebb, legcinikusabb sziv is megindult volna, ha a 89 éves gyémántvőlegényt és 87 éves párját táncolni látja.

Körülfügg már a negyedik generáció cseperedik és a két öreg még ma is résztvesz a nagy család minden bajában, örömeiben...

— Bizony sok barátom, küzdőtársam hullott el mellőlem az életharcban — mondotta Szalay Károly — én azonban még mindig bírom az iramot, ha jóval lassabban is mint valamikor. Nem sok időm lehet hátra, de elmondhatom, hogy nem élttem hiába: van egy dédunokám, tizenkét unokám, hét fiám és három leányom...

Így elmosolyodott az öregur és hamiskásan nézett rám.

— Ja, van azonkívül még egy gyermekem, akivel mindennap találkozom még ma is és akit nagyon-nagyon szeretek. Ezt az én gyermekemet úgy hívják, hogy: Aradi Közlöny. Joggal mondhatom róla, hogy az én gyermekem is, mert negyven évvel ezelőtt ott voltam azon a nevezetes gyűlésen, amelyen Vászárhelyi Béla indítványára ki-mondottuk az Aradi Közlöny megindításának szükségességét és az elsők között voltam, akik a kibocsátott részvényekre jegyeztek. Büszke vagyok gyermekekre, az Aradi Közlönyre és remélem, a 40 éves Aradi Közlöny sem tagadja meg egyik alapítójától és négy évtizedes előfizetőjétől az apaság platói jogait...

A kedélyes hangot hirtelen lefátyolozta az emlékezésnek lelkebe gomoigvó kőde.

— Tizenkét éves gyerek voltam, haj nagyon régen volt... 1848-ban, a magyar szabadságharc idején. Arad alatt nagy harc volt a szerbek és magyarok között — a honvédek megfutottak — a szerb csapatok hidat vertek a Maroson — átkeltek a folyón és bemasiroztak Aradra. Én persze nem tudtam a szobában maradni és minden tiltalom dacára az utcán kóboroltam. A Templom-uccában (ugy emlékszem, mintia ma történt volna) három hatalmas szerb katonával találkoztam. Nem bántottak és én kíváncsián követtem őket. A három szerb betört egy korcsmába, én pedig az ajtóból leselkedtem utánuk. Egyszer csak a Kazinczy-ucca felől óriási riadalom támadt:

— Jönnek a honvédek!

A következő pillanatban állás honvédek rohantak a Templom-uccába. A három szerb kivágódott a korcsmaajtón és futásnak eredt. A honvédek utánuk és a Fehér kutyánál, a Templom-ucca végén leszúrták őket... Aznap kiverték a

szerbket Aradról, de ezt a véres jelenetet évtizedek eseményei sem bírták kiverni a fejből. Azóta pedig be sok minden történt!

A heves beszéd láthatólag kifárasztotta; elhalkult a szava.

— Elszoktam már a beszédől, hogyne, hiszen 20 évvel ezelőtt ünnepelték 50 éves ügyvédi jubileumomat. Imperiumváltáskor hagytam abba az ügyvédi praxisomat, én tehát már eleget beszéltem egy életre. Nem csoda, ha kifáradok.

— Egyébként pedig meleg üdvözlétemet küldöm a jubiláló Aradi Közlönynek, az én negyvenéves gyermekemnek, aki öregségemben is minden reggel bekopog hozzám és jólismert hangján elmondja nekem, mi történik odakünn a nagyvilágban...

Aki együtt jubilál velünk.

Az Aradi Közlöny jubileuma alkalmával hozzánk érkezett irások mutatják, mennyire összefonódott a város polársága ezzel az újsággal. Évtizedes, negyedszázados, sokakat negyven éves

emlékek fűznek ehhez a laphoz és sokan vannak, akiknek életében minden jelentős momentum hozzákapcsolódik ehhez az újsághoz. A levelek halmozából felénk mosolyog Glück Józsefnek, Arad egyik legrégebbi és legismertebb iparosának írása.

— Az Aradi Közlöny negyven éves jubileuma régi legénykoromat juttatja eszembe — írja levelében. Az isteni gondviselés megadta nekem, hogy öregedő (nem öreg) koromban visszaemlékezem ennek a lapnak első megjelenésére. Az Aradi Közlöny megindulása után néhány hónappal következett be nálam, hogy a házaselet szent és kellemes jármába hajtottam fejemet. Házaseletem kellemeségei között emlékezem meg arról is, hogy a létfentartás nehézségei és küzdelmei közepette is házasságom első évében (1887-ben) előfizetője lettem az Aradi Közlönynek havi két forintos előfizetési díj mellett és előfizetője vagyok ma is a fokozatosan havi hetven lejre emelkedett előfizetési árral.

Es még sokan

Régi embereink hűségesen kitarítottak az Aradi Közlöny mellett.

— Bagdy Lajos erdőhegyi volt vendéglős 22 éves korában nyitotta meg Erdőhegyen fűszerüzletét és vendéglőjét, amelyet később kávéházzal és szállodával bővített ki és amelyet 41 éven át maga vezetett míg tavaly József nevű fiának adta át. A ma már hetvenen fölül levő öreg ur fennállása óta előfizetője és ma is hű olvasója az Aradi Közlönynek.

Ugyancsak negyven éve előfizetőnk

ÖZV. SARLOT DOMOKOSNÉ,

özvegye Sarlot volt főkapitányának. Ségai címére máig is jár az Aradi Közlöny.

Bora Elemér nyugalmazott Acsev. tisztviselő szintén alapítása óta előfizetője lapunknak.

Strifler Ferenc tanár és családja is a legelső előfizetőink közül valók.

Az Aradi Közlöny legelső előfizetői között volt Perlaky Lőrinc, ennek a városnak egykor típusos érdekes alakja, aki már régen elhunyt, de aki gyermekeinek meglágyta, hogy járassák az Aradi Közlönyt. Három gyermek, László, Kálmán és Erzsébet már 25 éve járatiák és — mint ők maguk mondják — kedvelik ezt az újságot.

Ezeknek az előttünk olyan drága, kedves öregeknek, a mi családunk legelső tagjainak a küldött üdvözlétekért, meg az évtizedeken át kitartó, hűséges ragaszkodásukért, ami a legnagyobb elismerés a mi számunkra, hálás szívvel mondunk köszönetet. De kívülök hosszú még a sora azoknak, akik elindulása óta előfizetői ennek az újságnak és így szintén a legelső tagjai közé tartoznak a mi családunknak, de akikhez nem jutott el már invitáló szavunk, vagy akik az élet ezer gátló körülményei miatt nem vehettek részt családi ünnepünkben. Ezekhez is meleg szívvel, hálás szeretettel küldjük el üdvözlétnket a mostani ünnepen. Hálával felük meg a mi szívünk, amikor öreájuk gondolkunk és nagy örömünk nekünk az 6 évtizedeken át tartott és ma is kitartó ragaszkodásuk, amely utmutatónk a jövő felé.

Mikor mi párbajoztunk...

Emlékezés a nagy harora, amelyet a mind magasabbra lendülő Aradi Közlönyvel vívtunk, régen, hajdanán.

Mély meghatottság érzésével veszem kezembe a pennát, hogy valamit írjak az Aradi Közlöny 40 éves jubileumára. Észreveszem, hogy egy kicsit szomorú is vagyok, mert jogász-logikával állapítom meg, hogy akkor én sem lehetek már mai gyerek. Mennyi édeskedves emlék toltul egyszerre az agyamba! Én

is voltam valaha szép asszonynak kocsisa, azaz, hogy lapnak, sőt lapoknak szerkesztője, szignálván egy időben a hatalmas Arad és Vidékét és a „kis piszkost” a Hétfői Hírlapot, mely úgy kulllogott az előbbi után, mint a szurtos inas gazdája nyomdokában.

Mi akkor még erősebbek voltunk mint az Aradi Közlöny, mely egyszerre nagy lendülettel kezdett felfelé haladni és egyszerre csak azon vettük észre magunkat, hogy veszedelmes konkurrens szorongat bennünket. Nosza — kezdjünk veszekedni. De miért — de miért? Hopp, itt a politika, melyen generációk pusztultak már el és testvérek öldökölték egymást. Sikerült is olyan szépen összegabalyodnunk, hogy más kivezető ut nem volt az egyedül üdvözítő párbajnál. Az Aradi Közlöny Révész Adolfot állította ki a küzdőtérre, az Arad és Vidéke színeit én képviseltem a porondon. Révész Adolf igen nagy eszű, nagy tehetségű ember volt, igazi karakter, de mindezek dacára löni nem tudott. Olyan rövidlátó volt, hogy saját orráról nem tudta volna a legyet lelőni, — ámbár ez nem is olyan kis dolog lett volna. A párbaj előtt a segédék megállapodtak a legszigorúbb feltételekben, többek között abban is, hogy nem tesznek golyókat a pisztolyokba. Most már — miután a dolog elévült — megvallom, hogy én ezt előre tudtam, de szegény Révész barátommal nem közölték, ugy, hogy midőn egy ragyogó napsütéses nyári nap reggelén a csálati erdőben kiállottunk, Révész olyan meghatottsággal lött a levegőbe, mintha tőle függött volna, hogy én Hades sötét birodalmába kerüljek-e vagy nem? Persze lett nagy kibékülés, magnum áldomás és Révész halála napjáig emlegette, hogy milyen csodálatos hidegvérrel és bátorsággal álltam én ki pisztolyának csöve elé.

Aztán, kedves Staber Józsi barátom, Te vetted kezébe a lap szerkesztését és bizony a Te dicsőséged, hogy nagygyá, hatalmassá tetted lapodat. Mint régi újságíró, deres fejjel, nyugodt elmével állítom ki a bizonyítványt, hogy lapod mindig magas színvonalon állott, mindig elévült küzdöttél és, ha Téged nem bántottak, Te ugyan nem bántottál senkit soha. Halandó, mulandó emberek vagyunk, de intézmények léte nincs időtartamhoz szabva. Hosszu időt jósolok az Aradi Közlönynek, hiszem is, kívánom is és szerető újságírói és baráti szívvel köszöntelek.

Dr. Nagy Sándor

Név és irás.

Ahhoz, — igen kedves és érdemes Főszerkesztő Barátom, — a békebeli papírpazarlással ontott ünnepi számok terjedelme is szűk lenne, ha a tehetőséges ifjúkor emlékeit, a közvéleményesinálás epizódjait és nagy mozzanatait, színeit, tréfáit és bánatait akar-nám megjelentetni.

Arra pedig, hogy az **Aradi Közlöny** negyven esztendősi jubileuma alkalmából a magam részéről is ünnepélyesen megállapítsam a sajtónak kétségtelen nagy jelentőségét és hatását a közgazdasági életre, azt

hiszem, — vétek lenne egy negyedhasábert is.

Hogy mégis valami irassék, amibe elfér valami a daliás hajdanból és a színtelen mostanból, — ime:

Miféle változás esik, zsurnalisztikai nézőpontból, az ujságíróknak, ha bankigazgató lesz?

Kevés. Amig ujságíró volt, az írása kellett ahhoz, hogy a neve érjen valamit. Mikor pedig bankdirektor, a neve kell hozzá, hogy a fölötte levő cikkek némi értéke legyen.

Ezt az önvallomást hozom virágként az Aradi Közlöny ünnepére, hadd tudják meg, akik nyilatkozatokért szoktak kérni, hogy milyen fölemelő reánk nézve, ha ezt halljuk: „mindegy akármint méltóztat is írni, csak méltóztatásuk beleegyezni, hogy becses nevével hozhassuk.”

Arad, 1925 december hó.

Faragó Rezső

az Aradi Általános Takarékpénztár vezérigazgatója.

Első versem.

Az első szerelem, az első vallomás.

Férfivé izmosodott, megnőtt, hatalmas tölggyé terebélyesedett im az **Aradi Közlöny**. Negyven esztendő! Nagy, nagyon nagy idő! Mennyi gond, küzdelem, harc, öröm, boldogság, emlék ez emberöltő alatt. És ez ünnepnapon, a jubileumkor száll az emlékezésem a régi jó időkre vissza. Mert van nekem egy igen kedves emlékem az Aradi Közlönnyel kapcsolatban: a nevezet benne láttam először nyomtatásban egy kis vers alatt. Régen volt, nagyon régen. A kis leány, kiknek e versike nemcsak irodalom volt, terebélyes hölgy már és én... de hagyjuk. Az **Aradi Közlöny** tíz éves korom óta benne van a mindennapi életemben.

Jó pár esztendeig egyetlen kapocs volt szülővárosommal és drága, jó kapocs volt. Türelemtellenül vártam, örömmel fogadtam s mindig az volt az érzésem: vendég jön Aradról, okosan, kolleemesen csevegő vendég. És ma? Minden áldott nap meg akarom takarítani a négy lejt, amibe kerül, de nem tudom, már csak azért sem, mert ha nem hozom haza, kikapok a feleségemtől.

BÉRCZY LAJOS,

az Aradi Kölcsey Egyesület titkára.

Félévszázados az aradi lyceum.

(Budapest, december 20.) Igaz szeretettel üdvözölöm az Aradi Közlönnyel negyven éves fennállásának jubilaris szép ünnepén! Lélekben ott vagyok megint Aradon s lelki szemem előtt teljes egészében kidomborodik az, ami legközelebb állott hozzám az **aradi lyceum**, egyetlen szerelmem, majdnem negyedszázados aradi tartózkodásom alatt, a „félő gondal örített” intézete a kulturának, (így írta azt egyszer rólam, igen találóan, az **Aradi Közlöny**.) Igen, a lyceum volt akkorában Aradváros igazi kulturapalotája. Csak röviden említem meg régebbi múltjából, hogy Discher budapesti építész tervei szerint 1869—73. években épült.

Báró Eötvös József miniszter, a régi latin iskola (gymnasium) helyébe, melynek utolsó épülete a Templom-uccában volt és a melyet a tanítás terén is nagyérdemű minorita rend, majd a város tartottak fenn, csaknem másfél évszázadon keresztül a különböző felső tanulmányoknak megfelelő, hármas irányban elágazó lyceumot kívánt alkotni, a jogi, theologiai és nyelvészeti, a műegyetemi és orvosi szakpályákra készítő részére, kilenc éves tanfolyammal és internátussal egybekötve, az alföldi magyar nemes ifjak számára, a róm. kath. jellegű Bibits-alapítvány rendelkezése szerint. E tervet azonban elejtették, az impozáns palota, melyet Trefort miniszter páratlanul nevezett a hazában, megnyitása után csak hamar három intézetnek adott otthont: egy áll. tanítóképzőnek gyakorló iskolájával, egy áll. főreáliskolának és a háziurnak, a kir. főgimnáziumnak. Ezen lakóin kívül még egy tornaegyesület is működött kebelében. De a hármas otthonban megtalálta a helyét minden tanuló ifju — vallás- és nemzetiségi különbség nélkül — és nem is mutat fel tudommal az intézet története olyan mozzanatokat, melyek e tekintetben villongásra vezettek volna az ifjuság között.

Negyedszázadon át élt az intézet ebben a hármas közösségben, eleinte kettő, majd három, külön vezető, igazgató alatt, nem éppen előnyére a pedagógiai szempontoknak, az egyöntetű eljárásnak és a három rendbeli ifjuság erkölcs-figyelmenek.

Az intézet fennállása második negyedszázadának elején ismét fontos átalakulások történtek annak életében: az akkori magyar kormány méltányolva az intézet új igazgatójának a hármas közösség tarthatatlanságára, a hely szükére, a különben is ütött-kopott külsejű palota nagy tatarozására és egyes helyiségek kibővítésére vonatkozó előterjesztéseit, elhatározza annak renoválását, de elhatározza egyszerre az új tanítóképző felépítését is, a nyári színház mellett. A határozatot csakhamar tett köve és már 1903-ban ismét új kör tőshen tündöklik a nemes stílusú Bibits-palota, de készen várja lakóját a praeparandia-épület is, ahová az a következő évben be is költözik. Ezzel megszűnik az a negyed századon át tartó áldatlan állapot, hogy az épület földszintjén, mint emeletjén is, három különböző iskola osztályai voltak összekeverve, nem kis kárára a fegyelemtartásnak. A tanítóképző kiköltözése után magára maradt két középiskola megosztott a rendelkezésre álló helyiségeken: a kir. főgimnázium az emeletet, a főreál a földszintet foglalta el. Szabadabban lélekzett és fejlődhetett most már mindkét intézet és egymásután nyílhattak meg párhuzamos osztályaik a tanulók folyton növekvő számához képest. Ugyancsak ebben az időben nyert elintézést a játéktér ügye is, a város akkori polgármestere, Salacz Gyula és tanácsa ezuttal is helyes érzéssel és fogékonysággal a testi nevelés fontossága iránt, átengedi a park és nyári színház közt elnyúló teret a szabadterei játékokra, tíz évre. Ez intézkedéssel a különben is szűk kis udvarokkal rendelkező intézet oly játszótérhez, üdülő helyhez jutott, minőt az ország más intézetei csak messzebb, a városon kívül találtak fel. Az Erzsébet-híd fel-

építésével a játéktér egyik felétől elesik az intézet.

Egyebekben a lyceumi ifjuság testi nevelése mindig a legjobb kezekben volt, országos nevelési és híri tornatanárok irányították azt, amit az elért eredmények és sikerek mindenkor fényesen igazoltak: a látványosságszámba menő házi tornaünnepélyekről, a kerületi és országos tornaversenyekről — a győztes csapat — mindenkor érmekkel dekorálva, oklevelekkel kitüntetve, tért haza és vonult büszkén a városba.

A színes tornaünnepélyek után, mit is említsek még meg a sok szép remniscenciából? Talán a régebben divatozó majálisokat, melyek reggel a nagyerdőben kezdődtek és késő este a kiserdőben végződtek a hagyományos táncmulatsággal, nem kis öröme mindkét nembeli fiataliságnak, (de még az öregebbeknek is.) Arad nagy közönsége vett ezen tavaszi mulatságokon részt és együtt örvendezett, együtt vigadott az ifjusággal. Jó szokása volt ez a múlt iskolájának, a szép tavasz egy egész napját a szabadban töltötte, ott üldölni, a komolyabb tanévvégi elszámolások előtt.

De jelentős volt az intézetnek zenei élete is. Az ifjusági önképző köröknek mennyi szép koncertje, ünnepeje játszódott le a díszteremben, melyet ilyen alkalommal zsufolásig megtöltött a közönség, ezzel honorálva az ifjuság nemes ambícióját. De nem is volt olyan nehéz szép koncertet nyélbe ütni az aradi lyceumban: gondoskodott erről a zenét és dalt kedvelő és fiait is gondos zenei nevelésben részesítő közönsége Aradnak, (nem lehetnek rossz emberek, „böse Menschen haben keine Lieder“) de gondoskodott erről Unger Mór a nagy mesterdirigens pálcája, melynek egy varázsütésére, csakhamar készen állott a zene- és énekkar és néhány próba megtartása után már föl is léphetett. Unger Mór lyceumi tanítványai közül világhírű művészek: Telmányi Emil és Berger Károly, még igen sok kiváló zenész került ki a világ színpadára.

Ünnepszámába menő napjai voltak az intézetnek az ugynevezett „találkozók” is, midőn a régi pályatársak az intézetből való elbocsátások alkalmával adott, írásos kötelező értelmében hosszú deccenniások után, mint férfiak látták viszont és ölelték keblükre egymást. A kedélyes találkozon, mennyi szép diák remniscencia, mennyi diákosöny került ilyenkor napfényre és hullott le róluk a titoktartás leple! — De kijutott a szomorú találkozókból is, midőn a világháborúban kórházba alakított lyceum nem egy volt növendéke látta viszont azokat a termeket, melyeknek padjaiban mint gyermek és serdülő ifju, a történelem nemesítő példán megtanulta a hazát szeretni, érette ha kell, vérét ontani, életét föláldozni. És az Alma Mater akkor is készséggel várta és látta viszont megsebzett fiait, hogy gyógyító irt tapasszon sebeikre. (A világháború éveiben az intézet a Kereskedelmi felső iskolában és a Tanítókönviktusban, majd a Szentpéter-téri elemi iskolában végezte nehéz munkáját.)

Befejezem azonban a talán inkább csak rám nézve végtelenül kedves remniscenciáról szóló csevegést. Ezekkel és hasonlókkal foglalkoztam, ezekben éltem (omnis in hoc fuit), kedves főszerkesztő ur, 43 éven keresztül — Aradon 23 éven át — lelkes tanári karoktól támogatva. Ha azt találná kérdeznem tőlem, hogy mivel foglalkozom ma, ez volna válaszom: olvasmányaimban mindazval, ami az emberi szívet-lelket formálja, műveli és nemesíti. Ez ad táplálékot lelkemnek, ezek gyönyörködtenek csöndes otthonomban, ezek kísérem sémataimban, a budai hegyek erdős magányában, ezeknek édes remniscenciái látnak el hitte, táplálnak, még reménységgel is árasztanak el — talán az irántuk érzett rajongó szeretetért hálából — a viszontszeretet melegeivel a hidegedő öregkorban.

Bárdi János

Riportersenye az Aradi Közlönyvel.

Írta: LITS ANTAI.

Tizennyolc évvel ezelőtt bent voltunk a kárikula és az úrborkaszézon közepében. A meg-

színt „Függetlenség” napilapnak voltam munkatársa. Napokon keresztül kóttam, futottam, futottam, hogy valami érdekes riportot felhajtjak. Forró délutáni nap volt, s a korszón csatangolva egy gyorsan vágatató

kétfogatu bérkocs száguldott el melletttem. A kocsiiban Károly Jóska, az Aradi Közlöny akkori munkatársa ült.

— Hopp, itt valami érdekes szenzáció készül, ha az Aradi Közlöny munkatársát bérkocsiban látom. A riporteri véna felülkerekedett bennem, s odaszaladtam a fiakerállomásra.

— Hová ment a 25-ös számú kocsi? — kértem izgatottan a többi bérkocsist?

— Radnára, volt a válasz, de több felvilágosítást nem tudtak adni. Siettem a szerkesztőségbe és jelentettem Zima Tibor szerkesztőnek, hogy valami nagy eseménynek kellett történni, mert az Aradi Közlöny munkatársa most ment ki bérkocsin Radnára. A szerkesztőm utasítást adott, hogy a legközelebbi vonattal utazzam ki Radnára. Ez azonban csak este indult. Felhasználtam a közbeszó idót és elszaladtam az alispáni hivatalhoz és az ügyészséghez, hogy megtudjak valami közlebbi adatot a radnai szenzációról. Sehol sem tudtak semmit. Kimentem a vasúti állomásra. Meglepetve láttam, hogy a perronon Katona Imre, az „Arad és Vidéke” és Juhász Jenő az „Aradi Napló” öreg riporterei szintén a radnai vonatra várnak. Első pillanattól a két kolléga nagyon meg volt lepődve, de amikor elárultam nekik, hogy én is Radnára tartok, ők is közlékenyebbek lettek és kibökték, hogy Radnán valami lázadás-féle történt. A vonaton folyton az motoszkált a fejemben, hogy milyen szenzációs cikket fogok én erről írni.

Koromsötétben érkeztünk Radnára. Először a főszolgabírórt kerestük, majd a községi jegyzőt, de egyik sem tudott semmit a lázadásról és a fantasztikus szenzációról.

— Nem történt itt semmi — szólott a jegyző ur, de talán a postáskisasszony tudhat valamit, ő Radnának élő ujságja. Elindultunk a posta felé. Utközben találkoztunk a bakkerral. Őt is meginterjuvoztuk.

— Semmiről sem tudok semmit. Csak annyi történt, hogy ma volt a postáskisasszony esküvője.

Ez ugyan bennünket nem nagyon érdekelt, de Radnán ez is eseményszámba ment. Tovább mentünk a posta felé. A postaépület teljes sötétségbe borult és az ablakok rollói le voltak eresztve. Tanakodtunk, mit csináljunk. Végre bátorságot vettem és az első ablakot megzörgettem. Az ablak ki nyílt és egy öblös férfihang ránk orvított, mit háborgatjuk ilyen késő éjjeli órákban. Bemutatkoztunk és bocsánatkérések között kértük, mondjon valamin a radnai lázadásról.

— Semmitsem tudok a lázadásról. Legfeljebb én vagyok fellázadva, hogy a nászéjszakán folyton háborgatnak. Már harmadszor zörgetnek fel. (Károly Jóska és egy temesvári újságíró szintén megzavarták a nászéjszakáját.)

— Hagyjának békében, ez mégis csak szenzáció! És becsapta előttük az ablakot.

Mit csináljunk most? A legközelebbi vonat csak reggel 6 órakor indul. Nem volt mit tenni, ámentünk Lippára, a Józsefherceg-szálloda kávéházába, hogy ott reggelig eltöltsük az időt. Katona Imre és Juhász Jenő kollégáim leültek a szóni én pedig udvarolni kezdtem a kaszírónak, közben azon gondolkodtam, hogyan lehetne a Függetlenséggel közölni a radnai eredménytelen kirándulást. Táviratozni és telefontozni ilyenkor nem lehetett és így az a veszély fenyegetett, hogy a Függetlenség lemarad a radnai „szenzációról.” Egy jó ötletem támadt, nem szólva senkinek a két kártyázó kollégáimnak elrohantam a radnai vasúti állomásra, ahol éppen egy kedves jó barátom volt az inspektor vasúti tiszt. Elbeszéltem neki kalandos kirándulásomat, panaszkodtam, hogy

nem tudom a lapomat értesíteni. Rövid gondolkodás után a vasutas barátomnak egy mentő ötlete támadt.

— Segítek rajta! — kiáltott fel. Amit te itt elmeséltél, én azt táviraton lekopogom táviró géppel Arad állomásnak és megkérem aradi szolgálatot teljesítő kollégámat, hogy a távirat teljes szövegét mondja be telefonon a „Függetlenség” szerkesztőségének.

Igy is történt, a telefont Hoványi Kornél

vette le és mindjárt írt róla egy-két hasábos színes cikket, amely a reggeli számban már meg is jelent, kifigurázva a „radnai lázadást,” szellemesen poentírozva a postáskisasszony megzavart nászéjszakáját.

Az Arad és Vidéke és az Aradi Napló, teljesen lemaradtak az eseményről. Az Aradi Közlöny csak pár sorban cáfolta meg a lázadás történetét, mert Károly Jóska lapzártja után kocogott be fiakerián Aradra.

Halkan, lopva száll az este...

Írta: Strieglné Martini Hilda.

*Halkan, lopva száll az este,
A szívünkre ráborul.
Főnt a felhők fényes teste
Sűrűn, fonnyad, elfakul.
Égrenéső szép ssemédbe
Tükröz még a messze fény —
Boldogságtól megremegve
Féltve, áldva nézlek én.*

*S kérdem százszor újra-újra:
Ha napunk majd hunyni kezd,
Összefonva, összebuja
Igy talál majd ránk az est?
Engem vágy a lelked akkor?
Főlmelenget éneked?
Alkonyatkor, alkonyatkor
Tudss-e élni énnekem?*

*Szent örömben, szenvedésben —
Üsne véss vagy hívna rév:
Volnánk összeróva-vésve
Mint a fával drága név!
Összeoltva, összeoltva
Mint a vissza a hajó:
Benne mül, ha bús a sorja,
Benne él, ha útja jó!*

*Nézd, te édes, láng az égbolt,
Naptűs gyullad ssertessét.
Ami nappal drága szép volt,
Szebb most, mint a szent mesék.
Csókja ömlik át a tájon
És szivéből vért ereszt —
Ilyen üdvben, így találjon
Kés a késben ránk az est!*

Conan A. Doyle és az „Aradi Közlöny” csináltak belőlem újságíró.

Hogyan kerül egymás mellé ez a két név? — fogja kérdezni az olvasó. A Sherlock Holmes esetek mesteri megalkotójának és az Aradi Közlönynek a neve? Egyszerűen úgy, hogy akkoriban, úgy 16—17 évvel ezelőtt szenvedélyes olvasója voltam Sherlock Holmesnak, még pedig angolul olvastam ezeket az érdekesítő, sok szellemességgel megírt eseteket. Magyar fordításban nem jelentek meg a Sherlock Holmes-féle kalandok, én meg mint aféle ambiciózus harmadéves jogász

fogtam magamat és lefordítottam három esetet magyarra és bevittem az Aradi Közlöny-höz. Bolgár Lajos volt a felelős szerkesztő, aki nagy örömmel fogadta az érdekes anyagot és buzditott, hogy hozzak máskor is ha-

sonké jó dolgokat. Szaporán fordítottam Sherlock Holmes kalandjait, majd egy saját novellát is becsempeszttem a szerkesztő asztalára. Rendkívül büszke és boldog voltam, amikor az „Aradi Közlöny” tárcerovatában ott pompázott a nevem a novella címe alatt. Egy alkalommal az esti órákban ott időztem a szerkesztőségben, amikor megszólalt a budapesti telefon. Nagy parlamenti vihart jelentettek Budapestről. És a gyorsíró nem volt sehol. Szegény, megholdogult Teller Kálmán, a mindig izgatott, mindig ideges, kétségbeesetten markolta meg bozontos üstökét. Nehéz izzadságcseppek gyöngyöztek alá a homlokjáról és

reménytelenül nézett körül. Habozás nélkül leültem az asztal mellé, felvettem a hallgatót és lestenografáltam a tudósítást. Teller el volt ragadtatva, Bolgár szintén. Sorsom e pillanatban megpecsételődött. Erre Bolgár, miután előzőleg Stauber főszerkesztővel beszélt, fényes szerződési ajánlatot tett nekem. 160 koronát ajánlottak fel havi fizetésként. Oriási összeg volt ez akkor, hiszen öreg szerkesztőknek volt kétszáz koronájuk. És én minden átmenet, minden „sakálkodás” (így hívták a volöntöröket) nélkül kerültem olyan állásba, olyan fizetéssel, aminőhöz más újságírók három-négy év alatt jutnak el. Nagy respektusom volt az ifjabb újságírók közt emiatt, ami jelentős dolog, mert köztudomású, hogy az újságíró, ha csak három napos volöntör is, nehezen respektált valakit, vagy valamin.

Bekerültem az „Aradi Közlöny”-höz, másfél évig maradtam ott. Kitűnő iskola volt, megszerettem ezt a mesterséget. Azóta sem hagytam el a bransót. Másfél év után „önállósítottam” magamat. Megvásároltam Kalmár Nándi bácsitól az „Aradi Újság”-ot. Szörnyű nagy pénzt, 3000 koronát adtam érte. Nekifeküdünk Réthy Józseffel, az Aradi Közlöny mostani felelős szerkesztőjével, hűséges billárd partneremmel, akivel együtt dolgoztunk, egymás mellett az Aradi Közlöny tintafoltos, szuette íróasztalainál és az „Az Est” mintájára estilapot csináltunk. Sokat veszekedtünk, sokat bosszankodtunk, sok kellemetlenségünk és csak kevés örömről volt. No de ez más lapra tartozik. Elhatározásomat, amellyel újságírónak mentem, nem bántam meg azóta se, hogy Conan A. Doyle révén először jelent meg a nevem nyomtatásban az „Aradi Közlöny” hasábjain. Dr. Vörös László.

Jubiláris számunk.

Büszkén és boldogan nyújtjuk át az *Aradi Közlöny* jubiléris számát annak a nagy és együttélő családnak, amelyet a negyven esztendő óta előfizetői és olvasói alkotnak. Büszkén adjuk ezt a karácsonyi számot az olvasó kezébe, mert bátran állíthatjuk, hogy amit a modern zsurnalisztika értékben, tehetségben, ötletben produkálni képes, azt mind megtalálja a vaskos könyvnek is beillő, 64 oldalas lapszámában. Boldogok vagyunk, mert teljes mértékben sikerült a negyven éves múlt eleven, színes és hangulatos képét az emlékezés vásznára vetíteni. A múlt ködéből kiragyszótok neveket, közéleti nagyságok írásait, régi emberek arcsképi sorakoznak gyönyörű galériába, hangulatos riportok, szellemes szatírák, versek, számtalan közérdeklődő cikk a politika, közgazdaság, társadalmi élet minden ágából: ez a mi jubiléris számunk.

A gazdag és tartalmas lapból kiemeljük a következő vázlatos tartalomjegyzéket:

A lap első oldalát Barabás Béla lendülettel ünneplő vezércikke tölti ki. Comsa Gy. Gergely aradi görög keleti román püspök „Az igazság felé”, Rákosi Jenő „A karácsony misztériuma”, Gyárfás Elemér dr. „A Partium hívása” címen írt értékes cikkeket az *Aradi Közlöny* számára. Ugron István, a Magyar Párt országos elnöke üdvözlését küldi jubiléris lapunk számára. Zima Tibor képviselő, Stauder József visszemlékezésről írt üdvözlő, emlékező írásokat, ünneplő cikkeket, verseket írtak és küldtek az *Aradi Közlöny* negyvenesztendő év jubileumára: Barabás Béla dr., Dalmóki Nagy Lajos, Monay Ferenc dr., Wild Endre dr., Vágvölgyi Lajos dr., Varjassy Lajos, Szudy Elemér, Hargitay Bertalan, Koromzay Frigyes, Prohászka László dr., Kislövsay Szabó Zoltán, Percz Béla dr., Nagy Sándor dr., Paragó Pezso, Bolgár Lajos, Földes Soma, Gabos Jenő dr., Vas Gusztáv, Fekete Lajos dr., Dénes Sándor, Fenyves Ferenc, Havas Károly, Szelle Béla dr., Prohászkané Tausch Elvira, Merléne Obláth Mária, Striegló Martini Hilda, Lukácsy Lajos, Afföldi Pál, Avary Ferenc dr., Vörös László, Spitzer Jakab az *Aradi Közlöny* első szedőgyereke, Bérczy Lajos és még igen sokan. Arról az aktuális kérdéstről, hogy „tanuljunk-e a Kávéházban, barban? Arad uriaszszonyai és leányai mondják el véleményüket. Salgó Henrik a lap kiadóhivatali igazgatója ötletes cikkben leplezi le a szerkesztőséget, a melynek mai tagjairól különben Gárdos Sándor írt szatirikus szöveget Balla Frigyes, Salamon Juci és Diósy Antal karikatúrái mellé. Réthy József szerkesztő a *Közlönnyel* kapcsolatos egyik kedves reminiscenciáját mondja el, Kertész László, Pilisi Géza, Gárdos Sándor, Pónzes Arthur, Marosi Rudolf, Balogh István érdekes, hangulatos és szellemes riportjai, Balla Frigyes, Odry József, Salamon Juci karikatúrái és illusztrációi, szenzációs Rejtvényrovat, a lap 44. oldalán az 1926-os naptár és még sok érdekcs. értékes és eleven írás tarkítja a jubiléris számot, amely az erdélyi lapok karácsonyi piacán méltó feltűnést fog kelteni.

Arad megye árvízveszedelme.

Kisjenő alacsonyabb részeit előntötte a Körös. — Tűzérsséggel robbantották a Maros jegét.

(Saját tudósítónktól.) Kétségbeesett rémület tölti meg a felsővármegyét. A Maros több helyen kilépett medréből és a boléöntő patakok vizét annyira megduzzasztotta, hogy ezek is kiáradtak. A Körös óriási területeket öntött el. Tegnap csak a felső folyásánál volt baj, mára virradó éjszaka már Kisjenőnél is elszakadt a gátat és hatalmas tömegekben hömpölygött az ár Kisjenő felé, melynek alsóbb részei már víz alá kerültek. Egész falvak állanak víz alatt, néhol oly hirtelen jött az ár, hogy az emberek menekülni sem tudtak a hömpölygő hullámok elől. Réteken, falvakon gázol keresztül a félelmetes ár és nemcsak állatokban, házakban tett ma még föl nem értekelhető, de sokmilióra menő károkat, hanem emberáldozatot is követelt. Ebben a pillanatban azt sem tudják megállapítani, hány ember pusztult el a szennyes hullámokban, hányat temettek el az összeomlott házak törmelékkel.

A tegnapi eső újból megnövesztette a veszedelemet és sok helyen emelkedett a vízállás. Megnyugtató azonban, hogy a barometer tartósan szép időt jósol. Ha egy-két napig nem lesz eső, úgy elmúlik a veszedelem a vármegye falvai fölől.

A Körös ismét eltöpte a gátat.

A Sebeskörös több helyen szakította ki a töltést és öntött el nagy területeket. Borosjenő ma is víz alatt áll. Ötszáznál több ház került az áradás útjába és a szörnyű erővel rohánzó víz mintegy százötven házat összedöntött. Az emberek halálos rémülettel menekültek az árvíz elől és ma még nem tudják, kinek sikerült elmenekülnie, kik húzódtak meg a házak padlásain és kik pusztultak el a szörnyű órákban. Eddig egy holttestet találtak meg. A borosjenői oldallal szemközt lakók fegyveresen védik a gátat, mert attól félnek, hogy az őket védő gátrészt keresztülvágják és így magukról elhárítják a veszedelemet, de rázúdították az áradást a másik oldalra. Borosjenőnél újra emelkedett az ár.

Kisjenőt körülvette az áradat.

Ma hajnalban Kisjenőtől két kilométernyire mintegy százméter szélességben tépte át a Körös a gátat és az ár zuga rohamt az Ágya, Szintye, Miske és Kisjenő felé. Tegnap Kisjenő alatt a baloldalon szakadt be a töltés és öntötte el Kispél és Székudvar határait, sőt a székudvari-gyulavarsándi közutot a hidat is elvitte.

Ma éjszaka Kisjenő fölött a jobbparti védgáton kezdett szivárogni a víz és hajnalra átszakadt a töltés. Kisjenőn félreverték a harangokat és a halálrémült lakosságot kirendelték a falu alá, hogy körtöltéssel próbálják útját szegni az árnak. Egész nap folyt a munka és a nép kétségbeesett erőfeszítéssel dolgozott. De veszedelemesen közeledett az áradás a helység felé és délutánra Kisjenő alacsonyabbban fekvő uccái már víz alá kerültek. A hatóság idejében kilakoltatta a veszélyeztetett uccarészek lakóit, akiket a magasabban fekvő házakban helyeztek el. Most a falu belsejében csinálnak töltést az áradás ellen. Estig nem emelkedett az ár és addig egy ház sem dőlt össze.

Szintye község teljesen víz alatt áll és az

telefonvonalat is megrongálta úgy, hogy ezzel a faluval megszokott minden összeköttetés.

Nagylaknál megindult a jégtorlasz

A Maros mentén is sok helyen öntött ki a víz. Az Arad fölötti részen a Maros Lippánál kiöntött és Hosszuszó, Lolasinc és Bulcs községek viz alatt állanak. Radnán a hegyről jövő patakok vizét a megtelt Maros megduzzasztotta és a víz ellepte a vasúti töltésig terjedő területeket. Milovánál átlépte a Maros a védgátat és az egész falut előntötte.

Aradnál ma emelkedett a vízállás és pedig a tegnapi 264-ről 290 cm-re. Itt ugyan minden intézkedést megtett a város vezetősége a veszély elhárítására és megerősítették a gátakat, de Aradot nem fenyegeti veszedelem, mert még ha négy méterre emelkednék a vízállás, akkor sem tudja átlépni a Maros az aradi partot.

Aradtól lefelé, Pécska, Szemlak, Sajtény és Nagylak vidékét ma veszedelem fenyegette, mert Sajtényről és Nagylakról megrekedtek a jégtorlaszok. A folyamfőnökség jelentésére Lázár Ágoston dr. alispán Mitulescu őrnagy ténnyarancsnoktól két úteg tűzérsség kirendelését kérte, hogy a tűzérrek ügyvel löjjék szét a veszélyeztetett helyeken a jégtorlaszokat. A tűzérsség el is indult és még ma este munkába állott. — Egy későbbi jelentés szerint Nagylaknál késő délután megindult a jég és itt elmulik a veszedelem.

Pécskánál a Maros kiáradt medréből és előntötte az árteret, de a gátat eddig tarti lépte át. Ha a vízállás még tíz centiméternyire emelkedik, úgy Pécskát is előntöti az árvíz. Szemlaknál is kiáradt a Maros, de eddig bajt nem csinált.

Emelkedik a Maros vízállása.

A folyamfőnöki hivatalhoz érkezett jelentések szerint a hegyeken már elolvadt a hó, de az eső annyira megnövelte a hegyi patakokat, hogy a Maros víze ma több ponton emelkedett. Marosújváron ma nyolcvan centiméterre az emelkedés. Soborszinnál 280-ról ma reggelig 320 centiméterre emelkedett a vízállás, de ma estére már újból apadni kezdett. Nagyenyedén egyre tart az apadás. Piskinéél a Sztrigy folyó kiáradt. Vajdahunyadon a Cserna folyó öntötte el. Itt több ház összeomlott és az uccákon egy méter magasan állt a víz, amely ma délutánra kezdet apadni.

A védelmi intézkedések.

A nagy veszedelem közepette úgy a folyamfőnökség, mint az alispáni hivatal a legnagyobb lelkiismeretességgel végzi kötelezettségét. A vármegyén Lázár dr. alispán Boneti és Petruti főjegyzőkkel permanens szolgálót teljesítenek és nyomában intézkednek, ha a folyamfőnöki hivatal vagy valamelyik főszolgabíró segítséget kér. A folyamfőnöki hivatalban maga a hivatafőnök, Haas műszaki tanácsos tart állandó szolgálót, míg Korossy tanácsos Nagypélen, Papp főmérnök Radnán vezeték a munkálatoikat, négy vízmerseft pedig a többi veszélyeztetett pontokra küldték. A vízszabályozó társulatok emberei is legjobbi tudásuk szerint végzik nehéz munkájukat. — Nagy, kemény munkája van ezekben a napokban a telefonközpontnak, mely éjjel-nappal tartó munkáját a legnagyobb precizitással és kötelességtudással végzi.

SZABADALMAT
megszerez, értékesít minden államban.
„Feltalálók Utmutatóját” díjlanul
küldi:
AEON és MOLNAR
Szabadalmi iroda 7764
Budapest, VIII., József-közt 9. szám.

BANGÓ
JOGI SZEMINARIUM
Budapest, IX. Ráday-utca 14.
Teljes anyagi garancia mellett
készít elő vidékieket is.

Az aradi APOLLO-ban
szombattól

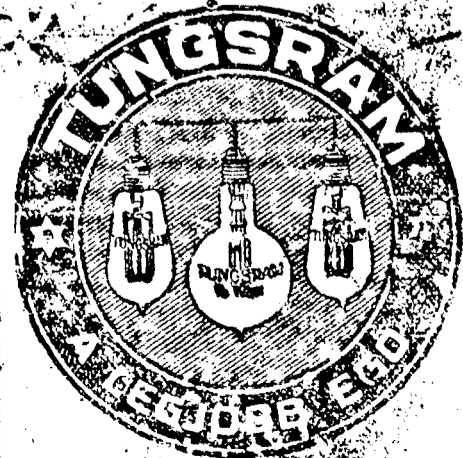
Álarcos hölgy

Megható filmdráma.

Főszerepben:

Natalie Kowacko, Kolline és Rimski.

Az előadások 8, 1/5, 6, 1/8 és 9 órakor kezdődnek.

Műkedvelővel egybekötött nagy Szilveszter-est az aradi Munkás-Otthonban!

Tizenöt esztendőnek előtte . . .

A megnyirbált cikk és a megsértett önértet. — Amikor még az Aradi Közlönynek dolgozótársam voltam, s amikor megváltam tőle.

Ölök lát az íróasztalomnál és a jubileumára készülő Aradi Közlönyt böngészem . . . Nekem is írnom kellene? Valami régi megemlékezést tizegynehány év előtről, rövid újságírói pályafutásom babértalan történetéből . . . Szeretném, ha

le tudnám küzdeni az elfogódottságot, amely ebben a pillanatban torkon szorit annyira, hogy halkkává és elmosódottá teszi a szavamat, amelyet pedig bátornak és tiszta csengésűnek szeretnék mindenkor tudni . . . Szeretném, ha az a sok esztendő, melyet Irodalomország határán túl, önkéntes száműzetésben töltöttem, szellemszárnyakon és nyom nélkül suhanhat volna el felettem, ha nagyralátó, fiatalos és bolond akkori álmaimban még most is himni tudnék. Ej, hiszen akkor sem voltam „arrivé” valaki, egy szigorú, de tekintélyt kevésbé tisztelő fiatal leány voltam és írtam az Aradi Közlöny vasárnapi krónikáit, fejcikkeit. Ugy tetszik, csak most volt, vagy mégis régen, nagyon régen, messze ködbe eső távoltságban. A hajlamok tulajdonképpen kevésbé változtak, inkább az idők s a szem helyeződött más látószögbe . . .

Halottak napjára kellett cikket írnom. A foliam úgy lebet elcsuszamlott kissé, magával ragadott az ősz, a hangulat elkápot. Falakat, hagyományokat, dogmákat döngtettem, büszkén csillogtattam vélt hiteltelenségemet. Nagyon szigorú monolog került ki belőle, amely felett komoly szerkesztőségi jóakaróim a feüket csóválták és megnyirbálva adták közre fiatalos nekilendülésemet. Oh Istenem, mi lett belőle? Hogyan ágaskodott az önértetem, hiszen rendszerint korrigálatlan, olvasatlanul szedették ki írásaimat és most itt így! — A fájdalom, a sértett önértet keserűségének ízét most is érzem. Fogtam a telefonkagylót, felcsengettem a szerkesztőséget. Az azóta régen bankigazgatóvá lendült főmunkatárs kemény felelősségrevonása következett. Ugy érzem és őszintén érzem, mondtam, hogy írásaimban önmagamot adom, ha önök nyirbálnak és korrigálnak — az nem én vagyok többé, nem is méréselném a nevem aláírni. — Megalkuvás? Nem, azt nem ismerem — sajnálom, le kell vonnom a konzekvenciákat: az Aradi Közlönynek nem dolgozhatom többé.

Mikor is volt csak tizenöt éve már, vagy tegnap? S azóta? . . . Azóta a szívem és eszem ép úgy ellentmond minden vélt vagy valódi igazságtalanságnak, amide lassan tanulok. Ejnye! hiszen azóta nemcsak a cikkeimet nyirbálják meg és nem mindig a jóakaróim. Azóta ködös tájakon járok, néha napsütésben, a mindenki utján lármás és rut közönyben. Bizony megalkuvások is kísérnek, csalódások, lázak, elérhetetlen sóvárgások, amelyek halkán és kitarítón kendőzik sápadtra arcom oválisát. Az a tizenöt év előtti mosolygós és határt szabó jóakarát messze-messze maradt.

Merlény-Obláth Mária.

Az aradi fogház karácsonya.

A jótékony egyesületek, az ügyvédi kar, egyes magánosok adományokkal lehetővé tették, hogy a börtön rácsai mögé zárt lelki sebesültjei a nagy életcsatának, szintén éreztessék legalább egy estére a szeretet melegét. Az erre a célra összegyűlt adományokból hatalmas karácsonyfát díszítettek fel a fogház folyosóján, amelyet ez alkalomra kápolnaszerűen rendeztek be. Ma este folyt le a lélekemelő ünnepség meghatározó külsőségek között. A hosszú folyosó elején ragyogott a karácsonyfa, egyik oldalán a kivilágított betlehemi templommal, míg a másik oldalán az ajándékkenyér garmadája mosolygott. A karácsonyfa körül Comsa Gergely román püspök titkárával, Barbura Sever dr. törvényszéki elnök, Simionescu Constantin volt tiszéki elnök, báró Pop Hortensia, a román Nőegylet elnöknője, Botis Tivadarné az árvagondozó elnöknője, valamint a bírói és ügyvédi kar tagjai állottak. A folyosó hosszában a női és férfi foglyok szomorú sorfala huzódott, előttük szuronyos börtönőrök.

A szurony megcsillant a karácsonyfa fényében és Ciuhandru gör. kel. esperes imája felcsendült a visszhangos folyosón. A foglyok alkalmi énekkara kísérte az esperes imáját. Majd Comsa püspök tartott mélyenszántó beszédet a foglyokhoz, akik ájtatosan, áhitattal hallgatták a vigasztaló, buzdító szavakat. Selariu fogházigazgató azután kiosztotta az ajándékkenyereket és ezzel a foglyok karácsonyi ünnepsége véget ért.

SPORT.

Az Aradi Közlöny és a sport

Néhány esztendővel ezelőtt, mindenre kész, merész, kurtanadrágos ifjú koromban történt; ha jól emlékszem, egy izgalmaikkal tulhevített ATE—Kinizsi (1:1) mérkőzés utáni verőfényes tavaszi hétfőn délelőtt, amikor először bizarrnak tetsző gondolat villant át agyamon: megírom a mérkőzést az Aradi Közlönynek.

Tervemet, rögtön íráshoz fogva, hosszas és kínos szenvedés után másfél „flekke” terjedő cikkekcskében kivégeztem; s amilyen nehezen hoztam napvilágra első cikkemet, annál könnyebben rohantam a megírt cikkel az Aradi Közlöny szerkesztőségébe. Oda érve azonban alább hagyott a merszem, megtorpantam. „— Bemennék?, — ne menjek?” — morfondíroztam magamban. Végre győzött bennem a bátorság és egy hosszú lélegzetvétel után kopogtam, benyitottam, majd illendően köszöntem. Az első szobában az íróasztaloknál szép sorjában ültek a szerkesztő urak. Mindegyik pompás karrikatura-figura. Az egyik cikkeres ur rémítően vakarta a feje bubiját. Rendkívül megsajnáltam, s egy pillanat alatt szimpatikus lett az illető, eszembe jutottak otthoni szenvedéseim. Nyilván valami vezércikk-éma felett töpreng — gondoltam magamban — s a vezércikk mennyivel nehezebb a sportnál. De tovább nem értem rá a sajnálkozásra, mert a szerkesz-

tőségi szolga: „Kit keres?” kérdése s az én „a felelős szerkesztő urat” feleletem után valóban a felelős szerkesztő ur ő magassága elé kerültem. Megálltam a szoba küszöbén. Az íróasztalnál ült a szerkesztő ur. Előtte hatalmas írástömeg, jegyzetek s egy olló. (Megjegyzem a mai szerkesztő kezében az olló oly szerepet tölt be, mint tiszt oldalán a kard; se a szerkesztő, se a tiszt nem használja a rendeltetési célra, inkább csak hatalmi jelvény). Hangosan ráköszöntöm a szerkesztő urra, nagy „alászol-gáját” mondtam. Válasz semmi. Ujabb köszönés, újabb némaság. A helyzet kezd kínos lenni. Köhintettem. Végre a szerkesztő urnak méltóztatott észre venni engem és nem éppen bátorítónan ráfordított: — „Jó napot! Mit hozott?” — Elfogódottan, hangtalanul toltam elébe a nagy gonddal, keserves izzadással összeállított cikkekcském. Mig átfutotta az írást, én persze erősen izgultam, gombjaimat csavartam, kalapomat gyüriem és igyekeztem pontos számadatokat nyerni, hány jobbsorsra érdemes cigarettát vagy szivar fejezte be földi pályafutását a szerkesztői szoba össze-vissza égett padlóján. Néhány pillanat alatt — teljes matematikai készségemet egybevetve — 153 kisegési foltokig jutottam. Tovább is mentem volna, de a szerkesztő ur átnézte az írásomat, felnézett rám, mintha szánakozott volna rajtam, — én még mindig a küszöbön ácsorogtam — majd rám szólt: — „Csukja be az ajtót!” Ekkor vettem észre, hogy én bíz az ajtóban izgult sorsdöntő cikkem jövője felett. Összefutott előttem minden és oh rémület, csak a nagytoroku papirkosarat láttam, s képzeletemben már ott haldokolt zseni cikkekcském. Összeszerült bennem minden, — de gondoltam most már mindegy.

— Szerkesztő ur kérem szépen, hogyan csukjam be az ajtót? — előttem, vagy a hátam mögött?

A szerkesztő urnak széles mosolyra derült az arca:

— A sporttudósításon kívül humorizálni is tetszik? Na, nem bánom, az Aradi Közlöny sportrovatát magára bizom.

A cikkem lekerült a nyomdába, másnap boldogan olvastam — maradandó emlékü — első művemem. Szóba állni velem akkortájt aligha lehetett.

Salgó Pál.

Reklamunkat mindenki
[a tenyerében hordja]
Ha van otthon M. M. kenserv
[alnos már semmi gondja.]

BERETVÁS PASZTILLA a legmakacsabb fejfájást is elmulasztja

JAPAT SZIGET KINCSE

izgalmas dráma.
Főszerepben:

MISS DUPONT

Bemutatója ma, pénteken az aradi Uránlában.

Az előadások 3, 5, 6, 8 és 9 órakor kezdődnek.

„Wimpassing”
sár- és hócipők
a legjobbak
esillagalaku piros védjeggyel!

6690

Lloy-Fayr

A jubilánsok.

— *Karikaturák az Aradi Közlöny mai szerkesztőségének tagjairól, kiadóhivatalának vezetőjéről.* —

Szövegét írta: Rip, kliséjét szereztek: Balla Friques. Salamon Juci. Dósy.

Kétségkívül sokkal kényelmesebb és könnyebb feladat lenne például Lloyd Georges-ról, Rabindranath Tagoréról, vagy Abd el Krimről karikatúrát csinálni, mint azokról, akikkel a nap legnagyobb részét együtt töltöm, a kollegáimról. Nevezett exotikus urak eléggé messze élnek ahhoz, hogy ne olvassák az Aradi Közlönyt, amiben különben hiányos nyelvismeretük is akadályozza őket, kollegáim ellenben ha nem is olvassák, de legalább írják az Aradi Közlönyt és mivel egy nyelvcsaládban élünk, ismerőseik révén könnyebben megtudhatják, hogy írásban és képen merénylet történt félve ápoltt hűségük ellen. Kérnem kell tehát az olvasót, ne árulja el lapunk belső munkatársainak, hogy a 40 éves évforduló alkalmával az alább következő képes írásmű került az Aradi Közlöny ünnepi számába. Az olvasó diszkréciójában bizva, meg merem kezdeni a torzképek kommentálásait:

Stauber József főszerkesztő

Ő mindenről tud, ami a lap körül történik, mindennap elolvassa a lapot és így saját jól felfogott érdekemben — csak az igazat merem róla leírni. A rajzoló a megmondhatója, hogy Stauber Józsefről csak portré lehet rajzolni, karikatúrát nehéz. Amilyen szabályosak az arcvonásai, olyan minden irányba, kiegyensúlyozott a lelki élete is. Határozott, mélyvonalúan megrajzolt

irányelveihez makacs energiával ragaszkodik és minden erejét egy cél szolgálatába állította: minél jobb, minél tökéletesebb lapot adjon az olvasó kezébe. Egész napi közérzete, hangulata a lap minőségével van összekapcsolva. Ha jó a lap, madarat lehetne vele fogatni, ha ellenben valami odavaló ötlet szín hiányzik a vizsgáló szemmel átnézett hasábokról, egész napja el van rontva.

A szerkesztőségben ő a Vezér, a Generális, aki irányít, buzdít, dicsér, dorgál és a „Besprechungen“ véleményt mondván a végzett munkáról. Az újságírók tudják, hogy ez a vélemény kompetens, mert Stauber József az újságolvasó közönség szemével nézi a lapot és méltányolni tudják a főszerkesztői elismerést. (Ilyenkor fogamzanak a lázas újságírói agyakban a legvérmesebb, de hamar sorvadó — fizetésemelési remények.) Ha a lap gyengébb, akkor az alvezért,

Réthy József felelős szerkesztőt

veszi elő, aki aztán a vezéri kritikát virágos nyelvre fordítva, illetőleg ordítva közli az illetékes közmunkatárssal. Ír-asztala hasonlatos a képeslapokban gyakran látható szerkesztőségi asztalokhoz, amelyekről közvetlenül a romboló tüntetés után készültek a felvételek. Kéziratok, jegyzetek, könyvek, újságok boglyája között csak ő ismeri a járást. Reggeltől estig osztja a

„tippeket“, mindenről tud, ami a városban történik. (Csak az rejtélyes, hogy mikor értesül mindezekről, mert szinte egész nap a szerkesztőségben lakozik.) Minden kéziratot elolvas, töröl, javít, címeket ad, a nyomdának szóló titokzatos jelekkel lát el és éjjel 12 óra tájban késhegyig menő harcot vív Majthényi főmestérel még 30—40 sor helyért. Boldog, ha egy éjszakai Rador-jelentést be tud még szorítani a már majdnem kész lapba.

Egész nap tárgyal, feleket fogad, telefonál, a nyomdával veszekszik, kéziratot sürget, informál — sorvad. Vérbeli újságíró, aki a világ legbor-

zalmasabb, legszenzációsabb eseményeit is csupán az „anyag“ szempontjából nézi és szortirozza. Csak délután kettőtől négyig nem szerkeszt. Ilyenkor a Dáciában dominózik és a bulik eredményétől függ délutáni hangulata. Ünnepnapiakozás után priváttembérré vedlik és akkor mint Arad társadalmi életének közszeretőjében álló „Pufi“-ja szerepel és e műfajában mint szeretettreméltó társalgó, kedélyes cimborá arat sikereket.

Kertész László

Ő a szerkesztőség — száraz eleme. Közgazdaság, politika, közigazgatás, komoly vezérekkel, szóval mindaz, amely felett szórakozottan siklik el az átlagolvasó tekintete, de amely mégis (nem tudom miért) a lap gerincét alkotja, az ő tollából kerül ki. Ezzel szemben az életben drága, melegszerű vén bohém (talán utolsó ebből a kiváló fajtából), aki egy hangulat kedvéért nem egyszer egzisztenciát, pozíciót áldozott fel már.

Kertész László is jubilál ezidén. Huszonöt éves újságírói jubileumát ünnepelni — ha ez egyszerű nem jelentene korbavallást is. Már pedig Kertész Laci szíve olyan, mint egy huszszendős kamaszé, kedélye meg egyenesen gyermeki. Így hát inkább lemond a jubileumról, mintsem hogy ország-világ megtudja és tisztelettel adózék hajlott korának.

Pénzes P. Artur

Csak elsején Pénzes, azontul már csak mint P. Artur ismeretes.

Már másodszor „Funkcionár“ cigarettát szív s már a jövő elsejéről ábrándozik. Róla mesélik, hogy amikor egyetlen nadrágját vasaltatni viszi a szabóhoz, le sem kell vetnie, mert céntralábai egyáltalán nem zavarják a szabót a vasalásban. Egyébként hangulatos riportjai, értékes versei méltán keltenek feltűnést. Tárlatokról, köny-

vekről írt kritikái kibírnak minden kritikát. Képünk harmincnapos éhségstrájk után ábrázolja.

Marosi Rudolf

Vékony gyerekarcán a bánat felhőzik. Ugy járkel az élet rengetegében, mint egy szomorú kisfiú. Néha önfelédten teszi szájába a kisujját és hosszan elmélázik. Laikus ember gyerekes szokásnak minősítene ezt a műveltet, én azonban tudom, hogy ilyenkor szopja a kisujjából a mindennapi riportanyagot. Titkos regényíró, de szerencsére és egyelőre csak íróasztala fiókjának dolgozik. Köszönni nem tud a mélabu miatt, ami a lelken ül.

Balogh István

Talán Edison is azért találta fel a távirót, hogy a világ minden részéről értesíthessék Balogh Pistát a történekről. Ő tudja meg legelsőnek, hogy Sanghaiban kik kerültek uralomra, őt informálják elsősorban a francia kormányválságról és ő írja alá fontoskodva a sürgönyhordó ellenőrző szelvényeit. A rádió kicsit nyugtalanítja őt is, de még inkább

a szingizgatókat, mert akkor egész idejét a színház környékén fogja eltölteni. Most csak alkalmilag garázdálkodik a kulisszák mögött. Nyugalma-zott főhadnagy és intimpista.

Pilisi Géza

A legizgatottabb munkatárs, aki folyton „szenzációkban“ utazik.

Hogy most ezeket a szenzációkat sajnálattal nélkülözi a lap, annak szomorú oka van: szegény Pilisi Géza, az ügyes, öngyújtó riportter már hónapok óta súlyosan beteg. — Állapota az utóbbi hetekben jobbra fordult és ezt az okkult tudományokban való jártasságának köszönheti. Pilisi ugyanis amellet, hogy kitűnő tollú újságíró, azonkívül mágikus erejű hipnotizőr, szuggesztőr, telepátor és totalizátor, aki képes arra, hogy hipnotikus uton betegeket gyógyítson. Ilyen földöntúli erők birtokosát egy percig sem féltettük komoly veszedelemből, mert hiszen arra valók az okkult tudományok, hogy — okkuljon belőlük. Okkult is, mert nemsokára mindnyájunk örömére már hangos lesz szenzációkról a redakció.

Salgó Palkó

Tavaly még rövidnadrágban járt és emiatt

stílusa kissé sejtplit, de azért hőiesen viseli sorsát. Déután belül az írógépbe és estig nem jön ki belőle. A marathoni futás gyerekjáték ahhoz az erőfeszítéshez képest, amellyel a Palkó egy cikket megír. Különben pedig a szerkesztőség kedvence, mert ő közvetíti és protezsálja a munkatársoknak a kiadóhoz intézett és könyvelési mellékletül szolgáló leveleit. Emiatt aztán díjmentesen megkapta a kezdő újságíróknak kijáró „sakál“ címet és jellegét.

Salgó Henrik

a neve a képen ábrázolt morózus urnak, akit a rajzoló abban a pillanatban örökölt meg, amikor éppen előlegek kér egy kizsákmányolt munkatárs. A vállalat lelke ez a nagy energiájú kis ember, nagyszerű szervező, kitűnő pontos hivatalnok, sőt humorista és mégsem népszerű a szerkesztőségben, mert az Előleg nevű intézmény esküdt ellensége és e tekintetben könyörtelen elvei vannak. Hogy szíve is van az onnan konstatálható, hogy előleg helyett — kölcsönöket ad. Ő ezen a néven nevezi a gyermekét.

Gárdos Sándor

Szerénységem tilkja, hogy magamról rosszat írjak és lovagiasan átengedtem ezt a jogot a haragvó kollegákból alakult ad hoc kochumorista R. T.-nek, a mely a következőkben eszi a májamat: Társulatunk bonvivantja ő, okleveles nőcsábász, aki pácolt asszonyziveket reggelizik és ettől ilyen kövér. Asszonyiálo mivoltja azonban nem derül ki mellékelt ábráján, amely bátran szolgálhatna reklámul bármely hentesüzletnek. Szakmája a színes riport és a humor. Riportjai azért színesek, mert hol kila, hol meg veres tintával írja azokat, humorárd pedig nagyszerű szegénységbi bizonyítványt állított ki ez a szomorú irás.

— **Ezüstlakodalmom.** Váradi János tekintélyes aradi óras és ékszerész karácsony másodnapján ünnepli házasságának 25 éves évfordulóját, amely egybeesik névnapjával is és ugyancsak ekkor tartja önállóvá válásának negyedszázados évfordulóját is. Az ünnepeltet s családját máris igen sokan keresték fel szerencsekívánataikkal.

— **Ingyenfa a szegényeknek.** Megható jelenet játszódott le tegnap az aradi minorita templom udvarán. Mintegy nyolcvan szegény aradi ember a minoritáktól fát kapott, hogy karácsonykor fűtött szobájában örülhessen a Megváltó születésének. A 80 ember között két vaggon fát osztottak szét s a szegények valóságos örömmámorban uszva vitték haza a nekik oly drága kincset. Az ujévi ünnepek előtt a minoriták újabb két vaggon fát osztanak szét.

— **Bezárják a Tavernát.** Az aradi rendőrprefektúra ma beadta Inke Rezsőt, a Romanului (Zrinvi) uccai Astoria-taverna tulajdonosát, ahol közölte vele, hogy miután a taverna nem felel meg a rendőri követelményeknek, nevezetesen templom mellett van s közvetlen bejárata nincs az ucca felől, a rendőrség az Astoria engedélyét megvonni kénytelen.

— **A szegényekért.** Nemeslelkű, humanus cselekedetet kívánunk végrehajtani az aradi Központi szálloda tulajdonosai, akik ma beadványt intéztek Aradváros polgármesteréhez, amelyben bejelentette, hogy a tél tartama alatt naponta a szegények részére 100 levest és száz kenyeret osztanak széjjel.

— **Korcsmák zárórája.** Az aradi rendőrprefektúra közlése szerint a város területén lévő korcsmahelyiségek a karácsonyi ünnepek alatt is az eddig szokásos időben nyitnak és zárnak.

— **Öszeomlott egy ház Aradon.** Ma reggel a Str. Chinezul (Kínizsi-ucca) egyik háza a nagy olvadás következtében összeomlott. A rendőrség intézkedésére a lakókat kilakoltatták.

— **A gyermekkórház ünnepe.** A betlehemi jászol isteni kisdédének születési örömmünnepe egy felejthetetlen szentestei élmény melezével áradt szét ma este az aradi gyermekkórház beteg gyermekeinek szívében, akik csillogó szemekkel, láz-rózsás arccal álltak körül a szeretet gyújtotta, négy hatalmas, ajándékokkal megrakott fenyőfát, amelyek mint a béke és szeretet szimbólumának pazar csillogása rövid időre elfeledtették velük a kórok és betegségek vergődő óráit. A kitért gyermekszívükbe Gergely püspök gyönyörű példázatai ültették el az alázat, a keresztényi türelem, a testvéri szeretet és a szerénység magvait, majd áldást adott rájuk és rövid imában esedezett isteni irgalomért a szenvedő gyermekek nevében, akiknek a Megváltó intenzívebb befogadására alkalmi betlehemes-játékokat rendeztek. — A gyermekkórház szenvedő gyermekeinek ma esti öröme körül szerzett érdemekért és az emberbaráti érzésekkel átitatott humanizmusért első-sorban dr. Călineanu Ervin igazgató-főorvost, dr. Goldberger főorvost és Vasile Silvestru adminisztrátort illeti az elismerés. A gyermekkórház karácsonyára Vasóczy Ella, Berta Grete és Radován Ilonka kétezer lelt meghaladó összeget gyűjtöttek.

Nagy karácsonyi vásár

mélyen leszállított árban

Fratii Lengyel

divatruházában megkezdődött.

Arad, Bulv. Regina Maria 22.

— Felmentették az aradi törvényszék volt elnökét. Megírtuk, hogy a timisoarai törvényszék tegnap tárgyalta Simionescu Constantin volt aradi törvényszéki elnök és Nyisztor Sándor aradi törvényszéki bíró ügyét, akiket Balasie Sándor aradi ügyvéd hivatalos hatalommal való visszaéléssel vádolt. Elsősorban az elnök ügyét tárgyalták és dr. Micla Sever védőügyvéd kérésére zárt tárgyalást rendeltek el. A temesvári törvényszék a tárgyalás után kihirdette az ítéletet, amellyel Simionescu Constantint felmentette a vád alól. Nyisztor Sándor bíró azzal védekezett, hogy ő Balasie érdekében utasította vissza a védelmet, mert elfoglaltnak érezte magát vele szemben. Dr. Micla Sever védőügyvéd kifejtette, hogy ez az ügy fegyelmi és nem büntető bíróság elé tartozik. A bíróság elfogadta a védelem álláspontját és büncselekmény hiányában felmentette a bírót is. Balasie mindkét ügyben megfelelt az ítéletet a táblához.

A mi karácsonyánk.

Az Aradi Közlöny a szegények hajlékaiban.

Negyven esztendeje annak, hogy elindult útjára az **Aradi Közlöny**. Akik akkor ifjak, erősek, tehetősek voltak, azok a negyven év alatt bizony megöregedtek és sokat közülük elgázolt a vágató Élet — a jótékonygyámoltjai lettek. Ezek nagyrésze menhelyeken, az öregek otthonában, a szegények bázában tölti az öregség szomorú napjait, összetört, elhagyott, tehetetlenül.

A mai ünnepnapon, amikor a szívrünk csordultig van érzésekkel, nem feledkeztünk meg róluk sem és a szeretet egy forró fénysugarával keressük fel őket hideg és kietlen hajlékukban. Az **Aradi Közlöny szerkesztősége és kiadóhivatala a mai napon több jótékony intézménynek küldött ajándékokat a gyámoltak karácsonyfája alá. Eljuttattuk adományunkat a börtön rácsai mögött ünneptelenül szenvedő szerencsétleneknek is a krisztusi gondolat mindent megbocsájto ünnepe. A következő intézményeket kerestük fel karácsonyi megemlékezéssel:**

Nők Otthona (Dr. Szalay Károlyné fővédasszony kezeihez) **1000 Lei**
Polgári Menháza (Székessy Ferenc gondnok kezeihez) **1000 Lei**
Öregek Otthona (Deutsch Andor kezeihez) **1000 Lei**
Szegényháza (Czakó Lajos gondnok kezeihez) **1000 Lei**
Ügyességi fogház (dr. Gitta Agoston főügyész kezeihez) ... **1000 Lei**

Jó érzéssel tölt el bennünket, hogy a szent estén a krisztusi szeretet egy-egy kis mécsesét helyezhettük el a szegények karácsonyfáján. Ünnepeljenek békében, szeretetben!

— **Betörés.** Rákóczy Sándor aradi lakos ma jelentette a rendőrségen, hogy ismeretlen tettesek az éj folyamán betörték a Str. R. Veliciu 10. szám alatti lakásába, ahonnan több ezer lej értékű ruhaneműket loptak el. A rendőrség megindította a nyomozást. — Vakmerő betörés történt az elmúlt éjjel Aradon. Ismeretlen tettesek betörték özvegy Scherer Károlyné Str. T. Ciontea (Pöltenberg Ernő-ucca) 15. számú lakásába s onnan 10.000 lej értékű élelmiszert vittek el. A rendőrség megindította a nyomozást.

— **A Vojtek és Weisz drogériában,** amelynek agilis tulajdonosa Ordelt László általános szimpátiának örvend nemcsak a kereskedővilágban, de a vevőközönség körében is, hatalmas választékban kaphatók a legszebb karácsonyi és ujévi ajándékok. Különösen dus rak-tár necaisserben, parfümben, manikür- és fésükazettákban. Az előnyösen ismert régi cég teljes garancia ahhoz, hogy minden áruja a legjobb, legfinomabb kivitelben s amellet juttanyos áron kapható.

— **Pénteken délután 4 órai kezdettel diák-vendégóra,** este 9 órától felnőttség korára. Szombaton pedig a szerdai vendégóra lesz megtartva. Kiss Ancy, táncitanárnő.

— **Könyvtárog kiárusítás Kerpelnél.**

— **Themes nagyszabása Szilveszteri-bálja az aradi városligetben.**

— **Köszönet.** Az aradi ág. hitv. ev. egyház és annak hölgyei által e hó 5-én tartott teaestély azt a szép célt segítette előmozdítani és megvalósítani, amelyet maga elé tűzött. E cél nem volt más, mint a tél zordonságában ruhátlan-ság és lábbeli hiány miatt segíteni a szegény iskolásgyermekeken és szegény családokon. A szeretet nagy ünnepe tehát az egyház hível, de még más vallású testvérek is több ruhaneműt és ételneműt adtak. Mindezen adományokkal és bevásárolt ruhákkal december 23-án istentisztelet keretében 32 gyermek ajándékozott meg ruhával, cipőkkel és élelmiszerekkel. Az egyház a legmelegebb hálával adózik ezuton is mindazon hölgyeknek, akik ezen karácsonyi ünnepet nagy fáradtsággal és szeretettel rendezték, mind pedig mindazon adózóknak, akik adományaikkal ezen magasztos ünnepély rendezését akár pénzben, akár természetben adománnyal lehetővé tették.

— **Műkedvelői előadásokra bármilyen tancok betanítását vállalja:** J. Benkő Gizi és H. Sziklay Gizi balettiskolája Arad, Str. Cercetaşilor 7. (Szent Pál-ucca.)

— **H. Sziklay Gizi új kezdő táncokot kezd január 12-én a Fehér Keresztben.**

— **H. Sziklay Gizi jelemez-bálja január 12-én a Fehér Keresztben.**

— **Kérem kivilágított szőnyegkirakataimat a karácsonyi ünnepek estéin meztakinteni.** Lissem női confectio áruház Arad, Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 2.

— **A. M. E. F. (AMTE) jubileumi nagy bálja** 1926. január 16-án a Központi szálló nagytermében.

— **Nem kételkedünk az Aradi kereskedelmi utazók által rendezendő táncmulatságnak a sikerében,** mert az utazóknak a foglalkozásukkal járó agilitásuk biztosított arra, hogy az idei szezon legsikerültebbnek ígérkező táncmulatságán minden résztvevő jól találja magát. Ezen mulatság 1926. január 16-án lesz megtartva a Fehér Kereszt nagytermében.

— **Uridivat szükségleteit legolcsóbban Manea Demeter Arad, Strada Mejianu (Förrey-u.) üzletében szerezhethi be.**

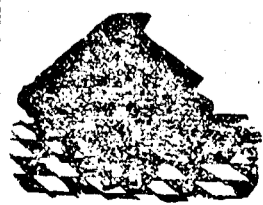
— **Rozsnyay-féle China-vasasbor** vérszegények és gyengék legjobb erősítőszere. A közegszs. miniszt. által approbálva. Készíti: Rozsnyay-gyógytár, Arad.

— **Bádogosmunkák rendelkezésénél,** ha a közönség súlyt fektet arra, hogy az elsőrangú munkán kívül az előállítási árak olcsóságával is számolni akar, feltétlenül felkeresi Hagyák János bádogosüzemét Arad, gör. kel. román templom háta mögött.

— **Sima Dezső képiállítása az aradi Kulturpalotában.** Nyitva dec. 19—29-ig.

Női felöltők mélyen leszállított árban PLESZ női divatruházában

kaphatók Arad, a Színház hátsó bejáratával szembe. Versenyképességről győződjön meg vételköltséget nélkül.

Zongorák Faix Jacques

teljesen békébeli minőségben, elsőrangú gyárt-
 -: mányok, nagy választékban kaphatók -:

zongoratermében
 ARADON, Strada Consistoru'ui Nr. 25. (volt Batthyányi-ucca.)

Akif elkap a kerék.

Forog, forog és zakatol.
Zug, bug dörögve,
dübörögve,
szertelenné hangosulva
s dus munkás örömbe nyulva.
Zug, bug, zörög és zakatol.
A zaj a veséig hatol.

És egy Álomkergető
most bőszen áll elé:
„Rut zsvajjodból — szól — elég!
Allj meg kerék,
A fehér almafák tövén akarok
csöndben, kéjesen álmodni én.”

S szól a kerék:

„Az én hangomban nincs megállás és nincs elég.
Az én hangom az ormokon és tengeren is
tuldörög.
Az én hangom az égig ég.
Az én hangomnak Északok vagy Délközök
egyformán sík vidék.
Az én hangom a hangok cárja!
Az én hangom
— hogy tudd próbék —
a Munka szent melódiája.”

„Pokolba hát a melódiáddal!”
S a szent kerék karjára
markolva sujt
a Bósz.
Egy pillanat —
a nagy kerék villámramban körbefut —
s elkapja őt.
Bizarr gyönyörben őrl meg,
felfalva jajszavát.

És a felkavart véres szélben
hajbókolnak a fák.

Dénes Ilor.

Én is jubilálok,

mert 25 éve vagyok az Aradi Közlöny munkatársa, rajzolója. 25 év nagy idő. Hogy mekkora, azt elég élénken illusztrálja, ha bemutatom itt, milyen voltam akkor, amikor legelőször kopogtattam a szerkesztőség ajtaján, ahová Stauber József, az akkori felelős szerkesztő hívatott, hogy — mint mondá — lapját aktuális rajzokkal tarkítsa és ezzel az olvasóknak kedveskedjen.

Hát körülbelül ilyen voltam akkor én:

Duzzadt a keblem és erősen felfelé kunkorodott a bajuszom a tetűvagyától, a nyakkendőm meg művészi csokorba kötve elborította fél felsőtestemet.

Témákat kaptam és lerajzoltam a városatyákat, a vármegyei viriliseket, fő- és alispánokat, előbb a már akkor haldokló lóvasutat, aztán az autóbuszt, a fellázadt ujaradi kofákat, meg a mi Hungária kávéházbeli művész-asztaltársaságunkat, Urhegyit, Jankót, szegény Somogyi Gusztit, „legjobb” barátomat: a Visontayt rajzoltam a tár-

gyaló teremben Kriványt és társait, aztán mint esküdt vádlottakat, bírákat, ügyészt, tanukat és esküdtársaimat, majd Müller Károlyt, Mülek Lajost meg más helyi politikusokat, az országos nagyságok közül Tisza Istvánt, Barabás Bélát és még jó egynehányat. Eleinte minden vasárnap tarkállott az Aradi Közlöny rajzaimtól, aztán jött a háború és minden — minden megváltozott. Az emberek is. En is. Más idők jártak, más témák kellettek. Világégés, vér és vér és iszonyat.

Jött aztán a béke. De a békés állapotok, a régi jó idők csak nem akarnak visszatérni és talán soha többé nem térnek vissza. Mint ahogy hiába sovárogiuk vissza a felettünk elsuhant éveket. Azt az eltűnt 25 évet. Az életkedvet, a duzzadó

tetűvagyat, a munkakedvet, a pezsgő humort és sok-sok egyébét. Most már csak tengés-lengés és csupa rezignáció az egész élet. És ha szerkesztőim felhívására szívesen rajzolok is, de már nem örömet. És nincs egy csepp kedvem ahhoz se, hogy a mostani arcomat lerajzoljam, hanem ime átadom a fotográfiamat. Talán akkorra, mire kis unokám felcseperedik, ismét visszatér valami a régi, meleg, verpezsdítő napsütésből.

Balla Frigyes.

A számüzött király kastélya.

A Karagyorgyevicsok fejedelmi hajléka Aradmegyében. — Legendák, szerelmek, gyilkos merénylet, halál fűződik a királyi lakhoz.

(Saját tudósítónktól.) „A hatalom és trón körül van a legnagyobb ármány” — mondotta Serra, IX. Károly udvari bolondja, aki a boszniai Tuzlából került a francia királyi udvar hengenotta-légkörébe és ezt a híressé lett mondását az akkori szerb despota, Brankovics Ávrám ellen elkövetett merénylet hírekor szegezte le.

A Karagyorgyevicsok Aradmegyében.

A Karagyorgyevics-dinasztia szintén átérte Serrának, a bolondnak ezt a bölcs megállapítását, amikor Karagyorgyevics Sándor szerb királyt Aradmegyébe sodorta egy trónfosztó száműzetés. I. Karagyorgyevics Sándornak kétszer kellett menekülni a belgrádi konak titokzatos árnyakkal teli palotájából. Az első száműzetés után az orosz cári gárdába került, majd az Obrenovicsok bukása után újra visszanyverte a szerb trónt, hogy rövidesen ismét az Obrenovicsok elől legyen kénytelen menekülni. Ekkor került Aradmegyébe és Bokszegén vásárolt birtokot Karagyorgyevics Sándor király. Néhány év múlva az akkori szerb uralkodót Topcsiderben meggyilkolták. A szerb közvélemény I. Sándor királyt gyanította a gyilkosság mögött, akit ezért a szerb törvényszék 20 évi fogházbüntetésre ítélt, míg a magyar bíróság (akkor már Magyarországon élt) fel nem mentette ugyan, de meg sem büntette. Karagyorgyevics Sándor életének utolsó éveit Temesváron töltötte, ahol a Sterbeczky-házban lakott. A száműzetésben meghalt és fogolynak tekintett ősz uralkodó holttestét feltűzött bakaszuronyok kísérete mellett szállították a Karagyorgyevicsok bécsi sírboltjába.

Titokzatos menekülés.

Az ötvenes évek utolsó esztendejének egyik vaksötét őszi éjszakáján két dunai révész kopogtatott be Szilágyi Sándor zimonyi molnárhoz, akinek egy papirosba csomagolt kis darab kámfort adtak át. Szilágyi bólintott: a kámfor illanó tulajdonságával szimbolizálta I. Karagyorgyevics Sándor király a menekülés szükségességét, ami még azon az éjszakán megtörtént. Szilágyi fizenkétszer tette meg csolnakon az utat Belgrád és Zimony között s mire derengeni kezdett, a halálrakeresett Karagyorgyevics-dinasztia öt tagja és a családi kincs már a magyar parton volt.

I. Sándor király alteregoja.

A bokszegi kastély parkjában két külsőre teljesen egyforma ember sétált, akiket még a család tagjai és a személyzet is sokszor összetévesztett. A jobboldalon rendszerint Risztics Jován, a titkár, a baloldalon Karagyorgyevics Sándor exkirály haladt, aki így védekezett a sűrűn előforduló merényletek ellen. A bokszegi élet egyébként igen szürke és csendes keretek között mozgott. A háztartást a király testvéreinek özvegve vezette, ennek leánya és a király unokája kézimunkáztak, a király naphosszat sétálgatott a titkárjával, a király veje pedig alig egy percre hagyta el naponként a szobáját. Egy reggel aztán átöltözött szívesen találták íróasztala előtt. Megszökött felesége iránti re-

ménytelen szerelme vitte a csendes bokszegi temetőbe. A bokszegi élet polgári nyugodtságát csupán György királyfi mulató természetével zavarta, aki vadászatokat, mulatságokat rendezett, amíg egy napon szomorú hírt közölt föléle bucaresti-távírat: György királyt a román fővárosban egy százados féltékenységből agyonlőtte.

Egy nem sikerült merénylet.

A nyolcvanas évek vége felé történt, hogy egy napon a Bokszeghez közeli Borosjenő községben két idegen lovas poroszkált keresztül. Az esti szürkületben megállottak a község főuccájának egyik háza előtt s a kapuban álló Balla Antal magánzótól azíránt érdeklődtek, hogy messzi van-e a bokszegi kastély? Abban az időben nagyon forrongott a Balkán, Balla Antalnak gyanús volt a két lovas és ezért azt mondta a két idegennek, hogy reggelénél hamarább nem érhetnek oda és beinvitálta őket a házába éjszakára és egy szobát becsajtott a két idegen rendelkezésére. Balla ekkor a kulcslyukon keresztül látta, hogy a két idegen a porlepte köpönyeg alatt magasrangu szerbtisztiformist visel. Azonnal lóra ült s még az éjszaka folyamán értesítette Karagyorgyevics Sándor királyt a jövevények felől. A király láthatólag megdöbbsent a hír hallatára, majd felkeltette a titkárát, akivel egy félórát visszavonulva tanácskozott. Azon az éjszakán Karagyorgyevics Sándor örökre elhagyta a bokszegi kastélyt. Balla Antal szolgálataitért 10.000 aranykoronát kapott.

Sándor király száz kilője.

Karagyorgyevics Sándor nagyon szerette a gyermekeket. Mindennap kísétált Temesváron a Scudier-parkba, ott megvásárolt száz darab ropogós péksüteményt, s azt szétszórta a sivalkodó csöppségek között, akiket ölebe vett, megsimogatta, babusgatta őket és hancurozott velük a park pázsitján. Ez a nagy szeretete a gyermekek iránt ugyancsak egy merénylettől mentette meg. Egy ízben a király életére törő merénylő már egészen közel ért ahhoz a padhoz, amelyen az ősz király ült apró barátai között, sőt már dőlésre emelte törét, amikor egy kisleány elsikoltotta magát és ez által a figyelmessé lett Karagyorgyevics Sándor felugorva, kikerülhetett a biztos halált.

A hercegnő és a főbíró szerelme.

Az állandó veszély remegő percei között meleg, ártó és csodálatos érzés is beleremegett a király unokájának szívébe. Paula hercegnő szerelmes lett. A Sterbeczky-ház szinte komor csöndjében ábrándos dalokat zsongott egy párisi zongora. Az ősz királynak nem tetszett ez a „lármá”, de különösen a nyolcvanas évek felszabaduló érzésektől áthatott magyar dalok ellen volt kifogása. Maga elé kérette unokáját, aki pírulva vallotta be a zongorázás okozóját: Pálffy Elemér, a délceg városi főbíró, akit ő nagyon, de nagyon megszeretett. Az ősz királyt nagyon kelemenlenül érintette ez a rangon aluli szerelem, még az nap családi tanácskozás volt a Sterbeczky-házban és a könnyes hercegkisasszonyt másnap Geuf felé vitte a gyorsvonat. (pa).

Oh házasság, istenem be szép...!

Felvetődött az eszme, hogy sok szerencsétlenül végződő házasetet elkerülésére, a fiatal szerelmesek próbaházasságot kössenek.

Aradi urhölgyek nyilatkozata a próbaházasságról.

(Saját tudósítónktól.) A házasság az ember életében a legkomolyabb probléma. Nagyon sokszor egész életük, vagy karnierük fordulnak meg egy jól, vagy rosszul sikerült házasságon. És ma, 1925-ben az aktuális társadalmi kérdésekkel foglalkozók úgy látják, hogy a házasság intézménye valahogy egészen más vágnávrá csuszott, mint régebben, véres szerelmi drámái és féltékenységi tragédiák rázkódtatják meg a kedélyeket s az igazán boldog házások vajmi ritkán, talán csak a szentimentális szerelmi regényekben szerepelnek. Ezzel szemben valóságos válóper-járvány vonul végig az európai kontinensen és emélt a járvány-nak 30—40 évét is egyenlített ószajru házások is áldozatul esnek. Vég nélküli viták indultak meg, mindenki próbált egy kiserető utat találni a szerencsétlen házasságok labirintusából, azonban egyik sem talált kedvező fogadtatásra. Nemrégiben aztán egy angol író, Miss dr. Mary Scharrlieb az angol katolikusok országos kongresszusán egy ötletet vetett fel, amelyet ott általános tetszéssel fogadtak. Az író nő kifejtette, hogy a boldogtalan, szerencsétlen házasságok főoka az, hogy a fiatalok nem ismerik eléggé egymást, amikor a döntő lépésre határozzák el magukat. A házasság előtt mindegyik a legkedvezőbb színben akarja magát feltüntetni s csak az esküvő után bomtakozik ki mindenki a maga valódi jellegében. Ezt kell megalkakályozni és erre felveti a „*próbaházasság*” ötletét. Szerinte az volna a leghe-lyesebb, ha a házasulandó fiatalok az egyik szülő házában egyittéhenek — nappal. Természetesen hosszabb ideig, hogy végre mind-egyik tisztá, őszinte képet nyerjen a másiktól és csak azután határozzák el magukat a döntő lépésre. A megoldást Angliában nem akarták elfogadni, ellenben Franciaországban dr. Belly orvosprofesszor indítványára egyesületet alakítottak az eszme propagálására. A nappali próbaházasság mindenütt nagy vitákat szült. Érdekesnek találtak tehát, ha ebbe a nagy vi-tában, amely egész Középeurópában folyik, Aradot is bekapcsoljuk és megkérdezzük több ismert aradi urhölgyt és urleányt, hogy mit tart a próbaházasságról. A vélemények így hangzanak:

Dr. Lázár Agostonné:

Az én felfogásom az, hogy egy szem-pontból helyes volna a próbaházasság. Tényleg kiismernek egymást a szerelmesek, hacsak olyan akarattal nem bírnak, hogy a próbaházasság végéig tudnak játszani a játékot. A mai nők és férfiak jórésze olyan gyenge morális alapon áll, hogy nem is csodálni a sok válást. Azonban magam is azt hiszem, hogy itt aligha lehetne a próbaházasság intézményét keresztülvinni, Párisban talán inkább.

Lászlóné-Prohászka Elvira:

Sok szempontból helyesnek találom a próbaházasság ötletét. A házastársak szempontjából talán jó is lenne, de az állam adná meg az arát. Sokkal keve-gebb házasságot kötnének az emberek. Tapasztalati tény az, hogy egyáltalán nem egészséges a hosszú menyasszony-ság és vőlegénység, bizonyos hogy a próbaházasság sem fog eredményt fel-mutatni. Perze, abból a szemzőgből észve, hogy minél több házasság legyen. A próbaházastéket nem fűzi össze a közös gond, mint a valódiakat és — nálunk keresztülvihetetlen.

Vulpe Józsefné:

Sok szempontból helyes-nek találnám. Legalább kiis-mernék egymást a fiatalok. De itt nehezen lehetne a mai

társadalmi viszonyok között keresztülvinni. Ugy hiszem, maguk a fiatalok is alig egyeznének bele.

Schulhof Andorné:

Nem célravezető az angol író nő megoldása. Az, aki az öt-letet felvetette, egyáltalában nem számolt az emberi tulajdon-ságokkal és természettel. Mert ha igazán el akarják titkolni egymás előtt rossz tulajdonsá-gaikat, azt a nappali próbahá-zasság alatt is megteszik. Hi-szen a házasságoknál rendsze-rint nem az első év a boldogta-lan, hanem legtöbbszörre később jönnek a viaszályok. A szeren-csétlen házasságoknál rendsze-rint a legnagyobb baj az, hogy az asszonyok nagyrészenek nin-osen önálló keresete, szabad-ideje pedig túl sok. Ezt kel-lene elkerülni és az asszonyt elfoglalni valamivel, sokkal ke-vesebb lenne akkor boldogtalan házasság és válás. Még egy. A leányokat nem szabad tulfiata-lon, bakfiskorban férjhez adni. Ez kell és nem próbaházasság.

Dr. Ungárné-Eggy Ghyssa:

Egyáltalán nem tartom egészséges ötletnek a nap-pali próbaházasságot. Két eset állhat fenn, vagy megér-tik egymást azonnal a hása-sodni akarók és akkor őszin-ték egymáshoz, vagy pedig tényleg álarcoskodnak egymás előtt. Ez esetben a próbahá-zasság nem ér sokat. Legfel-jebb azt eredményezné, hogy továbbra is folya a szép játék és mindennek dacára házasság után ugyanazt kons-tatálhatnák, most. És még hozzá: a szülők is elősegi-tenék ezt a komédiást, hi-szen ők maguk is akadják a pró-baházasságot. Mert ha nem akarják, akkor az ötlet ma-gától esik el.

Martzy Hajnal:

Az eszmét magát jónak találom. Ha hosszabb ideig együtt lennének a fia-talok, tényleg közelebb jutnak egymás lelkéhez. Azonban itt nálunk ez kivi-hetetlen. A mi társadalmi viszonyaink nem engedik meg a próbaházasság beveze-tését. Párisban esetleg igen, de nálunk aligha.

A feleletek, vélemények tehát odakonklu-dálnak, hogy a próbaházasság intézménye mi-nálunk aligha fog győzedelmeskedni. Hiszen még azok a vélemények is, amelyek helyel-közel célszerűnek látnak e bizarr ötlet megteste-sülését, maguk is hangsúlyozzák, hogy a mi társadalmi berendezkedésünkben aligha találhat helyet a próbaházasság.

MULATSÁGOK

— Az Aradi Athletikai Club Szilveszter-estje i. hó 31-én a Fehér Kereszt nagytermében.

Közölje címét

és ingyen küld Önnek min-tákat az alant felsorolt elsőrendű cikkekből a

Vándor

divatáruház

Arad, Strada Metianu

(Forray-a.)

Telefon 5-15.

Előrehaladott idejű miatt óriási áreszál-lítás mindennemű téli árukban.

Mosó osztály.

- 1 mtr. Reclam-flanell divat min-tákban .. Lei 88—42-ig
- 1 „ I. tennisz-flanell 78 széles Lei 86—42-ig
- 1 „ Velvet 40 mintában Lei 45—55-ig
- 1 „ Schottisch velvet pazar mintákban Lei 68—88-ig
- 1 „ Eponge 40 divatmintában Lei 78—88-ig
- 1 „ Cordbársony garantált tar-tós minőség Lei 85—100-ig

Szővet osztály.

- 1 mtr. férfi szövet straps öltönyre 140 cm. sz. L. 250—880-ig
- 1 „ férfi szövet valódi angol L. 800—1100-ig
- 1 „ Velour női kabát 140 cm. széles L. 850—650-ig
- 1 „ kockás női szövet 110 cm. széles ... L. 88—195-ig
- 1 „ kockás női szövet pazar mintákban 140 cm. sz 6-les ... L. 290—480-ig

Fohérnemű osztály.

- 1 mtr. kelengye vászon ágy- és fe-hérneműre 80 cm. széles L. 45—58-ig
- 1 „ batiszt schiffon 180 cm. széles ... L. 75—110-ig
- 1 „ Schroll damaszt gyönyörű mintákban .. L. 85—98-ig
- 1 „ bőreres varrás nélküli lepedő vászon ... L. 95—110-ig

Confectio osztály.

- Gyermek kabátok brünni posztó-ból (bélelt) — L. 450—950-ig
- Női kabátok brünni posztóból (bélelt) ... L. 925—1280-ig
- Női kabátok prima anyag divat faon ... L. 1425—1650-ig
- Női kabátok eredeti modell szörme gallér és kezelővel L. 2900—3900-ig
- Női préselt plüsch kabátok végig bélelt ... L. 1650—2250-ig

E felsorolt cikkek mind garan-tált elsőrangú minőségűek.

Oriási választék biberette, silskin, plüsch, krümmer, ruha- és kalaphársonyokban, továbbá valódi Schroll és Hermann Pollák-féle vásznak, schiffonok és damasztok gyári lerakata. 5173

Különböző maradékok felárban

HOLTOMIGLAN...! HOLTODIGLAN...

A házasság intézményének fejlődése a legrégebb idők óta a mai napig.
A feleségszerzés különböző módjai. — Házassági szertartások.
A házasság alakjai.

Írta: DR. GABOS JENŐ.

Milyen egyszerű dolog ma odaállani az anyakönyvvezető elé és igennel felelni arra a kérdésre, akarnak-e a felek házasságot kötni! És milyen hangulatos és lélekemelő az érdeklődők sora között az orgona hangjainak

hangja mellett bevonulni a templomba és ott végighallgatni és nézni egy szép szertartást! De nem mindig volt ez így! A házasság nem is az ember találmánya. — Idősebb az, mint az ember. Az állat ta-

lálta fel a házasságot. Eredete a fenntartásával van szoros összefüggésben. A madarak oly hűséges házastársak, hogy Brehm azt mondja róluk: „Valódi házasságot csakis madaraknál láthatunk.” Az embernél az utódok csekély száma és a gyermekkor hosszú tartama teszi szükségessé a házasságot. Az ősembernek is látnia kellett, hogy az anya egyedül képtelen az élet számára megtartani kisdedét, annak etetnie kell, ha a férfi nem áll a nő mellé segítségül. Bizonyos tehát, hogy nem volt az emberi fejlődésnek oly foka, amikor házasság nem létezett. „Az emberi házasság, úgy látszik, valamely majomszerű őstől eredő örökség,” hirdeti Westermarck.

Az ősházasság.

Mi volt az ősházasság eredeti alakja? E kérdés tekintetében eltérők a nézetek. A legtöbb szociológus azt az elméletet állítja fel, hogy az ősember nőközösségben élt. Lubbock azt vallja, hogy az ősember idején egy közület asszonyait és férfait egyformán egymás nejeinek és férjeinek tekintették. Más társadalomtudósok néhány még ma is élő vad népre hivatkoznak, melyeknél a törzsek férfai és női szabadon váltogatják egymást. A nőközösség elméletének leghevesebb támadója Westermarck, ki azt írja, hogy, ha egynemű alacsony fokán álló népnél a nemi élet egész körülhatárolt folyik is, tévedés azt állítani, hogy ezek az elszórt esetek az emberi társadalom fejlődésének egy oly stádiumát képeznek, a melyen az egész emberi társadalom átment volna. Hivatkozik arra, hogy nagyszámú vad és barbárnépnél a házasságon kívüli nemi viszony felette ritka. Felhózza példának a kaffer-nőt, ki szemérmes és rendkívül tartózkodó. A Loango-törzsnél az ifjunak csak az anya jelenlétében szabad fiatal leánnyal beszélnie. Közép-Ázsia törökei nem ismernek bukkott leányt. Az Indiai-óceán egy szigetén lakó törzs a hajadon botlását fiatalal bünteti, melybe csábítója is követi. „Aránylag több erkölcsös nő él Madagaszkáron, mint Angliában,” írja Drury, amihez Westermarck azt fűzi, hogy a civilizáció befolyásának tulajdonítható a vadak erkölcselensége.

Növétel — nőrablás.

A házasság a legrégebb időkben a legközelebbi rokonok között jött létre. Lassanként azonban ráeszméltek arra, hogy az ilyen házasságok a faj romlását vonják maguk után. Ekkor a törzsek kebelén belül házasságot kötöttek, de a tapasztalat arra vezetett, hogy a faj fejlődését nagyban gátolja még az ugyanazon törzsből való összeházasódása is. E tapasztalat alapján alakultak azok a tilalmak, melyek az egy család- és törzsbéli egyéneknek egymással való házasságára vonatkoztak. Idegen törzsbéli asszonyok után kellett nézni. Ennek pedig akkor, midőn a törzsek állandóan hádlábon állottak, csak egy módja volt: a nőrablás. A legyőzött törzs asszonyai a többi szármány sorsában részesültek: elosztották őket a harcban résztvevők között. A civilizáció fejlődésével a rablás helyébe lassanként a nővétel lépett. Az egyik törzsből való fiatalember meg-

jelent a másik törzsnél és megvette a neki tetsző leányt. Ujmexikóban még ma is lovakat, Afrika egyes népeinél szarvasmarhákat adnak egy-egy feleségért. A kafferoknál egy ökörért vagy egy pár tehénért kapni házastársat. Ugandában a feleség rendes ára vagy 3-4 bulak és 6 varrótü vagy egy doboz gyutacs. A Karolina-szigeteken gyümölcsöt, halat. Számoában csónakokat, a Fidzsi-szigeteken cethalfogat adnak rendszerint a feleségért. Vannak népek, hol a házasság hitelre történik, vagy, ha a szegény ember nem tudja egyszerre előteremteni a házassághoz szükséges szarvasmarhákat, úgy a tartozását részletekben fizetheti le. A férfi ugyanis szerezhet házastársat, hogy a leány apjának házában szolgál és munkájával igyekszik kiérdemelni jövődöbelje kezét. Ez a szokás sok civilizálatlan népnél még ma is általános. Spencer szerint a nőnek munkával való megszolgálása készpénzfizetés helyett a házasságnak már magasabb formája és a társadalom ipari formájával párhuzamosan fejlődik. Az idő múlásával a nő megvételének szokását elhagyták, mert a civilizáció fejlődésével szegénytelenek tartották a leány eladásának gondolatát. A vételt előbb az ajándékcserére változtatta fel mindkét fél ajándékot adott egymásnak; később pedig a vételösszegebből hozomány lett. A mai értelemben vett hozomány már Solon ideje előtt ismeretes Athénben. Görögországban és Rómában a hozomány volt a törvényes feleség megkülönböztető jele. Az apa köteles volt leányának hozományt adni. A modern törvényhozások nem ismernek ily kötelezettséget, a hozományadás divatja mégis ma már oda vezetett, hogy sokszor az apa megvásárolja a férjet leányának, mint ahogy előbb a férfi vásárolt feleséget az apától.

Házasság ceremóniája.

Házassági szertartásról a kezdetleges emberekkel természetesen nem beszélhetünk; a civilizálatlan népeknél ma sincs semmi ünnepélyesség. Az eszkimók összejönnek és együtt laknak. A kaliforniai bennszülötteknél a férfi szól a leánynak és szüleinek; ha egyideig együttélnek, házastársaknak tekintik őket. Csak akkor, midőn a házasság fontosságát kezdték felismerni, kapcsolták egybe különböző ceremóniákkal. Ezek a szertartások eredetileg annyifélek voltak, ahány nép csak létezik. Érdekes azonban megfigyelni, hogy a szertartások különbözősége mellett is az evés és ivásról egy népnél sem feledkeztek meg. Már a civilizáció alacsony fokán szokássá válik a házasságnak papi megáldása. Számban és a Fidzsi-szigeteken csak épp úgy vallásos ceremóniák kísérik a házasságkötést, mint akár az ókorban a görögökénél és a rómaiaknál, akár ma a legműveltebb népeknél. A tridentális szinat a házasságot vallásos szertartásnak nyilvánította. Az 1791-i francia forradalmi alkotmány a házasságot pusztán polgári szerződésnek tekintte. Azóta a polgári házasságot majdnem minden európai államban bevezették.

Többnejűség, többférjűség.

A házasságnak többféle alakja van: egy férfi és egy nő, egy férfi és több nő, több férfi és egy nő házassága. A többnejűség a legtöbb ókori népnél divatban volt, de fentalálhatjuk még ma is számos civilizált népnél és a vad törzsek nagyrészénél. Salamon királyról azt olvassuk, hogy 700 felesége és 300 rabszolganője volt. Az egyiptomiaknál, a hinduknál a feleségek száma nem volt korlátozva. A Korán négy törvényes feleséget engedélyez, rabszolganőt azonban tetszés szerinti számban lehet tartani. Európában a vesztfál béke után néhány német állam kétnejűséget engedett ott, ahol a harmincéves háború következtében meggyérült a lakosság. Spencer szerint a mai Európában a többnejűség sokáig fejtmaradt

amo szokásban, mely a fejedelmeknél számos szeretőt nézett el. A mormonok a többnejűséget Isteni Intézménynek tartták. Ha Loango királya általában 7000 feleséget is tart, ne gondoljuk, hogy a többnejűség minden civilizálatlan népnél divatban van. Sok primitív népnél a többnejűség egyenesen tiltott. De ott is, ahol megengedett, a népesség egy kis töredékére szorítkozik, a többség egyneji, aminek természetesen gazdasági oka van. A többférjűség rendszerint a szegénység következménye. Egy férfi nem tud eltartani egy nő, társul tehát másokkal, leggyakrabban fivéreivel a nő eltartására. Civilizálatlan népeknél fordul elő, de mindentűz az egynejiűség felé haladó változattal: van egy főférj, a többi pedig tartalék-férj.

Egynejiűség.

A többnejű és többférjű népek elenyésző számban vannak azokkal szomban, melyek egynejiűek. Egynejiűség a törvényes alak a legtöbb országban. Figyelemreméltó megállapítás a társadalomtudósoknak, hogy az egynejiűség a civilizáció legalacsonyabb fokain mindig általánosabb, mint a valamilyen magasabb fokán; de a fejlettebb civilizáció fokán már majdnem egyedül áll. A több-feleség már nem segítség a létért folyó nehéz küzdelemben, inkább elviselhetetlen teher. A férfi vagyona és hatalma nem függ feleségei számától. Művelt ember a nőben nemcsak a szépséget és a fiatalosságot keresi, hanem a szellemi tulajdonokat is. A nő érzelmeit mindinkább figyelemre méltatják, a pusztán testi vonzódáson alapuló szerelemhez a szellemi képességek észrevétele és a kölcsönös rokonszenv társul: a házasság formája most már csak az egynejiűség lehet. Lebon, a híres francia szociológus, ezt a véleményt táplálja, hogy az európai törvények a jövőben a többnejűséget törvényesíteni fogják. Nem osztjuk e nézetet. A nő megbecsülése a legrégebb kortól a mai napig fokról-fokra emelkedett, a nő ma már egyenlőjü jogú létárs és a házasság a két nem egyenlő jogon alapuló szerződése. Az a Kor, melynek nőiről Emerson azt írja: „képzeltünkben helyettesítik a hajdani múzsákat, serlegünket csordultig töltik nemes borral és rózsákkal, úgy, hogy a bor kifut és az egész házat illatossá teszi; fölkiáltunk: fűröszetek minket napokig, hetekig ennek a befolyásnak levegőjébe s verőfényes poétákra leszünk és káprázatos iromba szavakkal költjük a regét rólatok,” — az a Kor elvitathatatlanul még nagyobb mértékben elfogja ismerni a nő értékét, ennek következménye pedig az egynejiűség intézményének fokozottabb megerősödése lesz.

Pápai enciklika.

A pápa az emberiség királyának tiszteletétől enciklikát adott ki, amelyben figyelmezteti a népeket, és az emberiség vezetőit, hogy el kell ismerniök Krisztusnak az emberiség fölötti uralmát. Végül a pápa minden év októberének utolsó vasárnapjára új ünnepet jelöl ki, Krisztus birodalmának ünnepét és ezen a napon lesz az emberiség felajánlása Jézus szent szívének. Ezután az ünnepet 31-én ülük meg. Az enciklika végén kijelenti a pápa, hogy az egyháznak teljes szabadságban és függetlenségben kell élnie a világi államtól.

— Franciaország fegyverszünetet kötött a druzokkal. Beirutból táviratozzák: Jouvelet francia főbiztos ma megkötötte a fegyverszünetet a druzokkal. Jouvelet delegációt küldött Atras szultánhoz Suedenbe, amely meggyőzte a szultánt a harc további céltalanságáról. Jouvelet elrendelte, hogy a politikai foglyokat azonnal bocsássák szabadon. A legközelebb megkezdődnek a béketárgyalások a druzok és a franciák között.

Öcső és jó női kabátok

kizárólag

MENCZER

női confection áruházában kaphatók
Aradon, a Széchenyi malom mellett.

Próza után versek.

Az Aradi Közlöny egykori tárcáirójából költő lett.

Az Aradi Közlöny jubileumán találkozunk fiatalok, öregek és akik a kettő közötti mesgyén járnak: úgy érzem, csupa élő paletta, a kiket az idő, ez a láthatatlan mester finom ecsetével bevon előbb az ifjuság üde és ragyogó zománcával, aztán az ősz halálú melankolikus színeivel és végül az egészet egy havas pasztellé varázsolja át. Az Aradi Közlöny jubileumi számában találkozunk régi és új munkatársak, kiszinesednek elfakult emlékek, s felhangzanak elfelejtett régi — és friss új melódiák. Mint fiatal leány, hosszú éveken át tárcáirója voltam az aradi lapoknak, főleg az „Aradi Közlöny“-nek és egész légióját írtam a tárcáknak, meséknek, pedagógiai és társadalmi cikkeknek, de mindig prózát, soha egy csepp verset sem, holott ez dukált volna, mert Édesanyám és két nagynénem ifjú korukban csudafinom és csupaszív verseket írtak a Josif Vulcan által szerkesztett „Familia“-ba, egy akkoriban igen kedvelt szépirodalmi lapba.

Es most, hosszú évekig tartó szünet után egyszerre oly váratlanul kivirágoztak bennem a versek, mint ősszel a cseresznyevirág és összírta egy kötetrevalót, csendesen cipelve önmagamnak, mint a tücsök. Ezekből kiűök be kedves Szerkesztő úrnak pár verset, hogy a régi munkatárs éneke is felcsendüljön a szép jubileum ünnepi körében.

A föld.

Bolygott a végtelenben
Dermedten, feketén
— Se hang, se szín, se élet —
Öreg földünk, a vén.

Am millió gyertya lobban
Csillag fénye ragyog,
A hímes palást felé
A vén föld mosolyog.

A vén föld mosolyából
Színes szírom fakadt,
A rét s mező virága
Földünk dúsze maradt.

Ezüstös palotából
Kiszállt az alvó hölő
És böics meséket mondott
S mindent mi lesz és volt.

Ezüstös ujjáival
Dalt pengét sugarán,
A föld szíve megdobbant
S madár dalolt a fán.

Szmaragv templomából
A nap is kivonult,
Válláról le a földre
Biborköpenye hullt.

Megrázta dús kevélyen
Aranyos fővegét
S arany sugarak árja
Aradt le szerteszt.

A föld testét megrázta
A forró tüzes láz
S méhében megszületett
Rubin, arany, topáz.

A végtelen árijából
Őn felhők raja száim.
S az ég sugaras arca
Borús sötétre vált.

Szél ostora süvített,
Dörrent, villant a lég
S zihálva ésöt ontva
Zokogott fenn az ég.

Eecsületes együttműködés.

Az Aradi Közlöny számára írta:

Szűdy Elemér

miniszteri o.-tanácsos, a m. kir. miniszterelnökségi sajtóosztály h. főnöke.

A 'Népszövetségnek' egy szerve a Cooperaton Intellektuel, a szellemi együttműködés bizottsága, amelynek elnöke Henri Bergson. Ez a név programot jelent. Jelenti az összes modern kulturák együvé tartozásának és közös akarásának nagy gondolatát, jelenti azt, hogy a szellem és a lélek munkája hatalmasabb és erősebb, a technika, a gépek, a történeti szenvedélyek és féltékenység rombolásainál. Jelenti azt, hogy az emberiség nagy ideáljai csak úgy érhetőek el, ha valamennyien találkozunk és kezefogunk a szellemi együttműködés asztalánál. Ma még sajnos csak célkitűzés, csak eszmény az, amiért az európai gondolat legjobbjai küzdenek. Minden erőt, minden akaratot egyesíteni és összpontosítani kell valamennyiünknek abban, hogy tetszet, alakot ölthessen s tartalmat nyerhessen ez az ideál.

Kis nemzeteknek, ha élni akarnak, ha azt akarják, hogy törekény testüket az idők viharai darabokra ne tépjék, össze kell fogniok, egymást kell támogatniok, mert a történelemnek nagy erőpróbái állanak még előttük. Azok a kulturkapcsolatok, amelyek Magyarország és Románia között eddig is fenállottak, máig sajnos jóformán csak külsőségekre szorítkoztak s én abban látom a román szuverenitás alá került csaknem kétmilliónyi magyarság egyik legjobb hivatását, hogy ezeknek

A föld kérge meghasadt,
Minden vonaglott lent,
S a föld könnyében úszva,
Az ember megjelent.

Zenélő óra.

Menuette.

Arany-fehér szoba
És rózsakorona
Fehérparókás főn.
Billentyűfutatok,
Bók és mosoly.

Keringő.

Fényes, csiszolt padló
Egymásbafont karok
Összesimuló váll.
Olvadó hegedű.
Epedés, vágy.

Szerenád.

Csipkeköves balkon.
Két fénylő szem ég fönt,
Kettő pedig alatt.
Mandolin-pengetés
Sóhaj és csók.

Pásztorének.

Zöld fűrhás kék hegy,
Fehér, lágy bárányok
Heverő pásztorok
Trillázó tilinkó.
Kesergő sip.

Postás-induló.

Az ócska delizsanc
A szélmalom előtt.
Tarka sálak között
Szép ifju utitárs.
Csengő és kürt.

Esti dal.

Ódon kolostorra
Leszálló alkonyat.
Fehér apácafej,
Harangszó, zsolozsma.
Ének, irra

Bölcsődal.

Csillagkoszorus-éj,
Mécset, fehér szoba.
Ringató ifju nő,
Rózsatestü gyermek,
Tücsökcirpelés.

Álom és csend.

a kapcsolatoknak belső tartalmát és értelmet is igyekeztek adni. Még pedig azért, hogy a maga szellemi, művészeti és kulturális készségével közvetít Románia felé a magyar szellemi termelés legjavát s viszont megismertetni igyekszik Magyarországgal azokat a romániai kultúrtörkéveket és eredményeket, amelyek minden esetre alkalmasak lehetnek arra, hogy megteremtsék a két egymásra utalt nép barátságát. Mert nem a kortárok, hanem a népek barátsága döntő a nemzetek sorsában és meg vagyok győződve róla, hogy kölcsönös jóakarattal, megértéssel és magasabb erkölcsi és történeti szempontokhoz való felemelkedés, feltétlenül kell, hogy nagy kiegyenlítő erővel hasson a magyar és román nép közeledésében.

Tartsuk tiszteletben egymás nemzeti és kulturális egyéniségét, vetélkedjünk a szellemi és művészeti torna nemes versenyében, — mert hiszen ez a valódi cooperation intellektuel — s akkor maguktól fognak ledőlni azok a politikai válaszfalak, amelyek a két nép megértését ezidőszereint még akadályozzák.

Azokban a magas régiókban, ahol az eszme székkel, nincsenek kicsinyes torzsalkodások, nincsenek politikai tyukszemrehágások, ott csak egy gondolat és egy igazság van: megadni minden népnek, minden nemzetnek és minden kulturának

Igásló.

Öreg pajtás! Voltál délceg,
Fiatal és bohó.
De vége már. Elmúlt a nyár
S szítál reánk a hó.

Most robotolsz. És lekonyul
Egykor kevély nyakad
S otromba súly alatt görnyed
Büszke szép derekad.

Szemed kihunyt. És nem nyerít
Tág orral égre fel
S nem szökkensz, korben nem torogsz
Ha tavasz rád lehel.

Osztályos társ! Kevély valék
Fiatal és bohó.
De itt a tél. Fejemről már
Lehullt a koszoru.

Pihenni kell. Fejem többé
Nem szédíti a tánc
És vállamat nem ékíti
Piros talár s fü — lánca.

Fejem havas. Nincs nóta már,
Nem sir a hegedű,
Nincs csók, nincs rózsza, nincs kacaj
És a bor keserű.

Mi maradt hát, mi jött velünk
Tavaszból őszbe el?
Meggondom én: a nagy teher,
Ami norderoznunk kell.

Te súlyt cipelsz a hátadon
Szegény pajtás, te vén!
S emlékek súlyát herdozom
Gyötört szívemben én.

Ki tudja azt agg cimborá
Hogy melyik nehezebb?
Mit iga tör vagy bánat váj
Melyik az égőbb seb?

Eh, mindegy már! Kiűtük mi
Az élet friss borát,
Huzzuk hát békében az igát —
Kedves öreg barát!

A negyvenesztendős jubileum ünnepe, é a hajdanai munkatárs szeretettel köszöntöm az Aradi Közlönyt, s kívánok neki sok-sok újabb jubileumi évfordulót.

Colarovné-Rubescu Augusztá.

Jubiláris számunk.

Büszkén és boldogan nyújtjuk át az Aradi Közlöny jubiláris számát annak a nagy és együttélő családnak, amelyet a negyven esztendő lap előfizetői és olvasói alkotnak. Büszkén adjuk ezt a karácsonyi számot az olvasó kezébe, mert bátran állíthatjuk, hogy amit a modern zsurnalisztika értékben, tehetségben, ötletben produkálni képes, azt mind megtalálja a vaskos könyvnek is beillő, 64 oldalas lapszámában. Boldogok vagyunk, mert teljes mértékben sikerült a negyven éves múlt eleven, színes és hangulatos képét az emlékezés vásznára vetíteni. A múlt kódéből kiragyogó nevek, közéleti nagyságok írásai, régi emberek arcképei sorakoznak gyönyörű galériába, hangulatos riportok, szellemes szatírák, versek, számtalan közérdekű cikk a politika, közgazdaság, társadalmi élet minden ágából: ez a mi jubiláris számunk.

A gazdag és tartalmas lapból kiemeljük a következő vázlatos tartalomjegyzéket:

A lap első oldalát Barabás Béla lendületes ünnepi vezércikke tölti ki. Comsa Gy. Gergely aradi görög keleti román püspök „Az igazság felé”, Rákosi Jenő „A karácsony misztériuma”, Gyárfás Elemér dr. „A Partium hivatása” címen írtak értékes cikkeket az Aradi Közlöny számára. Ugron István, a Magyar Párt országos elnöke üdvözlét küldi jubiláló lapunk számára. Zima Tibor képviselő, Stauber József visszaemlékezésén kívül üdvözlő, emlékező írásokat, ünnepi cikkeket, verseket írtak és küldtek az Aradi Közlöny negyvenesztendő jubileumára: Barabás Béla dr., Dálnoki-Nagy Lajos, Momay Ferenc dr., Wild Endre dr., Vágvolgyi Lajos dr., Varjassy Lajos, Szudy Elemér, Hargitay Bertalan, Koromzay Frigyes, Prohászka László dr., Kisjolsvai Szabó Zoltán, Párcz Béla dr., Nagy Sándor dr., Faragó Rezső, Bojár Lajos, Földes Soma, Gabos Jenő dr., Vas Gusztáv, Falus Lajos dr., Dénes Sándor, Fenyves Ferenc, Havas Károly, Szelle Béla dr., Prohászka Tausch Elvira, Merléne Obláth Mária, Strieglné Martini Hilda, Lukácsy Lajos, Alföldi Pál, Avarfy Ferenc dr., Nörös László, Spitzer Jakab az Aradi Közlöny első szedőgyereke, Bérczy Lajos és még igen sokan. Arról az aktuális kérdéstről, hogy „tanuljunk-e a kávéházban, barban? Arad uriaszszonyai és leányai mondják el véleményüket. Salgó Henrik a lap kiadóhivatali igazgatója ötletes cikkben leplezi le a szerkesztőséget, a melynek mai tagjairól különben Gárdos Sándor írt szatirikus szöveget Balla Frigyes, Salamon Juci és Diósy Antal karrikatúrái mellé. Réthy József szerkesztő a Közlönnyel kapcsolatos egyik kedves reminiscenciáját mondja el, Kertész László, Pilisi Géza, Gárdos Sándor, Péncz Arthúr, Marosi Rudolf, Balogh István érdekes, hangulatos és szellemes riportjai, Balla Frigyes, Odry József, Salamon Juci karrikatúrái és illusztrációi, szenzációs Rejtvényrovat, a lap 44. oldalán az 1926-os naptár és még sok érdekes, értékes és eleven írás tartja a jubiláris számot, amely az erdélyi lapok karácsonyi piacán méltó feltűnést fog kelteni.

Aradmegye árvizveszedelme.

Kisjenő alacsonyabb részeit előntötte a Körös. — Tüzérséggel robbantották a Maros jegét.

(Saját tudósítónktól.) Kétségbeesett rémület ül meg a félvármegyét. A Maros több helyen kilépett medréből és a bekömlő patakok vizét annyira megduzzasztotta, hogy ezek is kiáradtak. A Körös óriási területeket öntött el. Tegnapi csak a felső folyásánál volt baj, mára váradó éjszaka már Kisjenőnél is elszakította a gátat és hatalmas tömegekben humpolygott az ár Kisjenő felé, melynek alsóbb részei már víz alá kerültek. Egész falvak állnak víz alatt, néhol oly hirtelen jött az ár, hogy az emberek menekülni sem tudtak a humpolygó hullámok elől. Réteken, falvakon gázoj keresztül a félelmetes ár és nemcsak általában, házakban tett ma még föl nem értékelhető, de sokmillióra menő károkat, hanem emberáldozatot is követelt. Ebben a pillanatban azt sem tudják megállapítani, hány ember pusztult el a szennyes hullámokban, hányat temettek el az összeomlott házak törmelékei.

A tegnapi eső újból megnövesztette a veszedelmet és sok helyen emelkedett a vízállás. Megnyugtató azonban, hogy a barometer tartósan szép időt jósol. Ha egy-két napig nem lesz eső, úgy elmúlik a veszedelem a vármegye falvai felől.

A Körös ismét eltépte a gátat.

A Sebeskörös több helyen szakította ki a tölfest és öntött el nagy területeket. Borosjenő ma is víz alatt áll. Ötszáznál több ház került az áradás, utjába és a szörnyű erővel rohánzó víz minégy százötven házat összedöntött. Az emberek halálos rémülettel menekültek az árvíz elől és ma még nem tudják, kinek sikerült elmenekülnie, kik húzódtak meg a házak padlásain és kik pusztultak el a szörnyű órákban. Eddig egy holttestet találtak meg. A borosjenői oldallal szemközt lakók fegyveresen védik a gátat, mert attól félnek, hogy az őket védő gátrészt keresztülvágnák és így magukról elhárítják a veszedelmet, de rázúdítják az áradást a másik oldalra. Borosjenőnél újra emelkedett az ár.

Kisjenőt körülvette az áradat.

Ma hajnalban Kisjenőtől két kilométernyire mintegy száz méter szélességben tépte át a Körös a gátat és az ár zugva rohant Agva, Szintye, Miske és Kisjenő felé. Tegnapi Kisjenő alatt a baloldalon szakadt be a töltés és öntötte el Kispél és Székudvar határait, sőt a székudvari-gyulavarsándi közuton a hidat is elvitte.

Ma éjszaka Kisjenő fölött a jobbparti védgáton kezdett szivárogni a víz és hajnalra átszakadt a töltés. Kisjenőn félreverték a harangokat és a halálrémült lakosságot kirendelték a falu alá, hogy körtöltéssel próbálják utját szegni az árnak. Egész nap folyt a munka és a nép kétségbeesett erőfeszítéssel dolgozott. De veszedelmesen közeledett az áradás a helység felé és délutánra Kisjenő alacsonyabb fekvő uccái már víz alá kerültek. A hatóság idejében kilakoltatta a veszélyeztetett uccarészek lakóit, akiket a magasabb fekvő házakban helyeztek el. Most a falu belsejében csinálnak töltést az áradás ellen. Estig nem emelkedett az ár és addig egy ház sem dőlt össze.

Szintye község teljesen víz alatt áll és az

telefonvonalat is megrongált, úgy, hogy evvel a faluval megszokott minden összeköttetés.

Nagylaknál megindult a jégtorlasz

A Maros mentén is sok helyen öntött ki a víz. Az Arad fölötti részen a Maros Lippánál kiöntött és Hosszuszó, Lalasinc és Bulcs községek viz alatt állanak. Radnán a hegyről jövő patakok vizét a megtelt Maros megduzzasztotta és a víz ellenfe a vasúti töltésig terjedő területeket. Milovánál átlépte a Maros a védgátat és az egész falut előntötte.

Aradnál ma emelkedett a vízállás és pedig a tegnapi 264-ről 290 cm-re. Itt ugyan minden intézkedést megtett a város vezetősége a veszély elhárítására és megerősítették a gátakat, de Aradot nem fenyegeti veszedelem, mert még ha négy méterre emelkednek a vízállás, akkor sem tudja átlépni a Maros az aradi partot.

Aradtól lefelé, Pécska, Szemlak, Sajtény és Nagylak vidékét ma veszedelem fenyegette, mert Sajtényánál és Nagylaknál megkezdtek a jégtorlaszok. A folyammérnökség jelentésre Lázár Ágoston dr. alispán Mitulescu őrnagy ténparancsnoktól két üteg tüzérség kirendelését kérte, hogy a tüzekek ágyúval löjék szét a veszélyeztetett helyeken a jégtorlaszokat. A tüzérség el is indult és még ma este munkába állott. — Egy későbbi jelentés szerint Nagylaknál késő délután megindult a jég és itt elmut a veszedelem.

Pécskánál a Maros kiáradt medréből és előntötte az árteret, de a gátat eddig nem lépte át. Ha a vízállás még tíz centiméternyire emelkedik, úgy Pécskát is előntö az árvíz. Szemlaknál is kiáradt a Maros, de eddig bajt nem csinált.

Emelkedik a Maros vízállása.

A folyammérnök hivatalhoz érkezett jelentések szerint a hegyek már elolvadt a hó, de az eső annyira megnövelte a hegyi patakokat, hogy a Maros vize ma több ponton emelkedett. Marosújváron ma nyolcvan centiméteres az emelkedés. Soborszáznál 280-ról ma reggelig 320 centiméterre emelkedett a vízállás, de ma estére már újból apadni kezdett. Nagyenyeden egyre tart az apadás. Pécskánál a Sztrigy folyó kiáradt. Vajdahunyadot a Cserna folyó öntötte el. Itt több ház összeomlott és az uccákon egy méter magasán állt a víz, amely ma délutánra kezdet apadni.

A védelmi intézkedések.

A nagy veszedelem közepette úgy a folyammérnökség, mint az alispáni hivatal a legnagyobb lelkiismeretességgel végzi kötelességét. A vármegyén Lázár dr. alispán Boneu és Petrutiu főjegyzőkkel permanens szolgálót teljesítenek és nyomban intézkednek, ha a folyammérnök hivatal, vagy valamelyik főszolgabíró segítséget kér. A folyammérnök hivatalban maga a hivatalfőnök. Hason mászaki tanácsos tart állandó szolgálót, míg Korossy tanácsos Nagypélen. Papp főmérnök Radnán vezetik a munkálatokat, négy vizmestert pedig a többi veszélyeztetett pontokra küldtek. A vízszabályozó társulatok emberei is legjobban tudásuk szerint végzik nehéz munkájukat. — Nagy, kemény munkája van ezekben a napokban a telefonközpontnak, mely éjjelnappal tartó munkáját a legnagyobb precizitással és kötelességtudással végzi.

SZABADALMAT

megszerez, értékesít minden államban.
„Feltalálók Utmutatóját” díjtalanul
küldi:

ARON és MOLNAR

Szabadalmi Iroda 7764

Budapest, VIII., József-körut 9. szám.

BANGÓ

JOGI SZEMINARIUM

Budapest, IX., Ráday-ucca 14.

Teljes anyagi garancia mellett
készít elő vidékieket is.

Az aradi APOLLO-ban

szombattól

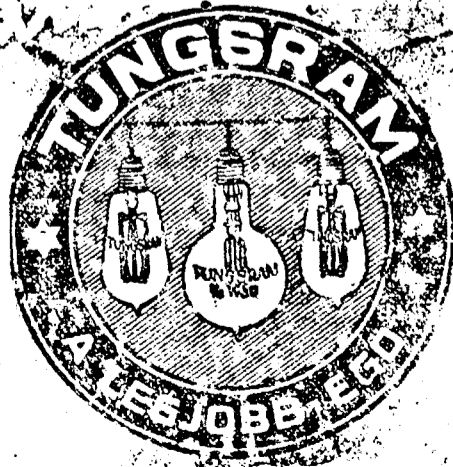
Álarcos hölgy

Megható filmárnya.

Főszerepben:

Natalie Kowaoko, Kollina és Rimski.

Az előadások 3, 5, 6, 8 és 9 órakor kezdődnek.

Műkedvelővel egybekötött nagy Szilveszter est az aradi Munkás-Otthonban!

Tizenöt esztendőnek előtte . . .

A megnyírbált cikk és a megsértett önérték. — Amikor még az Aradi Közlönynek dolgozótársam voltam, s amikor megváltam tőle.

Olók hát az íróasztalomnál és a jubileumára készülő Aradi Közlönyt böngészem . . . Nekem is írnom kellene? Valami régi megemlékezést tizenegyházi év előtről, rövid újságírói pályafutásom babértalan történetéből . . . Szeretném, ha

le tudnám küzdeni az elfogódottságot, amely ebben a pillanatban torkon szorít annyira, hogy halkká és elmosódottá teszi a szavamat, amelyet pedig bátornak és tisztá csengésűnek szeretnék mindenkor tudni . . . Szeretném, ha az a sok esztendő, melyet Irodalomország határán túl, önkéntes szánásként

töltöttem, szellemszárnyakon és nyom nélkül suhanhat volna el felettem, ha nagyralátó, fiatalos és bolond akkori álmaimban még most is himni tudnék. Ej, hiszen akkor sem voltam „arrivé” valaki, egy szigorú, de tekintélyt kevésbé tisztelő fiatal leány voltam és írtam az Aradi Közlöny vasárnapi krónikáit, fejcikkeit. Ugy tetszik, csak most volt, vagy mégis régen, nagyon régen, messze ködbe eső távolágban. A hajlamok tulajdonképpen kevésbé változtak, inkább az idő, s a szem helyeződött más látószögbe . . .

Halottak napjára felett cíkkel írom. A folam úgy lefiet elcsuszamlott kissé, magával ragadott az ősz, a hangulat elkaptott. Falakat, hagyományokat, dogmákat döngtettem, büszkén csillogtattam vélt hiteltelenségemet. Nagyon szigorú monolog került ki belőle, amely felett komoly szerkesztőségi jóakaróim a fejüket csóválták és megnyírbálva adták közre fiatalos nekilendülésemet. Oh Istenem, mi lett belőle? Hogyan ágaskodott az önértékem, hiszen rendszerint korrigálatlan, olvasatlanul szedették ki írásaimat és most itt így! — A fájdalom, a sértett önérték keserűségének ízét most is érzem. Fogtam a telefonkagylót, felcsengettem a szerkesztőséget. Az azóta régen bankigazgatóvá lendült főmunkatárs kemény felelősségrevonása következett. Ugy érzem és őszintén érzem, mondtam, hogy írásaimban önmagamot adom, ha önök nyírbálnak és korrigálnak — az nem én vagyok többé, nem is merészném a nevem aláírni. — Megalkuvás? Ném, azt nem ismerem — sajnálom, le kell vonnom a konzekvenciákat: az Aradi Közlönynek nem dolgozhatom többé.

Mikor is volt csak tizenöt éve már, vagy tegnap? S azóta? . . . Azóta a szívem és eszem ép úgy ellentmond minden vélt vagy valódi igazságtalanságnak, amide lassan tanulok. Ejnye! hiszen azóta nemcsak a cikkeimet nyírbálják meg és nem mindig a jóakaróim. Azóta ködös tájakon járok, néha napsütésben, a mindenki után lármás és rutközönbben. Bizony megalkuvások is kísérnek, csalódások, lázak, elérhetetlen sóvárgások, amelyek halkán és kitartóan kendőzik sápadtra arcom oválisát. Az a tizenöt év előtti mosolygós és határt szabó jóakarát messze-messze maradt.

Merléne-Obláth Mária.

Az aradi fogház karácsonya.

A jótékony egyesületek, az ügyvédi kar, egyes magánosok adományaikkal lehetővé tették, hogy a börtön rácsai mögé zárt lelki sebesülteit a nagy életcsatának, szintén érezhessék legalább egy estére a szeretet melegét. Az erre a célra összegyűlt adományokból hatalmas karácsonyfát díszítettek fel a fogház folyosóján, amelyet ez alkalomra kápolnaszerűen rendeztek be. Ma este folyt le a lélekemelő ünnepség meghatározó külsőségek között. A hosszú folyosó elején ragyogott a karácsonyfa, egyik oldalán a kivilágított betlehemi templommal, míg a másik oldalán az ajándékkenyér garmadája mosolygott. A karácsonyfa körül Comsa Gergely román püspök titkárával, Barbura Sever dr. törvényszéki elnök, Simionescu Constantin volt tsvzéki elnök, báró Pop Hortensia, a román Nőegylet elnöknője, Botis Tivadarné az árvagondozó elnöknője, valamint a bírói és ügyvédi kar tagjai állottak. A folyosó hosszában a női és férfi foglyok szomorú sorfala húzódt, előttük szuronyos börtönőrök.

A szurony megcsillant a karácsonyfa fényében és Cuztandru gör. kel. esperes imája felcsendült a visszhangos folyosón. A foglyok alkalmi énekkara kísérte az esperes imáját. Majd Comsa püspök tartott mélyenszántó beszédet a foglyokhoz, akik ájtatosan, áhitattal hallgatták a vigasztaló, húzdító szavakat. Sclariu fogházigazgató azután kiosztotta az ajándékkenyereket és ezzel a foglyok karácsonyi ünnepsége véget ért.

SPORT.

Az Aradi Közlöny és a sport

Néhány esztendővel ezelőtt, mindenre kész, merész, kurtanadrágos ifjú koromban történt; ha jól emlékszem, egy izgalomokkal tulhevített ATE—Kinizsi (1:1) mérkőzés utáni verőfényes tavaszi hétfőn délelőtt, amikor először bizarrnak tetsző gondolat villant át agyamon: megírom a mérkőzést az Aradi Közlönynek.

Tervemet, rögtön íráshoz fogva, hosszas és kínos szenvedés után másfél „flekke” terjedő cikkeként kivégeztem; s amilyen nehezen hoztam napvilágra első cikkemet, annál könnyebben rohantam a megírt cikkel az Aradi Közlöny szerkesztőségébe. Oda érve azonban alább hagyott a merész, megtörpantam. — Bemennék? — ne menjek? — noríondíroztam magamban. Végre győzött bennem a bátorság és egy hosszú lélegzetvétel után kopogtam, benyitottam, majd illendően köszöntem. Az első szobában az íróasztalomnál szép sorjában ültek a szerkesztő urak. Mindegyik pompás karrikatura-figura. Az egyik cikkkereső ur rémitően vakarta a feje bubáját. Rendkívül megsajnáltam, s egy pillanat alatt szimpatikus lett az illető, eszembe jutottak otthoni szenvedéseim. Nyilván valami vezércikk-léma felett töpreng — gondoltam magamban — s a vezércikk mennyivel nehezebb a sportnál. De tovább nem értem rá a sajnálkozásra, mert a szerkesztősi szolgáló: „Kit keres?” kérdése s az én „a felelős szerkesztő urat” feleletem után valóban a felelős szerkesztő ur ó magassága elé kerültem. Megálltam a szoba küszöbén. Az íróasztalnál ült a szerkesztő ur. Előtte hatalmas írástömög, jegyzetek s egy olló. (Megjegyzem: a mai szerkesztő kezében az olló oly szerepet tölt be, mint tiszta oldalán a kard; se a szerkesztő, se a tiszta nem használja a rendeltetési célra, inkább csak hatalmi jeivény). Hangosan ráköszöntöm a szerkesztő urra, nagy „alászol-gáját” mondtam. Válasz semmi. Ujabb köszönmés, ujjab némaság. A helyzet kezd kínos lenni. Köhintettem. Végre a szerkesztő urnak méltóztatott észre venni engem és nem éppen bátorítón ráfordított: — „Jó napot! Mit hozott?” — Elfogódottan, hangtalanul toltam elébe a nagy gonddal, keserves izzadással összeállított cikkekésmet. Mig átiutotta az írást, én persze erősen izgultam, gombjaimat csavartam, kalapomat gyűrtem és igyekeztem pontos számadatokat nyerni, hány jobbsorsra érdemes cigarettá vagy szivar fejezte be földi pályafutását a szerkesztői szoba össze-vissza égett padlóján. Néhány pillanat alatt — teljes matematikai készségemet egybevetve — 153 kis-égési foltokig jutottam. Tovább is mentem volna, de a szerkesztő ur átnézte az írásomat, felnézett rám, mintha szánakozott volna rajtam, — én még mindig a küszöbön ácsorogtam — majd rám szólt: — „Csukja be az ajtót!” Ekkor vettem észre, hogy én biz’ az ajtóban izgulok sorsdöntő cikkem jövője felett. Össze-futott előttem minden és oh rémület, csak a nagytoroku papirkosarat láttam, s képzeletemben már ott haldokolt zsenge cikkekészem. Összeszorult bennem minden, — de gondoltam most már mindegy.

— Szerkesztő ur kérem szépen, hogyan csukjam be az ajtót? — előttem, vagy a hátam mögött? — A szerkesztő urnak széles mosolyra derült az arca: — A sporttudósításom kívüli humorizálni is tetszik? Na, nem bánom, az Aradi Közlöny sportrovátát magára bizom. — A cikkem lekériült a nyomdába, másnap boldogan olvastam — maradandó emlékü — első művemem. Szóba állni velem akkortájt alig-ha lehetett. *Salgó Pál.*

BERETVÁS PASZTILLA a legmakacsabb fejfájáct is elmulasztja

JAPAT SZIGET KINCSE

izgalmas dráma.
Főszerepben:

MISS DUPONT

Bemutatója ma, pénteken az aradi Urániában.

Az előadások 3, 5, 6, 8 és 9 órakor kezdődnek.

„Wimpassing”
sár- és hócipők
a legjobbak
csillagalaku piros védjeggyel!

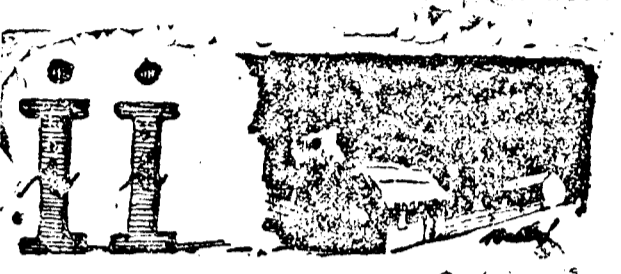
6690

„Joyo-Exor”

Képrejtvények.

Az uccán egymásba ütköznek az emberek, amint ujságdarabban kezükben rejtvényeken törik a fejüket. Otthon a család feje éppen úgy rejtvényt bogarászik, mint ahogy a család legifjabb tagja is. Kávéházakban külön asztaltársaságok alakulnak a rejtvények megfejtésére és: zsurokon, délutáni teákon kezd letűnni a hit-my-táncosoknak, a tangó-virtuózoknak és

a rejtvények titokzatos misztériumában járatos legények kerülnek a hölgyek érdeklődésének középpontjába. A rejtvényfejtés tömegszünettel lett és az Aradi Közlöny készségesen igyekszik olvasóinak e szünetét kielégíteni. Első képrejtvényeinket mai ünnepi számunkban közöljük azzal, hogy a rejtvények megfejtése 1925. december 30-ig küldendő be az Aradi Közlöny szerkesztőségébe. A megfejtéseket a helyesen megfejtők nevével együtt újévi számunkban közöljük.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Harry and Ally. A csillogó, több színnel tarkított luszterek bágyadt fényvel özönlenek szét a teremben meleg, intim félhomály, a jazz-band-zenekar halkán buja melódiákat játszik, az Orlow slágerének nagyszerű ritmusába egymásba-simult táncospár színuettje ringatózik a sima parketten. Csudásan szép, egybeolvadt mozgásuk, táncuk plasztikus vonalai nyomán forró szépségek, pazar nagyszerűségek káprázata villódzik a parkett tükrös máza fölött: Harry and Ally táncolnak, vagy helyesebben, libegnek, szállnak titokzatos és varázsos suhanással, mint a májusi éj vizióinak pompázó, szárnyas koboldjai. Harry és Ally táncol és a Központi-Elitbar közönsége este-estére lelkes tapsokkal adózik a pompázatos mondain-pár csodás művészetének. Ezt a kivételesen nagy sikert a bar igazgatósága maga is azzal honorálta, hogy Harryt és Allyt január havára is leszerződtette.

— Hangverseny. Arad zeneértő közönségére a közel jövőben ritka műélvezet vár. Sulyos áldozatok árán sikerült Dávid Edith urnót egy önálló koncert adására rábírní. A szakértők véleménye szerint, Dávid Edith hangja a világfenomének közé tartozik, Hangjának csodálatos varázsa, ellenállha-

atlan szépsége és kolosszális nagysága Adeline Patti hangját fölülmulja.

Budapesti színházak karácsonya. Budapestről jelentik: Változatos, érdekes repertoarral szolgálnak a budapesti színházak a karácsonyi ünnepek alkalmából: **Vigszínház:** péntek délután Arcok és álarcok, este: Hat szerep keres egy szerzőt, szombat délután: Uriemberek, este: Hat szerep keres egy szerzőt, vasárnap délután: Csirkefogó, este: Hat szerep keres egy szerzőt. — **Magyar Színház:** péntek délután: Engem szeress, este: Mienk az éjszaka, szombat délután: Eső, este: Mienk az éjszaka, vasárnap délután: Engem szeress, este: Mienk az éjszaka. — **Királyszínház:** péntek délután: Anna-bál, este: Alexandra, szombat délután: Régi jó Budapest, este: Alexandra, vasárnap délután: Anna-bál, este: Alexandra. — **Renaissance Színház:** péntek délután: Nagy világi lányok, este: Marika, szombat délután és este: Marika, vasárnap délután: Őszi szerelem, este: Marika. — **Belvárosi Színház:** péntek délután: A szerelem és a Halál játéka, este: Mária, szombat délután: Szeretni, este: Mária, vasárnap délután: A szerelem és a Halál játéka, este: Mária. — **Városi Színház:** péntek délután: A nótá vége, este: Artatlan

özvegy, szombat délután: Parasztbecsület, este: Artatlan özvegy, vasárnap délután: Herjeuja báró, este: Artatlan özvegy. — **Fővárosi operetteszínház:** péntek délután: Nótás kapitány, este: Miami, szombat délután: Kedélyes lovasrendőr (gyermekelőadás), este: Miami, vasárnap délután: Miami, este: Nótás kapitány. — **Andrássy-uti Színház:** A karácsonyi ünnepek alatt is a pompás decembert műsor.

Salacz Gyula nevetett...

Derős epizód a régi Arad néhai híres-szigorú ságu polgármesteréről.

Negyvenhét évet meghaladó ideig voltam Aradváros tisztviselője. Ez idő alatt polgármestereim közül Salacz Gyula volt az, aki még a legridegebb számembert is felülmuló mogorvasággal élte le hivatali életét. *Nagyon kevés ember látta őt nevetni.* Ritka dolognak kellett lennie annak, ami nevetőizmait működésbe tudta hozni. Egy ilyen ritka esetet ragadok ki az én derék, nagyérdemű polgármestereim életéből. Ime:

A szokottnál is rosszabb hangulatban jött fel a lépcsőn Salacz Gyula polgármester s szidta össze Pecsényét — a kapust — hogy beengedett a kapun egy kutyát, amely épp ott illetlenkedett ő előtte, amikor belépett a kapun. Nagyon vigyázott Salacz a tisztaságra. Az előszobájában ugyanekkor szorongva várta X. Y. tisztviselő a nagyhatalmu embert, hogy előleget kérjen tőle. Híres volt Salacz arról, hogy előleget semkinek sem adott. Amikor lehiggadt a kapu alatti történetk izgalmaival, maga elé engedte az alázatos kérelmezőt. A válasz gyors volt és egyenes. *Nincs előleg!* Éljen meg a fizetéséből, ossza be. X. Y. azonban nem tárgyalt s hivatkozott kis fizetésére s nagy családjára. Salacz felfigyelt. Ez érzékeny pontja volt. A család.

— Hány gyermeke van? — kérdi.
— Nem tudom — válaszol a tisztviselő.
A hatás rendkívül ritka. *Harsogó kacagásba* tört ki Salacz.
— Nem tudja, hány gyermeke van?
— Nem kérem, mert mielőtt eljöttem hazulról csak öt volt, azonban a feleségem mellett, aki épen most *gyermekügyben* fekszik, ott ült a Lilienbergné s nem tudom egy, vagy két gyermekkel kedveskedik nekem mire haza megyek.

A nevetés még hangosabb lett. A hivatal felfigyelt. Salacz Gyula nevetett... A ritka eseménynek meg volt a hatása: X. Y. megkapta az előleget.

KILÉNYI JÁNOS.

Feladós szerkesztő: RÉTHY JÓZSEF.

Cenzurat: Prefectura Judefului.

MOST JELENT MEG
színes, képes árjegyzékem, az összes modern kézimunkákról, 100.— leírt ajánlva kapható

BÉRCZI D. SÁNDOR
BUDAPEST,
Dessewffy-ucca 5

Reumás?
Ez ellen legjobban használnak

Aspirin
tablettái.

Csak az eredeti csomagolást vásároljuk (6 vagy 20 tablettával tartalommal) a tényleges piros pecsétbélyeges elárral

HARRY PIEL

legújabb szenzációs filmje
A ZIGANO

Szombattól az aradi Urániában
2 részben Mindkét rész egyszerre bemutatva
Szenzációs új trükkök.
Az előadások 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

I. N. R. I.

Filmjáték modern és bibliai képekben.

HENNYPORTENÉS
ASTA NILSEN-nel
a főszerepben.

Ma pénteken utóljára
az aradi Apollóban
Az előadások 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

Stefan MARKI István női- és férfi divat, vészon, menyasszonyi kelengye és rövidruha-raktár Arad, Str. Meffanu (Ferry-u.) 2b. Sok pénzt megtakarít, ha karácsonyi szükségletét ugymint: szövetek, vásznak, zefírek, női, férfi és gyermek harisnyák, kesztyűk, menyasszonyi koszorúk látványok, paplanokban, nagy választék mindenféle rövidruhában, Pontos, figyelmes kiszolgálás. 7687

KÖZGAZDASÁG.

Arad mezőgazdasági életének kimagasló eseményei.

Irta: Alföldy Pál,

a Mezőgazdák kereskedelmi részvénytársaság vezérigazgatója.

A háború befejezése óta lefolyt évek mezőgazdasági életünk fekete esztendeinek nevezhetők. A föld birtoklása terén beállott mélyreható változások mély nyomokat hagytak, társadalmi változások ejtettek a termelés minőségében és kvantitáiban egyaránt, s hosszú időnek kell eltelnie, míg a szántóföldi termelés helyi szintjén megközelíthetjük.

Mezőgazdasági termelésünk intenzívításán nyugszik az egész gazdasági jólétünk, s így minden új kezdeményezést, tényezőt mely vértvesztett agráréletünk barázdáira van hivatva termékeny magvakat hinteni, számon kell tartanunk, kitörő örömmel kell üdvözölnünk, működését, hatásait figyelemmel kell kísérnünk, mert minden a szántóföldi termelést előmozdítani hivatott törekvés közvetve az általános jólétet szolgálja.

Messze évekre kellene visszamenünk, a megannyi intézmények, vagy intézkedések nyomára akadnánk, amelyek szántóföldi termelésünk megerősítését, előbbrevitelét célozták, ezzel ellentétben a gazdaérdekeltség népes közönsége ezer panasztól hangosak, melyek mind a múlt elvesztett agrárintézkedések okozta károkat és veszteségeket visszahangozzák. Csak természetesen ezek után, hogy hozsannával kell

üdvözölnünk minden állami intézkedést, magánkezdeményezést, mely közérdekű céljait a mezőgazdasági termelés szolgálatába állítja.

A hanyatlóban levő év Arad és Aradvármegye mezőgazdasági életét két hatalmas és hatásukban kiszámíthatatlan jelentőségű, csakis és kizárólag a mezőgazdasági termelést szolgáló intézménnyel ajándékozta meg, s ezek az **Aradi Cukorgyár** és az **Aradvármegyei Mezőgazdasági Kamara**.

Akik a Maros partján folyó hatalmas arany cukorgyári építkezést szemlélők, csak egy óriási gyárvállalat konturjait látják, de jelentőségét felbecsülni alig tudják. Csak aki élt már cukorgyárak közelében és látta, hogy alakítja át egy cukorgyár messze vidékek gazdasági kulturáját, csak azt tudja felbecsülni, mit jelent nekünk Aradnak és Aradmegyének az aradi cukorgyár. Ez lehetővé teszi, hogy a gazdák cukorrépat termeljenek és ez a lehetőség mezőgazdasági szempontból óriási jelentőségű, mert a cukorrépa mély szántást, sok istállótrágyát és műtrágyát kíván. A mély szántás és sok trágya bő termést jelent nemcsak a cukorrépánál, hanem a cukorrépat követő növényeknél is. A cukorgyár melléktermékei a répaszelet és cukorszörp, a legbecsesebb takarmányok, amelyek az állattenyésztésnek és hizlalásnak egészen új és nagyszabású méreteire adják meg a módot. Mindezekről eltekintve a cukorrépatermelés jövedelmezőség tekintetében páratlanul áll az összes szántóföldön termesztendő növények között, ami gazdáink-

nak ismét nem megvetendő előnyt jelent. Így kell megítélnünk a Marosparton épülő cukorgyár jelentőségét, úgy, mint mezőgazdasági kulturánk egy gazdagon buzogó forrását, mely áldásaival évről-évre messzebb vidékeket van hivatva megtermékenyíteni.

A tünő év másik gazdasági eseménye a mezőgazdasági érdekképviselői szervezet törvényes megalakítása. Az új gazdasági kamarák egy heves politikai harc tüzeiben születtek meg, ami egy par-excellence gazdasági szervezet létrehozásánál nem lett volna elengedhetetlen kellék. A kamarai törvény az új gazdasági szervezetet oly gazdag hatáskörrel ruházta fel, olyan gazdag anyagiakkal dotálta, hogy a gondozatlan és szervezetlen agrárérdekek a kamarákban mindenképp erős támaszt nyernek. Ma még országszerte a megalakulás stádiumában vannak, s még munkaprogramjukat sem ismerjük, de a törvényben biztosított jog és működési körök a legkomolyabb teljesítmények elvárására jogosítanak fel bennünket. A kamarák törvényelőkészítési munkássága nézve remélünk több gazdasági érzéket és szakértelmet a gazdasági vonatkozású törvényekben és kormányintézkedésekben. De különösen sokat várunk és remélünk a helyi vonatkozású gazdasági bajainkban. Gondolunk itt elsősorban Aradmegye legnagyobb kincsére a „Hegy-aljára”, amely már-már csüggedő küzdelmében a segítő kezet a kormánytól oly nehezen várja. De tevékeny munkát várunk az új kamarától a gazdasági ismeretterjesztés oly fontos feladatai körül is. Vajha a közel jövő mindem reménységeinket valóra váltaná.

Női felöltők mélyen leszállított árban PLESZ női divatáruházában

kaphatók Arad, a Színház hátsó bejáratával szembe. Versenyképességemről győződjön meg vételkötelezettség nélkül.

Tejet, vaját

és egyéb tejtermékeket állandóan kaphat a

„Corvin” tejszarnok

Arad, Str. Matei Corvin (Hunyadi-ucca) tejközpontjában. 7770
Főliszött tej literje 4 lej.

Quo Vadis

SIENKIEWITZ

ismert regénye. Az idei szezon egyik legnagyobb filmalkotása

FŐSZEREPLŐK:

—: NERO —:
EMIL JANNINGS

—: LIGIA —:
LILLIAN HALL DAVIS

—: VINICIUS —:
ALFONS FRYLAND

—: PETRONIUS —:
ANDRÉ HABAI

—: URSUS —:
BRUTO CASTELLANI

Bemutatója 29-én aradi

APOLLOBAN.

JEGYEK elővételben vasárnaptól válthatók.

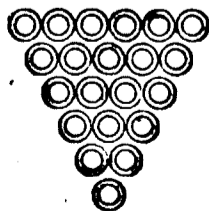
Arad legolcsóbb női divatáruháza:

„Renaissance“

Str. Braianu No. 2. (Weitzer János-ucca.)
(Minorita palota.)

Nagy választékban tart:

Női és férfi angol szöveteket, crep de cheul, crep marcani, crep char-nense; Velour chiffon selyem bársonyt minden létező színben.

Ugyanott

mértékutáni angol uri szabóság!

LINOLEUM

HAAS LIPÓT

Temesvár,

Bulevard Regele Ferdinand.

LERAKATOK:

CLUJ, Str. Universitatii I. sz.
ORADEA-MARE, Bulev. Regele Ferdinand 5.

Nagy karácsonyi vásár mélyen leszállított árak mellett.

LINOLEUM:

67 cm. széles mtr.-ként	Lei 135
70 " " " "	170
100 " " " "	200
115 " " " "	230
135 " " " "	270
200 " " négyzetm.	215

Valódi átöntött Inlaid Linoleum
200 cm. széles minden színben.

Viaszkosvászon asztal-terítő:

78 cm. széles mét.-ként	Lei 100
100 " " " "	125
115 " " " "	145

Bőrvászon minden színben és minőségben nagy választékban.

Szőnyegek:

Futószőnyegek mindkét oldalon használható	Lei 98
Velour futó szőnyeg I-a	515
Agyalók	125
Ebédülőszőnyeg 200/800	1800

Otomántakarók ... L. 1600.—

Felöltőszerű gummi köppenyek 950.— Lejtől.

Valódi Wimpasingi hó- és sárcepcők, minden számban és nagyságban. Női hócipő párja Lei 500.

Betegápolási cikkek, gyermekjátékok, sportcikkek nagyban és kicsinyben.

Nagyban és kicsinyben eladás. 7687

Zürichben 2'40, Párisban 12'50 a lej.

Helyi valutaárak: (December 24.) Aru: Dollár 210'50, angol font 1050, cseh korona 6'40, francia frank 8'20, lira 9, dinár 3'80, schilling 30'50, marka 51, magyar korona 386, svájci frank 41. Pénz: Dollár 215'50, angol font 1040, cseh korona 6'32, francia frank 8, lira 8'60, dinár 3'73, schilling 30'50, marka 50, magyar korona 382, svájci frank 40. Kifizetések: Newyork 217, London 1057, Prága 6'47, Páris 8'12, Milano 8'83, Zágráb 8'87, Bécs 30'78, Amsterdam 87'80, Berlin 52, Budapest 327, Zürich 42'10.

Zürich tőzsdényitász: (December 24.) Berlin 123'25, Amsterdam 208'50, Newyork 517'75, London 2511'25, Páris 19'20, Milano 20'90, Prága 15'33, Budapest 0'007255, Belgrad 9'20, Bucaresti 2'40, Varsó 0'0006950, Bécs 0'007315.

Zürich tőzsdézárás: (December 24.) Berlin 123'30, Amsterdam 208'10, Newyork 517'50, London 2510'25, Páris 19'20, Milano 20'89, Prága 15'33'50, Budapest 0'007255, Belgrad 9'1950, Bucaresti 2'40, Varsó 0'0006950, Bécs 0'007315.

Bucarestiben már a mai napon ünnepi szünet volt a tőzsdén.

= Eladott aradi ingatlanok Papp Simione eladott a Str. Sava Raicu 65. számú háztölekből 558 □ ölet 130.000 lejért Purgea Demeter és nejének. — Özv. Borbély Ferencné és tulajdonostársai eladták a Strada Cosbuc 33—38. számú házat 300.000 leiért Bene C. Emil és nejének. — Maszni János és neje eladták a Str. Gojdu 7. számú házat 820.000 lejért dr. Frint Sándor és nejének.

= Piaci árak. Burgonya 5 lej, hagyma 6 lej, vaj 160—200 lej kilogrammonként, tej 10—11 lej, tejjel 40 lej literenként, tojás 3'80—4 lej darabja, alma 14—18 lej, dió 15—17 lej kilogrammja, kelkáposzta 4—5 lej fejenként. A baromfi piac árai: sovány liba 200—220 lej, sovány kacsa 180 lej, tyúk 160—180 lej, csirke 45—60 lej párja, kappan 240—260 lej párja, kövér liba 280—320 lej, kövér kacsa 220 lej darabja. A gabonapiac árai: buza 870—880 lej, kukorica 370—380 lej, árpa 550, zab 520

lej métermázsánként. Az állatpiacon ma nem volt felhajtás.

MOZI.

xx „I. N. R. I.“ ma, pénteken utoljára az aradi Apollóban. A film főszereplői Henny Porten és Asta Nielsen, akiknek bámulatos bravurral és technikával felépített kitűnő szerep jutott. Az előadások 3, 5, 7 és 9 órákor kezdődnek.

xx „Alarcos hölgy“ filmdráma szombattól az aradi Apollóban. Natalia Kovanko és Koline játszik a főszerepet ebben a megható filmdrámban, amelyet szombaton mutat be az aradi Apolló mozgószínház és hétfőig marad műsoron. Az előadások szombaton és vasárnap 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órákor kezdődnek.

xx Az aradi Apolló mozgószínház december 29-től vetíti a „Quo vadis?“ című szenzációs filmet, amely Sienkiewicz híres regénye után készült. A főszerepeket Emil Jannings, Lilian Hall Davis és Alfonz Fryland játszik. A jegyek elővételben vasárnaptól kaphatók az aradi Apolló elővételi pénztáránál.

xx „Japat sziget kincse“ ma, pénteken utoljára az aradi Urániában. Ma, pénteken vetíti utoljára az aradi Uránia mozgószínház ezt a csodaszép filmet, amelyben Miss du Pont alakítja a főszerepet. Az előadások 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órákor kezdődnek.

xx „Zigano“ a legújabb Harry Piel-film szombattól az aradi Urániában. Szombaton mutatja be az Uránia mozgószínház Harry Piel legújabb és legizgalmasabb filmjét. „Zigano“ pártatlan sikerű és a maga nemében utólrhetetlen film. A nagyszabású film két részből áll, de az Uránia mozgószínház mindkét részt egyszerre vetíti. Az előadások szombaton és vasárnap 3, 5, 7 és 9 órákor, hétfőn 5, 7 és 9 órákor kezdődnek.

MEGKEZDÖDÖTT

az országosan ismert óriási karácsonyi KIÁRUSÍTÁSUNK

Minden cikk csak couponokban!

Divat flanel double teljes ruhára ...	290 Lej
Teljes ruha ratiné ösz. divatszínekben	290 Lej
Türkisch flanel teljes ruhára ...	290 Lej
Finom gyapju serge öszvet 5 színben teljes ruhára ...	500 Lej
Finom gyapju gabardín teljes ruhára, 24 színben ...	750 Lej
Velour posztó komplet, női kabáttra beléste ...	2900 Lej
Egy térfü téli kabáttra való double, angol gyártmány ...	2500 Lej
Eponge 40 színben teljes ruhára ...	190 Lej
Eponge romai csik teljes ruhára ...	190 Lej

Összes divatjavadságból általános árendedmény!!

Deutsch Testvérek

ARAD. Minorita-palota.

Hölgyeim! A legjobb csipőfűző és gyógyhaszkötőket készítem. ▲▲▲

Horváthné

Arad, Plata Catedrala 6. sz.

Ne dobja el

rossz villanyégőt, mert azokat rászéttéssel garantált gyári új égőkre becérelem, üveg és porcellán tárgyak szakszerű ragasztása, képteretézést és üvegezést legolcsóbban vállalok. SCHVARTZ üveges, Arad, a zsidótemplom mellett. 7612

Karácsonyi és újévi szezonra

raktáramat duszn felszereltem bécsi és kanai valódi 300 finomságu ezüst dísz tárgyakkal, phorzhelmi arany és ékszerárakkal, valamint Schaffhauseni „Omega“, Longines arany térfü és női karórákkal. A raktáron levő árak minden vételkényszer nélkül megtekinthetők. Legolcsóbb napi árak! Figyelmes kiszolgálás. Szives pártfogást kér: 7327

KUN JÓZSEF ékszerműves
Veszek, eladok és cserélek mindenféle arany-, ezüst- és briliáns árut

Jómenetelű

fuvarozási vállalat 150.000 lejig terjedő tőkével intelligens munkádó társat keres.

Bővebbet „Biztos megélhetés“ jellege alatt az Aradi Közlöny kiadóban

BUCURESTBEN, Clujon és Timisoaran

bármilyen megbízásáért, Incassál garancia mellett, mérsékelt áron

Künstler-vizniroda

Arad, Bul. Reg. Maria 22. 7271
»Dacia« szállóval szemben. Telefon 669.

„Maltry“

párisi női szabó
Angol és francia női divat szalon

—: ARAD, —:
Str. Gen. Grigorescu (Tabajdy K.-u.) 4.

Ládákat

olesón szállit
Földas faárnyár Arad
Óvár-tér. —: Telefon: 559.

Frappáns hatású arcszepítő

és finomító a Földes Margit és Madelaine creme. Előbbi nap-pail, utóbbi éjjeli használatra. Eltűntetik pár nap alatt: szep-lőt máj foltokat bőrártásokat ráncokat redőket. Margit szappan pompás illatu, kitűnően habzó, lementes, artalmatlan arcszepítő szappan. Kapható mindenhol. Fő raktár:

Hahs Vilmos Arad
Strada Brancovici (Lázár Vilmos ucca.)

Lelépés nélkül

azonnal beköltözhető egy 1, 2, 3 és 5 szobás lakások. Borbély, szabó, kisebb-nagyobb fűszerüzletek, vendéglők, műhelyhelyiségek a főtéren. Üres üzlethelyiségek, továbbá kisebb-nagyobb magán és jövedelmező bérházakat a legolcsóbban és pontos kiszolgálással, készséggel közvetit a n. közönség és vevők részére: ifj. Kovács ügynök Arad, Str. Take Ionescu 2. (v. Sárosi- és Batthyány-ucca sarok.)

Varrógép, kerékpár, gramofon-hangimez legnagyobb választékban. Javításokat jutányosan eszközünk
Fábián és Társa Arad, Str. Matianu 16. (Forrai-u.)

Graf Sándor Arad, Str. Ioan Calvin 12.

Épit, átalakit és renovál házakat, raktárakat, műhelyeket stb. — Foglalkozik saját asztalos és lakatos műhelyében készült ablak és ajtók beépítésével, igen szolid, mérsékelt árak mellett. — Továbbá foglalkozik hid-, ut- és keskenyváganyu iparvasut épitésével.

200—300 000 leivel

rendelkezőt keresek társnak vagy finansirozóznak megélhetést nyújtó ipar és kereskedelmi vállalathoz. Érdeklődők adják le címüket „Rentabilis“ joglígere az Aradi Közlöny kiadója.

No. 49/exc. 1925.

Publicationne de licitatie

Subsemnatul delegat executor jud. regesc din aceasta publică că in urma decisului al Judecatoriei de ocol Nădlac No. G. 1029/2-1925. in favorul lui Pavel Matajisz pentru suma de lei 1909 capital si accesorii, se decide termin de licitatie sub. No. 58. pe ziua de 28 Decembrie 1925 dupa masa ora 4 unde se vor vinde la licitatie publice I. seroafă cu pãte negru 7—8 jum, 5 perinã cu fața alba. prețuite total in Lei 4000.

Nădlac, la 10 Decembrie 1925.

Szinao,
delegat executor m. n.
Pentru autenticitate.

Háztelkek

eladók kedvező fizetési feltételek mellett Micalaca-Noun (Ujmikalakan), Olympia sport telep előtt. —: Érdeklődhetni: Munteannál, katonatemetővel szemben.

Mindenféle aratlizáltalanság eltűnik az **Ibolya Doree-Crém** használatával. —: Beszerezhető Rényi gyógyszerárban (volt Hajós) Arad, a vármegyházzal szemben. 5571

Karácsonyi occasio női és leányka télikabátokban! az eddigi árnál 20%-al olcsóbban

PLESZ

központi női felöltő áruházában ARAD, a színház hátsó bejáratával szemben. Minden vásárló egy csinos ajándékot kap. Versenyképességéről győződjön meg saját érdekében, vételkötetelzettség nélkül. Kérem a címre figyelni!

Nagy karácsonyi vásár szövetekben, barchetokban és mindenféle divatartikukokban **Weisz Árminnál** Arad, P. Avram Iancu No. 18.

Deutsch Anna divattermében a legelegánsabb uccal és estélyi, valamint gyermek-ruhák mérsékelt áron készülnek.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Feladvétel az apróhirdetésekre: Az apróhirdetéseket díjtalanul soroljuk fel. — Minden apróhirdetés ára haviárnyal 3 lej — heti, vasárnap 4 lej. — Vasárnapon kívüli 6 lej, hétvége 8 lej. — A vasárnapon kívüli hirdetéseknek azonnal aláhírással kell jelölni. — Hirdetéseket a. u. 8 óráig vasárnap fel. — Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. — A legkisebb hirdetés ára 10 óráig haviárnyal 30 lej, vasárnap 40 lej. A hirdetésnél meg kell adni a címet, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmazza a jogra eredeti alapjában nem térhet, az minden egyes esetben megválasztása, illetve helyesbítése. * * * * * Hirdetéseket telefon útján is tudhatók, telefon szám: 781. * * * * *

Levelezés.

„AZ ASSZONY NEM RABSZOLGA”, sürgős levél van Tavasz napnapártól. Kérem átvenni. 7779

IDŐTÖLTÉSKÉPEN levelezni 26 éves női uralkánnyal. Levelet kérek „Mégia” jellegre az Aradi Közlöny kiadójába. 7716

Házasság.

KERESZTÉNY 28 éves droguista és illatszerész, nőstülne valláskülömbőség nélkül, Hozományyal bíró uralkőgyek részletes és komoly ajánlatát kérem fényképpel, dupla borítékban az „Aradi Közlöny” kiadójába „PYRAMIDON” jellegre, teljes díjazású kiadvány, fényképek visszaküldetének. 7586

VIDÉKI középkori uriember ismeretséget keresi házasság céljából, berendezett lakással bíró uralk. Leveleket „Nem modern” jellegre az Aradi Közlöny kiadójába kérek. 7761

HAZASSÁG céljából megismarkezők 40—45 éves iparos emberrel, 38 éves özvegy vagyok, butorom, kelengyém van és örökség vár reám. Leveleket az Aradi Közlöny kiadójába kérek „Hűség és asszony” jellegre. 7730

Alkalmazás.

ÜGYES KIFUTÓLEÁNYT vagy FIUT keresek azonnalra. Arad, Str. Consistorului 12., I em., jobb. 3000

KÜLFÖLDI textilnagykereskedés aradi fiókja keres teljesen perfect gyors- és gépirónót, aki önállóan is levelez. Német és román nyelvben is jártasak előnyben. Ajánlatokat fizetési igények megjelölésével „Teljesen perfect” jellegre kérem Rudolf Mosse hirdetőjébe Arad. 10304

NEC közimunkát vállalom olcsón. Ajánlatokat „Neo” jellegre az Aradi Közlöny kiadójába kérek. 7766

KÖZÉPKORÚ házaspár, tintós-kocsis, felesége mindenféle munkáknak és magorosan felvétetik, lehet magános nő is. Arad, Str. Onca (Schweidel József-u.) 7. 7760

EGY mindenféle szakácsné három személyhez felvétetik Plesz női felöltőáruházában Arad. 7791

MASAMÓDOT, elsőrendű munkaerőt alkalmas munkára felveszek. „Hunia” fabrica de pâlnăi Arad, Str. Matjann (v. Forray-uca) 14. 7735

PERFEKT szakácsné, ki kosert főzni tud keresetét január 1-én. Dr. Lörcincz ügyvéd, Deva. 7140

DEUTSCHES Kinderfräulein oder Kinderflägerin wird gesucht nur zwei Kindern. Sâulungsanwesen bevozugt. Offerte: Dr. Lörcincz adz., Deva. 7741

MINDENES szakácsné egyedül álló uralkőnyhoz jó munkával felvétetik. Cím az Aradi Közlöny kiadójátalomban 7778

PÓZÓ mindenféle kis háztartás részére keresetetik. Viktor Barthanas cukorkagyár Arad, Str. Nicu Filipescu (Flórián-u.) 40. 7782

TIZÉVES leánygyermek mellé keresek gyakorlott nevelőnőt, Dr. Székely Lajosné Arad, Bulev. Regina Maria 2. 7792

GAZDASÁGI AKADÉMIÁT végzett, kereskedelmiben érettségizett, 38 éves nőstien, volt uradalmi intéző, konyhakertész, esetleg rokonszakmában is, megfelelő állást keres, azonnali belépéssel. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 7734

Lakás.

KÉT-HARÓMSZOBAS modern lakást keresek a központban. Györfly „Mures” irodája Arad. 15215

Hollós Vacuum Cleaner

ARAD, Str. Baritiu 39. (Forral- és Rákóczi-u. sarok). :: Telefon 5—13 porszívás, parkettsurolás és fényezés electromos gépekkel. :: Teljes lakástakarítások vállalása.

Vétel és eladás.

ARANY, EZÜST, brockát cipőtisztító puder kapható. Desideriu SANDOR Dezső Arad, Str. Romanului (Zrinyi-ucca). 1713

GRAMOFON, cimbalom, asztalnemű, kézimunkák, perzsaasznyegek, futó szőnyeg, szobaberendezések, antik órák, férfi ruhák és kabátok, női és férfi bundák, villanylámpák, paplanok, rézágó és mosdó, antik szekrények, antik varróasztalkák, függönyök, tükrös előszobafal, gyermekjátékok, gyermekágy, fotelok, kézimunkák, festmények stb. igen jutányosan eladó. Arad, Str. Consistorului 12. (Batthyány-u.) I. em., jobb. 1000

HENGERSZÉK 2/7 combinált Ganz, darabtisztító eladó. Kétrészes síkszita és reformgépet veszek. Braun-malom Micalac-Nou (Újmikalaka). 7776

SAR ÉS HÓCIPO laok, valamint bronzlaok régi világos lakalt és elpiszkolt cipők átfestéséhez kapható. Desideriu SANDOR Dezső Arad, Str. Romanului (Zrinyi-ucca). 7714

BIZOMÁNYBA KERESK SÜRGÖSEN ebédlő- és futó-szőnyegeket, gyermekjátékokat, utazóbundát, férfi ruhákat, asztalneműeket, alwien és meissen tárgyakat, antik poharakat, különböző butordarabokat, disztárgyakat, stb. Arad, Str. Consistorului 12. (Batthyány-u.) I. emelet, jobb. 1000

MADOK: tükör, otager, asztal, könyvesekrény garnitur fotelek. Arad, Strada Capitan Igsat 7. 15215

PAGYMENTES fajróza burgonya, minden mennyiségben, olcsó árban kapható. Arad, Str. Muresului 4. Cooperativa. 7787

OLAJSAJTÓ viszonyos szivattyúval 1-es számú kedvezően kapható Kovács Soma Törőnél Arad. 7785

LUFTALP-betét, bütőküvődő, lábujjoreeter, fájós és érzékeny lábknak, nagy választékban. Desideriu SANDOR Dezső Arad, Str. Romanului (Zrinyi-u.) 7715

VESEK könyvtárakat, hangjegyeket bütőgyűjteményeket, festményeket és hegedűket a legmagasabb áron. Kerpel László könyvkereskedője. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár Arad. Telefon 386. 981

EZÜSTÖT, ékszer, antik butort, zongorát, teljes modern lakás berendezéseket legmagasabb árban veszünk. Vidékre utazunk. Salon Artistique Arad. 2601

SZŐNYEGEK, sezlontakarók, függönyök, butorszövetek, matrac gradli legutányosabbban Lissem női confectió áruházában Arad, Piața Avram Iancu (Szabadság-tér) 2. 5991

KÖLCSÖNKÖNYVTÁR (Kerpel-féle) állandóan bővíti összes újdonságokkal. — Meggyőződik próbabérlettel! 7501

FINOM Eau de Colognnek kimérve liter 80 lei, Special de Colognnek kimérve liter 180 lei. Olaj gummik Hehs Vilmosnál Arad. 7635

MACULATURA PAPIR 5 kilogram csomagokban kapható az Aradi Közlöny kiadójában. 500

Ingatlan.

TELEK gyári épülettel 900 négyszögöl Arad, Calea Aurel Vlaicu, ugyanott tíres telek eladó. Bővebbet Rózsa, Arad, Strada Cosbuc Vesselényi-u. 63. 7783

HÁZ elfoglalható kétszobás lakással, műhallyel, lelépésdij nélkül olcsón eladó. Arad, Dr. Nagy Sándor. 7657

Üzletet

KIADÓ Ortutay-palota udvari garagehelyisége, mely kisebb gyári üzemnek is alkalmas Bővebbet a házgondoknál. 7667

ÜZLETHELYISÉG fővonalon kiadó. Bővebbet szíveségből Rózsa, Arad, Strada Cosbuc Vesselényi-u. 63. 7784

Oktatás.

GYORS- ÉS GÉPIRÓ TANFOLYAM, könyvvitel, levelezés, stb., nappali és esti oktatás, január 1-én kezdődő cursusra (román, német és magyar) információ és beiratás Engelnél, Arad, Str. Brancovici 2. (Lázár Vilmos-u.) 7688

Különféle.

ELVESZETT egy „Lux” névre hallgató sötét színű nőstény farkas-kutya. Megtaláló illő jutalomban részesül a Szabó drogeriában Arad. 7797

ELVESZETT Araden a főtéren egy aranyóra lánckarperce. A megtaláló kellő jutalom ellenében adja le Arad, Str. Popa Gheorge (Ferdinand-u.) 8. Bogdanffyánál. 7794

Szőnyegek

ebédlők és uriszobák (szalonnok) részére, futószőnyegek, sezlón-takarók, függönyök, butor szövetek, ágyszal-garnitúrák, matrac gradli

LISSEM

női confectió áruházában Arad, P. Avram Iancu (Szabadság-tér) 2.

LICHTWITZ

LIQUEURS

Saját érdekekben cselekszik, hanemongadielőzetési bátralkát csapogytümit

DUSAN FELSZERELT

raktáramból a téli saison előrehaladottsága miatt alábbi áruk eladását a mai napon önköltségi áron megkezdtem.
Barna bőrkabát... .. L. 5800
Fekete bőrkabát ... L. 4200
Férfi téli kabát hosszú L. 3450
Férfi téli kabát rövid L. 1950
Férfi téli felöltő ... L. 2250
Férfi téli öltöny ... L. 1950

MUZSAY-nál

ARADON, a színházzal szemben.

Ha olcsón akar

bármilyen ingatlant: házat, teleket, földet, szőlőt, malmot, avagy üzletet venni, lakást bérelni, forduljon bizalommal mindenki által ismert szolid és szerény :: :: igényt :: ::
„URANUL” ingatlanforgalmi irodához a főpostával szemben. Cégtulajdonos: Kiss Lajos és Petrán Iván. 16120

Hentes, mészáros üzlet

elfoglalható lakással kiadó esetleg más üzletnek is alkalmas, ugyanott 368 □-ól herés háztelek jutá- :: nyos áron eladó. ::
LENGYEL MARTON
ARAD, Strada Gelu No 25.

KARÁCSONYI ÜNNEPEKRE briliáns platina és arany ékszereit, ezüstneműit, alpakka, bronz- és aragonit disztárgyait szerezze be

Hartmann Kálmán ahol az alpakka evőeszközök darabonként is kaphatók aradi ékszerésznél (Minorita-palota),

Ujságírói multamból.

Amikor még tércékat írtam az Aradi Közlönybe
Írta: Dr. WERNER SÁNDOR, orvos.

Kedves barátom, az európai híri mathe-
matikus, most az ógyallai csillagda igazgatója,
huszonöt év előtt pedig az aradi királyi főgimnázium
Petöfi-önképzőkörének elnöke, matematikai
egyenlőségének szigorú kritikai körülményekkel
képes bukását okozta. „Rembrandt” című jellegű
epikai művemnek. Megállapítottam akkor, hogy
barátom egy rideg exact szeizmográf, aki a
matematikusoknál bár megszokott és megbocsi-
tható, szerény nézetem szerint azonban — sajna-
latos — lelki

defektus következtében nem tudta meg-
érteni és felértékelni egy bogáncsos gimnázista
mentális lelki földrengésének hullámveréseit.

Megoldást kellett keresnem és meg is találtam a lelki leve-

zetést nemsokára, amikor az újságírói terére csaptam át. — A sorsom meg volt pecsételve,
amikor bár álnev alatt, de mégis hozta az Aradi Közlöny, a Vidéke és a Híradó: Virágosvár, Felsőbb lányok és Álom című tárcáimat. És azóta a nyomdafesték, a rotációs gép utáni nostalgikus vágy, mindig egy csöndes, lüktető melicköngője lett titkos gondolataimnak.

Keresve fölcsemet az alkalmat, hogy elégtételt vegyek rideg barátommal és bebizonyítsam, hogy a csillagokat többféle látószögből is lehet nézni, nemcsak sextaussal vagy reflexiós gongolmányokkal. Gyalogszerrel vándoroltunk a környék szepességében és „levegő egyenesben” igyekeztünk a távoli Gómránban fekvő dolinai jégbarlanghoz. A gyönyörűséges sztracemai sziklakapu fenséges fenyvesei alatt éjszakáztunk. Vékony fiút emelkedett a pattogó tűzből a lombok felé s véleményünk szerint a vidék faunájához tartozó rókák és szarvasok surrantak valószínűleg körülöttünk a fák sejtelmes törzsei között. Barátom orra elé tartottam a csillagos éjszakám a szabad sajtó fentnevezett „véletlenül” nálam levő termékeit. És mikor a lobogó tüz reflexe megcsillogott a kétkedő tekintet fedő, hideg szemüvegem, mintha a jégbarlang jégorgonájának fagyasztó futamai csaptak volna le reám, hallatszott a dörgedelmes név:

... Kise József!

„Tél felé” című elégtételes hangulatú tehát bevándorolt „A Hét” szerkesztőségébe. A szerkesztői irzenetek beigérték a közlést, de az így csak tolódot s így személyesen jelentkeztem az ősz koszorus költő-szerkesztőnél. Ismerjük Mikszáth Kálmán kedves aperszüjét; az író és a havasi küirtől, — nos a havasi küirt közletről nem aratótt sikert. Legközelebbi zsurnalisztikai álomásom a budapesti „A Nap” volt, a melynek hasábjain több tudományos riportom jelent meg és egy élénk színekkel aláfestett referatunom egy életmentésről, amelyet több orvoskollegámmal követtünk el a budapesti Szt. Rókus kórház ablakaiból, amikor a kis Stáhllyuccában kapukücsökkel illusztrált sorttíz beígérésevel akadályoztuk meg valóban egy éjjeli gyilkosságot. Ekkor dr. Garani, az „Az Ujság” munkatársa vezetett be lapjához, a mely Cünard hajóorvosi reflexióimat hozta az Ujvilágról. Ezután csak tudományos orvosi szaklapoknak dolgoztam. Az „Orvosi Hetilap”-ban jelent meg: Összehasonlító cstan-oltások, a „Budapesti Orvosi Ujság”-ban: A bőrinfektioinak opsoninos gyógyítása, a „Deutsche Zeitschrift für Urologie”-ban: Urogenitális tuberculosis-hoz csatlakozott Addison-kór, a „Deutsche Med. Wochenschrift”-ben: Bőrfatti kryptogen infektio, a „Gyógyászat”-ban: Coaltaros börgyógyítás, Favus-esetek stb. stb. közleményem. Háborus írásaim az „Aradi Közlöny”-ben jelentek meg és ugyanígy adtak helyet zenecsztétikai kritikáimnak.

A nekem legkedvesebb írásaim, sajnos, egyáltalán nem keríttek papírosra, mert tárgyuk számomra élethetetlen marad. Az eset

a következőképpen történt: A hamburgi „Hapag” épülete előtt állottam és a zsebemben me-
lengettem a „Norddeutscher Lloyd” hajózási társaság egy velem kötött szerződését, amelynek értelmében másnap indulok mint hajóorvos a gyönyörű „Kronprinzessin Cecilien” az Indiákom keresztül Tokióba. Japán minden lámpionja átreszkedett a lelkeim tükkörén, ünneplő borzongás járt át, ha Nipponra gondoltam, csodálatos színek, hangok vibráltak bennem, thuja, cédrus, fenyő, pálmákkal éreztem előre a megirandó impressziókat, finom ötvösmunkák ámulatos hangulatába játszott bele a cseresznye- virág rózsaszíne s önkéntelenül a szavakat kerestem, meg tudok-e majd mindent értekezni, amit „Napkelet gyöngye” felém tárand. A „Hapag” hatalmas érckapuja lázas utazó emberek százait ontotta, a megismerés a jövő forró megvágyásából átizzott lelkek lámpásokai csillogtak a szemekben. Egyszerre egy ember vált ki a tömegekből, hozzám jött s kézbesítette azt a sürgőnyt, melynek értelmében szer-
tefeszelt minden mosolygó, illatos téma, japá-

ni álom, mert másnap mindent otthagytam — Frankfurt am Mainba kellett utaznom Ehrlich professzorhoz, akinek korszakalkotó találmánya: a salvársan akkor látott napvilágot. Csak annyit akarok elmondani, hogy Ehrlich legbizalmasabb laboratóriumába kerültem a „Speyer Hausban” Haberern professzorom ajánlata folytán. Az ősz tudós belépésemkor éppen három francia orvossal volt elfoglalva, akiknek egy nagy palatáblán magyarázta történelmi-
sággal a híres „oldallánc-elméletét” folyó következtetéseit és új preparatúráinak, a salvársannak szerkezetét összetételét. Öreg, ideges, gyana kvó, agyondolgozott és agyonzaklatott, összegörnyedt kis ember benyomását keltette Ehrlich, korunk legzseniálisabb orvosa. Ropant bizalmatlan volt mindenkéhez s rám, dacára annak, hogy igazoló írásaim már nála voltak, megiegyezte, bár kissé tréfás hangon:

— Herr! Sie sind nur zu verdächtig, Sie schauen mir aus, als ein Journalist...

Nem tudtam, örüljek-e neki, vagy bosszankodjam rajta.

Mig az álmok valóra válnak.

Diákujság negyven évvel ezelőtt. — Amikor én javítottam az Aradi Közlöny hibáit.

Tizenegy éves voltam az Aradi Közlöny születésekor és bizony, már akkor lobogott bennem a sajtó nyilvánossága utáni vágy. Olyan régen történt, negyven évvel ezelőtt, hogy most bevallhatom, — hiszen valószínűleg igen kevés, az én korommal egyidős ember emlékezik már e kiruccanásomra, — hogy amikor nagy külső effektusok mellett Arad magyarsága ennek a lapnak a születését ünnepelte, egy könyomatással magam is a nyilvánosság elé léptem. Mi ugyan nem éltünk polgármesteri, ügyészségi bejelenéssel és mégis voltunk, annyira, hogy még előfizetési díjat is szedtünk, a számonkenti árára is emlékszem, 1 krajcár volt, sőt konkurrens lapom szerkesztőjét is tudom, Hatos István ügyvéd és német lapszerkesztő fia, néhai Hatos Sándor. De ez a boldog gyermekornak számít, úgy hiszem, jó néhányan mentünk keresztül ezen a bárányhimlőn. A jubiláló Aradi Közlönnyel együtt tehát én is ünneplek, hiszen az én újságíráskodásom pirkadása tulajdonképpen egybeesik ennek a lapnak a születésével.

Azután husz év múlva újra összetalálkoztam az Aradi Közlönnyel, néhány száz novella és vers már a hátam mögött gubbasztott, melyeknek egyike, a Bimbófakadás, éppen akkor látott Arad emé, már igazán hatalmas organumában napvilá-

got. Ebben az időben belsőbb nexus kapcsolt a laphoz, talán egy évig úitem az Aradi Közlöny korrektori asztala mellett, minden lapszám, minden betűje nyomtatásban először előitem táncolt végig, mielőtt a nagy nyilvánosság élvezhette. Sok-sok éjszakám, sok-sok ábrándom fulladt ekkor a semmiségbe. Már nem izzott bennem annyira a nagyotakarás, de többet olvasó ember aligha volt az időben nálam, a tudnivalóságban élttem és olvastam egy nap husz órát is; az iskolakönyvektől a tudományos folyóiratokig minden érdekelt. Valahogy annyira idegfeszítő munkát éltem irodalmi tevékenységemben, tanulmányaim és kutatásaim között, hogy egy szomorú dátumom is összeesik a lappal való második találkozásommal: súlyos beteg lettem, amely megválni készített pályámtól.

Az utolsó husz évét már nagyon a nyilvánosság előtt éltem ebben a városban s most legfeljebb csak a pontot írhatom az álmok végére, ha ugyan elhiszik rólam, hogy én valaha is az álmok végére fogok érni — és ez az, hogy ma emlékezem legszívesebben az Aradi Közlönyre, olvasója vagyok a lapnak s reggeli kávém előtt, legtöbbször az ágyban, kényelmesen böngészgetem a nekem tetsző érdekességeket s ha néha a szerkesztőségre gondolok, a szegény fiúk, kenyeres pajtásaim jutnak eszembe, akiknek legtöbbje még ott tart, ahol én negyven év előtt lángoltam s ahova ma a megerősödött Aradi Közlönnyel, csak mosolyogva nézünk vissza, bár az is igaz, sokszor lopva arra is gondolok: de jó volna még egyszer előlről kezdeni.

Papp Andor.

Divatba kell hozni ...!

Az Aradi Közlöny tekintetes főszerkesztőjének,
Stauber Józsefnek,
Aradon.

Kedves jó cimborám! Eljött hozzám a hír, hogy az Aradi Közlöny karácsonykor ünneplő negyvenéves fennállását! Hát kedves Jóskám én meg januárban tartom negyvenéves színészeti jubileumomat, de ezt a negyvenévet a legszorosabb barátságban töltöttem el az Aradi Közlöny mellett még pedig úgy, hogy sohasem élveztem mást, mint szeretetet, pártfogást. Hát van-e jogom nekem résztvenni a ti ünnepeken? Részt kérek belőle, hogy én is megemlékezzek az Aradi Közlöny multjáról. Egy mondásod jut eszembe:

— „A színházat divatba kell hozni, ez a fődolog.”

Hozzáteheted még, hogy ehhez modor kell, mint aminő az enyém — hát én visszafordítom e mondásodat, te read. — Emlékezzél vissza, évtizedekkel ezelőtt, egy napon együtt érkeztünk — szerény fiatalemberek — Budapestről Aradra. A te zsebedben a legnagyobb érték Bercik Árpád levele, az én összvagyonom Csiky Gergely ajánló levele volt. Szép

idők, tele tervekkel, reményekkel és annyi sok idő után ismerjük el, hogy modorunk, határt nem ismerő szorgalmunk, kitartásunk eredménnyel jártak.

Ne neheztedj egy kis indiskrécióért, emlékszem, amikor szerényen megérkeztünk, megegyeztünk, hogy a Hunyadi-ucca sarkán, ahol a legolcsóbb volt az étkezés, ott találkozzunk. Én voltam előbb ott, várak, várak, végre felfelé indultam, hogy megkeresselek. Benéztem a Pohl-szaletlibe. Ott ültél már az első napon Vásárhelyi Béla, Instítórisz Kálmán és több előkelőség társaságában. — A modor.

Az Aradi Közlöny addig is jó újság volt, de nem volt divatban. — Stauber József hozta divatba. — Hogyan? — Ugy, hogy bárhol megjelen-
tünk (hiszen 25 éves asztaltársaságunk volt) az Aradi Közlöny divatba jött.

Bárhol, bármiről folyt a beszéd az Aradi Közlöny ki nem maradhatott. Ha elszólta valaki magát valami szenzációról, vagy hírről, már — észrevétel nélkül — felállott a szerkesztő ur és ment a telefonhoz — Élénk, nagy forgalmu lett az Aradi Közlöny. „Divatba jött.”

Hát ha te nekem érdemül róttad fel hialadásomat s modoromat dicsérted, — én visszadicsérek és ezen a szép ünnepen, amit ti tartotok, — ez a te ünneped, a te hosszú fáradhatatlan energiádnak az ünnepe és fogadd szeretettel öreg cimborád kézzorítását a mai napon.

Ölel
Szendrey Miska.

Figyeljen a címre: **Fortuna**

női és gyermekruha nagyáruház
ARAD, a színház hátaé bejáratával szemben

Karácsonyi Occasio

mélyen leszállított árakban árult
kabátokat, ruhákat, pongyolákat és
buzákat. 7432 Figyeljen a címre!

M. BRAUN uri- és egyenruha szabó Arad,
Str. Bratianu No 4. (Weitzer-u.)

JANKY LAJOS szőrmeáruháza aradi fiókja

Arad, Str. Eminescu **MEGNYILT.** Rendkívül olcsó árak
(volt Deák Ferenc-uca) 6. sz. alatt mindenféle kész szőrmeékben, bundákban és sportkabátokban
Megrendelések és javítások pontosan és jutányosan esaközöltetnek. 9041

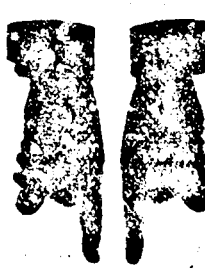
Házhelyek
a Mosóty-telepen jutányos
áron eladók előnyös fizetési
feltételek mellett. Bővebbet
Kellner Béla szállítónál
Bul. Reg. Ferdinand 58.

Harisnya 26.- lejtől 288.- lejtig! Gyermek és férfi harisnyák 30.- lejtől
Selyem harisnya 155.- lejtig! Keztyűk 28.- lejtől! Selyem sál-
lak 185.- lejtől! Reform nadrágok 60.- lejtől! Dörtyők!
Trikóárak! Szövetek! Cérna,
cipkeárak stb. róvi árak!
Bogvó A.
ARAD,
Str. Eminescu 2.

**C. F. R. bérletjegyek legolcsóbb
beszerzési helye** 7293
Künstler vizumiroda
Dacia szálló- Arad, Bul. Regina
val szemben Telefon 669. Maria 22.
Arad legolcsóbb utólevizumozó helye.

Jánosi József
kereskedelmi műkertész virágüzlete
ARAD, STR. EMINESCU (DEÁK FE-
RENC-UCCA) 20-22. SZÁM. 00000
Ajánlja minden e szakmába vágó
dolgozat, MŰ S ÉLŐVIRÁG ko-
szorúkat, virágkosarokat, csokrokat
LEGJUTÁNYOSABB ÁRÉRT. 15214

Mielőtt
karácsonyi ajándékait
beszerző
nézze meg
HIRSCH JENO
órás és ékszerész kirakatait, hol a leg-
szébb és legfinomabb briliáns, arany és
ezüst ékszerek feltűnő elosó áráraól
győződhetik meg. — Arad, Str. Metianu
(Forray- és Rákoczi-uca sarok.) 7614

BANCA CENTRALA
PENTRU INDUSTRIE SI COMERT S. A.

Központ: CLUJ.
FIÓKOK:
Alba-Iulia, Arad,
Bistrita, Hateg,
Sibiu és Turda. 7772
Saját tőke: Lej 70,000.000
Aktívák: Lej 400,000.000

**BOUQUET
D'ORIGAN**
CHL DUPRE
EAU DE COLOGNE
SAPUN
PUDRA
CREMA

6505

Megérkeztek
a legértékesebb már-
kájú vitrin-figu-
ráink, aragonit tár-
gyak és kristályárak.
ROSENTHAL
porcellán készlet
legolcsóbban és legna-
gyobb választékban,
fehér carlsbadi étkező-ser-
vice 26 dból ... 725 L.
Színes aranyozott 1300 L.
kaphatók:
Hajek Antal
utódánál 7646
Arad, Strada Metianu.

Babapapókat
gyógyórtó kivitelben készít FISCHER modern
hajmunka vállalat Arad, Str. Unirel. Pálya-a. H

Borszakmában
Erdélyben nagykeresko-
dóknál jél bevonatott
utazót
keresünk Jelentkezések
Strada Colonel Pirici 8.
Klein szállítónál. 7771

70 hektoliter 6-bor,
saját termésű, 13
maligandes eladó.
Cím: 7654
Iapa Tódor
szőlőtulajdonos Kovasint.

Szeibert Péter
uri és hölgy cipész
Arad.

7893
Piata Mihai Viteazul 13.

RIDIKULÓK,

Nesszeserek, manikűrkezetők, kölni és parfüm spriccek a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig, valamint kölnivizek és parfümök, minden toaletti és piperecikkek legolcsóbb és legszolidabb kiszolgálása:

SZIKELY női fodrász, pipere-
és parfümerie üzle-
tében Aradon. 9044

Megkezdődött a **karácsonyi vásár** **Gartner József**

óra és ékszerüzletében Arad, Str. Bratianu 2. (Weitzer-uca, Minercita-palota)
Nagy választék a legszebb arany és ezüst ékszer ajándék tárgyakkban,
valamint fall, ékszerítő-, női- és férfi zsebkönyvekben, melyek a legolcsóbb árért kapha-
tók. — Tisztelet- és munkaszerződések árkedezményben részesülnek. 15212

Megtaláltuk a legszebb női lábakat!
Az Erdélyi Élet szenzációs Görbe naptára közli
a lábszépségverseny eredményét.
Kapható minden újságáros boudéban és rikkancsnál.

Karácsonyiajándéktárgyak, órák, éksze-
rek, dísz tárgyakban legolcsóbb**FEINER**óra- és ékszeráruház
Arad, Str. Brațianu (Weitzer J.-u.) 3.**Román fordításokat**pontosan, gyorsan és jutányos díjak mel-
lett az egyedüli hatóságilag engedélyezett

„MINERVA” fordítási iroda

Arad, Strada Floria
(Széchenyi-u.) 4. sz.
alatt végez.**Csillárok, villanyégők,**éjjeli szekrény, lámpák, gramofonok
(Eufon) lemezek legolcsóbban:**VARGA és ROSENFELD**

villamossági vállalat ARAD, Bul. Regina Maria No. 12.

Galgóczi magántanfolyamBudapest, VIII., Mária Terézia-tér 23.
szám, III., 22. — Telefon: J. 95—35.
Előkészít az összes középiskolai ma-
gánvizsgákra, érettségire stb.
Teljes anyagi felelősség mellett.**Olcso árusítás!**belső berendezés átala-
kítás miatt az összes
raktáron lévő áruk

7940

leszállított

◀ árban lesznek ▶

kisárusítva.**Gheorghe Jancovici**

Arad, Strada Eminescu 4.

Fogászat! „Wipla“a fogászatban Platinázott fogak („Wipla”
anyag) újdonság 200—250 lej. Arany ko-
ronák — fogak garantált arany darabja
350—400 lej. Fém koronák — fogak da-
rabja 100 lej. (Randolf, Victoria, Kosmos
anyag) Fehértogak kautsuhokra darabja
50 lej. Foghúzás (injekciós arzén-telenítés-
sel) 40 lej. — Vidékieknek megrendelések
24 órán belül eszközöltöttek. 5876**Frida D'MOUDJALLED**vizsgázott fogászónő
Arad, Bul. Reg. Ferd. 14. (József főherceg-ut.)**Samuil Weiszberger**

succesori

Arad, Bulv. Reg. Maria 13.
(Andrássy-tér.)Nagyban eladás és koca 2-k utvar.
Ajánlja legfinomabb likőr,
konyak és rum különleges-
séget, valamint gyümölcs-
pálinkát és borait.

Legszebb karácsonyi és újévi ajándék

**WESTEND-
SZALLÓ**IV. Berliini-t. 3
(Nyugati pályaudvaron)**MEGNYILT.**Központi fűtés. — Melegvíz a mosz-
dókban. Fürdők. Lift. Polgári árak.PONGRACZ SANDOR igazgató,
az aradi Központi szálloda volt tu-
lajdonosa. 6502**Bubifrizurák**speciálvágása és viz-
ondolálás, kontyok
művészi kivitelben**Soleiánnál**Arad, Str. Moise Ni-
coara 2. — Ugyanott
tanuló fiúk és leányok fizetéssel felvételtnek.

Szent dolgok egyházi műkereskedésben. Uri divatárak

nagy válass-
tékban **Brunner Lajosnál Arad,** (Minorita-palota), olcsó
árban kaphatók. 15210**BANCA GENERALA**

a Judetului Arad S. A.

ARAD,

Str. Alexandri No. 1. 5955

Tel. 8-34.

▼▼▼▼▼

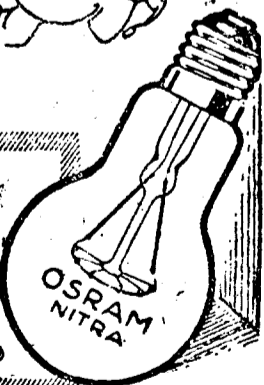
Foglalkozik a bankszakma minden ágával.
Takarékbetétek magas kamatozás mellett.
Vállal megbízásokat kül- és belföldre.

Telefon 738.

Telefon 738.

S. HARTMANN SI FIUL
TERMENY és NYERSANYAG KERESK.
R.-T. BIZOMANYOSA
ARAD,
Bul. Reg. Ferdinand 61.

Oroskavas, lém- és nyerstermény kereskedés.

A munkakedv és munka. Lehet-e a munkástól a munkakedvet meghívanni, ha a műhely, vagy a munka-
helyiség este rosszul és nem kielégítően van kivilágítva. Azért világítsunk
jól és gazdagon, hogy a munkás jól és gyorsan tudjon látni, ez növeli a
munkakedvet és növeli a munkateljesítményt.**OSRAM,**

4858

Losonczy Lajos

óra és ékszer raktára.

Arad, Piața Avram Iancu (Szabadság-tér) 1. szám.

Legszebb és legelőszerűbb karácsonyi ajándék mindenféle gyer-
mek- és egyéb egyenruházati és civil, valamint szörme sapkák.Legjutányosabban beszerez-
hetők Arad legrégebb sapka-
készítő vállalatánál:**Schäffer Henriknél**

Arad, Bulevardul Regina Maria No. 25.

Utlevélvizumozás**Megbízások**

Arad legolcsóbb utlevélvizumozó helye

KÜNSTLER VIZUMIRODA ARAD.

Dácia szállóval szemben ◀ Telefon 669. ▶ Bul. Reg. Maria No. 22.

XYLOS

A LEGJOBB
ÁGYBETÉT!

7758

Societatea Anonima pentru ingrasarea perclilor.

Allomás: Ferma-Ciala.

Modern hízoló telep

10 ezer sertésre.

Mű-, vám- és darálómalom
Sertésstrágya szárítógyár

Telefon számok:

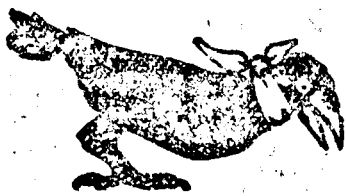
Telep 103.

Városi 290.

Postafiók: 33.

Aradi

Sertéshízótelep és Malomipar Rt.

Kérjünk mindenütt

Barthmes-fale

malátacukorkát!

Ez az biztos gyógyszer köhögés és rekedtség ellen!

Eladó házak a bel- és külvárosban.

Belváros forgalmas utcájába 3 tizlet, 7 lakás és is álló, 8 szoba fürdőszobás lakás elfoglalható, 60 ezer lei évi jövedelemmel 700.000 lei. Piac közelébe 8 szoba, elő-, fürdőszobás magánház, azonnal elfoglalható 550.000 lei, belvárosi magánház 4 szoba, elő- és fürdőszobával, május 1 én elfoglalható 400.000 lei, piac közelébe 1 tizlet 8 lakással, 28 ezer lei évi jövedelemmel 350.000 lei, külvárosi magánház 3 szoba, elő-, fürdőszobával, istállóval, elfoglalható 350.000 lei. Megbizott

Maier, Arad,
Str. Nieu Filipescu 18. Florián-u.

Automobil és Gépkereskedelmi vállalat

Kepviseletei: Ford személykocsik és Ford-sontraktorok, Fichtel & Sachs golyócsapágyak, Wolfrer gépszijak, Günther spirálfurók Devoqrdo kazánkötisztító készülékek, Graz-i Diesel-motorok, Massey Harris aratógépek. 7712

Arad, Strada Alexandri (Salac-ucca) 6.

Stanitz János Építési irodája Arad,
Str. Col. Paulian (Fábián László-u.) 6.
Vállal mindennemű tervezést, építést, átalakítást, renoválást jutányos árak mellett. — Tervet, költségvetést díjtalanul készít. 15215

Barth Konrád

Perjámos (Bánát)
Nagy választék valódi kék szintartó kartonokban, ugy-szintén indigó fényű kartonokban, kék Molino, Calico, Percal, leavászón, munkás öltönynek való vásznak stb. stb.

Elárverés:
nagyban és kicsinyben.

Hidmérlegek

használtak, jókarban lévőek, 3-4 tonnások, jutányos árért eladóak.
Bővebbet Győrffy „Mures” Irodájában Strada Unirei. 15215

Ügynökök

Singer varrógépek részletes ismertetésére kérem elárverésére felvételnek. Societati pentru comercializarea masinilor de cusut SINGER BOURNE & Co. ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand No. 17.

FILADELFI

ADOLF

könyvkötészete

és nyomtatvány megrendelési vállalata az Acsoev. új palotájában
Bejárat:
Arad, Bul. Regele Ferdinand 6.
Az Aradi Közlöny mellett.

Minddeki tudja!

hogy a birtokvásárló és lakáskereső felek a legszolidabb és legfigyelmesebb kiszolgálásban ARADON a Strada Consistoriului volt Battyányi-utca 9. szám alatt évek óta fennálló és igen jó hírnévnek örvendő

Boross ügynökségen

részesülnek, ahol jelenleg is a következő ingatlanok vannak eladásra ajánlva:

Belvárosi hat lakásos alá pincézett üzletház 600 ezer lejért 150 ezer lej bankkölcsönrel terhelve, átvehető 4 szobás lakással és egy berendezett fűszerüzlettel.

Piac tér közelében 8 szobás lakásu kertes magánház, bor-pincével, gazdasági épületekkel 450 ezer lejért, átvehető az egész ház 120 ezer lej bankkölcsönrel terhelve.

Ezekon kívül a bel- és külváros területén több gazdálkodásra alkalmas magán, üzlet, sarok és emeletes bérházak elfoglalható lakásokkal, valamint a város területén üres háztalkek.

SCHWARZ ZSIGMOND
RAD, Str. Bratlanu (Weltzer J. a) 9.

A legdivatosabb nõi és férfi fehéremûk, kézimunkák, terítk, függönyök, fillék, harisnyák, keztyk stb. Elnymda. Legolcsóbb bevásárlási forrás. Pontos kiszolgalás. 7739

Film felvételeket készít gyárakról, üzemekről, családokról és mindenféle eseményekről

Berto-Filmlaboratorium Arad.

Gyárt reklám, trck és rajzfilmeket, diapozitiv lemezeket legszebb kivitelben. Kérjen árajánlatot.

PAPLANOK

legjobb anyagból, szép kivitelben a legolcsóbban G L E S I N G E R-nél Arad, Str. Metlanu (F. rai-ucca.)

Naptár 1926. évre

Calendar grid for 1926, listing days of the month and names of saints or events. Columns include Január, Február, Mrcius, Aprilis, Május, Junius, Julius, Augustus, September, Oktber, November, December.

Advertisement for 'LT-PIVER' cosmetics, featuring 'AZURÉA POMPÉIA' and 'FLORAMYE TRÉFLE INCARNAT' products. Includes decorative border and brand name.

Large advertisement for 'IDET' travel agency, featuring a train illustration and text: 'Utazási szabályok', 'AZ IDET-nél, a városi színházal...', 'Válthatom meg a városban előre menetjegyemét...', 'Városi telefon: 306.', 'Képviseletük: Sarder' Buaresti, Mitteleuropisches Reisebüro Berlin...

Advertisement for 'A Berndorf alpacca és alpacca-ezüst evőeszközök és asztali készletek a legjobbak!', featuring a logo with a ram and images of silverware. Text: 'Főraktár: „ALBINA“. Fabrica de ARGINTARIE-BERNDORF S. A. BUCURESTI, Str. C. A. Rosetti No. 3.'

Győződjön meg arról a mestert, brrut legolcsóbban Steiner Testvérek brkereskedésében, a motorállomással szemben vásárolhat.

Robitsek József fűszer nagykereskedése A R A D, Bu evardul Regele Ferdinand I. Nr. 5. Alapított: 1910. Telefon Nr. 802.

7094

AZ IDET-nél, a városi színházal szemben.

NŐI FELÖLTŐK,

szőrme bundák, női ruhák,
blousok óriási választékban
mélyen leszállított árak

R A D Ó

7429

női felöltő áruháza Arad.

Joanovits Antal

Alapítva 1882.

szücs

Alapítva 1882

Arad, Str. General Grigorescu 2. (Tabajdy-u)

A Dácia kávéház melletti sarokházban.

Elvállal mindennemű
szücsmunkát, javítást
bundák és sportkabá-
tok átszabását. Szőr-
mékben állandóan
nagy választék. —
Viszont elárusítóknak
a legnagyobb kedvezmény.

7395

Figyelem a pontos címre! Hasonló nevű
szücs cég más is van Aradon.
Fióküzletem nincsen.

Kötélárúk, zsákok,

géphajtó kötelek,

malomberendezések,

zsinegek,

nyersvászna,

zsínórok,

kendertömlők,

fonott lószőr,

kárposkellékek,

takaró pokrócok,

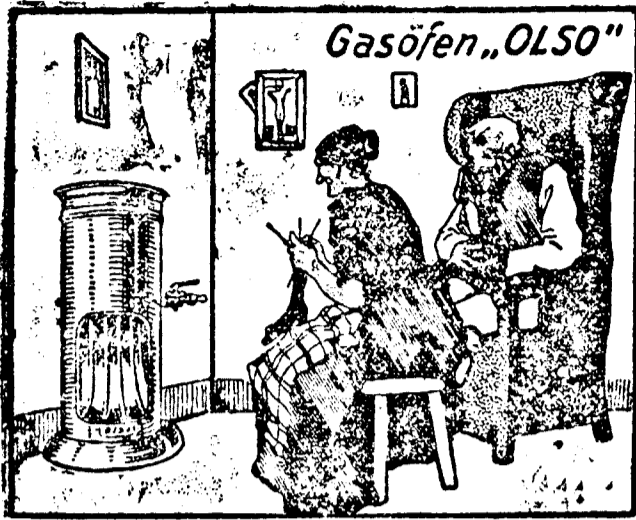
ponyvák.

Reich B. Károly Fiai Arad,

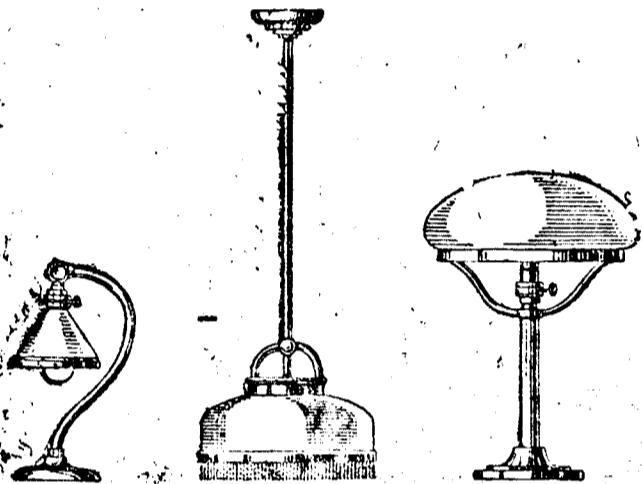
Bulevardul Regina Maria 15.

Eredeti gyári árak! Telefon 649. Eredeti gyári árak!

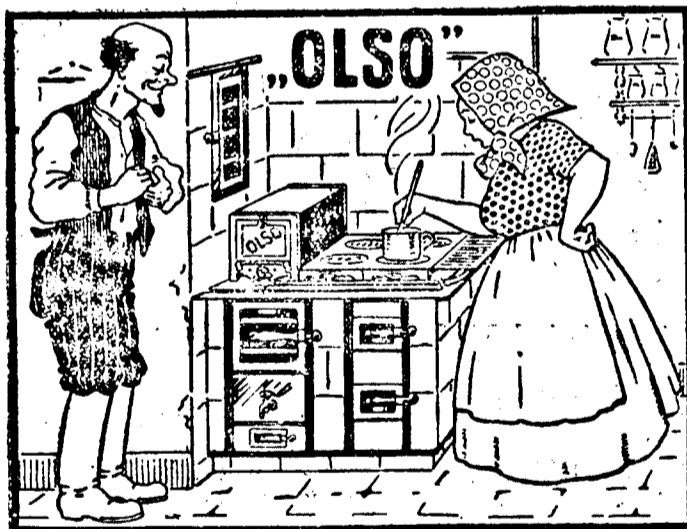
Mi mindenre használható a mostani magas hőértékű békebeli minőségű kőszéngáz?

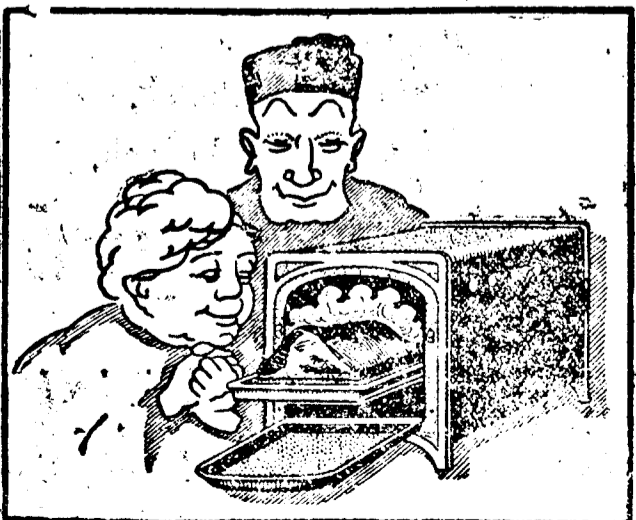
Mi csak gázzal fűtünk! Mert kellemes és egyenletes meleget kapunk, tiszta, kényelmes és egyszerű a kezelése.

Ha szemét kímélni óhajtja, úgy világítson gázzal! Mert kellemes és tiszta fénye van és egyben fűt is.

Gasztakaréktűzhelyünket nem cseréljük fel semmi mással! Mert: kényelmes, olcsó, tiszta, egyszerű és gyors a kezelése.

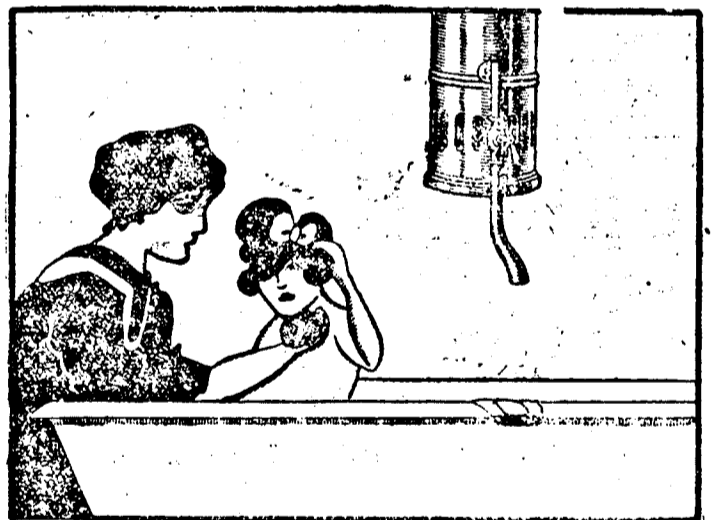
Legjobb jó pecsenye csak gázsütővel készíthető.

Takarékos háziasszony csak gázzal vasal! Mert: olcsó kényelmes, tiszta és az egészségre nem ártalmas.

Boldog vagyok, mert minden időben forró víz áll rendelkezésemre, amit csak gáz vizmelle itóvel érhetek el.

Az új rendszerű gázfürdőkályhával még a legkisebb fürdőszobában is azonnal kényelmesen fürödhet.

Amint látható, úgy mint a békében, ismét kényelmesen és olcsón **világíthatunk, fűthetünk, főzhetünk, süthetünk, vasalhatunk, fürödhetünk** gázzal, valamint számtalan ipari célra is előnyösen használhatjuk a kitűnő minőségű gázt. — **Berendezési tárgyakat részletfizetésre** és gázszerelési munkálatokat **önköltségi árban** vállalunk.

Uzinele Comunale Sectia Gaz aerian

Str. Muciu Sevola Nr. 9, 11, 13.

Telefon 27, 25 és 16.

Strada Eminescu 4. sz. alatt levő városi üzlet mindennemű megrendelési ügyben a nagyszámú közönség rendelkezésére áll.

Posztó, selyem és mosó-
árúkbán ma már legolcsóbb

Szénássi

ARAD, Bul. Reg. Ferd.
21. (Karolina-uca sarok.)

Estélyi cipők nagy választékban Apponyi Testvérek Arad.

Az uri közönség kedvenc pezsgője:

A

PALUGYAY

Grand Vin Demi Sec.
Extra Dry-Gout American.
Cremant Imperial.

Markovics Sándor szállító

ARAD,

Bulevardul Regina Maria 3. szám.

Telefon 595. szám.

Elfogad áru és butorszállítást és beraktározást vidékre is felelősség mellett, melyet a legpontosabban és leggyorsabban eszközöl. 7689

Aradi és vidéki ingatlanokat, házakat, szőlőket, birtokokat, üzleteket és lakásokat gyorsan és pontosan, jutányosan közvetít

Györffy „MURES”
irodája 15214

ARAD. Strada Unirei (volt Fábrián Gábor-u.)

Kornis Testvérek

Arad, Bul. Reg. Maria (Andrássy-tér) 13.

Telefon 501. és 623.

Telefon 501. és 623.

Export-Import-cég

Állandóan készleten:

prima tordal portland cement,
prima stukkatur és alabástram
gipsz, prima darabos carbid.

Marencsák Ferencz

férfi szabó Arad, Bul. Regina Maria 11.
(Dacia szálló épületében.) Kizárólag angol
szövetekből nagy választék. 7181

Klein és Weinberger

Magazin de manufactura en gros - Textiláru nagykereskedés,
A R A D, Piata Avram Iancu (Szabadság-tér.)
Interurban telefon 619. 7006 Interurban telefon 619.

Olcson eladó bér, üzlet és magánházak.

Bérházak a belvárosban: emeletes ház 5-3 szobás lakásokkal, iparvállalat céljára alkalmas pincével, nagy telkekkel 1.500.000 lejért. — Emeletes 12 lakásos ház fürdőszobákkal, nagy kerttel 1.050.000 lei ért. — Emeletes 4 lakásos ház nagy értékű telekkel, iparvállalat céljaira alkalmas pincével, kedvező fizetési feltételekkel 900.000 lejért.

Emeletes 12 lakásos bérház óriási borpincével 1.200.000 lejért. — Emeletes 2 lakásos teljesen jékarban lévő ház elfoglalható 5 szobás kényelmes lakással, kedvező fizetési feltételekkel.

Magánházak a Boros Béni-tér közelében, 4 szobás fürdőszobás elfoglalható lakással, parkirozott udvarral, pincével. — 4 szobás fürdőszobás kényelmes elfoglalható lakással, óriási kerttel.

Platór közelében, 5 szobás kényelmes elfoglalható lakással, ess-

lingeni rollós ablakokkal. — Villaszzerű ház elfoglalható 4 szobás, fürdőszobás lakással 450.000 lejért. Elfoglalható 4 szobás kényelmes lakással, vízvezetékkel 400.000 L.

A belváros közelében, Gyönyörű villaszzerű magánház 3 szobás fürdőszobás elfoglalható lakással pincével bankkölcsönrel terhelve, 400.000 lejért.

Üzletházak a belvárosban, 50 év óta fennálló fűszerüzlettel, korlátlan italmeréssel elfoglalható lakással 480.000 lejért, nagyobb bankkölcsönrel terhelve.

A külvárosban, 70 év óta fennálló fűszerüzlettel, poharazással, elfoglalható lakással 460.000 lejért. — Fűszerüzlettel, poharazással elfoglalható 3 szobás kényelmes lakással 350.000 lejért. — Ujmiclakán a Fő-útvonalon 3 üzlethelyiséggel, kerttel, lakással 260.000 lejért.

Ertekezni lehet H A A S Z irodájában Arad, Str. Eminescu (Borák Ferenccel) 12

Vasuti jegyek egész Európába:

Wien	Budapest	Venezia	Beograd	Trieste
Zürich	Praha	Roma	Zagreb	Marsailles
Paris	Karlsbad	Napoli	Sofia	Cherbourg
London	Berlin	Monte-Carlo	Salonique	Bremen
Amsterdam	Copenhagen	Nice	Athenes	Hamburg

az összes vonatokhoz és minden osztályra kaphatók a „Wagons-Lits“ Nemzetközi hálókooi társaság Aradi menetjegyirodájában Bulevardul Regina Maria No. 18. (Szemben a „Dacia“-val). Telefon szám 5-94. Jegyeladás hivatalos vasuti áron. — Körutazási jegyek. — Díjtalan felvilágosítás.

Hálókooi jegyek.

7718

MARTY COGNAC

ZWACK LIQUEUR

Mairovitz M. és Fiai Arad Faipari Részvénytársaság

Gőzfürész:

Milova (állomás Milova-Odvos).

Erdőkitermelések:

Capriora, Cuias, Halaſis, Milova.

Gőzfavágó és aprító:

Arad, Calea Radnei 55. szám.

Telefon- számok:

Központi iroda 399 és 400.
Telep iroda 667.

7408

Aradi Általános Takarékpénztár R.-t. Arad, Bul. Reg. Maria Andrásy-t. 13.

ALAPÍTATOTT 1911.

Részvénytőke	Lei 15,000.000
Tartalékalapok eca	Lei 9,000.000

ALAPÍTATOTT 1911.

TELEFON:
50, 294, 403.

Mindennemű takarékpénztári és banküz-
letek elintézése. Deviza-osztály. Atutalások
és hitellevelek bel- és külföldre. — Vám-
esekkek kiadása. — Beszedési osztály.

Sürgőnyelnök:
Generaloassa.

7457

Affiliált intézete:

Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelintézete R.-t.

Telefon: 20.

(Alaptőke 3 millió Lei)

Telefon: 20.

Francisc **ENGELHARDT** Ferencz

szücs és szőrmeárúház

!

!

Állandó nagy raktár mindenféle szőrme árukban. — Nagy választék szőrme bundák és sport kabátokban. — Elvállalok átalakításokat, szőrmék festését és bőrkikészítését
:: jutányos árban. ::
Figyelmes szolid kiszolgálás!

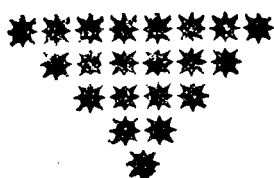
!

!

7638

Arad, Strada Eminescu No. 1.

Az aradi
Ingatlanbank R. T.
Banca de imobile S. A.

A város különböző részén
háztelkek
előnyös fizetési feltételek
mellett kaphatók.

7496

AGRONOMUL
„GAZDÁK”

Általános Biztosító Részvénytársaság

Vezérigazgatóság: Arad.

Igazgatóság: Bucuresti.

Aligazgatóságok: Cluj és Timisoara.

Vezérképviselőségek és képviselőségek az ország minden részében.

ALAPTŐKE: 8.000.000 Lei teljesen befizetve.

TARTALEKALAPOK . . . 30.000.000 Lei-en felül.

Köt igen előnyös feltételek mellett biztosításokat az ember életére, továbbá tűz-, betörés-, baleset-, szavajosság-, szállítmány-, leveg-, jég- és állatbiztosításokat. — Viszontbiztosítás.

Banca Asociata Societate Anonima. - Egyesült Bank Részvénytársaság.

Alapított 1888-ban. Vereinigte Bank Actiengesellschaft. Alapított 1888-ban.

Interurban telefon **Főintézet: Arad, Bul. Regina Maria 21.** Teljesen befizetett **585. szám. Filókintézetek: Ineu, Buteni, Cermel, Gurahont és Sebis.** alaptőke 5 millió L.

Üzletköre: Bankosztálya a legelőnyösebb feltételek mellett: Leszámitol személyi és kereskedői tárcaváltókat rövidebb időre és jelzálogi biztosíték mellett törlesztéses váltókölcsonöket nyújt.

Lombard kölcsönöket folyósít értékpapírokra, a névérték 50%-a erejéig.

Kölcsönöket folyósít: terményekre a raktárházi „varans” ellenében a napi ár 60%-a erejéig, különféle áruk kézi zálogolása mellett.

Incasso megbízásokat elvállal a belföldi piacra, csekk vagy utalvány alakjában, melyeket ügyfelei részére helyben, vagy fiókjai körzetében díjmentesen, míg egyéb helyekre a legkisebb incasso díj felszámítása mellett gyorsan és pontosan eszközöl.

Meghitelezéseket nyújt kellő fedezet mellett.

Elfogad gyümölcsötetésre takaré- és folyószámlabetéteket.

Igen előnyös netto kamatoztatás mellett rövidebb idejű felmondásos és felmondás nélküli a vista kifizetésekre.

7491

Financiroz állandó kereskedelmi és ipari vállalatokat, továbbá különféle alkalmi üzleteket.

Ipari alapítása: a Borossebesi Gőztégla és Cserépgyár r.-t. Sebis. Gyártelep: Háltá-Bárza. Központi iroda: Arad, az intézet saját helyiségében. Alaptőke: 300.000 Lei.

Ezen gyár körkemencés és teljesen modernül van berendezve. Productuma: egy és két hornyu cserép különféle típusokban és nagy géptégla. — Gyártmánya, annak kiváló anyaga és égetési tökéletességénél fogva általános közkedveltségnek örvendő és árai tekintetében is teljesen versenyképes. Évi termelő képessége cserépben cca 2 és fél millió darab, téglában cca 1 millió darab.

Aruosztálya: Foglalkozik különféle termények adás-vételével és exporttal. Ineu-ban e célra van saját tulajdonát képező modern magtára és kellő felszerelése. Ugyancsak itten van épület és tűzifa fatelepe is.

Autorizált valuta-osztálya élénk forgalmat bonyolít le a külföldi valuták adás-vételében.

ELSORENDÜ fűszer-és
csemegeárak, likőr-
különlegességek, cu-
korkák nagy választék-
ban pontos kiszolgálás
mellett **kaphatók**

Dingfelder Géza

fűszerüzletében
A R A D,
Str. Marasesti (Kossuth-u)
2. számú ház sarkán. —
A büffében meleg juica
(cujka) állandóan kapható

7377

Írógépek! Kellékek! Javitások!

SZEGFÜ írógépszaküzlet

:-: Nagyrománia :-:
legelőbb beszerzési forrása!

ARAD, Strada Bratianu II.

(a főpostával szemben.)

Telefon 111.

Telefon 111.

7382

CASSA DE PASTRARE A JUDETULUI ARAD ARADMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR ARAD, Bulevardul Regina Maria Nr. 22.

Alapítottott: 1870.

Részvénytőke és tartalékalapok: Lei 14,000.000.

Sürgénycim: BANCOMIT.

TELEFON: 24, 125, 225.

**Foglalkozik a takarékpénztári és
:-: banküzlet minden ágával. :-:**

Legelőnyösebben eszközöl bel- és kül-
földi átutalásokat, kiállít bel- és kül-
földi csekkeket, vállal meghitelezése-
ket és váltók, utalványok beszedését.

**Devisaosztálya a legelőnyösebben vesz és elad
devisákat és valutákat, kiszolgálta vámcskekkeket.**

7324

Vetőmagvak:
nemesített gabonamagvak,
takarmányrépamagvak,
fűmagvak,
konyhakerti és virágmagvak
fajtiszta elite minőségben.

Arjegyzék ingyen és bérmentve

„MEZŐGAZDÁK”

Kereskedelmi Részvénytársaság Arad

7345

MEIZL JÓZSEF

női, férfi- és gyermekcipő-üzletében
az alábbi olcsó árak szerint a leg-
:-: tartósabb cipőket vásárolni: :-:

Női cipők a legfinomabb lack-
ból 450—650-ig; fekete sevró-
ró- és bokszbőről 400—
650-ig; színes bőrökből
500—700 Lejig.
Férfi lackcipők 600—800-ig;
színes bőrökből 550—750-ig;
fekete sevró és boksz 450—
650 Lejig.

Gyermekcipők 48—200 Lejig;
Hócipők női 600—750-ig, férfi
870, gyermek 490—560-ig.
Galucsnik női 300, férfi 325 lej.
Komótelcipők nagy választékban
szinten olcsón kaphatók.

Mértékszerinti megrendelések
:-: azonnal elkészülnek. :-:

ARAD, Str. Bratianu (Weitzer-u)

(a főposta mellett)

7389

Órákban és ékszerekben
a legnagyobb választék közismer-
ten jutányos árakban

Gallert J. és Fiánál
A R A D,
Bulevardul Regina Maria 8.

Régi arany és ezüst tárgyak, valamint brilliánsok
és egyéb drágakövek vásárlása a legmagasabb
napi áron. — Óra- és ékszerjavítást gyorsan és
:: a legolcsóbban eszközölünk. :: 7384

HERMES BANK ÉS KERESKEDELMI R.-T.
TIMISOARA,
Bul. Regele Ferdinand (Lloydsor).

Devizák és valuták vételére és eladására
autorizált intézet. Takarékbetétek legmag-
sabb kamatozással elfogadtatnak. Foglalko-
zik a bankszakmába vágó összes ügyletekkel

Sürgönyeim: **HERMESBANK.** Telefonok: 216, 528.

Aruosztály: Cserzőanyagok és vegyületek
nagyban. A bank érdekkörébe tartozó vállala-
latok: Első Bánáti Képeretgyár, Vas-, réz-
butor és vastömegek gyára, „COMERZ”
Arubehozatali és Kiviteli vállalat, Temes-
vári Kötő- és Kötészövőipar. 7582

FEHÉR & Co.

MODERN HÖLGYFODRÁSZ
ÉS
MANIKÜR SZALONJA
Arad, Bul. Reg. Maria

Figyelmes, előzékeny és tiszta kiszolgálás.
Készíti a legdivatosabb hajmunkákat. Haj-
mosás, szárítás és vizondolatio a legmo-
dernebb felszerelésekkel történik. — Első-
rendű munkaerők. Raktáron tart illatszer,
pipere és diszmuárukat.

10302

Industria Textilo Aradana
Societate Anonima S. A.

Aradi Textilipar Részvénytársaság

A R A D.

Távirati cím:
TEXTILARAD.

Telefon 753.

Fonóda Szövőde Fehéritő Festőde

M. Bóra Margit női kalap és iparművészeti szalonja
Arad, Str. Regina Maria 25.

A legújabb kalapmodellek állandó raktára. Művészi lámpaernyők készítése, festése, botikolása. — Béli ruhák festése arany-ezüst-bronz relif munkával, batikolással stb. Figyelmes és pontos munka.

Grieshaber Zsigmond
szőlőbirtokos és borkereskedő Arad.
Pince: Str. Episcopul D. Radu 24.
(Magyar-utca)
7564

Gábor Demeter
vizvezeték és csatornázási vállalkozó
A R A D,
Strada Horia (Széchenyi-uoca) 11.

Egyes üzletágak felhagyása folytán olcsó kiárusítási árban kaphatók
Órna csipkék, volandien csipkék, csipke-maradékok és egyes betétek félárban. Selyem harisnyák 175 lej. — Kérem kirakataimat megtekinteni.

Hoffmann Sándor
A R A D,
Bul. Regina Maria 12.
Női reklám kalapok 250 lej.

Mindennemű reszelők újravágását jutányosan vállalja
Strigán
reszelőgyár
Arad, Calea Radnei 28.
Allandó nagy raktár új és újravágott reszelőkből. Használt reszelők azonnal kész reszelőkre átcsereltetnek:

Müller și Maurer
Üveg, porcellán, képeret, lámpa nagy raktára és üvegezési vállalat
A R A D,
Bulevardul Regele Ferdinand 63-65.
(volt Boros Birtok DENGLÉZ)

Klein E. Vilmos
fa-, faszén- és mésziparvállalata
BAIA de CRIS, VATA de Jos
Központi iroda:
A R A D,
Strada Seminariului 4.
Telefon szám: 3-22.

I. N A C H T

soc. in nume colectiv

BUCURESTI

tisztelettel hozza erdélyi vevőinek tudomására, hogy február hóban

TIMISOARAN

felállítja erdélyi központját és sortírozott tranzit raktárát, mely egyben egész Erdélyre vezérképviselője és bizományi raktára a cég által alapított és elsőrendű francia műszaki vezetés mellett Brassóban üzembe-
helyezett

Fabrica Romaneasca de Laminat si tras Metale S. A.

réz és fémhengerművek. Ezen gyár a teljes belföldi szükségletet ellátja vörös és sárgaréz lemez, rud, huzal, lemezszallag és körlapokban és egyéb fémek felgyártmányaiban.

9009

Erky Balázs

elvállal mindennemű épület- és bútortörténelmi asz alos munkálatokat a legszolidabb kivitelben s olcsó árban. Ujennan felépített nagyszabású műhelye
Strada Doamna B. asz 53-54 sa. (Volt Demeter-1003)

Nagy Adolf

Arad, Calea Banatului 3. valamint mindennemű konyhafelszerelések
Építet és díszmű bádigos, állandó nagy választékban a legolcsóbb árak
csatornázás és vízvezetési vállalkozó mellett. Javítások is elfogadtnak.

VICTORIA

Institut de Credit si Economii.

Takarék és Hitelezési Intézet R. T.

7637

A R A D,

Bul. Reg. Ferdinand I. No. 1-3. (József főh.-ut.)

Fiókok: Chisinau, Siria, Boroinea, Radna, Peciva és Buteni.

Kirendeltségek: Savarsia és Graniseri (Otlaka.)

Saját tőkési 45,000,000 Lej. — Elfogad betéteket
könyvecskére és folyószámlára a legelőnyösebb
feltételek mellett. A banküzlethez tartozó minden
:-: ügyletet gyorsan és cölansan bonyolít le. :-:

Devizaügyletek lebonyolítására autorizált intézet.

Az aradi DACIA kávéház

pazar fényvel berendezett
helyiségében a legelőkelőbb
társaságok találkoznak. ::

Az aradi DACIA

Erdély legizlésebb elegán-
ciával berendezett kávéháza.

Az aradi Daciában

estéknként a hírneves HALASZ LAJCSI zenekara
hangversényez. ::

7636

Gurahonci La portland cementet

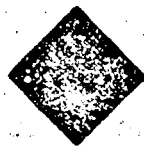
állandóan raktáron tart és legolcsóbban elad
engros és detailban
a gurahonci cementgyár vezérképviselői, fatermelők:

Kornis Zsigmond és Márton

Arad, Bul. Reg. Ferdinand 48. (Fa-ucca sarok) Tel. 554.

7682

B I N G:

**L. AMOUR
POMPADOUR
MARSALA
CHATEAU BING
CHARME
VERMOUTH**

7581

Guttman és Berger

férfidivat üzlet

A R A D,

7652

Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér.)

Birtokot keresők figyelmébe!

ELADÓK: Arad megyében 240 kat. hold uri birtok gyönyörű
kastélyal, sok gazdasági épülettel, élő és holt felszereléssel 14.500
leijért kat. holdanként. — Temesben 30 kat. hold tanyás birtok 30.000
leijért kat. holdanként. — Aradon a vasúti állomás közelében 30 kat. hold
tanyás birtok, legjobb termő föld. — Arad közelében 10 magyar holdas tanyás
birtok, melyből 2 hold szőlő, balastó és homokbányával. — Arad közelében 65
kat. hold tanyás birtok, legjobb termő föld. Megbízott **HAASZ** irodája
Arad, Str. Eminescu (Deák Ferencz-u) 12. 16576

Etianette gyár

Műnyomda

7653

Luxuscartonage

INGUSZ, ARAD

Tiberiu Soltész Tibor cérna és fonalárak importja

Telefon 683.

ARAD.

Telegram Draplan.

A G. B. C. végjegyű
cérna kizárólagos
egyedárusága.

7568

Betéteket takarékkönyvecskére vagy folyó-
számlára legelőnyösebben kamatoztatnak

az Aradi Központi Takarékpénztárnál

Bul. Reg. Maria 18. (saját házában)

7425

Deviza és valuta ügyletekre jogosított intézet.

Pénzváltó-osztályában a Nemzetközi hálókocsi (Wagons-
Lits) társaság menetjegyirodájának

aradi ügynöksége, C. S. R.,

valamint az összes külföldi vasuti jegyek eladási helye.

Hacker & Sternberg

7381

Szilva-, törköly-
és seprőfőzde. —
Bor, sör, pálinka,
és mindennemű
szeszes italok
nagy kereskedése
Rum, cognac és
likőrgyár.

WEISZ MÓR ÉS FIAI

!!

cukorka, likőr,
pálinka, rum
és ecetgyára

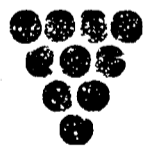
!!

A R A D.

7394

Fock Gábor

esztergályos
üzeme
ARAD

7393

Strada Eminescu 42.

BRITISH IMPORT

A R A D,

Bul. Regina Maria 9.

INTERURBAN TELEFON No.

DEPOZIT DE FABRICA CU STOFE SPECIALE ENGLEZESTI.
ANGOL SZÖVET KÜLÖNLEGESSÉGEK GYARI LERAKATA.

7495

Halmágyi Erdőüzem „Aradana“ és Spitz Testvérek tűzifatermelés

A R A D

Központi iroda: Bul. Reg. Maria 9.

Telefon: 719.

7456

Gartner és Póka

villany, vízvezetési és csatornázási vállalkozók üzlete Arad, Strada Bratianu (Weitzer-ucca) 24. sz.

Minorita-pal. Műhely: Str. Marie Ghendi (Kölcsey-u.) 2. Minden e szakmába vágó munkák felelősségteljes kivitelben legjutányosabb áron készülnek.

GARTNER M.

Épület és műlakatos.
Mérlegjavítóműhely.

ARAD,

7546

Str. George Bratiu (Rákóczy-u.) 4.

Harisnya, kesztyű, csipke,
gyapot-fonalak legolcsóbban

WEISZ és BENJAMIN cégnél

ARAD.

7380

Gustav Dürr

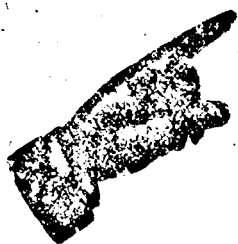
királyi udvari szállító

csemege- és
fűszerárak
nagyraktára

7306

ARAD

MÁRKUS ISTVÁN

14212

óra nagykereskedése

ARAD,

Bul. Reg. Ferdinand

Boros Beni-tér 39. sz.

Fotokiállításra

bromolaj nyomáshoz,
nagyításhoz összes
papírok és anyagok
raktáron. Prima op-
tikájú fényképezőgé-
pek kello garancia
mellett részletfize-
tésre is kaphatók

H. Bloch

fotóház, papírkereskedés Arad.

„INTERCONTINENTALE“

Szállítmányozási és Közlekedési r.-t.

Ez előtt Hoffmann S. & V.

Aradon, Bul. Reg. Ferdinand 6 (József fbg.-u.)

Nemzetközi szállítási vállalat. Tel. 858.

Gyűjtőforgalom Magyarország, Ausztria,
Csehszlovákia, Németországgal és viszont
saját fuvarlevél-felülvizsgáló iroda. Szak-
szerű vámkezelés. Minden nagyobb bel-
földi és külföldi városban és fontosabb
gócpontoknál saját fiókok, melyek által
a szállítások pontos és gyors lebonyo-
lítását biztosítjuk.

15212

Szállítást és elvámolást illető ügyekről szakszerű
felvilágosítással díjtalanul szolgálunk!

A Rozsnyay-féle china-vasasbor

vérszegények és gyengék
legjobb erősítő szere. A
közegészségügyi minisz-
terium által approbálva.

K É S Z I T I:

Rozsnyay-gyógytár

7387

Arad.

Arad-Csánádi Gazdasági Takarékpénztár

Részvénytársaság

Alapított 1889.

Részvénytőke:
10,000.000 Lei.

7427

Fiókhálózatok:

Magyarpécskán és Nagyzerénden.

ARADANA

INDUSTRIA DE MOBILE

BUTORIPAR — MÖBELINDUSTRIE

ARAD, DACIA MELLETT

PROPRIETAR - INHABER:

OSCAR NEUBAUER.

7458

Fleissig

és

Hirschfeld

nagykereskedők

ARAD,

Bul. Reg. Ferdinand
(Boros Béni-tér.)

Telefon 784. szám.

7392

SCHÖNBERGER & GRÜNSTEIN

KENDERÁRU-GYAR

ARAD

**Zsák, zsinag,
kötél, ponyva.**

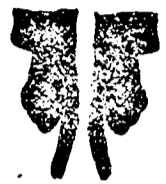
Hessianok, szalmazsákok, matrutzgrádlík, kár-
pítóskellékek legolcsóbb beszerzési forrása.

Telefon szám: 700.

10303

Szent dolgok egyházi
műkereskedésben.

Uri divatáruk
nagy választékban
olcsó árban kaphatók

7397

Brunner Lajosnál
Arad, Minorita-palota.

Minden rendszert-varrógép
keszépékek javítását, zo-
máncolását, valamint autógé-
pek horgosítását és juttatását
vállaljuk. — Új és használt
keszépékek, varrógépek,
valamint azok alkalmosai
állandóan reaktálnak.

Burnácz Károly

Arad, Str. Brătianu (Bátkózy-u.) 21

Max Molnár & Co.

Arad, Str. Brătianu
a főpostával szemben (saroküzlet)

Ajánlja viszonteladók
részére és reklam-cé-
lokra előjegyzési a szab

naptárait

1926. évre.

7647

Kovács Soma és Társa

ARAD.

Alapítva: 1877.

7561

Motórekék, motórok legjobb angol gyártmány, malomkő
és darálók gyártása, gépek, szerszámok, malomszerek,
olajok, műszaki áruk, kutak, fecskendők, golyóscsapágyak.

Casa de Pastrare Civila din Arad S. A.

Aradi Polgári Takarékpénztár R.-T.

Arader Bürgerliche Sparcassa A. G.

Részvénytőke és tar-
talékok: 40,000.000

Lej.

Telefon:
61., 627.

FI...NTÉZETEK: Almáskamarás, Engelsbrunn,
Elek, Glogovatz, Gottlob, Grabatz, Grossjetscha,
Lenauhelm, Lippa, Marienfeld, Neuarad, Neu-
baschenowa, Neudorf, Neupanat, Orcydorf, Per-
jamosch, Sanctanna, Sanctmartin, Schöndorf,
Tribswetter, Tschanad, Zaderlach.

Telefon:
61., 627.

ARAD,
Bul. Regina Maria
3 - 22. szám.

7423

Weisz Lipót

fotoszalónja

Arad, Strada Bratianu No. 12.

Gyermek-, portrait- és interieurfelvételek. Mindenkinék saját otthonában is. A legszebb kivitelben eszközöltetnek művészi nagyítások.

Banca Marmorosch, Blank & Co.

S. A. Sucursala Arad.

Alaptőke és tartalékok: Lei 345 millió.

Foglalkozik a bankszakma összes ágaival. Elfogad betéteket a legelőnyösebb gyümölcsötetés mellett. Vesz és elad valutákat és devizákat. Kiállít vámcsekket. Eszközöl átutalásokat a bel- és külföld bármely piacára a legelőnyösebben és legpontosabban. — Kiad hitelleveleket a külföld minden városára.

Központ: Bucuresti. Külföldi fiókok: Páris, Konstantinápoly.

Fiókok Bucurestiben: Calea Victoriei, Calea Grivitei, Piata Sfântul Anton, Calea Mosilor.

7376

Fiókok a belföldön: Balti, Braila, Brasov, Chisinau, Cluj, Cernauti, Constanta, Galati, Ismail, Lipcani, Oradea-Mare, Radauti, Reni, Targul-Muresului.

Devizaosztály telefonszámai: 201., 241. és 555.

Aradi Kötő- és Kötőszövőgyár

Részvénytársaság

Gyárt: sportcikkeket gyapju és selyemből. Harisnyát. Berlini kendőt. Wattelint. — Gyermek nyári trikókat. Fürdőruhákat. Football-dresseket stb. stb. stb.

Saját festőde és kikészítő.
Alaptőke: Lei 15,000.000.

BÖSZÖRMÉNYI JÁNOS

Épület-és műlakatos

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, ugymint épületvasalás, diszvasrácsolatot, takaréktűzhelyeket jótálással vasszerkezeti munkálatokat bármilyen kivitelben. — Ajánlja saját készítésű fornér enyvező bakjait és szorító csavarjait.

7890

ARAD, Str. Moisa Nicoara 8 (Petőfi-ucca 12.)

Ajánljuk saját készítményű **vasbutorainkat**

Fleischer Testvérek vasbutorgyára Arad, Russu Sirianu (Aulich Lajos-ucca) 14. szám alatt.

részgyak és róz összecsukszó gyermekágyak, csinos kivitelű gyermek ágyak, mindenféle mosdók, ruhafogások, sodronybetétek, fa- vagy vasrámával. Kórház és internátus berendezések jó és erős kivitelben, a legjutányosabb árakon. Orvosi műtőasztalok és műszereszekrény. Képes árjegyzékek kívánatra

I. N A G Y

Strada Alexandri (Salac-u) 5.

Szőrmeár nagy raktára.

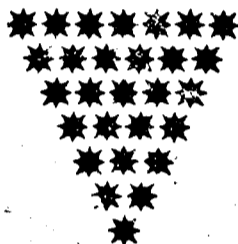
Megrendelések és
javítások pontosan eszközölköttek.

9025

S. P. A. Pentru Exploatarea Padurilor
Din Jura Aradelui.
Aradvidéki Fatermelő Részv.-társaság
A R A D
Bulevardul Generale Dragalina Nr. 4.
Sürgöncim: EXPADUR.
TELEFON: 657. 7595

Pöhm János

vaskereskedő
A r a d.

7535

Piata Avram Iancu

Ajánlja dusan fel-
szerelt raktárát.

Csetey & Seitz

Comert de articole tehnice.
technisches geschäft. Műszaki kereskedés.

A R A D

Bul. Reg. Ferdinand 61. (Boros Bény-tér)
Telefon 7-88.

Articole tehnice și soule
Garnituri pentru Mașini
Articole din cauciuc
Metale și lagere cu bile
Armaturi, curele de transmisie
Artic p. ferestrea și uzin. padurilor
Articole de schmiergel și mașini, Dis-
cure p. curea diu lemne tare. Pompe.
Műszaki cikkek, szerszámok min-
den iparág részére. — Tömítések,
gummiárúk. Csapágyfém, golyós
csapágy. Armaturák, gépsziják, fű-
rész és erdőüzemi szerszámok. —
Iparvasuti anyagok. Fényesítő és
csiszoló korongok és gépek. Szi-
vattyúk Szijtárcsák fából. 7533
Legelősebb bevásárlási, forrás!

ARADI IPAR ÉS NÉPBANK

Sürgöncim: „IPARBANK“

ARAD

Alapított: 1869.

Alaptőke: 10,500.000 lej. Tartalékok cca. 4,000.000 lej.

Telefonszámok: Bankosztály: 57. Váltóüzlet: 100.

Alapításai:

Aradi Termény és Áruraktár Részvénytársaság Arad.

Aradi Kereskedelmi és Áruforgalmi Részvénytársaság Arad.

7549

Foglalkozik a bankszakma minden ágazatával.

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank

aradi fiókja

ARAD, Bulevardul Regina Maria 24.

Telefon 500 és 608.

7426.

Seidner Bernát és Fia

mészgyár és fatermelés

Központi iroda: ARAD.

Strada Metianu Nr. 2.

ÜZEMEK:

Savarsin, Barzava, Vata de jos.

Tüzifa lerakat és faaprító

ARAD, Cetate Vechii.

7886

633

„OHM“

ELECTROTECHNIKAI
ES MECHANIKAI VÁLLALAT

Arad, Piata Stefan cel Mare 4.

(Béla-tér)

Telefon 910.

Telefon 910.

Dinamok	Telefonok
Motorok	Vilámlámpák
Generatorok	Vil. nyilágítási és
Transzformátorok	Erdőátviteli berendezések
Műszerek	Accumulátor-telepek
tekercse	szerelese

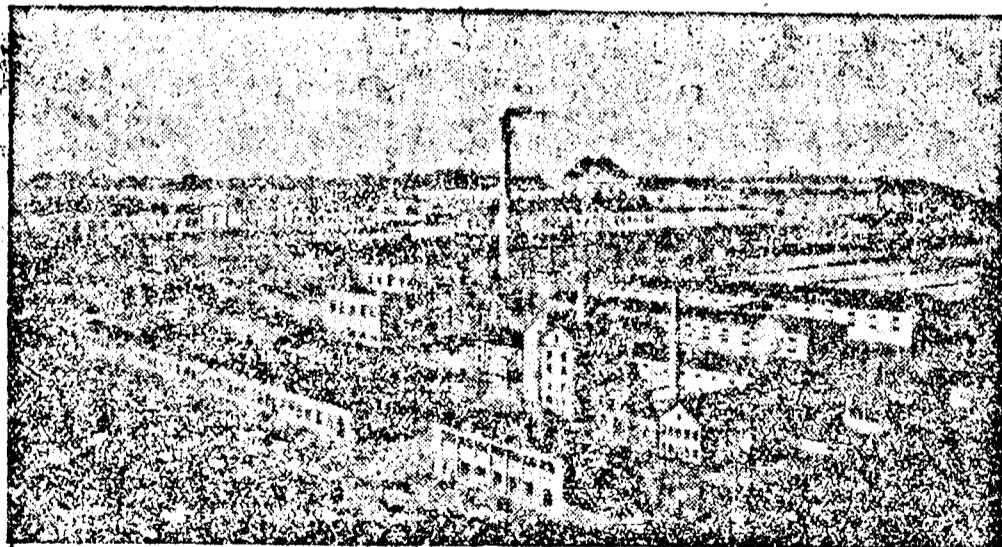
7594

Accumulátorok töltése.

Motorok, dinamok, accumulatorok,
szerelesi anyagok nagy választékban

Temesvári Sörfőzde R. T.

kir. udvari szállító.

Az ország legnagyobb és legmodernebbül berendezett sörgyára és műjéggyára!

Casino (világos á la Pilsen).

Record-Speciala (magas foktartalmu világos sör).

Corvin (barna duplamaláta sör).

English-Porter (magas foktartalmu fekete sör).

Kedvelt és keresett márkák kitűnő minőségük, tápértékük és jól eső hatásuk miatt

7521

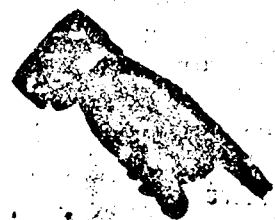
LOMÁSI ERDŐIPAR

RÉSZV. - TÁRSASÁG

ARAD, Bul. Reg. Ferdinand 4.

DOMÁN SÁNDOR

ARAD.

**Románia legnagyobb
szőnyegháza
és paplangyára.**

Banca de Credit din Transilvania S. A.

Fosta: Prima Casa de Pastrare din Arad.

Erdélyi Hitelbank R.-T.

Ezelőtt: Aradi Első Takarékpénztár.

ALAPITVA: 1840.

Fióköntézet: BRASOV.

Sürgőnycim: PRIMUS.

Az intézet érdekkörébe tartozó vállalatok:

Arad Hegyaljai Első Borértékesítő R. T. Gyorok

Aradi Első Oxygen és Ipari Gáz R. T. Arad

Confectio ipari és Kereskedelmi R. T. Arad

Grundmann & Öry Zoltán Vasárugyár R. T. Arad

Lomási Erdőipar R. T. Arad

Ménes-Magyarádi Cognacgyár R. T. Gyorok

„Polychrom“ Festék-, Lakk- és Vegyszeti Gyár R. T. Arad

Utánnomás nem díjazatik.